

ไทยกับความช่วยเหลือของต่างประเทศ : การศึกษาเฉพาะกรณีความช่วยเหลือจาก
สหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2493 - 2519

ปริญญาโท

ของ

ทิพย์วรรณ หอมกระหลับ

27 พ.ธ. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์

เมษายน 2534

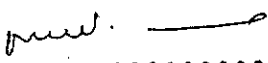
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต วิชาเอก
ประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

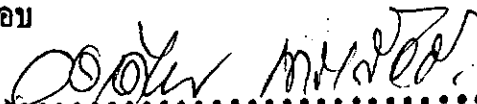
..........ประธาน

(ดร.วงเคื่อน นาราสิจ)

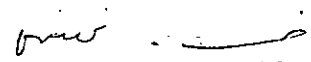
..........กรรมการ

(รศ.ชวลีย์ น นาง)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน

(ดร.วงเคื่อน นาราสิจ)

..........กรรมการ

(รศ.ชวลีย์ น นาง)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.วรงค์ ทวงทิศ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2534

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณ คร. วงเดือน นาราสัจ และ ร.ศ. ขวัญ ณ ถลาง ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ
แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ทน. บุญระ อัคราภรณ์ ทน. พลอากาศตรี จุลละทรัพย์
พลเอกสายหยุด เกิดผล ศาสตราจารย์ ดร. แฉะสุข นุมนนท์ ที่กรุณาใช้เวลาอันมีค่าให้
สัมภาษณ์ และขอขอบคุณบุคคลต่าง ๆ ที่กรุณาให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกจำนวนมาก ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ. วงศ์ พวงพิศ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ กองวิชาการ
กรมวิเทศสหการ หอสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธการทหารบก
ที่กรุณาให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

ขอขอบคุณมูลนิธิมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณาคอบทุนอุดหนุนการทำวิจัยแก่ผู้วิจัย
จำนวน 6,000 บาท

ขอขอบคุณ คุณชมพูนุท โมราชาติ คุณสุภารัตน์ นาคสิงห์ คุณประภา สิริธอก
คุณเปี่ยมจิต นุรณโกคา คุณอัมพร ชื่นแฉะ และเพื่อน ๆ วิชาเอกประวัติศาสตร์ทุกคน ที่
ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าของปริญญานิพนธ์นี้ ขอมอบแด่ความรักและห่วงใย

ทิพย์วรรณ หอมกระหลอ

สารบัญ

บท

หน้า

บทนำ	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	8
ความสำคัญของการค้นคว้า	8
ขอบเขตของการค้นคว้า	9
สมมติฐานการวิจัย	9
วิธีดำเนินการศึกษา	10
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	10
แหล่งข้อมูล	10
1 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ก่อน พ.ศ. 2493	12
ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาจนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2	12
ความสัมพันธ์ทางการค้า	13
ความสัมพันธ์กับมิชชันนารีอเมริกัน	24
ความสัมพันธ์ทางการทูต	30
ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2	33
2 ความเป็นมาของความช่วยเหลือทางประเทศจากสหรัฐอเมริกา	41
นโยบายของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางประเทศ	41
มูลเหตุที่ก่อให้เกิดความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในประเทศไทย	46
ประเภทของความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา	54
รูปแบบของการช่วยเหลือ	62

3	ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2493 - 2519	72
	แหล่งที่มาของความช่วยเหลือจากต่างประเทศ	73
	ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา	87
	ความช่วยเหลือจากมูลนิธิเอกชนของสหรัฐอเมริกา	124
4	ผลกระทบที่ไทยได้รับจากความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา	137
	ผลกระทบทางการเมือง	137
	ผลกระทบทางการทหาร	147
	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	152
	ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม	162
5	บทสรุป	167
	บรรณานุกรม	176
	ภาคผนวก	202
	ประวัติย่อของผู้นักวิจัย	216

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	การลงทุนหาผลประโยชน์ของทางประเทศ พุทธส่วนบริษัททางชาติที่จดทะเบียนในประเทศไทย ปี 2493 ที่ทุนสูงกว่า 1 ล้านบาท	19
2	ทุนจดทะเบียนของกิจการที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนจากปี 2503 ถึงมิถุนายน 2521	21
3	การลงทุนโดยตรงสุทธิของทางชาติในประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2518	22
4	ความช่วยเหลือในรูปแบบเงินกู้ตั้งแต่ปี 2504 - 2511	68
5	เงินกู้ทางประเทศแยกตามการก่อหนี้รายปี ระหว่าง 2499 - 2519	69
6	มูลค่าความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากองค์การสหประชาชาติตั้งแต่ปี 2494 - 2519	75
7	ความช่วยเหลือภายใต้แผนการโคลัมโบ พ.ศ. 2497 - 2519	78
8	ความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ๆ ในปี 2502 - 2519	80
9	ความช่วยเหลือในรูปแบบอาสาสมัครตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2519	84
10	มูลค่าความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจําแนกตามแหล่งผู้ให้ พ.ศ. 2494 - 2519	85
11	ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2494 - 2519 ในด้านผู้เชี่ยวชาญ ทุนการศึกษาทุนงานวัสดุอุปกรณ์ และอื่น ๆ	89
12	ความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาในระหว่าง พ.ศ. 2501-2519 แยกตามสาขาเศรษฐกิจ	93
13	ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาแก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย พ.ศ. 2493 - 2500	95
14	โครงการช่วยเหลือทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ 19 กันยายน พ.ศ. 2493 - มิถุนายน 2500	96

15	ความช่วยเหลือด้านอาสาสมัครอเมริกันแก่ประเทศไทยแยกตามสาขาที่ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 - 2519	104
16	จำนวนทหารและเครื่องบินที่ประจำการตามฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย	110
17	ฐานทัพอากาศอเมริกันในเมืองไทย (ทหารสหรัฐประจำการทั้งหมดประมาณ 40,000 - 50,000 คน)	111
18	ความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย พ.ศ. 2493 - 2509	115
19	ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย พ.ศ. 2494 - 2514	118
20	ตัวเลขประมาณการจ้างงานทางอ้อมรายฐานบิน เมษายน 2518 (ไม่รวม รายการจ้างงานภายในฐานบินและแคมป์)	156
21	สรุปการจ้างงานทุกประเภททั้งทางตรงและทางอ้อมในฐานทัพอเมริกา ...	157

บทนำ

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทยเริ่มต้นมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยมีพื้นฐานมาจากความช่วยเหลือของมิชชันนารีอเมริกัน ซึ่งเข้ามาเผยแพร่ศาสนา ตั้งแต่ พ.ศ. 2371 ความช่วยเหลือในช่วงนี้ถือว่าเป็นความช่วยเหลือระดับเอกชนกับรัฐบาลและเอกชนกับเอกชน ในส่วนความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลนั้น สหรัฐอเมริกายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับไทยมากนัก

สหรัฐอเมริกาเริ่มให้ความสนใจในไทยในช่วงสงครามอินโดจีน โดยสหรัฐอเมริกาได้ประหารรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในกรณีสงครามอินโดจีน พ.ศ. 2483 ครั้นเมื่อไทยเข้าเป็นภาคีร่วมกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น นอกจากนี้แล้วผู้นำของขบวนการเสรีไทยซึ่งได้แก่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หุตไทยประจักษ์ สหรัฐอเมริกา (2483-2488) ก็ได้ให้การสนับสนุนแก่หน่วย โอ.เอส.เอส (O.S.S. : Office of Strategic Services) ของสหรัฐอเมริกา เพื่อปฏิบัติการในสงครามโลกครั้งที่ 2¹ ครั้นเมื่อสิ้นสุดสงครามไทยจึงได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาไม่ให้ตกเป็นผู้แพ้สงคราม²

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกานำฝ่ายโลกเสรี เริ่มให้ความสนใจภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน พ.ศ. 2492 สหรัฐอเมริกาเกรงว่า สหิคมมิวนิสต์ ซึ่งแผ่ขยายอิทธิพลเข้าไปในอินโดจีนจะลุกลามเข้าไปครอบคลุมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด และถือว่าการสูญเสียอินโดจีนเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา³ สหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง

¹วิวัฒน์ มุ่งการดี. "ไทยและสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1945-1950)," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519. หน้า 264 - 265.

²พันศักดิ์ วิญญรัตน์. "อนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา," ธรรมศาสตร์. 3(3) : 195 ; พฤษภาคม 2517.

³Neil Sheehan. The Pentagon Papers. 1971. p.10.

เจียงไคเช็คเพื่อต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์¹ ใน พ.ศ. 2493 สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ไทยด้วยการทำสัญญาความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหาร² และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค³ ซึ่งสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจนั้นจะสามารถสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ได้ สหรัฐอเมริกามีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบของการค้าเสรี⁴ นโยบายนี้ทำให้สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางด้านการเศรษฐกิจกับประเทศไทย

ในการให้ความช่วยเหลือแก่ไทยนั้น สหรัฐอเมริกาได้ส่งงานหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและองค์กรของเอกชน หน่วยงานรัฐบาล ได้แก่ องค์การบริหารวิเทศกิจ แห่งสหรัฐอเมริกา หรือยูซอม (USOM : United States Operation Mission) หน่วยจัสแมก (JUSMAG : Joint United States Military Advisory Group) องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ส.ป.อ. (SEATO : South East Asia Treaty Organization)⁵ และแผนการโคลัมโบ (Colombo Plan)⁶ ในส่วนขององค์กรเอกชน

¹ J. Alexander Caldwell. American Economic Aid to Thailand. p.39 - 40.

² "ประกาศเรื่องให้ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการทหารระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 67 ตอนที่ 57 ฉบับพิเศษ 20 ตุลาคม 2493. หน้า 818 - 825.

³ "ประกาศเรื่องให้ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 67 ตอนที่ 61 ฉบับพิเศษ 8 พฤษภาคม 2493. หน้า 838 - 846.

⁴ Neil Sheehan. The Pentagon Papers. 1971. p.29.

⁵ ไทยเป็นสมาชิกบูรณก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใน พ.ศ. 2497.

⁶ ไทยเป็นสมาชิกแผนการโคลัมโบในปี 2497 ความร่วมมือตามแผนการเดิม เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ (2493) ต่อมาจึงขยายความช่วยเหลือมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

ที่สำคัญ ไคเนก มูลนิธิฟูลไบรท์ (Fulbright Foundation)¹ มูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) มูลนิธิร็อกเกิ้ลเฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) และบริษัทเอกชนคือ บริษัท ซี ซี ทรัพย์ลาย (SEA SUPPLY : Oversea South East Asia Supply Company)²

การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทยในระยะแรก เน้นทางด้าน เศรษฐกิจและวิชาการ ซึ่งไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2500 คิดเป็นมูลค่า 50,735,930 เหรียญสหรัฐ³ ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ มุ่งพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน (Infra-structure) เพราะสหรัฐอเมริกาเกรงว่าหากประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และความเป็นอยู่ที่ไม่ดี ย่อมเป็นหนทางให้ลัทธิคอมมิวนิสต์แทรกซึมได้ โดยง่าย การพัฒนาในภูมิภาคนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของประเทศไทยในอนาคตด้วย⁴

สำหรับความช่วยเหลือทางวิชาการ ได้ดำเนินไปในลักษณะที่สหรัฐอเมริกา ให้ทุนคนไทย เพื่อไปศึกษาในงาน หรือการค้นคว้าวิจัย นอกจากนั้นยังมีการแลกเปลี่ยนอาสาสมัคร (Peace Corps)

¹ไทยลงนามในข้อตกลงโครงการฟูลไบรท์ในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2493.

²เป็นความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ที่ให้แกกรมตำรวจฝ่ายกองบัญชาการตำรวจ ทะเวนชายแดน ใน พ.ศ. 2497 เพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์ โดยการสนับสนุนด้านอาวุธ กระสุน เครื่องมือสื่อสาร และคำขวัญอื่น ๆ ; อ้างอิงมาจาก ตำรวจตระเวนชายแดนปริทัศน์, 5(19) : 10 ; มกราคม - มิถุนายน 2532.

³กช. (3) สร.0201. 13.1/32. การช่วยเหลือทาง ฯ ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกา ให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (22 ส.ค. 2500 - 24 พ.ค. 2501).

⁴กช. กท.70/49. แผนการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2499 - 2500.

และแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญตามข้อตกลงฟูลไบรท์¹ รวมทั้งความช่วยเหลือทางวิชาการตามข้อตกลง
ในแผนการโคลัมโบ และองค์การ ส.ป.อ. อีกด้วย

ส่วนความช่วยเหลือทางด้านการทหาร สหรัฐอเมริกาต้องการช่วยเหลือให้กองทัพไทย
ได้มีการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง สามารถที่จะสนับสนุนนโยบายของสหรัฐอเมริกาเพื่อปิดล้อมจีนหรือ
กีดกันให้จีนอยู่อย่างโดดเดี่ยว สหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธแก่ไทย² และความ
ช่วยเหลือตามข้อตกลง "สฤญ" และ *เนค³ ในปี 2497 - 2498 เป็นมูลค่า
53,000,000 เหรียญสหรัฐ⁴ ต่อมาได้เพิ่มความช่วยเหลือขึ้นอีกในระหว่าง พ.ศ. 2498 - 2510
เป็นมูลค่า 180,477,60 เหรียญสหรัฐ⁵ สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อสนับสนุนทางด้านการ
ทหารแก่ไทยขึ้นเป็นครั้งแรกคือ หน่วยจัสแมก (JUSMAG) นอกจากนี้แล้วยังให้ความช่วยเหลือ
แก่กรมตำรวจในการฝึกตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อการป้องกันคอมมิวนิสต์อีกด้วย⁶

¹ กจข. (3) สร.0201.13.1/18. เรื่องการแก้ไขความตกลงเพื่อช่วยเหลือทาง
การเงินสำหรับโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาระหว่างประเทศ (ความตกลงฟูลไบรท์). 3 ส.ค.
2499 - 2 พ.ค. 2501.

² กจข. (3) สร.0201.13.1/2. เรื่องขออาวุธจากสหรัฐอเมริกาหรือเรื่องอเมริกา
ให้อาวุธแก่ประเทศไทย. (21 พ.ค. 2492 - 20 เม.ย. 2497).

³ เป็นชื่อโครงการช่วยเหลือตามข้อตกลงระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ในระหว่าง
พ.ศ. 2497 - 2498.

⁴ กจข. กค.0301.9/8 ปีก 2. เรื่องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล
สหรัฐอเมริกา. (9 พ.ย. 2497 - 14 ธ.ค. 2498).

⁵ กจข. กค.1301.9/8 ปีก 3. ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล
สหรัฐอเมริกา. (9 พ.ย. 2497 - 14 ธ.ค. 2498).

⁶ กจข. (3) สร.0201.13.1/17. การตั้งคณะกรรมการประสานการปฏิบัติ
การช่วยเหลือของสหรัฐในทางการตำรวจของสภาป้องกันราชอาณาจักร (22 ธ.ค. 2498 -
5 ม.ค. 2499).

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ไทยเพื่อการปกคลุมจีน ทำให้สหรัฐอเมริกาได้ผูกพันทางการทหารกับไทยมากขึ้น มีการทำสัญญาทางทหารร่วมกันระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยตามความตกลงของสัญญา ฤๅน-รัสกี (The Rusk - Thanat Memorandum) เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2505¹ มีผลให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย² เพื่อสนับสนุนปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาในอินโดจีน ซึ่งได้ทวีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่ วิกฤตการณ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2503 และเมื่อมีการละเมิดการหยุดยิงในประเทศไทย พ.ศ. 2505 รวมไปถึงการเกิดสงครามเวียดนามใน พ.ศ. 2507 สหรัฐอเมริกาเกรงว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอินโดจีนนี้จะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลไทย จึงเน้นหนักความช่วยเหลือทางด้านการทหารในระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2516 รวมเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 578.4 ล้านดอลลาร์³

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาให้กับไทยในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519 และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ช่วยให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทางการเมืองไทย กล่าวคือ ให้ความสนับสนุนการก้าวขึ้นสู่อำนาจในทางการเมืองของผู้นำไทย เช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์⁴ นอกจากนี้แล้วผู้นำไทยมักจะปรับตัวตามนโยบายทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายในการคบกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อสหรัฐอเมริกาต่อต้านการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ไทยก็ปฏิเสธไม่รับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ใน พ.ศ. 2493 หรือการที่ไทยได้เข้าร่วมในสงครามเกาหลี พ.ศ. 2493 นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังเป็นสมาชิก

¹ คุรายละเอียดเกี่ยวกับแถลงการร่วมไทยกับสหรัฐอเมริกาได้จากการประชุมสมการางรัฐธรรมนูญ (ทำเนียบที่นักบัญญัติ) ครั้งที่ 118 วันที่ 15 มีนาคม 2509 ห้องสมุดรัฐสภา.

² ฐานทัพอเมริกันในประเทศไทยมี 7 แห่ง คือ อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ นครพนม ขอนแก่น นครราชสีมา อุทธรณ์ และตากสิน.

³ เกียรติก้อง ชมะนันท์. "สหรัฐอเมริกาในประเทศไทย," รัฐประศาสน์. 7(3) : 78 ; กรกฎาคม - กันยายน 2518.

⁴ มนูญ มาคະสิระ. การรักษาดำเนินการทางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่าง พ.ศ. 2491 - 2500. 2529. หน้า 171 - 172.

องค์การ ส.ป.อ.ใน พ.ศ. 2497 ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกาหันไปมีความสัมพันธ์กับจีน ใน พ.ศ. 2515¹ รัฐบาลของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ได้เปิดความสัมพันธ์กับจีน ใน พ.ศ. 2518

นอกจากสหรัฐอเมริกาจะเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองของไทยแล้ว ยังเข้ามา มีบทบาทในทางเศรษฐกิจอีกด้วย เช่น มีการลงทุนของชาวอเมริกันจำนวนมากในประเทศไทย เป็นมูลค่าถึง 25 ล้านเหรียญสหรัฐ ใน พ.ศ. 2503 และเพิ่มขึ้นอีกเป็นมูลค่า 195 ล้านเหรียญ สหรัฐ ในปี 2511² คิดเป็นมูลค่า 680 % สำหรับบทบาทของสหรัฐอเมริกา ทางด้านวัฒนธรรมนั้น ได้ก่อให้เกิดการรับแนวความคิด และการดำเนินชีวิตแบบอเมริกัน เป็นต้นว่า การศึกษา การแต่งกาย การเน่ยวัตถุนิยม การมีสถานเริงรมย์ประเภท บาร์ ไนต์คลับ ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ทั้งจากองค์กร ของรัฐและมูลนิธิ เอกชนของสหรัฐอเมริกา ทำให้ไทยต้องขึ้นทาบผูกพันกับสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านการ เมือง การเศรษฐกิจ การสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับประเทศไทยนั้น มีปรากฏ หน่วยงานวิจัย วิทยานิพนธ์และบทความ งานส่วนใหญ่มุ่งอธิบายความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 - 5 (พ.ศ. 2504 - 2529) ที่หน่วยงานหน่วยงานของรัฐ คือกรมวิเทศสหการ โดยวิเคราะห์ ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และการสะสมทุนเพื่อพัฒนาประเทศไทย เช่น

¹สมร นิติทัณฑ์ประภาศ. สหรัฐอเมริกาในโลกปัจจุบัน (ค.ศ. 1945 - 1980).

เล่ม 2. หน้า 77.

²ผู้สื่อข่าวของเรา (นามแฝง). "การเข้าครอบครองของสหรัฐฯ," สังคมศาสตร์ ปริทัศน์. 12(8) : 16 ; สิงหาคม 2517.

งานของ วัลลภ พลพิษณุ¹ และปรีชา โอสดานนท์² หรือการศึกษาเศรษฐกิจไทยกับสหรัฐอเมริกาที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในภายนอก ความขัดแย้งทางการเมือง ผลประโยชน์ ความมั่นคง และความไม่แน่นอนในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของ สหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย เช่น งานของ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์³ และมนู วงษ์ยุคพิตรม⁴ ตลอดจนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา กรณีความช่วยเหลือทางทหาร ฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย และทัศนคติเกี่ยวกับการช่วยเหลือที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา เช่น งานของ สุรชาติ บำรุงสุข⁵ บุญคง หันจางสิทธิ์⁶

¹ วัลลภ พลพิษณุ. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย. ปริญญาโท ศ.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.

² ปรีชา โอสดานนท์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการใช้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ในลักษณะวิชาเศรษฐศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2529 - 2530.

³ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจของไทย (1960 - 1970). ปริญญาโท ร.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

⁴ มนู วงษ์ยุคพิตรม. สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย : ศึกษากรณีนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย ค.ศ. 1976 ถึงปัจจุบัน. สารนิพนธ์ ร.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

⁵ สุรชาติ บำรุงสุข. สหรัฐอเมริกากับระบบทหารในประเทศไทย : ศึกษากรณีความช่วยเหลือด้านการทหาร ยุคหลังสงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1975 - 1980). สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

⁶ บุญคง หันจางสิทธิ์. "ฐานทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจและสังคมไทย," ธรรมศาสตร์. 5(1) : 110 - 118 ; มิถุนายน - กันยายน 2518 เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาโท ปริญญาเอก เรื่อง Economic Impact of the U.S. Military Presence Thailand 1960 - 1972 เสนอต่อมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

พันศักดิ์ วิญญรัตน์¹ และชูชาติ ประมูลผล²

จากการศึกษาคนควาและงานวิจัยทางวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า งานวิจัยเหล่านั้นไม่ได้ศึกษาการเริ่มรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ทำให้ภาพรวมของการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาไม่ชัดเจน ยังไม่มีการศึกษาถึงผลกระทบที่ไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ 2493 - 2519 โดยตรง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความช่วยเหลือประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะความช่วยเหลือเหล่านั้นมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาการทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย ในขณะนั้นซึ่งส่งมาถึงปัจจุบัน ตลอดจนมีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายทางต่างประเทศของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายของสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย
ในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519
2. เพื่อศึกษาวิธีการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทยใน
ระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบจากการที่ไทยรับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา
ในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519

ความสำคัญของการค้นคว้า

1. ทำให้ทราบจุดมุ่งหมายที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย
ในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519

¹ พันศักดิ์ วิญญรัตน์. "อนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา,"
ไครละเมียดฉบับไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศ, 2518.

² ชูชาติ ประมูลผล. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ : ทัศนคติทางประการ
ที่ควรแก้ไข," รัฐาภิวัตน์. 18(2) : 83 - 89 ; เมษายน - มิถุนายน 2519.

2. ข้อมูลจากการศึกษาเกี่ยวกับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ประเทศไทย
ในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519 จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องนโยบายให้ความช่วยเหลือ
ของสหรัฐแก่ประเทศไทยต่อไป
3. ทำให้ทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่ไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
ในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519
4. เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

ขอบเขตของการค้นคว้า

ศึกษาความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ไทยทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ
และวิชาการ ผ่านหน่วยงานของรัฐ และผ่านทางมูลนิธิเอกชนที่สำคัญ ได้แก่ มูลนิธิฟูไลโบรท์
มูลนิธิฟอร์ค และมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ ในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519

สมมติฐานการวิจัย

1. ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ที่ให้แก่ประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ.
2493 - 2519 ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง
และการทหาร
2. ความไม่มั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจของไทย ในระหว่าง พ.ศ.
2493 - 2519 ส่งผลต่อการเพิ่มความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย
3. ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ไทยระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519
ทำให้ไทยมีทักษะทุกด้านทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารกับสหรัฐอเมริกา
4. การได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาก่อให้เกิดผลกระทบด้านการเมือง
เศรษฐกิจ การทหาร สังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทย

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในเรื่องนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยใช้หลักฐานที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) ใช้หลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) และวิธีการสัมภาษณ์บุคคล (Interview) ประกอบด้วย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ข้อมูลประเภทบุคคล และข้อมูลประเภทเอกสาร

1. ข้อมูลประเภทบุคคล คือ การสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนร่วมในการลงนามรับความช่วยเหลือและเกี่ยวของกับการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาล และเอกชนของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ทนาย บุญชนะ อัครการ ทนาย พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ พลเอกสายหยุด เกิดผล รวมทั้งผู้ที่เคยได้รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิการศึกษาอเมริกัน เช่น ดร.แกมสุข โจนนัท และการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัยในพื้นที่จังหวัดที่ทุนการศึกษาอเมริกันในประเทศไทยด้วย

2. ข้อมูลประเภทเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) สำเนาบันทึกการสนทนาทางการทูต หนังสือราชการ และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และหนังสือประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล

1. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
2. หอสมุดแห่งชาติ
3. กรมวิเทศสหการ
4. สำนักงาน ส.ป.อ.
5. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
6. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

7. หอสมุดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสาธมิตร หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดเอ.ยู.เอ. (A.U.A.)
 หอสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และหอสมุดกองประวัติศาสตร์ กรมยุทธการทหารบก

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ก่อน พ.ศ. 2493

สัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาสมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2361 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย¹ โดยความสัมพันธ์เกิดจากกลุ่มพ่อค้าและมิชชันนารีชาวอเมริกัน กล่าวคือ พ่อค้าอเมริกันที่เดินทางเข้ามาค้าขายได้นำปืน ซึ่งเป็นสินค้าสำคัญที่ไทยต้องการมากเข้ามาด้วย เมื่อทราบข่าวไทยมีความต้องการปืน เพราะกำลังมีปัญหาด้านการเมืองกับไทรบุรี และพม่าอยู่ พ่อค้าเหล่านั้นจึงได้ปืนจำนวน 500 กระบอก แก่ไทย² ต่อมาในปี 2375 ประเทศทั้งสองได้ตกลงทำสนธิสัญญาทางการค้า และเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ ในปี 2399 สำหรับมิชชันนารีอเมริกันก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับคนทุกชนชั้นในสังคมไทยด้วยการนำเอาความรู้และวิทยาการแบบตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ควบคู่ไปกับการเผยแพร่คริสต์ศาสนา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกามีความต่อเนื่องมาตลอด สหรัฐอเมริกาเริ่มให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการในปี 2493 อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2436 - 2483 ไทยก็เคยได้รับความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ๆ อาทิ เช่น รัสเซีย และญี่ปุ่น มาก่อน

¹ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. 2505. หน้า 138.

² วรรณ พงศ์พิพัฒน์ และคณะ. ต้นความหลังไทย - อเมริกัน 150 ปี. 2525. หน้า 3. และเจ้าพระยาทิพากรวงศ์. พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 4. 2507. หน้า 69.

อนึ่ง ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (2484 - 2488) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในด้านการค้า มีขั้วขึ้นนารี การทูตถึงจะมีอุปสรรคบ้าง แต่ก็ไม่ได้หยุดชะงักโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นในบทนี้จึงขอกล่าวในแต่ละประเด็นว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนไปเป็นลักษณะของความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ พ.ศ. 2493 อย่างไร

1. ความสัมพันธ์ทางการค้า

การติดต่อระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทย ในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 เป็นผลพลอยได้จากการที่สหรัฐอเมริกาพยายามขยายการค้ากับจีนและหมู่เกาะอินดีส¹ พหุคอาเมริกันที่อาศัยเส้นทางการค้าในแถบตะวันออกซึ่งเดินทางผ่านเกาะช่องแคบและสิงคโปร์ได้แล่นเรือมาสู่บางกอกเพื่อค้าขาย และได้เริ่มความสัมพันธ์ทางการค้าขึ้นในปี 2361 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย² ต่อมาใน พ.ศ. 2365 มีเรือสินค้าอเมริกันเดินทางเข้ามาถึงกรุงเทพฯ เพื่อขอสินค้าออกไปขายถึงบ้านเกิดของ เฮนรี เบอร์นี (Henry Burney) กล่าวว่า เรือสินค้าของอเมริกันซึ่งมีกัปตันคอฟฟิน (Captain Coffin) เป็นผู้คุมเรือได้เข้ามาขอท่าจอดจากเมืองไทยเพื่อนำไปขายยังต่างประเทศ³ ในการติดต่อค้าขายกับพหุคอาเมริกันไทยปรากฏหลักฐานว่า เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ บุนนาค) กล่าวถึงพหุคอาเมริกันว่า "คนพวกนี้ได้นำสิ่งที่เราต้องการมาก อันได้แก่ ข้าวสุกปิ่น และเงินเหรียญมา และขอท่าจอดและสินค้าอื่น ๆ จากประเทศเราเป็นสินค้าออก"⁴

¹หมู่เกาะอินดีส หมายถึง หมู่เกาะอินเดียตะวันออก อยู่ในมหาสมุทรอินเดีย ระหว่างความสมุทรมาลายูกับประเทศฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย; เดิมเป็นเมืองขึ้นของฮอลันดา ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอินโดจีน, อ้างอิงมาจาก เปลื้อง ณ นคร. พจนานุกรม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518. หน้า 26 และ 172.

²Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.12.

³เฮนรี เบอร์นี. เอกสารของ เฮนรี เบอร์นี เล่ม 2. สำนึกที่ สุวรรณสถิตย์ แปล. 2516. หน้า 20 - 21.

⁴John Crawford. Journal of an Embassy to Siam. p.159.

ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อเมริกาได้ส่งคณะทูตโดยการนำของ เอ็ดมันด์ โรเบิร์ต (Edmund Roberts) เขามาเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีทางการค้ากับไทย และได้ตกลงทำสัญญาทางไมตรีและการพาณิชย์ในปี 2375¹ นับเป็นสัญญามิตรไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันกันใน พ.ศ. 2379 สาระสำคัญของสัญญาสรุปได้ดังนี้

1. ไทยและสหรัฐอเมริกาจะเป็นไมตรีกันตลอดไป
2. พ่อค้าชาวอเมริกันมีเสรีภาพในการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ ตามเมืองท่าของ ไทยใดที่พยานำปิ่นเข้ามาค้าขาย ถ้าเรือลำใดนำเครื่องศาสตราวุธเข้ามาจะขายให้แก่ผู้นับถือได้ จะต้องจำหน่ายให้หลวง ห้ามพ่อค้าชาวอเมริกันนำอาวุธออกนอกประเทศ
3. เรือพ่อค้าอเมริกันที่นำสินค้าเข้ามาค้าขายจะต้องเสียค่าธรรมเนียมปากเรือ วาละ 1,700 บาท ถ้าไม่มสินค้าแต่เข้ามาเพื่อซื้อสินค้าออกเสียวาละ 1,500 บาท หากเรือสินค้า อเมริกัน จะเข้ามาหาซื้อเสบียงอาหาร ขนแถมเรือหรือสืบราคาสินค้าไม่ของเสียภาษีปากเรือ
4. ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงลดค่าธรรมเนียมปากเรือให้กับประเทศใดแล้วไทยจะ ลดให้กับพ่อค้าอเมริกันด้วย
5. รัฐบาลไทยจะช่วยเหลือเกื้อกูลพ่อค้าอเมริกันและคุ้มครองชีวิตจากการประทุษ ฐานที่เหตุเรืออับปางในน่านน้ำไทยให้รอดชีวิตกลับมานเมืองตน โดยรัฐบาลสหรัฐสัญญาว่าจะชดเชย ค่าเสียหายคืนแก่ไทย
6. ถ้าพ่อค้าชาวอเมริกันเป็นหนี้สินให้ยกเอาทรัพย์สินที่มีอยู่ไปให้กับการไต่หนี้แล้ว ปลอยทิ้งไปถ้าไม่มีทรัพย์สินควรนำไปใช้หนี้ของจำไว้ อย่าเอาลูกหนี้อเมริกันไปเป็นจำใช้สอย
7. ถ้าพ่อค้าอเมริกันจะขนสินค้าขึ้นจากเรือไปตั้งที่ร้านขายเมื่อเจ้าพนักงาน มาตรวจสิ่งของแล้ว อย่าให้เจ้าพนักงานเรียกเอาภาษีจังกอบ
8. ทรัพย์สินและเรือของพ่อค้าอเมริกันที่ถูกโจรสลัดปล้นที่ประเทศใด ๆ ก็ตาม เมื่อถูกนำมาเข้าในประเทศไทย รัฐบาลไทยจะช่วยติดตามนำคืนแก่เจ้าของเดิม
9. พ่อค้าชาวอเมริกันจะปฏิบัติตามกฎหมายธรรมเนียมไทยทุกประการ

¹ สนธิสัญญาลงวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1833 แต่ศักราชของไทยในขณะนั้นยังนับเป็น

10. ถ้าต่อไปจะอนุญาตให้ฝรั่งชาติอื่นตั้งกงสุลได้ โปรดใ้อนุญาตแก่ชาติอเมริกัน

ควย¹

ภายหลังการทำสนธิสัญญามันนี่ พอค้าชาวอเมริกันได้รับความสะดวกเกี่ยวกับภาษี และเสรีภาพทางการค้ามากขึ้น แต่ในความเป็นจริงไทยยังคงยึดมั่นกับผลประโยชน์ทางการค้าของประเทศ คำเนิการผูกขาดการค้าทั้งทางบก และทางอ้อมอยู่ ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อผูกพันในสนธิสัญญา² ทำให้พอค้าอเมริกันเข้ามาติดต่อค้าขายน้อยลงและเมื่อพบว่าราคาสินค้าบางอย่าง เช่น น้ำตาลของไทยราคาถูกกว่าในประเทศอื่น ๆ ก็ไม่เดินทางเข้ามาค้าขายกับไทยอีกตลอดรัชกาลนี้³ ครั้นถึงปี 2393 เมื่อสหรัฐอเมริกาประสบผลสำเร็จในการทำสนธิสัญญาทางการพาณิชย์กับจีนแล้ว สหรัฐอเมริกาจึงหันมาสนใจที่จะฟื้นฟูการค้าของตนกับไทยอีกครั้งหนึ่ง จึงได้ส่งคณะทูตเข้ามาเพื่อขอแก้อัญญาโดยมี โจเซฟ บัลเลสเตียร์ (Joseph Ballestier) เป็นหัวหน้า⁴ แต่การเจรจาเพื่อแก้อัญญาที่ทำได้ทั้งปี 2375 ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากบุคลิกของบัลเลสเตียร์ หมกมุ่นไม่สุภาพจนทำให้ไทยเกิดความไม่พอใจ ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระแวงชาวต่างชาติและทรงเห็นว่า สัญญาที่ไทยทำไว้กับชาติตะวันตกนั้นดีแล้ว การเจรจาจึงไม่สามารถตกลงอะไรกันได้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2394 พระองค์ทรงมีนโยบายเปิดประเทศ (Open Door Policy) ใ้มีการทำสนธิสัญญาทางการค้าคือสนธิสัญญามาวริงกับอังกฤษเป็นชาติแรก ใน พ.ศ. 2398 ซึ่งการทำสนธิสัญญาครั้งนี้ถือว่าเป็นการ

¹ กจ. เอกสารรัชกาลที่ 3 ร.3. หนังสือสัญญาทางไมตรีและการพาณิชย์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2375.

² พอค้าอเมริกันไม่พอใจที่ไทยยังคงตั้งเก็บภาษีทางอ้อม ไทยอ้างว่าพอค้าแขกและจีนยังคงเสียภาษีอากรอยู่อย่างเดิม การทำสนธิสัญญากับพอค้าอังกฤษหรืออเมริกันไม่ได้หมายความว่า จะเลิกการค้าขายของหลวง ; อ้างอิงมาจาก ประชุมพงศาวดาร ภาค 62. 2512. หน้า 2.

³ วงเกื้อน นาราสัจ. การดำเนินนโยบายทางประเทศของไทยก่อนหน้าอาณาจักรตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2367 - 2394). 2518. หน้า 170.

⁴ ประชุมพงศาวดาร ภาค 62. เรื่องทูตฝรั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. 2512. หน้า 2.

เปิดประเทศติดต่อกับนานาชาติอย่างแท้จริงเพราะได้ถือเอาสนธิสัญญามันนี เป็นแบบอย่างในการ
ติดต่อกับชาติตะวันตกอื่น ๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกาด้วย¹ ครั้นถึง พ.ศ. 2399 ประธานาธิบดี
แฟรงกลิน เพียร์ (Franklin Pierce) ได้ส่งทูตชื่อ เทนเซนต์ แฮร์ริส (Townsend Harris)²
เข้ามาทำสัญญาการค้ากับไทยอีก ภายหลังจากการทำสัญญาการค้าขายตัวมากขึ้น จนกระทั่งใน พ.ศ. 2401
ได้มีการส่งสินค้าประเภทเครื่องจักรไอน้ำเป็นจำนวนมากมาจากสหรัฐอเมริกาเพื่อใช้ในการสีข้าวและ
นับว่าเป็นการ เปิดตลาดการค้าขายของเอกชนด้วย³ แต่การค้าของสหรัฐอเมริกาที่มีคู่แข่งขึ้นคือ ทอคา
อังกฤษ⁴ และเยอรมัน ทำให้การค้าของสหรัฐอเมริกามีปริมาณลดลงจนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การค้าและการลงทุนของชาวอเมริกันในประเทศไทย
ได้รับความกระทบกระเทือน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ไทยต้องเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในสงคราม
ไทยต้องส่งสินค้าทุกอย่างนานญี่ปุ่น ซึ่งเดิมเคยสั่งซื้อจากยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทำให้บริษัทการค้า
ของญี่ปุ่น อาทิ เช่น บริษัทโยโกฮามา สเปเชียล แบงก์ บริษัท นิปปอนคัง โกกุ โกซัง ฯลฯ รวบรวม
มากขึ้น ประเทศไทยส่งสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นมูลค่าถึง 134 ล้านบาท⁵ และญี่ปุ่นได้เข้าควบคุมเศรษฐกิจ

¹ Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.12.

² จพร สุจริตศรี. "สมุคัมภีร์ของทูตอเมริกันเทนเซนต์ แฮร์ริส," ข้อมูลประวัติศาสตร์
สมัยบางกอก. 2531. หน้า 310 - 311.

³ Frank C. Darling. loc.cit.

⁴ ทอคาชาวอังกฤษมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของไทยขณะนั้นเป็นอย่างมาก ซึ่งจากหลักฐานของ
James C. Ingram กล่าวว่า อังกฤษเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อรวมเศรษฐกิจไทยในการ
เข้ามาลงทุนทำการค้าในกิจการสำคัญ ๆ เช่น กิจการป่าไม้ เหมืองแร่ และยังเข้ามาเกี่ยวข้องกับ
การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจโดยเป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลังของกษัตริย์ไทย ; อ้างอิงมาจาก
James C. Ingram. Economic Change in Thailand Since 1850 - 1970.
p. 173 - 178, 104.

⁵ นาคิต รวมศิลป์. นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
ตั้งแต่ พ.ศ. 2481 - พ.ศ. 2487. 2521. หน้า 428.

ของไทยด้วยการปิดกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นบริษัทการค้าของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เช่น บริษัทเบอร์เนียว บริษัทแบร์โซ บริษัททีแอลเอแอนด์แวนสเทอร์¹ จนกระทั่งญี่ปุ่นได้สงคราม สหรัฐอเมริกาจึงได้หันมาฟื้นฟูการค้ากับไทยอีกครั้งหนึ่งและเข้ามาจับบทบาทแทนที่อังกฤษมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอังกฤษยังไม่สามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังสงคราม ควบคู่ที่สหรัฐอเมริกามีทรัพยากรมากและเป็นประเทศใญ่รับผลกระทบจากสงครามน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ² จึงกลายเป็นผู้นำทางด้านการเศรษฐกิจที่มีอำนาจในด้านการเงิน การลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ นอกเหนือไปจากผู้นำทางการ เมืองของฝ่ายโลกเสรี สหรัฐอเมริกาได้ขยายตลาดเพื่อการค้าและการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อผลักดันและเปิดระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาได้ประสบกับปัญหาที่ยากในทางเศรษฐกิจการค้า เนื่องจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ มักจะใช้นโยบาย เศรษฐกิจแบบชาตินิยม และสกัดกั้นการลงทุนของเอกชนต่างชาติ นโยบายนี้ขัดกับนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงจัดส่งคณะทูตกริฟฟิน (Griffin Mission)³ เข้ามาศึกษาภาวะเศรษฐกิจและทรัพยากรของประเทศไทยต่าง ๆ ในอินโดจีน รวมทั้งประเทศไทยด้วย คณะทูตชุดนี้ได้เสนอรายงานต่อรัฐบาลสหรัฐอเมริการว่า การลงทุนทางด้านการเศรษฐกิจของเอกชนอเมริกันยังมีความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดการสะสมทุนสำหรับประเทศกำลังพัฒนา การมีเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้ภูมิภาคนี้มีสันติภาพและความมั่นคง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนของสหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางประเทศปฏิเสธและตอบสนองนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ตัวอย่างเช่น ประเทศอินโดนีเซีย ยังคงยึดเศรษฐกิจแบบชาตินิยมทั้งที่ยังยึดมั่นกับน้ำมันและอุตสาหกรรมยางของสหรัฐอเมริกามาเป็นของรัฐบาลด้วย แต่ประเทศที่ตอบสนองนโยบายตามรายงานของคณะทูตกริฟฟินก็คือ ประเทศไทย ซึ่งอยู่ในช่วงสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไทยได้ให้ความตกลง

¹ แดมสุช เมเนต. การทูตไทยสมัยรัตนโกสินทร์. 2528. หน้า 48.

² Arthur Marwick. War and Social Change in the Twentieth Century. p.190.

³ Samuel P. Hays. The Beginning of American Aid to Southeast Asia : The Griffin Mission of 1950. p.33.

ร่วมกับทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในวันที่ 19 กันยายน 2493 โดยนัยแห่งการทำความตกลงตาม สัญญานั้น ไทยกับสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งโครงการบริหารการร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation Administrative Program) ซึ่งมีข้อกำหนดและเงื่อนไขกล่าวคือ ชักจูงอุปสรรค ที่จะกีดขวางต่อการค้าระหว่างประเทศ ป้องกันไม่ให้เอกชนดำเนินธุรกิจผูกขาดการค้าวิถีการ ทาง ๆ ทั้งภายในหรือระหว่างประเทศ ร่วมมือกันรักษาเสถียรภาพและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เพื่อความมั่นคงทางด้านการคลัง ให้สิทธิคุ้มกันทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสอง นอกจากนั้นรัฐบาล ไทยจะอำนวยความสะดวกแก่คณะบุคคลที่สหรัฐอเมริกาส่งเข้ามาปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือตาม ข้อตกลงดังกล่าว หากมีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ที่จะมีผลในทางกฎหมายเกี่ยวกับความตกลงนี้ รัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกาจะแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้ความช่วยเหลือ ดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ¹

จากความตกลงฉบับนี้ รัฐบาลไทยภายใต้การนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องดำเนินระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมโดยไม่ให้มีการผูกขาดการค้าที่จะชักจูงต่อการค้าภายใน หรือการค้าระหว่างประเทศตามข้อ 2.4 (กฎหมาย) นอกจากนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังได้ ทราพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นกฎหมายในการส่งเสริมการลงทุนของ เอกชนและการลงทุนของชาวต่างประเทศด้วย² แต่ปรากฏว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ได้ให้ การสนับสนุนการลงทุนของชาวต่างชาติตามพระราชบัญญัติที่ประกาศไว้³ เพราะยังคงมีนโยบาย เศรษฐกิจชาตินิยมที่ต้องการให้การลงทุนและกิจการบางอย่างอยู่ในรูปของรัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดโดย

¹ "ประกาศเรื่องใช้ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคระหว่าง รัฐบาลไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา," ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 67 ตอนที่ 61 ฉบับพิเศษ 8 พฤศจิกายน 2493. หน้า 838 - 846. คุราชะเอียะของสัญญาฉบับนี้ได้ในภาคผนวก

² คุราชะเอียะเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 71 ตอนที่ 64. วันที่ 12 ตุลาคม 2497. หน้า 1503 - 1514.

³ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย : บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจการ เมือง พ.ศ. 2475 - 2530. หน้า 28.

รัฐบาลที่มีจำนวนถึง 141 แห่ง นับเป็นการต่อต้านการลงทุนจากต่างประเทศทางอ้อม¹ ซึ่งขัดต่อ
ข้อตกลงที่ได้ทำไว้กับสหรัฐอเมริกา ทำให้การลงทุนของต่างชาติลดลงเรื่อย ๆ แม้แต่สหรัฐอเมริกา
ก็มีการลงทุนเพียง 2 ล้านบาท ดังปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 1 การลงทุนหายผลประโยชน์ของต่างประเทศ ในส่วนบริษัทต่างชาติที่จดทะเบียนในประเทศไทย
ปี 2493 ที่มีทุนสูงกว่า 1 ล้านบาท

หน่วย : พันบาท

ประเทศ พ.ศ.	จีน	อังกฤษ	อินเดีย	สวีเดน	อเมริกา	อิหร่าน	เดนมาร์ก	ญี่ปุ่น	รวม
2493	416,678	20,145	9,020	3,000	2,000	2,000	1,730	1,150	455,723

ที่มา : สถิติพยากรณ์รายปีประเทศไทย (สำนักงานสถิติกลางสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ).
2495. หน้า 377 และ 387.

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงพยายามให้คนอเมริกันเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น
โดยการให้รัฐบาลไทยค้ำประกันตามข้อตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการฉบับเดิม
และให้ออกเป็นความตกลงว่าด้วยการค้ำประกันการลงทุนของคนอเมริกันใน พ.ศ. 2497 โดย
ธนาคาร อิมพอร์ต-เอ็กสปอร์ต (Export - Import Bank) จะชดเชยค่าเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้น
จากการลงทุนของอเมริกัน แต่ในทางปฏิบัติ กฎหมายและประกาศต่าง ๆ ของรัฐบาลจอมพล ป.

¹ อูกฤษฏ์ ปัทมานันท์. สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย (1960.- 1970).
2526. หน้า 35 - 49.

ทุนสงคราม ไม่ไ้มุ่งส่งเสริมการลงทุนทางประเทศอย่างจริงจัง ทำให้ธุรกิจอเมริกันไม่พอใจ และกล่าวโจมตีพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรมว่าเป็นเครื่องมือของกลุ่มธุรกิจเอกชนของ จอมพล ป.¹

ต่อมาเมื่อมีการรัฐประหาร โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใน พ.ศ. 2500 รัฐบาล ได้ลดเลิกเศรษฐกิจแบบชาตินิยมเปิดโอกาสให้เอกชนและการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในไทย มากขึ้น โดยต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อลดการนำเข้าสินค้าทางประเทศและพัฒนาประเทศไทย ให้เจริญทางด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงได้ใช้นโยบายส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนออกกฎหมาย ส่งเสริมการลงทุนใน พ.ศ. 2503 ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนภาคเอกชนทั้งไทยและต่างประเทศ มีการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยเฉพาะนายทุนจากต่างชาติที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น² รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุน เช่น จะไม่ตั้งโรงงานของรัฐ ขึ้นมาแข่งขัน ไม่โอนกิจการเอกชนเป็นของรัฐ อนุญาตให้นำเงินออกนอกประเทศเป็นเงินตรา ทางประเทศสำหรับทุน กำไร ค่าลิขสิทธิ์ ตลอดจนให้สิทธิการค้าประกันและการคุ้มครองในเรื่อง การผูกขาดและสิทธิ สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมได้ลดภาษีร้อยละ 50 สำหรับภาษีนำเข้า ของเครื่องจักรและสิทธิ ร้อยละ 90 ของวัตถุดิบนำเข้า ฯลฯ³ ซึ่งมีผลให้มีการลงทุนจาก ทางประเทศเข้ามาในไทยจำนวนมาก ดังตาราง 2

¹ อูกฤษฏ์ ปัทมานันท์. สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย (1960 - 1970).

2526. หน้า 49.

² กลุ่มศึกษาอิสระ (นามแฝง). ฉันทนาจากสังคมไทย. 2524. หน้า 74.

³ แหล่งเก็บ. หน้า 75 - 76.

ตาราง 2 ทุนจดทะเบียนของกิจการที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนจากปี 2503 ถึงมิถุนายน 2521

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	จำนวน	ทุนจดทะเบียนทั้งหมด	ทุนจดทะเบียนต่างชาติ
ไทย	9,614.0	72.9	-
ต่างชาติ	3,574.6	27.1	-
1. ญี่ปุ่น	1,261.9	9.6	35.3
2. สหรัฐอเมริกา	532.0	4.0	14.9
3. ไต้หวัน	483.1	3.7	13.5
4. สหราชอาณาจักร	201.3	1.5	5.6
5. มาเลเซีย	97.8	0.8	2.7
6. อิสราเอล	80.7	0.6	2.3
7. ฮองกง	197.1	0.5	5.5
8. ฝรั่งเศส	61.0	0.5	1.7
9. สิงคโปร์	44.8	0.3	1.2
10. เยอรมันตะวันตก	97.3	0.7	2.7
รวม	16,245.6 (SIC)	100.0 (SIC)	100.0 (SIC)

ที่มา : กลุ่มศึกษาอิสระ ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. หน้า 78.

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ลงทุนรายใหญ่คือ ญี่ปุ่น ลงทุน 1,261.9 ล้านบาท คิดเป็น 9.6 % ของทุนจดทะเบียนทั้งไทยและต่างประเทศหรือเป็น 35.3 % ของทุนต่างชาติ ทั้งหมดโดยมีสหรัฐอเมริกา เป็นอันดับสอง ส่วนการลงทุนที่ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนนั้น ได้แก่

การลงทุนในด้านการธนาคารและการค้า ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2503 - 2518 รายงานว่า สหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งทุนรายใหญ่ที่สุด เป็นจำนวนทั้งหมด 6,002.8 ล้านบาท หรือ 40 % ของการลงทุนต่างชาติ โดยญี่ปุ่นเป็นอันดับ 2 ควบทุน 3,789.8 ล้านบาท หรือ 27 % ของการลงทุน ดังตาราง 3

ตาราง 3 การลงทุนโดยตรงสุทธิของต่างชาติในประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2518

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
สหรัฐอเมริกา	6,002.8	42.70
ญี่ปุ่น	3,789.8	26.96
อังกฤษ	676.4	4.80
เยอรมันตะวันตก	150.6	0.75
อื่น ๆ	3,434.6	24.38
รวม	14,054.6	100.00 ¹

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว การค้าและการลงทุนของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยทวีสูงขึ้นตามลำดับจากทุนเพียง 25 ล้านเหรียญสหรัฐ ใน พ.ศ. 2503

¹ กลุ่มศึกษาอิสระ. ฉีกหน้าจากสังคมไทย. หน้า 79.

เพิ่มขึ้นเป็น 195 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2511 คิดเป็นร้อยละ 680 ของการลงทุน¹ และในปี 2513 มูลค่ารวมการลงทุนของสหรัฐอเมริกาในไทยสูงถึง 776 ล้านบาท โดยสหรัฐอเมริกาลงทุนทางด้านการอุตสาหกรรมและเครื่องจักรประเภทสินค้าอุปโภคและบริโภค ร้อยละ 60 ด้านการกลาโหม การบริการอุตสาหกรรมและการสำรวจน้ำมันอีก ร้อยละ 40 ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศที่เกี่ยวข้องกับไทยทางด้านการธุรกิจอย่างแน่นแฟ้น²

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐก่อน พ.ศ. 2517 มีจุดกำเนิดจากการค้าเป็นสำคัญ สหรัฐอเมริกามีสินค้าไทยต้องการคือปิ่น แอппสตรีคจากนโยบายการค้าของไทยก็ทำให้การค้าไม่ขยายตัวเท่าที่ควร ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกามีนโยบายจะขยายการค้าของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงส่งคณะทูตเข้ามาเพื่อเปิดสัมพันธ์ไมตรีทางการค้า เพื่อช่วยเหลือของคนที่ได้รับสิทธิที่ประเทศไทยพึงจะมีให้กับประเทศอื่น ๆ ที่มาค้าขายด้วย ประกอบกับในขณะนั้นรัฐบาลไทยเองก็มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่จะใช้สหรัฐอเมริกาถ่วงดุลอำนาจกับอังกฤษ และภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การค้าของสหรัฐขยายตัวมากขึ้นและมีปัจจัยการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในด้านการค้าการลงทุนในประเทศไทย ทำให้การค้าของไทยและสหรัฐอเมริกาเริ่มผูกพันตามข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคและความตกลงนี้ก็กลายเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะทำให้ไทยเริ่มได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาคง

¹ บุษิวรรณของเรว (นามแฝง). "การเข้าครอบครองของสหรัฐ," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(8) : 16 ; สิงหาคม 2517. หน้า 16.

² Elephants to the Rescue : A Historical Glance at Thai - U.S. Relations, "Investor. April, 1972. p.6 - 9.

2. ความสัมพันธ์กับมิชชันนารีอเมริกัน

ภายหลังการทำสัญญาไมตรีทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในปี 2375 แล้ว
ก็มีมิชชันนารีอเมริกันเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนามากขึ้น¹

มิชชันนารีอเมริกันที่สำคัญ ๆ และเป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทยได้แก่ เจสซี คาสเวลล์
(Jesse Caswell) สตีเฟน แมตตูน (Stephen Mattoon) แซมูเอล เฮาส์ (Samuel House)
แดน บีช บรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) และ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ต่างตนนอกจากจะทำหน้าที่
เผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยแล้ว ยังได้นำเอาเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านวิชาการแบบ
ตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ในสังคมไทยอย่างมากมาย เช่น ด้านการศึกษา ได้มีการจัดตั้งโรงเรียน
สอนเด็กไทยทั้งชายและหญิงโดยเป็นการศึกษาที่แตกต่างไปจากวิธีการเดิมของไทย ซึ่งเด็กชายจะ
ได้รับการศึกษาในวัด ส่วนเด็กผู้หญิงจะศึกษาอยู่บ้านเกี่ยวกับการบ้านการเรือน นอกจากการสอน

¹ คณะมิชชันนารีเริ่มเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในไทยโปรเตสแตนต์ในไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2371
โดยนายแพทย์กุตสทอฟ (Carl Gutztaff) ชาวเยอรมันจากสมาคม Netherland Missionary
Society จากออป ทอมลิน (Jacob Tomlin) ชาวอังกฤษ และเดวิด เอเบิล (David Abeel)
ชาวอเมริกันจากสมาคมลอนดอน มิชชันนารี (London Missionary Society) เป็นกลุ่มแรก
มิชชันนารีที่เข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในภายหลังมีทั้งจากคณะอเมริกัน บอร์ด ออฟ คอมมิชชันเนอร์
ฟอร์ ฟอร์เรน มิชชันส์ (American Board of Comissioner for Foreign Mission) ซึ่ง
เรียกโดยย่อว่า เอ.บี.ซี.เอฟ.เอ็ม. (ABCFM) คณะอเมริกันแบπτิสต์ บอร์ด (American
Baptist Board) และคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน บอร์ด (American Presbyterian Board)
ซึ่งทำหน้าที่อุปถัมภ์กานการเงินและจัดส่งมิชชันนารีมาเผยแพร่ในไทย แต่ในภายหลังได้เผยแพร่
คริสต์ศาสนาแยกกันโดยอิสระเป็นคณะอเมริกัน เพรสไบทีเรียน บอร์ด (American Presbyterian
Board) และคณะอเมริกันแบπτิสต์ บอร์ด (American Baptist Board) ฯลฯ ; อ้างอิงมาจาก
ประชุมพงศาวดาร ภาค 31. 2508. หน้า 1 - 24. และ สุพรรณิ กาญจนศิริ. "บทบาท
ของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทย, " ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519.
หน้า 35.

หนังสือแก่เด็กไทยโดยทั่วไปแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้ นางบริกเลย์ (Mrs. Bradley) สอนภาษาอังกฤษแก่สตรีในราชสำนัก¹ มีชนนารีอเมริกันได้จัดตั้งโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนแบบตะวันตกเกี่ยวกับวิชาปรัชญา เลข ภูมิศาสตร์ และดาราศาสตร์ เช่น โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน² ในกรุงเทพฯ สำหรับในต่างจังหวัดได้มีการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวะสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงขึ้นด้วย³ แต่การศึกษาที่ดูจะเป็นสิ่งใหม่สำหรับคนไทยก็คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งในเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงสนพระทัยศึกษาจาก เจสซึ คลาสเวล มีชนนารีอเมริกันจนสามารถรับสั่งและทรงพระอักษร เป็นภาษาอังกฤษได้ดี พระองค์ทรงดำริว่า การรู้ภาษาอังกฤษจะทำให้พระองค์ทรงทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของโลกตะวันตกทราบความเคลื่อนไหวของสิทธิจักรวรรดินิยมของมหาอำนาจ เช่น อังกฤษและฝรั่งเศส ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ทรงเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายโคกเคี้ยว หันไปติดต่อกับชาติตะวันตกมากขึ้น⁴ นอกจากนั้นก็ยังมิเจ้านายและขุนนางไทยให้ความสนใจเรียนภาษาอังกฤษ เช่น สมเด็จเจ้าฟ้าน้อย (พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า) ม.ร.ว.กระต่าย อิศรางกูร ณ อยุธยา (หม่อมราโชทัย) หลวงนายสิทธิ์ (สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ในรัชกาลที่ 5) ฯลฯ เพื่อใช้ในการติดต่อกับมีชนนารีและชาวต่างชาติอื่น ๆ⁵

ในด้านการพิมพ์ ได้มีการนำแท่นพิมพ์ตัวอักษรไทยเข้ามาใช้โดยมีจุดประสงค์ที่จะเผยแพร่คำสอนทางคริสต์ศาสนา หม่อมบริกเลย์ ได้ทำการปรับปรุงแท่นพิมพ์ที่นำมาและจัดพิมพ์หนังสือต่าง ๆ และยังให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการจัดพิมพ์เอกสารของทางราชการ เผยแพร่ไปสู่ประชาชน เช่น ประกาศเรื่องห้ามสูบบุหรี่ และห้ามนำดินเข้ามาในเมืองไทย พ.ศ. 2832 นับเป็นเอกสารทางราชการ

¹ George McFarland, ed. Historical Sketch of Protestant Mission in Siam 1828 - 1928. p.45.

² ชาติชาย วัฒนานนท์. "ผลกระทบของมิชชันนารีในภายหลังอเมริกัน โปรเตสแตนต์ที่มีต่อประเทศไทยในช่วง ค.ศ. 1830 - 1910," ประวัติศาสตร์. 9(1) : 24 ; ม.ค. - เม.ย. 2527.

³ George McFarland. ed. op.cit. p.211 - 212.

⁴ Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.23.

⁵ ประชุมพงศาวดารภาค 31 เรื่องมิชชันนารีอเมริกันมาประเทศไทยสยาม. 2508.

ฉบับแรกที่พิมพ์ขึ้นในประเทศไทย และเพื่อให้ชาวอเมริกันที่อยู่ในประเทศไทยได้ทราบข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ จากต่างประเทศ หมอบรัดเลย์ ก็ได้จัดพิมพ์หนังสือ ที่ชื่อว่า บางกอกเรคคอร์ดเกอร์ (Bangkok Recorder) นอกจากนั้นยังจัดพิมพ์หนังสือบางกอก คาเล็นดาร์ (Bangkok Calendar) หนังสือสยามวิคลี มอนิเตอร์ (Siam Weekly Monitor) และ ฯลฯ หนังสือพิมพ์ออกโดยมิชชันนารีอเมริกัน ทำให้คนไทยได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ได้ กว้างขวางด้วย ทั้งยังได้ทราบความเคลื่อนไหวภายในและภายนอกประเทศ สิ่งพิมพ์เหล่านั้นให้ สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นทั้งความรู้ ข่าวสาร แนวความคิด และความบันเทิง อาทิเช่น คำนความรู ให้ ความรู้เกี่ยวกับกรรมรักษา ปลูกฝี ฯลฯ คำนข่าวสาร ช่วยให้อาณาประชาราษฎร์ชาวสยามและประกาศ ของทางราชการ ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงโปรดให้ออกหนังสือพิมพ์ ตามแบบมิชชันนารี เพื่อเผยแพร่ข่าวสารราชการที่เรียกว่า "ราชกิจจานุเบกษา" ที่ปรากฏสืบมาจน ทุกวันนี้ คำนความบันเทิงได้ตีพิมพ์หนังสือนิตยสารตอนของหมอมราโชทัย ซึ่งเรื่องนี้ได้มีการขอ ลิขสิทธิ์กันเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

ด้านการแพทย์ การขาดความรู้ในค่านสาธาณสุขของคนไทย ทำให้เกิดโรคระบาด อยู่เสมอ โรคภัยแรงที่คร่าชีวิตคนไทยคราวละมาก ๆ คือ ไข้ทรพิษ และอหิวาตกโรค ซึ่งเรียกกันใน สมัยนั้นว่าโรคห่า จากบันทึกของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ได้กล่าวว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว คนตายด้วยอหิวาตกโรคจนทำให้น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย โรคไม่ไค้ รัฐบาลได้แก้ไขด้วยการใช้พิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่เรียกว่า "อาพาธพิณาศ"² ทำบุญปล่อยสัตว์ แต่ก็ช่วยให้เกิดผลเฉพาะค่านจิตใจเท่านั้น เมื่อหมอบรัดเลย์ ได้นำความรู้ทางการแพทย์สมัยใหม่เข้ามาทำการบำบัดรักษาด้วยวิธีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอหิวาตก และปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2383 อันตรายร้ายแรงจากโรคดังกล่าวได้ลดลง

¹สุพรรณิ กาญจนันท์. "บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทย," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519. หน้า 57 - 58. รายละเอียดของเรื่องนี้อานเพิ่มเติมได้ใน บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์. 2507.

²เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. 2504. หน้า 115 - 118.

ทั้งยังสามารถ ะงับการระบาดของโรคทั้งสองนี้ ได้เป็นผลสำเร็จอีกด้วย นอกจากนั้น หมอบริคเลย์ ยังได้ช่วยฝึกหัดการปลูกป้องกันโรคไช้หรือพิษให้กับหมอหลวงของไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระทัยในผลงานของหมอบริคเลย์ จึงทรงพระราชทานรางวัลแก่นิชนานารี เป็นบำเหน็จช่วยรักษาและป้องกันการระบาดของโรคได้เป็นผลสำเร็จ¹ การรักษาโรคแบบใหม่ของนิชนานารีอเมริกันได้รับความสนใจจากประชาชนไทยอย่างมาก มีผู้เข้ามาขอรับการรักษาในแต่ละวันเป็นจำนวนมากมาย ในส่วนตัวของหมอบริคเลย์เองก็ได้เปิดร้านขายยาขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย พ.ศ. 2378² ซึ่งในปีเดียวกันนี้ท่านได้ให้การรักษาคณเฑาะเป็นจำนวน 3,500 รายการ³ และยังได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุขและการสุภาพบาลแก่คนไทย ช่วยชีวิตคนไทยด้วยวิธีการผ่าตัดแก้พิษที่มากเจ็บจากอุบัติเหตุกระดูกแขนแตกเนื่องจากปืนใหญ่ระเบิดเมื่อครั้งมีงานมหาสมณลงวัดประยุรวงศาวาส หมอบริคเลย์ได้ทำการผ่าตัดแขนพระภิกษุนั้นจนหายดีและนับเป็นประสบการณ์ของคนไทยที่ได้เห็นการผ่าตัดด้วยสว่านของตนเองเป็นครั้งแรก⁴

อาจกล่าวได้ว่า นิชนานารีอเมริกันที่พยายามเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อยในการทำให้คนไทยหันไปนับถือคริสต์ศาสนา เพราะวาทศิลป์ของพุทธศาสนาที่ปลูกฝังอยู่ในจิตใจของคนไทยนั้นมีอยู่สูงมากเกินกว่าที่ศาสนาคริสต์จะสามารถโน้มน้าวให้คนไทยเปลี่ยนไปเชื่อวิถีได้ จะมีก็แต่เพียงชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเท่านั้นที่ยอมเข้ารับบัพทนั้นก็คงยอมรับว่านิชนานารีอเมริกันประสบความสำเร็จในการสร้างความคุ้นเคย และความสนิทสนมกับผู้นับครองประเทศและคนไทยเป็นอย่างดี ตลอดจนทรรที่ 19 สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนิชนานารีกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างแนบแน่นถึงแม้พระองค์ทรงผนวชเป็นภิกษุ ด้วยการเรียนภาษาอังกฤษกับเจสซี คาสเวล ดังที่กล่าวมาแล้ว รวมไปถึงขุนนางไทยที่แสดงตนเป็นมิตรที่ดีของนิชนานารีอเมริกัน ดังปรากฏในจดหมายเหตของหมอบริคเลย์ตอนหนึ่งว่า "วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2378 พวกนิชนานารีไปหาหลวงนายสิทธิที่บานและเห็นหน้าบานเจียมฝ่าย

¹ประชุมพงศาวดารภาค 31. หน้า 130 - 131.

² Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.13.

³ชาติชาย วัฒนธ. "ผลกระทบของนิชนานารีนิกายอเมริกันไปรเทศแทนทอมต่อประเทศไทยในช่วง ค.ศ. 1830 - 1910," ประวัติศาสตร์. 9(1) : 24 ; ม.ค. - เม.ย. 2527. หน้า 16 ; อ้างอิงมาจาก Feltus, ed. Abstract of the Journal. p.190 - 191.

⁴ประชุมพงศาวดารภาค 31. หน้า 104 - 105.

คิดไว้ว่า "นี่บ้านหลวงนายสิทธิ์ ขอเชิญท่านสหายทั้งหลาย พวกมิชชันนารีจึงรู้สึกชอบพอรักใคร่ทำมาก"¹ ในส่วนของราษฎรก็ได้รับความรู้ในเรื่องสุขอนามัย ทำให้เกิดความต้องการจะปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น

ความช่วยเหลือของมิชชันนารีอเมริกันในด้านการค้า ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้คนไทยรู้สึกคุ้นเคยและให้ความไว้วางใจกับมิชชันนารีอเมริกันมาก แม้ในบางครั้งเมื่อไทยต้องประสบปัญหาในการเจรจาทางการเมือง การติดต่อทางการทูต หรือการทำสัญญาต่าง ๆ กับชาติตะวันตก รัฐบาลไทยก็ไว้วางใจมิชชันนารีอเมริกันให้เข้ามาปรึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ดังเช่น การเจรจาทางการทูตระหว่างไทยกับอังกฤษใน พ.ศ. 2398 และกับสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2399 เกี่ยวกับการทำสัญญาทางการค้านั้น รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งให้นายสตีเฟน แมตทูน (Stephen Mattoon) มิชชันนารีอเมริกันทำหน้าที่ลงนามในการเจรจาดังกล่าวด้วย² และเมื่อสหราชอาณาจักรของชาติตะวันตกแผ่ขยายเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความไว้วางใจของไทยที่มีต่อมิชชันนารีอเมริกัน ทำให้ไทยว่าจ้างชาวอเมริกันเข้ามาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการเกษตรแผนดินมากกว่าชาวตะวันตกชาติอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะไทยมั่นใจว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองในประเทศไทย คือไม่มั่นนโยบายแสวงหาอาณานิคมโดยไทยเห็นตัวอย่างจากการที่เมืองจีน ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นนโยบายสนับสนุนเปิดประตูการค้า (Open door Policy)³ และรัฐบาลอเมริกันที่วอชิงตันก็เคยแทรกแซงการปฏิวัติหน้าที่ของที่ปรึกษาการเกษตรดินที่เป็นชาวอเมริกันในประเทศไทยแต่อย่างใด⁴ ที่ปรึกษาชาวอเมริกันที่สำคัญก็คือ นายเอ็ดเวิร์ด เอช. สโตรเบล (Edward H. Strobel) นายเจน ไอ เวสเทงการ์ด (Jens I. Westongard) และนายวอลคอต เอช. พิตกิน (Wolcott H. Pitkin) ที่ปรึกษาเหล่านี้ได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับ

¹ประชุมพงศาวดารภาค 31. 2508. หน้า 46 - 47.

²วงเดือน นาราสัจจ์. "บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 19 : ความแตกต่างระหว่างศาสนาประจำสังคมไทยและอเมริกัน," รวมบทความประวัติศาสตร์. 2532. หน้า 75.

³เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี. พระราชหัตถเลขาและหนังสือกราบบังคมทูลของเจ้าพระยาสุเรนทราธิบดี. 2506. หน้า 156.

⁴แกมสุข มุมนนท์. พื้นอดีต. 2522. หน้า 75.

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายสโตรเบล และนายเจสเซนการ์ด ที่ปรึกษาชาวอเมริกันในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยรักษาลัทธิผลประโยชน์ของไทย เกี่ยวกับการแก้ไขสัญญาต่าง ๆ ที่ไทยทำไว้กับชาติตะวันตก² เช่น การแก้ไขอนุสัญญาฉบับไทยกับอังกฤษ ใน พ.ศ. 2440 และสัญญาใน พ.ศ. 2452 เรื่องการคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์และคนในบังคับที่เป็นชาวยุโรปและเอเชีย ผลของความสำเร็วจึงทำให้ที่ปรึกษาชาวอเมริกันได้รับความศรัทธา จากผู้นำไทยและชาวไทย แม้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าก็ทรงพระสรวลแก่สมเด็จพระยาเทววงษ์โรปกการ ว่า "ฉันไม่เคยพบชาวยุโรปหรืออเมริกันคนใดที่ฉลาดและมีความสามารถกว่า มร.สโตรเบล..."³

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า มิตรไมตรีอเมริกันได้ช่วยเหลือสังคมไทย ซึ่งเป็นความช่วยเหลือ ในลักษณะของกลุ่มเอกชนที่สร้างความเข้าใจอันดีทั้งในระบอบรัฐบาลและประชาชนโดยไม่ได้อำนาจถึง ผลตอบแทนหรือแทรกแซงการเมืองของไทยแต่อย่างใด ซึ่งในเรื่องนี้ แม้เสนาบดีกระทรวงการ ต่างประเทศ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมหลวงเทววงษ์โรปกการก็ทรงแสดง ความคิดเห็นว่า "การคบกับอเมริกันนั้นจะไม่มีอันตรายเกี่ยวกับดินแดน"⁴ ไทยจึงถือว่าชาวอเมริกันเป็น มิตรแท้ที่มีอหิชาสัยสุภาพ ชอบช่วยเหลือ ความรู้สึกที่ดีต่อชาวอเมริกันจึงมีได้พื้นฐานมาจาก มิตรไมตรีอเมริกันโดยตรงจนกลายเป็นความผูกพันทางกานิจใจ ความเลื่อมใส และความศรัทธา ซึ่งรัฐบาลไทยสมัยต่อ ๆ มาได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินในประเทศไทยเริ่มใน พ.ศ. 2435 ก่อนหน้านั้นไทยมีที่ปรึกษาที่เป็น ชาวอังกฤษ เช่น มิทเชล อินส์ แต่เนื่องจากอังกฤษและฝรั่งเศส กำลังแข่งขันสร้างอิทธิพลในประเทศไทย จึงต้องการสหรัฐอเมริกาเข้ามาถ่วงดุล

²วงเดือน นาราธิจ. "บทบาทของมิตรไมตรีอเมริกันในประเทศไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 19 : ความแตกต่างระหว่างศาสนาประจำสังคมไทยและอเมริกัน," รวมบทความประวัติศาสตร์. 2532. หน้า 78 - 80.

³ทรง. ร.5. พ/26. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า พระราชทานกรมหลวงราชานุภาพ. 23 ก.ย. 2448.

⁴แถมสุช. โจนนท์. พินอคิด. หน้า 84. อ้างอิงมาจาก ไมโครฟิล์มเลขที่ 729 วอชิงตัน.

3. ความสัมพันธ์ทางการทูต

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำสนธิสัญญา ในปี พ.ศ. 2375 โดยระยะแรกเน้นการค้าเป็นประเด็นสำคัญ ไม่มีจุดประสงค์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง การทำสัญญาสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตอย่างเป็นทางการเริ่มใน พ.ศ. 2399 เมื่อ เทวอนเซนท แฮริส (Townsend Harris) กงสุลสหรัฐอเมริกาประจำประเทศญี่ปุ่นได้เข้ามาทำสัญญาการค้ากับไทยในการผ่านสัญชาติสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการตามวิธีการของอังกฤษ¹ และพยายามที่จะให้คนไทยได้รับผลประโยชน์ในทางต่าง ๆ เช่น สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (Extraterritoriality) สิทธิเกี่ยวกับภาษีอากร ตลอดจนการได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับเสรีภาพในการนับถือศาสนา² เมื่อลงนามในสัญญาเรียบร้อยแล้ว เทวอนเซนท แฮริส ได้เสนอต่อรัฐบาลไทยขอแต่งตั้งนายสก็พเพน แมททูน เป็นกงสุลอเมริกันคนแรกประจำประเทศไทย ซึ่งไทยก็ไม่ขัดข้องแต่อย่างใด

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสองดำเนินไปอย่างราบรื่นและแน่นแฟ้นมากขึ้น เมื่อถึงพระชนมชีพ บียูซีเอส เอส. แกรนท์ (Ulysses S. Grant. 2410 - 2420) ได้เดินทางมาเยือนไทยในปี 2422 ทั้งยังได้ชักชวนให้คนไทยเดินทางไปศึกษาต่อในระดับสูงที่ประเทศ

¹ สหรัฐอเมริกาเคยขอสิทธิในการจัดตั้งสถานกงสุลเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของพ่อค้าอเมริกันที่เข้ามาค้าขายในไทยมาแล้วเมื่อครั้งเอ็ดมันด์ โรเบิร์ต (Edmund Roberts) พุทอเมริกันคนแรกที่เข้ามาเจรจาทางการทูตใน พ.ศ. 2376 ไทยเพียงแต่รับสัญญาว่าจะค้าขายกับเรือสินค้าอเมริกันมิได้ให้สิทธิสหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งสถานกงสุลในกรุงเทพฯ แຄอชางโก และใน พ.ศ. 2393 สหรัฐอเมริกาก็ได้เจรจาขอสิทธิในเรื่องสถานกงสุลอีก ไทยปฏิเสธ โดยอ้างว่าไม่ได้กำหนดสิทธิเกี่ยวกับสถานกงสุลไว้ในสัญญาเบอรัน ปัญหาเรื่องนี้หมดไปเมื่อไทยทำสัญญาวางกับอังกฤษ ใน พ.ศ. 2398 และกับสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2399 ; อ้างอิงมาจาก ชจร สุขพานิช. "บันทึกของพุทอเมริกันเทวอนเซนท แฮริส," ข้อมูลประวัติศาสตร์สมัยบางกอก. หน้า 314. และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. "การเปิดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. หน้า 96.

² Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.15.

สหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากคนไทยได้เคยไปศึกษาที่เยอรมันและอังกฤษ¹ ภายหลังการเยือนของ
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย บัญชี เอส. แกรนท์ แล้วสหรัฐอเมริกาได้แต่งตั้งนายพลจอห์น เอ. ฮอลเดอร์แมนด
(General A. Hundermand) เข้ามารับตำแหน่งกงสุลใหญ่ประจำกรุงเทพฯ และใน พ.ศ. 2425
โดยที่ฐานันดรของสหรัฐอเมริกาเป็นระดับอัครราชทูต ในปีเดียวกันนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน
เป็นราชทูตประจำสหรัฐอเมริกาอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

ใน พ.ศ. 2427 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระเจ้าอนงยาเชอกรมหมื่น
นเรศวรฤทธิ์ เป็นราชทูตพิเศษนำคณะผู้แทนไปเจริญสัมพันธไมตรีกับสหรัฐอเมริกา แต่เนื่องจาก
สถานทูตไทยในขณะนั้นตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการติดต่อ ดังนั้น
ในปี 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้จัดตั้งสถานทูตไทยในสหรัฐ
อเมริกาโดยมีพระยาอัครราชวรการ (ภัสสรา บุนนาค) เป็นราชทูตไทยคนแรกประจำกรุงวอชิงตัน
สหรัฐอเมริกา การติดต่อทางการทูตในขณะนั้นไทยมีจุดประสงค์ของการที่จะแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ
สภาพนอกอาณาเขตที่พัวพันกับชาติตะวันตกแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
ทรงหาหนทางแก้ไขด้วยการจ้างที่ปรึกษาคำนกฏหมายชาวต่างประเทศมาช่วยปรับปรุงกฎหมายของ
ประเทศและพร้อมกับทรงส่งนักเรียนไทยไปเรียนกฎหมายด้วย ที่ปรึกษาคำนกฏหมายที่ไทยจ้างมา
หลายคน เช่น คร.เอลคอน อาร.เจมส์ (Eddon R. James) คร.ฟรานซิส บี. แซร์ (Francis
B. Sayre) คอร์ทนี กรอคเกอร์ (Courtney Crocker) เรย์มอน บี. สตีฟเวนส์ (Raymond
B. Stevens)² ที่ปรึกษาคำนกฏหมายที่ประจำกระทรวงการต่างประเทศเหล่านั้นได้พยายามใ้
การเจรจาทางการทูตเพื่อแก้ไขสัญญาต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องภาษี ตลอดจนสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่

¹ John Russell Young. Around the World with General Grant. Vol. II
New York : 1979. p.247.

² ไทยเลิกจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศในปี 2483 ศักยารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ
ที่ปรึกษาราชการกระทรวงการต่างประเทศได้ใน ขมกฤษณ์ วราธิระ. บทบาทของ คร.เอลคอน
อาร.เจมส์ และคร.ฟรานซิส บี.แซร์ ในฐานะที่ปรึกษาราชการกระทรวงการต่างประเทศ.
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ไทยทำไว้กับชาติตะวันตกด้วยความอุทิศหา ทั้งในส่วนที่เร่ร่อนภายในประเทศกับดูแลรักษาของ
ชาติตะวันตกนั้น ๆ และเป็นตัวแทนไปเจรจากับผู้นำของประเทศที่หาสัญญาภัยไทยในยุโรป

ใน พ.ศ. 2460 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาได้สถาปนาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง
มีการแลกเปลี่ยนทางการทูตในระดับเอกอัครราชทูต¹ แม้ว่าจะมีอุปสรรคทางการทูตในระดับที่สูงขึ้น แต่
คณะที่ปรึกษากฎหมายก็ยังคงทำงานอย่างต่อเนื่องในการช่วยเหลือให้ไทยพ้นจากพันธะผูกพันตาม
สัญญา และเพื่อให้ชาติตะวันตกยอมรับในความเสมอภาคกับนานาประเทศทางการทูต ไทยก็ได้พยายาม
ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญของโลก เช่น เข้าร่วมฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลก
ครั้งที่ 1 (2457 - 2461) ซึ่งเป็นผลให้ไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศในยุโรปมากขึ้น
เมื่อสงครามยุติลง การเจรจาของที่ปรึกษากฎหมายจึงมีแนวโน้มของความสำเร็จ โดยเฉพาะ
การเจรจาของ คร. เจมส์ ซึ่งได้พยายามชี้ให้เห็นว่าไทยนั้นต้องทำสัญญาเสียเปรียบกับชาติตะวันตก
มาเป็นเวลานาน ชาติมหาอำนาจควรจะให้สิทธิกับไทยอย่างเท่าเทียมกันในฐานะประเทศเอกราช
การเจรจาดำเนินไปจนกระทั่ง พ.ศ. 2463 รัฐบาลสหรัฐอเมริกา จึงขอมลงนามตกลงยกเลิกสิทธิ
สภาพนอกอาณาเขตและยกเลิกอัตราภาษีร้อยละ 3 ทำให้ไทยมีสิทธิที่จะดำเนินการตามนโยบายของ
ประเทศได้อย่างเต็มที่

ผลการตกลงของสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2463 ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง โดยสหรัฐอเมริกาคือชาติแรกที่ขอมยกเลิกสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
กับไทย การดำเนินการนโยบายของสหรัฐอเมริกามีส่วนช่วยให้ประเทศไทยสามารถเจรจาแก้ไขสัญญา
กับประเทศอื่น ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้นโดยยึดถือการแก้ไขสัญญาที่ทำกับสหรัฐอเมริกามาเป็นแบบอย่าง²
ภายหลังความสำเร็จของ คร. เจมส์ ผู้แทนไทย ซึ่งเป็นชาวอเมริกันหมกพันตามสัญญากับรัฐบาลไทย
แล้ว คร. แร่ ได้เข้ามารับหน้าที่ดำเนินการต่อ และต้องใช้เวลานานเนื่องจากประเทศตะวันตกอื่น ๆ
ยังไม่ยอมยกเลิกสัญญาที่ตนเป็นฝ่ายได้เปรียบจนถึง พ.ศ. 2469 คร. แร่ จึงสามารถเจรจากับอังกฤษ

¹ เกียวกักกี ชมะนันท์. "สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย," รัฐราษฎร์. 7(3) : 63 ;

ก.ค. - ก.ย. 2518.

² Wiwat Mungkandi, William Warren. ed. Thai-American Relations.

1982. p. 52 - 54.

ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี โปรตุเกส ญี่ปุ่น ฯลฯ เป็นผลสำเร็จ¹ ความช่วยเหลือในการเจรจาทาง การทูตกับประเทศต่าง ๆ ของที่ปรึกษาชาวอเมริกัน ทำให้ไทยเชื่อในความเป็นมิตรที่สหรัฐอเมริกา มีให้กับไทยมากกว่าประเทศตะวันตกอื่น ๆ นับว่าเป็นภาพพจน์ที่งดงามตามสายตาของคนไทยในเวลานั้น

ต่อมาใน พ.ศ. 2489 ไทยและสหรัฐอเมริกาได้มีการออกแถลงการณ์เรื่องความตกลง ในการทูตระหว่างประเทศทั้งสองอีกฉบับหนึ่ง เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นอย่างเป็นทางการมา ช้านานและยังคงยึดถือสัญญาความตกลงทางไมตรีพาณิชย์ และการเดินเรือตามความตกลงที่ได้กระทำ กันในปีนั้น²

ความสัมพันธ์ทางการทูตที่แน่นแฟ้นระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ถือว่าเริ่มต้นตั้งแต่การ จัดตั้งสถานกงสุล การแลกเปลี่ยนทูตประจำประเทศทั้งสองทั้งในระบอบกษัตริราชทูตจนถึงเอกอัครราชทูต และการเจรจาทางการทูตที่สหรัฐอเมริกาพยายามจะช่วยเหลือให้ไทยแก้ไขสนธิสัญญาที่ทำไว้กับชาติ ตะวันตก

4. ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ดำเนิน มาด้วยดีโดยตลอด นับตั้งแต่สหรัฐอเมริกาได้ขอมยกเลิกสัญญาเสียเปรียบของไทยที่ทำไว้กับชาติตะวันตก ใน พ.ศ. 2463 ถึงที่กล่าวมาแล้ว และในเวลาต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ที่ชักนำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามี บทบาทเกี่ยวข้องกับไทยมากขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2483 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เสนอนโยบายชาตินิยมเพื่อเรียกร้องดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงและการปรับปรุงตามลำนํ้าโขงเสียใหม่

¹Sukick Nimmanheminda. "Thai International Relations: U.S.A.," ประมวลความรู้เรื่องสันติภาพ. 2530. หน้า 225.

²เสถียร วิรัชลักษณ์. "แถลงการณ์เรื่องความตกลงความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง สหรัฐอเมริกากับไทย," ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม 59 พ.ศ. 2489. หน้า 53.

โดยอิทธิพลของน้ำลึกเป็นเส้นเขตแบ่งแดน อันเป็นเงื่อนไขที่ไทยต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบฝรั่งเศสเมื่อครั้ง
เหตุการณ์ ร.ศ. 112¹ ให้กลับคืนมาเป็นของไทย แต่รัฐบาลฝรั่งเศสปฏิเสธไม่ยอมรับข้อเรียกร้อง
ของไทย การเรียกร้องดินแดนรุนแรงจนกระทั่งสงครามอินโดจีนอุบัติขึ้น สหรัฐอเมริกาจึงทำการ
ประท้วงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และต้องการให้ไทยหลีกเลี่ยงการต่อสู้กับฝรั่งเศส² ด้วย
เกรงว่าจะเป็นภารกิจใหญ่เกินไปเข้ามาแทรกแซงประเทกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดี
แฟรงกลิน ดี. รูสเวลต์ (Franklin D. Roosevelt. 2476 - 2488) ยึดมั่นกับนโยบายรักษาสถานภาพเดิม (Status Quo) จึงไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเขตแดนของแต่ละประเทศใน
เอเชีย ทั้งยังกล่าวว่าไทยละเมิดหลักการดังกล่าวเอาเปรียบฝรั่งเศสที่กำลังมีปัญหาคงทนกำลัง
เข้าไปรวมรบในยุโรป³ สงครามอินโดจีนครั้งนี้ไทยได้รับการสนับสนุนจากญี่ปุ่นซึ่งเข้ามาทำหน้าที่
ในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทอินโดจีน และเป็นไปตามความคาดหมายของสหรัฐอเมริกาที่เขาใจว่า
ไทยร่วมมือกับญี่ปุ่น รัฐบาลไทยก็แปลกใจในท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่เขาบ่งเกี่ยวกับบูรณภาพของ
ดินแดนอันเป็นปัญหาของไทยกับฝรั่งเศส

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี 2484 สหรัฐอเมริกา แสดงความไม่พอใจไทย
อย่างเปิดเผยด้วยการกักกันสินค้าหลายอย่างที่กำลังจะส่งมาประเทศไทย⁴ ทำให้ไทยเกิดความ

¹ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ใช้โอกาสในขณะนั้นเนื่องจากความตึงเครียดของสภาพ
ทางการเมืองในยุโรปที่กำลังเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ฝรั่งเศสต้องถอนกำลังทหารจาก
อินโดจีนไปร่วมรบด้วย ศักยภาพจะเอียงเกี่ยวกับเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ได้จาก จิตรกรรณ
สถาปนาวรรณชนะ. วิกฤตการณ์สยาม. ร.ศ. 112. 2527. และสุวิทย์ ชีรสวัสดิ์.
ความสัมพันธ์ไทย ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 - 126 การเสียดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง. 2523.

² Wiwat Mungkandi. "Ready Resiliency : A Hobson's Choice in Thai
Diplomacy. Journal of Social Sciences. Vol. XIII No. 1. January, 1976.
p. 47.

³ Jame V. Martin. "Thai - American Relations in World War II,"
The Journal of Asian Studies. Vol. XXII. No. 4 August, 1963. p. 451-467.

⁴ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช. "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริการะหว่าง
สงครามโลกครั้งที่ 2," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519. หน้า 180 - 181.

ไม่พอใจว่าสหรัฐอเมริกา กำลังพยายามลงโทษด้วยวิธีการทางเศรษฐกิจ เพราะสินค้าสำคัญซึ่งไทย
 ส่งออกจากสหรัฐอเมริกาก็คือ น้ำมัน¹ ความสัมพันธ์ของไทยกับสหรัฐอเมริกาในช่วงนี้จึงเป็นความ
 สัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน และเมื่อไทยประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมันในระหว่างสงคราม ชาติต่าง ๆ
 พยายามแย่งชิงเข้ามาช่วยเหลือเพื่อตั้งให้ไทยกลับเป็นฝ่ายเกี่ยวข้องกับตน เช่น อังกฤษเสนอความ
 ช่วยเหลือแบบให้เปล่า สหรัฐอเมริกา พิจารณาจะช่วยค่าน้ำมันแต่ก็ประวิงเวลาในการช่วย ญี่ปุ่น
 ก็เสนอให้ความช่วยเหลือ ไทยเลยกลายเป็นสนามรบทางด้านการเศรษฐกิจระหว่างสัมพันธมิตร กับญี่ปุ่น²
 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะยกพลขึ้นบกในประเทศไทย รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ขอความช่วยเหลือจาก
 สัมพันธมิตร เพื่อที่จะป้องกันการรุกรานและการเข้าครอบครองของญี่ปุ่น แต่คำตอบที่ได้รับจาก
 อังกฤษก็คือให้ไทยช่วยตัวเอง "FEND FOR YOURSELVES SORRY WE CANT HELP YOU"³
 คำตอบดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้ไทยต้องทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในเมื่อ 2485 อย่างไม่มี
 ทางเลือก การทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นจึงเท่ากับไทยประกาศตัวเองเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับ
 สัมพันธมิตร โดยปริยาย ซึ่งก็ได้รับการตอบโตจากอังกฤษด้วยการประกาศสงครามต่อไทยในเดือน
 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2485 ในฐานะศัตรู เพราะละเมิดสนธิสัญญาไมตรีกันที่กระทำไว้ใน พ.ศ. 2483⁴
 แต่การกระทำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ได้รับการยอมรับจากคนไทยทั้งหมดยกทั้งภายในและ
 ภายนอกประเทศ โดยเฉพาะ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หุตไทยประจำสหรัฐอเมริกา (2483 - 2488)
 ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลและไม่ยอมรับคำประกาศของรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ต่อรัฐบาล
 สหรัฐอเมริกาและยังได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น คนไทยบางส่วนต้องใช้ความพยายาม
 อย่างมากในการที่จะให้ฝ่ายสัมพันธมิตรยอมรับด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สัมคร เป็นส่วนหนึ่งของหน่วย
 อาสาสมัครอเมริกัน ช่วยชายพันธมิตรรัฐบาลอเมริกัน ฯลฯ

¹ เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์. เขียน สุจิตรา วุฒิสถิต แปล. "สัมพันธภาพไทย-อเมริกัน
 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519. หน้า 251.

² Wiwat Mungkandi. "Ready Resiliency : A Hobson's Choice in Thai
 Diplomacy," Journal of Social Sciences. p.49.

³ Ibid. p.51.

⁴ วิวัฒน์ มุงการดี. "ไทยและสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1945 -
 1950)," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519. หน้า 296.

นอกจากนี้กลุ่มเสรีไทยได้พยายามประสานงานกับนายปรีดี พนมยงค์ ผู้นำขบวนการใต้ดินในประเทศไทย เพื่อย่างงานให้กับฝ่ายสัมพันธมิตรทางรายละเอียดของฐานทัพและความเคลื่อนไหวของฝ่ายอักษะในประเทศไทย กลุ่มเสรีไทยจึงมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนแทนหน่วย โอ.เอส.เอส. (O.S.S. : Office of Strategic Services) ของสหรัฐอเมริกาเพื่อปฏิบัติการในสงครามโลกครั้งที่ 2 การกระทำของ ม.ร.ว. เส็นย์ ปราโมช ทำให้สหรัฐอเมริกาพอใจว่าไทยมีเจตนาในการต่อต้านญี่ปุ่นจริง¹ และถือว่าการประกาศสงครามของรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ เป็นการกระทำที่ไม่มีความเลือกเป็นอัน การตัดสินใจของสหรัฐอเมริกาจึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งไม่ได้อธิบายไทยเป็นศัตรูยิ่งไปกว่านั้นยังได้พยายามชักนำให้ชาติตะวันตกอื่น ๆ เห็นว่าไทยถูกบีบบังคับให้เข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นโดยไม่เต็มใจ² การที่สหรัฐอเมริกาพยายามช่วยเหลือเพราะไม่ต้องการให้ชาติหนึ่งชาติใดเข้ามาอิทธิพลในไทยได้อย่างเต็มที่ นับเป็นวิธีการหนึ่งของสหรัฐอเมริกาที่จะรักษาผลประโยชน์ไปพร้อมกับการหาสมัครพรรคพวก (Alliances)³ หรืออย่างน้อยที่สุดก็อาจทำให้ไทยมีความรู้สึกที่ดีต่อสหรัฐอเมริกาว่าไทยปกป้องไทยอย่างเต็มที่ เป็นผลให้ไทยกลายเป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาอย่างแนบแน่นโดยปริยาย

อย่างไรก็ตามนานาชาตินี้เป็นฝ่ายสัมพันธมิตรไม่ได้ยอมรับเสรีไทยเหมือนกับที่สหรัฐอเมริกายอมรับและสนับสนุนโดยเฉพาะอังกฤษไม่แน่ใจว่า เสรีไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศจะต่อต้านญี่ปุ่นอย่างจริงจัง ทั้งนี้ก็เนื่องจากว้ายมีเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทยในประเทศทำการจับกุมและยึดทรัพย์สินของ

¹ สัตยชัย สุวังนุตร. "เสรีไทยกับ โอ.เอส.เอส." จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 3(2) : 53 ; เม.ย. + มิ.ย. 2519. ; อ้างอิงมาจาก R. Harris Smith. O.S.S. : The Secret History of America's First Central Intelligence Agency. Delta Book, 1973. p.291 - 314.

² เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์. "สัมพันธภาพไทย - อเมริกัน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2," สัจจตรา วชิรเสถียร แปล. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. 2519. หน้า 261.

³ ประทุมพร วชิรเสถียร. "สหรัฐอเมริกาในเอเชีย," ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : เอเชีย. 2524. หน้า 63.

ฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อมิให้ญี่ปุ่นสงสัยมากเกินไป อันอาจเป็นอันตรายต่อไทยมากยิ่งขึ้น¹ แต่เมื่อเสรีไทยได้ปฏิบัติการช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ลอร์ด หลุยส์ เม้าท์แบตตัน (Lord Louis Mountbatten) ผู้บัญชาการรบของอังกฤษประจำภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยอมรับชมเชยการเสรีไทยว่าเป็นองค์กรที่ดี หากได้รับการสนับสนุนก็อาจจะสามารถให้ความช่วยเหลือที่ค่าแก่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้² การปฏิบัติงานของเสรีไทยสามารถทำให้สัมพันธมิตร เข้ามาโจมตีทิ้งระเบิดฐานทัพของญี่ปุ่นในไทยได้เป็นผลสำเร็จ

การปฏิบัติการช่วยเหลือของเสรีไทยต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ตลอดระยะเวลาสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกายืนยันว่าจะสนับสนุนไทยไม่ให้ตกเป็นผู้แพ้สงครามในฐานะที่ร่วมกับญี่ปุ่น แต่ก็ยังกักขังที่อังกฤษไม่ยอมรับโดยชัดให้เห็นว่าไทยทรยศต่อสัมพันธมิตรด้วยการร่วมมือกับญี่ปุ่น ทั้งยังได้เสนอขอเรียกกอง 21 ประการของไทยให้สัมพันธมิตร เข้าควบคุมกำลังกองทัพไทย การเงิน เศรษฐกิจ ฯลฯ สหรัฐอเมริกาจึงเข้าแทรกแซงในเหตุการณ์นี้และพยายามช่วยเหลือไทย เพื่อแก้ไขปัญหาคอขอเรียกกองของอังกฤษจนเหลือเพียงกรณีเรือข้าว³

การที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือไทยเกี่ยวกับขอเรียกกองอันเกินสมควร ของอังกฤษเป็นเพราะว่าทั้งสองประเทศแข่งขันกันขยายอิทธิพลต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระหว่างสงคราม

¹ ความเคลงใจของฝ่ายสัมพันธมิตร เกิดจากการที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกพระราชบัญญัติถึง 2 ฉบับด้วยกันคือ พระราชบัญญัติควบคุมและจัดการทรัพย์สินของชนต่างชาติบางจำพวกในภาวะคับขัน พ.ศ. 2484 ซึ่งให้อำนาจรัฐเข้าควบคุมทรัพยบุคคลที่อยู่ในอาณาเขตหรือชาติศัตรูที่ทำสงครามกับไทยและต่อมาในเดือนมีนาคม 2485 ก็ได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยชนศัตรูและทรัพย์สินของศัตรูซึ่งเป็นมติของคณะรัฐมนตรีให้ยึดทรัพย์สินของชาวต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจ ทางบ้าน ธนาคาร ฯลฯ ; อ้างอิงมาจาก ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58. วันที่ 26 ธ.ค. 2484. หน้า 1900 - 1902 และ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 59. วันที่ 17 ก.พ. 2485. หน้า 452 - 453.

² สัตยชัย สุวังนุสร. "เสรีไทยกับ โอ.เอส.เอส.," จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 3(2) : 53 ; เม.ย. - มิ.ย. 2519. หน้า 63.

³ ไทยของสงขลชาวให้อังกฤษ จำนวน 1.5 ล้านตัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสงโหนที่ไทยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2

ด้วย ทั้งจะเห็นได้จากการที่สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ให้การสนับสนุนขบวนการไต้กันซึ่งปฏิบัติงาน
ในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยสหรัฐอเมริกาสนับสนุนขบวนการ เสรีไทยที่ปฏิบัติการช่วยเหลือหน่วย
O.S.S. (Office of Strategic Services) อังกฤษสนับสนุนเสรีไทยที่ปฏิบัติการช่วยเหลือ
หน่วย S.O.E. (Special Operation Executive)¹ นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะ
ชักชวนความปรารถนาของอังกฤษเกี่ยวกับดินแดนในที่สุดของไทยที่อังกฤษพยายามจะให้ไทยยกให้กับ
มลายู² สหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นการคุกคามต่ออธิปไตยและเอกราชของชาติไทย สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้อง
ของปรอง หากปล่อยให้อังกฤษทำตามอำเภอใจก็เท่ากับแสดงถึงความเสียเปรียบในทางการเมือง
ของสหรัฐอเมริกาด้วย และอาจเป็นไปได้ว่าสหรัฐอเมริกาเองนั้น ก็คาดหวังผลประโยชน์ในโอกาส
ข้างหน้าที่จะสนับสนุน ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ขึ้นเป็นผู้นำของไทยภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วย³
ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกา
มีต่อประเทศไทยจึงผูกพันกับผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าในภายหลังจากสหรัฐอเมริกาได้
เข้ามามีบทบาทในการชี้นำเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ และการเมืองของไทย (ดูรายละเอียดนโยบาย
ของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทยในบทที่ 2) จะเห็นความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างสหรัฐอเมริกากับ
อังกฤษ จึงกลายเป็นข้อขัดแย้งในระหว่างการเจรจาสันติภาพ สหรัฐอเมริกาได้โฆษณาและอิทธิพล
ของตน ทำให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นว่า การช่วยเหลือของเสรีไทยต่อสัมพันธมิตร และการที่ไทยเป็นมิตร
กับญี่ปุ่นเป็นเรื่องที่พอจะยอมรับกันได้ ใน พ.ศ. 2488 เมื่อไทยได้ออกแถลงการณ์ว่าการประกาศ
สงครามเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและไทยพร้อมที่จะยกเลิกกฎหมายทุกฉบับที่ขัดต่อ
ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ สหรัฐอเมริกาได้ให้การยอมรับจนท้ายที่สุดอังกฤษจึงได้ยอม

¹S.O.E. เป็นหน่วยงานแบบเดียวกับ O.S.S. ก่อนหน้าทีไทยจะประกาศสงครามต่อ
ฝ่ายสัมพันธมิตร ทั้ง O.S.S. และ S.O.E. แข่งขันกันในด้านที่จะเป็นองค์กร เพื่อติดต่อกับ
ความเคลื่อนไหวของขบวนการไต้กันภายในไทย ; อ้างอิงมาจาก สันติชัย สุวัจนพร. "เสรีไทยกับ
โอ.เอส.เอส." จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 3(2) : 53 ; เม.ย. -
มิ.ย. 2519. หน้า 54.

²แหล่งเดิม. หน้า 62.

³แหล่งเดิม. หน้า 58.

ยุติสงครามกับไทยใน พ.ศ. 2489¹ นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกาช่วยเหลือให้ไทยได้เข้าเป็นสมาชิก
องค์การสหประชาชาติใน พ.ศ. 2489 จึงกล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือไทยทุกด้าน
เป็นอย่างดี แม้ในระยะแรกจะขัดแย้งกันบ้าง แต่สหรัฐอเมริกาก็สามารถช่วยให้ไทยรอดพ้นจากการตก
อยู่ในฐานะผู้แพ้สงครามได้สำเร็จ

ความสัมพันธ์ไทยกับสหรัฐอเมริกาขึ้นอยู่กับปัจจัยในและภายนอก ปัจจัยภายในของไทย
ได้แก่ ปัญหาความไม่มั่นคงของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ประกาศเข้าเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ได้หมดความน่า
ลง เมื่อสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายมีชัยชนะในสงคราม ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ผู้นำเสรีไทยได้เป็นรัฐบาล
ซึ่งเป็นระยะที่ปัญหาความมั่นคงทางทหารจากฝ่ายสัมพันธมิตร การกีดกันคอมมิวนิสต์จากชาวสยาม
การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ของรัสเซีย² ปัญหากรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลในช่วงสมัยรัฐบาลปรีดี พนมยงค์ ประกอบกับการผลักดันเปลี่ยนรัฐบาลและ
ตัวผู้นำรัฐบาลบ่อยครั้งตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งสภาพความวุ่นวายภายในประเทศต่าง ๆ
ที่สะสมมาในแต่ละรัฐบาล จึงเป็นเหตุให้เกิดรัฐประหาร โดยกลุ่มทหารใน 2490 และเป็นผลให้
จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเข้ามาใช้อำนาจอีกครั้งโดยเปลี่ยนนโยบายหันมาเป็นมิตรกับโลกเสรี
ให้มากขึ้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายผู้ชนะสงครามไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา
โดยให้การสนับสนุนรับรองรัฐบาลเขาได้ฝ่ายโลกเสรีสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ทั้งยังสนับสนุนต่อต้าน
คอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผยด้วยการให้สัมภาษณ์ว่า "ไม่ว่ารัฐบาลจะเอียงซ้ายหรือเอียงขวา แต่ข้าพเจ้า
ต่อต้านคอมมิวนิสต์"³

¹ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยต้องทำความตกลงสมรภูมแบบเพื่อเลิกสถานะสงครามกับ
ประเทศอังกฤษและบางประเทศในเครือจักรภพ ในฐานะที่ไปเข้าร่วมกับญี่ปุ่น ความตกลงสมรภูมแบบ
เรียกว่า The Agreement for the Termination of the State of War Between Siam and
and Great Britain and India and Australia โดยแยกทำเป็น 3 ฉบับคือ ทำกับประเทศ
อังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศออสเตรเลีย คุรุประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 4
เล่ม 63. วันที่ 11 พฤศจิกายน 2489.

²ไทยประกาศให้พระราชนิติบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476
เป็นครั้งแรก

³ Bangkok Post. April, 14, 1948.

สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ การแข่งขันของมหาอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกาผู้นำโลกเสรี และโซเวียตผู้นำโลกคอมมิวนิสต์ในคาบสมุทรอินโดจีน เมือง จนกลายเป็นภาวะสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาเกรงว่าการขยายตัวของคอมมิวนิสต์จะกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของตน ทั้งยังเกิดความวิตกว่าประเทศต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยอันอาจจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา ความวิตกของสหรัฐอเมริกาได้ปรากฏให้เห็นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย พ.ศ. 2492 สหรัฐอเมริกาทรงทอดหาทางสกัดกั้นและแสวงหาพันธมิตรที่มีนโยบายเช่นเดียวกับตน ฉะนั้นความกลัวภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ทั้งของไทยและสหรัฐอเมริกาก็สอดคล้องกันและหันมาร่วมมือกันเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผย ด้วยการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือทางด้านการเศรษฐกิจและการทหาร ในขณะเดียวกันกับผู้นำไทยก็มุ่งประสงค์แฝงในการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเพื่อเป็นฐานอำนาจในทางการเมืองของตนด้วย

กล่าวโดยสรุปไทยกับสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นเน้นหนักด้านความมั่นคงและศักดิ์ศรี การขยายตัวของคอมมิวนิสต์ร่วมกันตั้งแต่ พ.ศ. 2492 อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ของจีนและการเกิดสงครามเกาหลีไม่ต่อมา รัฐบาลไทยเข้าไปผูกพันกับสหรัฐอเมริกามากขึ้นด้วยการส่งทหารเข้าไปร่วมรบในฐานะเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ สหรัฐอเมริกาตอบสนองความช่วยเหลือแก่ไทยทั้งในด้านการเศรษฐกิจและการทหารอย่างเด่นชัดตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา เช่น สนับสนุนให้ไทยเข้าเป็นสมาชิกความร่วมมือองค์การซีโต้ (SEATO) ใน พ.ศ. 2497 การทำสัญญาถนัด-รัสถ ใน พ.ศ. 2505 รวมถึงการที่ไทยยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในไทยเพื่อการทำสงครามเวียดนามใน พ.ศ. 2507 และ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองแนบแน่นยิ่งขึ้น

ความเป็นมาของความช่วยเหลือทางประเทศจากสหรัฐอเมริกา

ความช่วยเหลือ¹ ของสหรัฐอเมริกาให้กับต่างประเทศนั้น มีจุดมุ่งหมายหลายประการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร และการช่วยเหลืออื่น ๆ ในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน² การให้ความช่วยเหลือเริ่มเด่นชัดขึ้นเมื่อเกิดความแตกต่างเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างสหรัฐอเมริกากับโซเวียตจนนำไปสู่การแข่งขันเพื่อที่จะเป็นมหาอำนาจ ความช่วยเหลือจากต่างประเทศได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการแสวงหาพันธมิตรของแต่ละฝ่าย ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาเพื่อการพัฒนาประเทศต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร ย่อมเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศในกลุ่มโลกเสรีด้วย จึงขอกล่าวถึงนโยบายของสหรัฐอเมริกาโดยทั่ว ๆ ไปในเอเชีย และส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง

1. นโยบายของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางประเทศ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงในปี 2488 สหรัฐอเมริกาได้กลายเป็นผู้มีบทบาททางการเมืองมากขึ้นในฐานะผู้ชนะ และครอบงำอันดีสุดจากการทำสงครามเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่เข้าร่วมสงครามสหรัฐอเมริกาก็กลายเป็นผู้เกียรตินิรันดร์ในสายตาของนานาประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการพิชิตฝ่ายอักษะ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้อาวุธประเภทประทุพริกเทริดทำลายล้างซึ่งกันและกันจะหมดไป แต่สงครามก็เปลี่ยนโฉมหน้าเป็นแบบใหม่ดังที่เรียกกันว่า สงครามเย็น (Cold War)

¹ในอดีตกาลว่า ความช่วยเหลือ (Aid or Assistance) หมายถึง ประเทศผู้ให้เป็นผู้ให้ประโยชน์ และประเทศผู้รับเป็นผู้รับประโยชน์ ปัจจุบันนิยมใช้คำว่า ความร่วมมือ (Cooperation) แทน ทั้งนี้เป็นเหตุผลในเชิงจิตวิทยาเพื่อให้รักความรู้สึกว่าประเทศผู้ให้และประเทศผู้รับมีฐานะเท่าเทียมกัน ; อ้างอิงมาจาก ชูชาติ ประมุขผล. ประสบการณ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ. 2513. หน้า 1.

²ก.จ.ช. (3) สร.0201.13.1/11. บันทึกเรื่องอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการทหารและเศรษฐกิจ. (12 ก.ค. 2497 - 11 ก.ย. 2506)

ซึ่งมีผลต่อการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของการเข้าไปแทรกแซงโดยตรง เช่น กรณีสงครามเกาหลี หรือรูปแบบการให้ความช่วยเหลือเพื่อการปรับปรุงและบูรณะประเทศที่แพ้สงคราม รวมไปถึงการสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์

ความช่วยเหลือเพื่อบูรณะประเทศที่แพ้สงคราม

การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 ของฝ่ายสัมพันธมิตรและฝ่ายอักษะ ได้ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อสงครามสิ้นสุดลงจึงมีผลเสียหายตามมานับการ ประเทศต่าง ๆ พยายามที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศของตนให้คืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว แม้กระนั้นบางประเทศที่เป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ ก็มีปัญหาเช่นเดียวกับประเทศที่แพ้สงครามเช่น ปัญหาหนี้สินกับสหรัฐอเมริกา ไคโก อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ ซึ่งกู้เงินมาเพื่อทำสงคราม สหรัฐอเมริกาซึ่งกลายเป็นประเทศผู้บังคับและเสียหายจากสงครามน้อยที่สุด จึงให้การช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ที่เคยรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมทั้งในยุโรปและเอเชียให้สามารถฟื้นตัวทางด้านการเศรษฐกิจได้ไ้ระยะเวลานานขึ้นและเพื่อที่จะเป็นกำลังช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ใ้คืออีกต่อไป¹ ต่อมารัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา คือนายฮอร์จ ซี. มาร์แชล (George C. Marshall) ได้แถลงนโยบายที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดในเดือนมิถุนายน ปี 2490 ว่าสหรัฐอเมริกาคจะให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในยุโรป (The European Recovery Program) ซึ่งภายหลังเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ แผนการมาร์แชล (Marshall Plan)² ตามแผนการนี้สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือทั้งทางการเงิน เครื่องจักร วัตถุดิบ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี แต่ในขณะที่เกี่ยวกับประเทศรับความช่วยเหลือก็จะต้องช่วยเหลือซึ่งกัน

¹ อดิลาศ โอสถานนท์. บทบาทความช่วยเหลือต่างประเทศกับการพัฒนาประเทศไทย.

2520. หน้า 3.

² Julius W. Pratt. A History of United States Foreign Policy 1956.

p. 461 - 462.

และกันในด้านเงินยืม การแลกเปลี่ยนอุปกรณ์พิเศษต่าง ๆ เช่น ยกลูกกาแพงภาษี เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศเกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น¹

เมื่อมีการประกาศใช้แผนการมาร์แชลประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตะวันตกตอนบนซึ่งจะได้รับความช่วยเหลือถึง 16 ประเทศ รวมทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส แต่โซเวียตได้ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือ ทั้งยังกีดกันไม่ให้ประเทศยุโรปตะวันออกได้รับความช่วยเหลือตามแผนการดังกล่าว การฟื้นฟูประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้กำหนดวงเงินไว้จำนวน 22 พันล้านดอลลาร์ ภายในระยะเวลา 4 ปี ทำให้เศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันตกมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและเกิดผลทางอ้อมแก่สหรัฐอเมริกา กล่าวคือประเทศที่ได้รับการช่วยเหลือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อสหรัฐอเมริกา²

สำหรับความช่วยเหลือในเอเชีย สหรัฐอเมริกาได้ให้การช่วยเหลือแก่ฟิลิปปินส์ จำนวน 600 ล้านดอลลาร์ เพื่อกำหนดประเทศ แต่ทั้งนี้ฟิลิปปินส์ขอแลกเปลี่ยนเป็นการตอบแทน กล่าวคือยอมให้มีการค้าเสรีและให้สหรัฐอเมริกาเช่าฐานทัพเป็นเวลา 99 ปี³ ส่วนประเทศญี่ปุ่นซึ่งเสียหายจากการทิ้งระเบิดปรมาณูของสหรัฐอเมริกา ก็ได้รับความช่วยเหลือตั้งแต่ พ.ศ. 2492 ลักษณะของความช่วยเหลือเหมือนกับโครงการฟื้นฟูยุโรป ญี่ปุ่นสามารถฟื้นฟูพัฒนาทางานอุตสาหกรรม และเครื่องจักรยนต์จนส่งจำหน่ายในตลาดเอเชียได้ในเวลาต่อมา นอกจากนั้นแล้วประเทศไทยยังได้รับความช่วยเหลือเพื่อการบูรณะประเทศจากสหรัฐอเมริกาด้วย จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาพยายามเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยปัญหาไทยกับประกาศสงครามต่อต้านสัมพันธมิตร และใน พ.ศ. 2489 ได้ตกลงร่วมกับอังกฤษเพื่อรับขอผลิตผลจากประเทศไทย⁴

¹ แอลเลน เนวินส์ และเฮนรี สตีล คอมเมเจอร์. ประวัติศาสตร์สังเขปของสหรัฐอเมริกา (ตอนที่ 3). วิชาสังคม นพรัตน์ แปล. 2518. หน้า 179 - 180.

² แผนการมาร์แชล (Marshall Plan) สิ้นสุดลงในปี 2494.

³ แอลเลน เนวินส์ และเฮนรี สตีล คอมเมเจอร์. เล่มเดิม. หน้า 196.

⁴ Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.46.

ความช่วยเหลือเพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์

จากการช่วยเหลือฟื้นฟูและบูรณะประเทศในยุโรปตะวันตกตามแผนการมาร์แชล ทำให้ภาวะสงครามเย็นทวีความรุนแรง เกิดการแข่งขันในด้านต่าง ๆ คอมมิวนิสต์มากขึ้น แต่ที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันโดยตรง โซเวียตพยายามที่จะขยายอิทธิพลของตนเข้าไปในยุโรป โดยทำการคุกคามประเทศกรีซ ตุรกี และประเทศอื่น ๆ สหรัฐอเมริกาโดยประธานาธิบดี แฮร์รี เอส. ทรูแมน (Harry S. Truman. 2491 - 2496) จึงได้ประกาศวาทะทรูแมน (Truman Doctrine) ¹ ใน พ.ศ. 2490 ว่า สหรัฐอเมริกาถือเป็นพันธะของตนที่จะให้ความช่วยเหลือต่อประเทศที่ถูกคุกคามด้วยภัยคอมมิวนิสต์โซเวียต และจะให้ความช่วยเหลือต่อรัฐบาลต่าง ๆ ที่ถูกก่อกวนเมื่อนำลายจากกองกำลังกบฏภายในชาติที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก² สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือเป็นจำนวนเงิน 4,000 ล้านดอลลาร์แก่กรีซ และตุรกี ทำให้ประเทศทั้งสองพ้นจากการคุกคามของโซเวียตได้สำเร็จ³ แต่โซเวียตไม่ละความพยายามที่จะขยายอิทธิพลเข้าไปในยุโรป เช่น ได้ใช้กำลังเข้ายึดคอมมูนิสต์ใน พ.ศ. 2491 - 2492 สหรัฐอเมริกาถือว่าการกระทำของโซเวียตเป็นอันตรายต่อความมั่นคงในยุโรปตะวันตก จึงได้จัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) ขึ้นให้ความร่วมมือทางทหารกับประเทศยุโรปตะวันตก เพื่อสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ ซึ่งนโยบายนี้ได้ดำเนินสืบต่อมาถึงสมัยประธานาธิบดี คิวห์ ดี ไอเซนเฮาเวอร์ (Dwight D. Eisenhower. 1496 - 2500) ภายหลังสมัยประธานาธิบดี ทรูแมน นโยบายของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ก็ไม่เปลี่ยนแปลง และยืนยันว่าจะไม่ยอมให้ประเทศตกอยู่ในฐานะโคตรเดียว จะหาทางสกัดกั้นการคุกคามโดยตรงจากโซเวียตหรือประเทศบริวาร

¹ Julius W. Pratt. A History of United States Foreign Policy. p.461.

² Ibid.

³ สภาครองเกรสสมัยประธานาธิบดีทรูแมน อนุมัติให้เงินช่วยเหลือแก่กรีซจำนวน 300,000,000 ดอลลาร์ และให้ตุรกีจำนวน 100,000,000 ดอลลาร์ ทั้งนี้เนื่องมาจากอังกฤษไม่สามารถให้การสนับสนุนแก่กรีซได้อีกต่อไป การถอนตัวของอังกฤษทำให้โซเวียตพยายามเข้าแทรกแซง สหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อให้กรีซและตุรกีมีเสถียรภาพในตะวันออกไกลต่อไป ; อาจอิงมาจาก Ibid.

ให้หมดไป¹ ฉะนั้นการที่สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เศรษฐกิจ เพื่อฟื้นฟู ประเทศในยุโรปตะวันตกตามแผนการมาร์แชล ก็ด้วยความหวังว่า ถ้าหากยุโรปตะวันตกมีความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจ และร่วมมือกันทางด้านการทหารดังกล่าวแล้วจะสามารถต้านทานการแผ่ขยายของ คอมมิวนิสต์โซเวียตได้ ดังนั้นนโยบายสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ (Containment Policy) จึงเป็นนโยบายสำคัญของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น

อย่างไรก็ตามการสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในยุโรปก็ยังไม่เพียงพอ สหรัฐอเมริกา ได้หันมาดำเนินนโยบายสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในเอเชีย ด้วยการให้ความร่วมมือเพื่อ เผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตยและให้การคุ้มครองญี่ปุ่น ซึ่งสหรัฐอเมริกาดูว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของแนวป้องกันทางภาคพื้นแปซิฟิก² เมื่อการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนประสบผลสำเร็จใน พ.ศ. 2492 โซเวียตได้ให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ทันที³ การเป็นพันธมิตรของจีนกับโซเวียตได้ก่อให้เกิดความหวาดระแวงแก่สหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก ประกอบกับสหรัฐอเมริกามีความเชื่อเป็นพื้นฐานอยู่แล้วว่า แผนการของโซเวียต คือการเริ่มต้นยึดครอง ยุโรปตะวันออกแล้วจึงขยายสู่เอเชีย มุ่งทำการปิดล้อมสหรัฐอเมริกาเพื่อทำลายระบบทุนนิยม⁴ ในขณะเดียวกันก็เห็นแรงคำทำนายของเลินิน ที่ว่า "หนทางที่จะไปสู่โลกแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์อยู่ในเอเชีย"⁵ จะเป็นความจริงขึ้นมา สหรัฐอเมริกาจึงประกาศขยายความช่วยเหลือทางการเงิน เศรษฐกิจและความร่วมมือทางทหาร ไปสู่เอเชียมากขึ้น เพื่อให้ประเทศในเอเชียสามารถยับยั้งต่อการแบ่งแยกและบ่อนทำลายของลัทธิคอมมิวนิสต์

¹ ก.จ.ช. สร.0201.37.4/10 ปีก 2. การเลือกตั้งและรับตำแหน่งประธานาธิบดี
สหรัฐอเมริกาและเรื่องพรรคการเมือง (2479 - 2496).

² พงษ์ศานต์ พันธุลาก. "ท่าทีของสหรัฐอเมริกากับอนาคตของไทย," รวมคำแถลง.
3(1) ; เมษายน 2517. หน้า 57.

³ คีเร็ก ชัยนาม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. 2509. หน้า 259 - 260.

⁴ สุรชาติ บำรุงสุข. สหรัฐอเมริกาในระบบทหารในประเทศไทยศึกษากรณีความช่วยเหลือ
ด้านการทหารยุคหลังสงครามเวียดนาม ค.ศ. 2975 - 2980. 2525. หน้า 5.

⁵ " जिसमे कहा जाये कि भारत में," สยามนิกร. 10 ตุลาคม 2508.

เมื่อเกิดสงครามเกาหลีใน พ.ศ. 2493 สหรัฐอเมริกาทรงยกยอท่านคอมมิวนิสต์ด้วยการทำสงครามในนามของสหประชาชาติพร้อมกับประเทศภาคีสหประชาชาติ ซึ่งรวมทั้งไทยด้วย นอกจากนั้นแล้วยังได้ร่วมมือทำสนธิสัญญาทางทหารกับประเทศในภูมิภาคเอเชียหลายฉบับ ได้แก่ การทำสนธิสัญญากับประเทศฟิลิปปินส์ (2494) สนธิสัญญากับประเทศญี่ปุ่น (2495) และ ฯลฯ และหาทางสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ที่กำลังแผ่ขยายในเอเชีย ด้วยการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Treaty Organization : SEATO) ขึ้นในปี 2497

2. มูลเหตุที่ก่อให้เกิดความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในประเทศไทย

สหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามาผูกพันกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามเกาหลี (2493 - 2496) แล้ว กล่าวคือสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศฟิลิปปินส์มาก่อนในฐานะที่ประเทศฟิลิปปินส์เป็นอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียว¹ ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้เป็นอาณานิคมของมหาอำนาจยุโรป สหรัฐอเมริกาถือว่าฟิลิปปินส์เป็นแนวป้องกันที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาทางคาบสมุทรแปซิฟิก เมื่อสงครามเกาหลีสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2496 สหรัฐอเมริกาจึงเร่งให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร เพราะตระหนักถึงอันตรายจากการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในเอเชีย ทั้งนี้เมื่อเกิดปัญหาความยุ่งยากในการสนับสนุนของคอมมิวนิสต์ในประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และประเทศเวียดนาม สหรัฐอเมริกาจึงตัดสินใจเข้าไปสกัดกั้นฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยการรับภาระที่จะช่วยป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อย่างไรก็ตามอำนาจของจีนคอมมิวนิสต์ที่กำลังแผ่ขยาย สร้างความวิตกให้กับสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก สหรัฐอเมริกาจึงพยายามที่จะสนับสนุนให้ฝรั่งเศสกลับเข้าไปมีอำนาจในเวียดนามอีกครั้งหนึ่ง เพื่อปราบพวกเวียตมินห์² ทั้งนี้เพราะความเข้มแข็งของจีนคอมมิวนิสต์ให้การสนับสนุนแก่เวียดนามเป็น

¹เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์, "สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย," รัฐประศาสน์, 17(3) ;

กรกฎาคม - กันยายน 2518, หน้า 65.

²หมายถึง ขบวนการกู้ชาติของเวียดนามที่ปฏิบัติการต่อต้านฝรั่งเศส

สิ่งที่น่าเกรงขามและอาจมีผลกระทบต่อฐานะของสหรัฐอเมริกาจนเกิดการ เสียคุณค่าในเอเชียและแปซิฟิกได้¹ ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงให้การช่วยเหลือฝรั่งเศสในด้านการเศรษฐกิจและอาวุธ เพื่อที่จะรักษาอาณานิคมในอินโดจีนไว้² สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2494 เป็นมูลค่าถึง 228 ล้านดอลลาร์ ต่อมาใน พ.ศ. 2495 มูลค่าเพิ่มเป็น 500 ล้านดอลลาร์ และใน พ.ศ. 2497 มูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 785 ล้านดอลลาร์³ ส่วนความช่วยเหลือทางการทหารที่สหรัฐอเมริกาให้ฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2493 - 2497 มีมูลค่ามากกว่า 2.6 พันล้านดอลลาร์⁴ แต่ฝรั่งเศสก็ยังไม่สามารถรักษาอาณานิคมของตนในอินโดจีนไว้ได้ ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงเริ่มเข้ามา มีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยทำตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง และพยายามที่จะป้องกันไม่ให้เวียดนามเป็นคอมมิวนิสต์ ในส่วนของประเทศไทยสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญในฐานะที่ไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการป้องกันคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางการทหารแก่ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทยนั้น อาจแยกพิจารณาได้ในลักษณะความช่วยเหลือทางการ เมือง การทหาร เศรษฐกิจและมนุษยธรรม

มูลเหตุทางการเมือง

ความขัดแย้งของมหาอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกาและโซเวียต ได้ทำให้เกิดการ แข่งขันที่จะแผ่อิทธิพลไปยังผลประโยชน์ในฐานะที่แต่ละฝ่ายมีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน การเมืองของโลกก็ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งนั้นด้วย และเพื่อให้มาซึ่งชัยชนะ มหาอำนาจทั้งสองจึงพยายามทุ่มเทความช่วยเหลือให้แก่ประเทศต่าง ๆ ที่กำลังพัฒนา หรือประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่ ๆ เพื่อจะได้เข้าไปมีอิทธิพลในประเทศกำลังพัฒนาที่ตนให้ความช่วยเหลือในโอกาสต่อไปได้

¹ วิกฤทธิ ปราโมช. "ฐานะอันลำบากของสหรัฐอเมริกา," อเมริกาในเอเชียอาคเนย์. 2511. หน้า 373 - 375.

² Kramol Tongdhamachart. American Policy in Southeast Asia. p.152 - 155.

³ ภิเษก ชัยนาม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. 2509. หน้า 259 - 260.

⁴ George C. Herring. America's Longest War 1950 - 1975. p.41.

สหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีทรูแมน ได้แสดงเจตนาในทางให้ความช่วยเหลือเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของตนไว้อย่างเด่นชัดด้วยคำประกาศศวาทะทรูแมน (Truman Doctrine) รวมทั้งกำหนดนโยบายตามโครงการข้อ 4 (Point Four Program) ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2492 เกี่ยวกับนโยบายความช่วยเหลือต่างประเทศไว้ว่า

...สหรัฐอเมริกาจะพยายามให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ ความเจริญทาง
ทางอุตสาหกรรมแก่ประเทศที่ด้อยพัฒนาทั้งหลายให้สามารถช่วยตนเองในด้านการผลิต
เครื่องนุ่งห่ม วัสดุ และเครื่องจักรกลซึ่งจะช่วยให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น นอกจากนี้สิ่งที่เรา
จะบอกให้แก่ประเทศด้อยพัฒนาก็คือความรุดหน้าทางเทคนิคที่ก้าวหน้าและไม่มีความหมก
सानวิชาที่รักเสรีภาพอย่างรุนแรงเพื่อต่อต้านการรุกราน¹...

คำกล่าวของทรูแมนแสดงให้เห็นถึงนโยบายความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในทางการเมือง
อย่างเปิดเผย โดยมุ่งที่จะต่อต้านการรุกรานของคอมมิวนิสต์และมีเป้าหมายทางการเมืองอยู่ที่การ
ช่วยเหลือเพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศกำลังพัฒนาให้ดีขึ้น มิฉะนั้นแล้ว
อาจทำให้ประเทศเหล่านั้นหันไปหาฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้² ความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่จะทุ่มเท
ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจให้กับประเทศกำลังพัฒนาก็เพื่อกันไม่ให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีข้ออ้างเกี่ยวกับ
ความยากจน ความไม่เป็นธรรมในสังคม หรือสนับสนุนการล้มล้างรัฐบาลไปสู่ระบบการปกครองแบบ
คอมมิวนิสต์

อย่างไรก็ตามโซเวียตและจีนคอมมิวนิสต์ ก็มีนโยบายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศ
บริวาร และประเทศกำลังพัฒนาเพื่อหวังผลทางการเมืองเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ดังเช่นในระหว่าง
พ.ศ. 2496 - 2498 โซเวียตให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าแก่ประเทศเกาหลีเหนือและเวียดนามเหนือ
มูลค่า 320 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในพ.ศ. 2499 โซเวียตให้ความช่วยเหลือประเทศกัมพูชา มูลค่า
11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แก่ประเทศเนปาล มูลค่า 8.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในพ.ศ. 2500 โซเวียตให้เงิน
ประเทศศรีลังกาและสหภาพพม่า มูลค่า 12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 18 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ³

¹J. Alexander Caldwell. American Economic Aid to Thailand. p. 38.

²ถวิล พึ่งกัน. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในประเทศไทย. 2513. หน้า 3 - 4

³Frederic Benham. Economic Aid to Underdeveloped Countries. p. 35.

นอกจากสหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือทางการ เมืองเพื่อสกัดกั้นการ ขยายตัวของ คอมมิวนิสต์แก่ประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทย สหรัฐอเมริกาต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทยในด้านความมั่นคง เพราะ ว่า สภาพภูมิ วิทยาศาสตร์ ของประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ไม่ห่างไกลจากจีนคอมมิวนิสต์มากนัก เช่นเดียวกับพม่า และอินโดนีเซีย ประการสำคัญไทยยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่ง ผลิตภัณฑ์สำคัญของทวีปเอเชียด้วย สหรัฐอเมริกาจึงพยายามให้การสนับสนุนและช่วยเหลือไทย ดังจะเห็นได้จากกรรณการรายงานของ เอ็ดวิน เอฟ. แสตันตัน (Edwin F. Stanton)¹ เอกอัครราชทูต สหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยที่มิได้ถึงรัฐบาลอเมริกาใน พ.ศ. 2494 ว่า "จีนพยายามที่จะ ครอบครองประเทศในตะวันออกไกลทั้งหมดภายในปีนี้ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วยไม่ช้าก็เร็ว"²

สรุปได้ว่าสหรัฐอเมริกามุ่งผลประโยชน์ทางการ เมืองด้วยการให้ความช่วยเหลือประเทศ กำลังพัฒนา แต่จะช่วยเหลือมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ อีกด้วย อาทิเช่น ประเทศนั้นมีความสำคัญทางด้านการยุทธศาสตร์สามารถที่จะกำหนดการรุกรานของฝ่ายคอมมิวนิสต์เพียงใด หรือมียุทธปัจจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสงคราม เช่น น้ำมัน หรือไม้กั้นจำนวนพลเมืองและเนื้อที่ของ ประเทศมากพอที่จะนำไปเป็นข้อต่อรองเกี่ยวกับสิทธิทางการ เมืองระหว่างประเทศได้และในประการ สำคัญหากประเทศนั้นให้ความช่วยเหลือและประเทศผู้รับการช่วยเหลือมีนโยบายทางการ เมืองสอดคล้องกัน ด้วยแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางการ เมืองเป็นไปอย่างราบรื่น

มูลเหตุทางการเมืองการทหาร

ความช่วยเหลือทางทหาร (Military Assistance) เป็นนโยบายส่วนหนึ่งของ ความช่วยเหลือทางประเทศ (Foreign Assistance) ซึ่งสหรัฐอเมริกามักจะให้ความช่วยเหลือ

¹ คำร่างตำแหน่งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยในปี 2489 - 2490 และ คำร่างตำแหน่งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยในปี 2490 - 2496.

² J. Alexander Caldwell. American Economic Aid to Thailand. p.39.

ความคู่ไปกับความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Assistance) เพื่อเป็นแนวทางที่จะให้การสนับสนุนในการป้องกันร่วมกัน (Collective Defense)¹ ในทำนองเดียวกับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทางทหารที่มีเหตุผลแอบแฝงในทางการเมือง เพื่อที่จะป้องกันอิทธิพลของฝ่ายตรงกันข้าม ด้วยวิธีการช่วยเหลือทางด้านการอาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกอบรมและการให้เงินกู้แก่กองทัพเป็นพันธมิตรของตน ดังเช่นที่สหรัฐอเมริกาและโซเวียตปฏิบัติอยู่² หรือมีการจัดตั้งองค์การทางทหารตอบโต้ซึ่งกันและกันในยุโรป คือองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) ใน พ.ศ. 2492 ของกลุ่มโลกเสรี ส่วนโซเวียตจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาอวอร์ซอ (Warsaw Pact) ใน พ.ศ. 2498 รวมกับกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก

ทางด้านเอเชีย สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางทหารเพื่อการป้องกันคอมมิวนิสต์ โดยการสนับสนุนจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือองค์การ ส.ป.อ. (SEATO) ใน พ.ศ. 2497 และจัดตั้งองค์การสนธิสัญญากลาง (Central Treaty Organization : CENTO) ใน พ.ศ. 2498 และ ฯลฯ สำหรับความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยนั้น สหรัฐอเมริกาเล็งเห็นว่าไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญสามารถจะเป็นแนวป้องกันการรุกรานของคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ สหรัฐอเมริกาดึงกับเบริขมเทียมว่า "ประเทศไทยเบริขมเหมือนจุดไม้คอร์กในขวดหมึกแดง ถ้าสหรัฐอเมริกาถึงฝ่ายนอกออก หมึกแดงจะไหลไปสู่ออสเตรเลียโดยอย่างรวดเร็ว"³ ดังนั้นความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกาก็เริ่มหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย นับตั้งแต่สงครามเกาหลี เป็นจำนวน 10 ล้านเหรียญสหรัฐ⁴ ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และได้รับความช่วยเหลือมาอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2500 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

¹ พล.ร.ท. จิตต์ สังขกุลย์. "ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกา," รัฐสารวิจัย, 12(3) : กรกฎาคม 2513. หน้า 121.

² เบอญามาส จินาพันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : การศึกษาและวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎี. 2520. หน้า 37.

³ J. Alexander Caldwell. American Economic Aid to Thailand. p.52.

⁴ Frank C. Darling. Thailand and the United States. p.70.

รัฐบาลไทยมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้นำแล้ว ความช่วยเหลือทางทหารยังมีมูลค่าสูงขึ้นเป็นจำนวนถึง 300 ล้านเหรียญสหรัฐ¹ ต่อมาเมื่อมีการตกลงทำสัญญา ธนัท-รัสก์ (The Rusk - Thanat Memorandum) ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาเมื่อ 2505 ไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารภายหลังการทำสัญญา จำนวน 50 ล้านเหรียญสหรัฐ² รวมถึงความช่วยเหลือทางการทหารด้านอื่น ๆ อีก เช่น การส่งทหารอเมริกันเข้ามา การจัดตั้งสำนักงานความช่วยเหลือทางทหารและการส่งกำลังบำรุง

จึงกล่าวได้ว่ามูลเหตุของความช่วยเหลือทางทหาร ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ทางการเมืองที่สหรัฐอเมริกาให้กับประเทศไทยในฐานะเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และมีนโยบายทางการเมืองที่สอดคล้องกับสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการป้องกันและสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์

มูลเหตุความเศรษฐกิจ

การพึ่งพาอาศัยกันทางความเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับปัจจุบัน ทั้งประเทศที่พัฒนาและประเทศที่กำลังพัฒนา สหรัฐอเมริกานั้น แม้จะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีตลาดภายในและภายนอกประเทศอย่างกว้างขวาง มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี มีเงินทุนสะสมไว้มาก แต่ตลาดภายในประเทศก็ไม่เปิดโอกาสให้ใช้เงินทุนได้อย่างเต็มที่³ ฉะนั้นเพื่อที่จะขยายโอกาสในการลงทุนและการสะสมทุนเพื่อความมั่นคง การให้ความช่วยเหลือทางความเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศกำลังพัฒนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเมื่อประเทศเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่สหรัฐอเมริกาได้อย่างเต็มที่

ความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาที่พึ่งอาศัยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศส่วนใหญ่ได้แก่ เงินทุน ขาดแคลน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร และ วิชา ซึ่งมักจะขาดแคลนหรือมีไม่เพียงพอ ในขณะที่เกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือด้านเทคนิคและวิชาการความรู้ไปช่วย เพื่อนำไปพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือทางความเทคนิคและวิชาการจึงอาจช่วยให้สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์ทางอ้อมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตน

¹ Frank C. Darling. Thailand and The United States. p.167 - 168.

² Ibid. p.208 - 209.

³ มุขมนตรี อรรถาการ. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ," รัฐาภิวัตร. 7(2) ;

ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อประเทศกำลังพัฒนาประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของตน ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นยอมต่อการซื้อสินค้าตามมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสินค้าบางอย่างที่จำเป็นต้องใช้ แต่ไม่สามารถผลิตได้ภายในประเทศ เช่น เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า รถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือแพทย์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ สินค้าเหล่านี้ยอมต่อการซื้อจากต่างประเทศ จึงเท่ากับเป็นการขยายตลาดการค้าให้กับสินค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ในทางกลับกันประเทศที่รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจอาจเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ เป็นต้นว่า น้ำมัน เหล็ก ถ่านหิน ยางพารา ฯลฯ ให้กับสหรัฐอเมริกาได้ด้วย

ถึงแม้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศจะไม่ประสบปัญหาในเรื่องวัตถุดิบเลยก็ตาม แต่การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนาย่อมนำไปสู่การขยายตัวทางด้านการส่งออกให้กับประเทศที่พัฒนาในปริมาณที่สูงขึ้น ในขณะที่เกี่ยวกับการสะสมทุนของประเทศที่พัฒนามีอัตราค่อนข้างสูง ย่อมมีความจำเป็นต้องหาตลาดต่างประเทศให้เพียงพอกับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนา จึงช่วยให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้วประสบผลสำเร็จได้โดยเร็ว

การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนา ยังอาจทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านการจ้างงาน การกินคืออยู่ การมีงานทำ และเป็นการกระจายรายได้ให้เกิดขึ้น เมื่อประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานที่ดีแล้ว ย่อมเป็นหนทางที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ไม่หันไปสนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์ ในทางตรงกันข้ามหากไม่ได้รับการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนา จนเกิดการขาดแคลนปัจจัยการผลิต การไม่มีงานทำ เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจนเห็นได้ชัดเจนแล้ว ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมอาจเป็นการชักนำไปสู่ประชาชนหันไปเลื่อมใสในลัทธิคอมมิวนิสต์ได้โดยง่าย

กล่าวได้ว่าการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนา ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการขยายตลาด การลงทุน การได้แหล่งวัตถุดิบ การระบายสินค้าอุตสาหกรรม ผลประโยชน์ในรูปดอกเบี้ยแล้ว ยังทำให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่หันไป

¹ กล้วย พลพัฒน์. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในประเทศไทย. 2513. หน้า 5.

สนับสนุนสิทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมได้
สหรัฐอเมริกาจึงพิจารณาการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ โดยคาดหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
ที่จะได้รับเป็นสำคัญ

มูลเหตุคามนุษยธรรม

การช่วยเหลือคามนุษยธรรมเป็นการช่วยเหลือที่ประเทศพัฒนา หรือประเทศที่เจริญแล้วให้กับ
ประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค ทำให้การพัฒนาในประเทศของตนไม่ก้าวหน้าไป
เท่าที่ควร อาทิเช่น ไม่สามารถให้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพได้เพียงพอ เพราะขาดความรู้
ความชำนาญ ประชาชนมีรายได้ต่ำ อัตราการเกิดและการตายสูง ขาดแคลนเงินทุน การสะสมเงินออม
มีน้อยเนื่องจากความยากจน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้ประเทศที่มีความเป็นอยู่
ที่ดีกว่าให้ความช่วยเหลือเพื่อเหตุผลทางคามนุษยธรรมได้

ความช่วยเหลือทางประเทศคามนุษยธรรม นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังพบว่า เมื่อประเทศ
กำลังพัฒนาประเทศใดประเทศหนึ่งของประเทศสมาชิกทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว โรคระบาด
ความอดอยาก และการขาดแคลนอาหารอันเนื่องมาจากความแห้งแล้ง ก็จะได้รับ的帮助จากประเทศ
ต่าง ๆ อย่างฉับพลันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางการเมืองหรือสิทธิการปกครองแต่อย่างใด การ
ช่วยเหลือในลักษณะนี้อาจกระทำโดยรัฐบาลของประเทศที่ให้ความช่วยเหลือหรือช่วยเหลือโดยผ่านทาง
องค์กรเอกชน มูลนิธิได้ ตัวอย่างเช่น มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ให้ความช่วยเหลือประเทศไทยในทาง
การแพทย์และสาธารณสุขเกี่ยวกับโรคเมืองร้อน เช่น การกำจัดไข้มาลาเรีย อหิวาตกโรค โรคฉี่หนู¹

อย่างไรก็ดีความช่วยเหลือทางคามนุษยธรรม ก็เป็นความช่วยเหลือที่ถูกนำมาอ้างมากกว่า
ความช่วยเหลือที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แม่ว่าความช่วยเหลือในลักษณะนี้จะไม่สามารถมองเห็นผลตอบแทน
ได้โดยตรงหรือมีผลประโยชน์มากในทางการเมือง แต่ก็ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดีขึ้น
ประเทศผู้รับมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งอาจเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ตามมาใน
ภายหลังได้

¹ กจร. กท.81.35/7. เรื่องขอให้ออกกัฟเฟลเลอร์ช่วยเหลือในทางการแพทย์และ

กล่าวโดยสรุปมูลเหตุของความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และมนุษยธรรมนั้น ในทางปฏิบัติไม่าจะแยกกันได้อย่างชัดเจน มักจะกระทำควบคู่กันไป แล้วแต่สถานการณ์ของประเทศผู้รับการช่วยเหลือ หรือขึ้นอยู่กับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นว่า จะคำนึงถึงผลประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ มากน้อยเพียงไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าประเทศผู้รับความช่วยเหลือให้ผลตอบแทนแก่สหรัฐอเมริกาในรูปแบบใด การช่วยเหลือต่างประเทศ จึงขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เป็นสำคัญ

3. ประเภทของความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา

การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา อาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ความช่วยเหลือทางการทหาร ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและวิชาการ ทั้งรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ความช่วยเหลือทางการเมือง (Political Assistance)

สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการเมืองกับประเทศต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงสมรรถภาพความมั่นคงของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือ และความช่วยเหลือประเภทนี้มักจะมีคามหมายครอบคลุมไปถึงความช่วยเหลือทางทหารด้วย เงื่อนไขทางการเมืองที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ไทยก็คือ การป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์ ต้องการให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย ระบบการเลือกตั้งที่ปราศจากการใช้อำนาจเผด็จการ¹ สามารถดำเนินนโยบายตามแบบอย่างสหรัฐอเมริกาไม่เข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์เป็นเหตุให้คอมมิวนิสต์มักจะโจมตีประเทศที่รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาคือเป็น "สมุนรับใช้อเมริกา"² ความช่วยเหลือทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาขึ้นอยู่กับนโยบายของประธานาธิบดีอเมริกัน นับตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีทรูแมน ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่ฝรั่งเศสในการทำสงครามต่อต้านพวกเวียตมินห์ และเป็นจุดเริ่มต้นที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาพัวพันในกรณีสงครามเวียตนามในเวลาต่อมา³

¹ เป็นที่น่ายินดีที่กว่า รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน มักจะเป็นรัฐบาลเผด็จการ หรือไม่ก็เป็นรัฐบาลทหารเสียเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น รัฐบาลทหารในประเทศไทย เวียดนาม กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และ ลาว (ผู้วิจัย)

² Frank C. Darling. Thailand and the United States, p.100.

³ พล.ท.แสวง เสนาณรงค์. "เมื่อไทยคบสหรัฐฯ," รัฐวิสัยทัศน์, 14(3) ; กรกฎาคม 2519. หน้า 9.

ส่วนสมัยของประธานาธิบดีไอเซนเฮาเวอร์ ประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy : 2504 - 2506) ประธานาธิบดีลินคอล์น บี. จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson : 2506 - 2512) โค้ดดำเนินการนโยบายทางการเมืองโดยยึดทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory)¹ ของจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส (John Foster Dulles) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สมัยประธานาธิบดีไอเซนเฮาเวอร์ ผลของการดำเนินตามความเชื่อนี้ทำให้เกิดองค์การต่าง ๆ ที่จะสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ เช่น องค์การ NATO, SEATO และ CENTO ซึ่งทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเข้ามาพัวพันในสงครามอินโดจีนอย่างกว้างขวางและเปิดเผย ด้วยการส่งทหารเข้าไปรบในประเทศลาว ทั้งระเบิดในประเทศเวียดนามเหนือ (2507 - 2508)² สงครามขยายตัวดังเป็นที่รู้จักกันว่า สงครามเวียดนาม (2507 - 2518) จนกระทั่งภายหลังสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักว่าเป็นสงครามที่เสียเปรียบอย่างถนัดถใจ ประกอบกับมีมหาชนในสหรัฐอเมริกาต่อต้านการทำสงครามนอกประเทศโดยเฉพาะกรณีสงครามเวียดนาม จึงทำให้ประธานาธิบดีริชาร์ด เอ็ม. นิกสัน (Richard M. Nixon. 2512 - 2517) ต้องการยุติสงครามโดยเปลี่ยนนโยบายจากการใช้มาตรการทางทหาร มาเป็นการดำเนินนโยบายการเมืองด้วยการเจรจาแทน³ และนโยบายนี้ก็ได้ดำเนินสืบเนื่องมาจนถึงสมัยประธานาธิบดีเจอร์รัลด์ อาร์. ฟอร์ด (Gerald R. Ford. 2517 - 2519) และประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาคนต่อ ๆ มาของสหรัฐอเมริกาตามลำดับ

นอกจากเงื่อนไขทางการเมืองในการป้องกันภัยคอมมิวนิสต์แล้ว ยังมีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจแฝงควบคู่กับการเมืองด้วยคือ สหรัฐอเมริกาเชื่อว่าการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจนั้นจะสามารถสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ได้⁴ จึงให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศที่มีความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ

¹ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า หากเวียดนามใต้เสียแก่คอมมิวนิสต์แล้วก็จะทำให้ประเทศใกล้เคียงในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ไปด้วย

² Neil Sheehan. The Pentagon Paper. p.29.

³ พล.ท. แสง เสนาณรงค์. "เมื่อไทยคบสหรัฐฯ," รัฐาภิวัตน์. 14(3) ; กรกฎาคม 2519. หน้า 10.

⁴ Neil Sheehan. The Pentagon Paper. p. 29.

อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือทางการ เมืองอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การที่สหรัฐอเมริกา มองเห็นว่า ไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้นใน พ.ศ. 2493 สหรัฐอเมริกาและไทย จึงไต่ถามความตกลงความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคนิค ในวันที่ 17 กันยายน 2493 และ ความช่วยเหลือทางการเงินการทหารในวันที่ 17 ตุลาคม 2493 ทั้งยังให้การสนับสนุนรัฐบาลทหารตั้งแต่ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร เพื่อต่อต้านลัทธิ คอมมิวนิสต์

ต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประทศลาว พ.ศ. 2503 และใน ประเทศเวียดนาม พ.ศ. 2505 สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนไทยเพื่อต่อต้านการขยายตัวของลัทธิ คอมมิวนิสต์ ในขณะเดียวกันไทยก็อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาส่งทหารเข้ามาประจำในไทยเพื่อปฏิบัติการ เกี่ยวกับการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ในประทศลาวและประทศเวียดนาม ไทยจึงกลายเป็นฐานทัพในการทำ สงครามอินโดจีนของสหรัฐอเมริกา ซึ่งคล้ายกับไทยภายหลังการทำสัญญา ดนตรี-รัสส์ ว่า "สหรัฐอเมริกา จะชำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและบูรณภาพของประเทศไทยในอันที่จะต่อต้านการรุกรานและบอนทำลายของ ฝ่ายคอมมิวนิสต์"¹

คำกล่าวยืนยันที่จะป้องกันบูรณภาพทางการเมืองของไทย ทำให้ผู้นำไทยเกิดความมั่นใจต่อ เสถียรภาพของรัฐบาลถึงกับออกชี้แจงแก่ประชาชนชาวไทยทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ว่า

...หากประเทศไทยของเราถูกรุกรานเมื่อใด จะไม่อยู่โดดเดี่ยวแต่เราจะได้รับความ ช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาอย่างแนบมตามพันธะกรณีภายใต้สนธิสัญญาซีโต้ ทั้งนี้โดย มีทองรอความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์และการร่วมมือของประทศภาคอื่น ๆ ...²

ความช่วยเหลือด้านการเมือง จึงเป็นหัวใจของสหรัฐอเมริกาทางด้านการยุทธศาสตร์การเมือง ระหว่างประทศ ถึงแม้ว่าแต่เดิมสหรัฐอเมริกามีความมุ่งหมายเป็นเพียงการป้องกันการแผ่ขยายของ

¹ กจร. ก/ป/2500/บ.1.12 ปีก 1. ทหารสหรัฐอเมริกาพลขึ้นบกในไทยเนื่องจาก สถานการณ์ในลาว.

² นันทา. กปิลกาญจน์. แนวความคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : การพัฒนา ประเทศ. 2529. หน้า 106.

คอมมิวนิสต์ ส่วนประเทศไทยซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่จะรักษาและเสริมสร้างความมั่นคง ความเป็นเอกราชของประเทศไทยจากการรบกวนทำลายที่มาจากภายนอกประเทศจึงยอมรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศทั้งสองมีนโยบายในแนวเดียวกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สหรัฐอเมริกาใช้ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือทางการเมืองแก่ต่างประเทศ¹

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว บางครั้งการให้ความช่วยเหลือทางการเมือง อาจอยู่ในรูปของการสนับสนุนการก้าวขึ้นสู่อำนาจ หรือการหารัฐประหาร ของประเทศผู้รับความช่วยเหลือ ดังเช่น สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนการหารัฐประหารในปี 2490 ของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม อันเป็นช่วงเริ่มต้นในการขยายบทบาทของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์จากยุโรปมาสู่เอเชีย การได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทั้งทางด้านการเศรษฐกิจ การทหาร และอื่น ๆ จึงทำให้เสถียรภาพทางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงครามดีขึ้น ภายหลังการสิ้นสุดอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยการรัฐประหารของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์² รัฐบาลก็มีนโยบายรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองของตน สหรัฐอเมริกาจะให้การคำจุนอำนาจทางการเมืองของผู้นำไทย ควบคู่กันที่ผู้นำนั้นแสดงให้เห็นว่า ยังเป็นมิตรที่ดีของสหรัฐอเมริกา ฉะนั้นการได้รับความช่วยเหลือทางการเมืองจึงจำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาคอย

3.2 ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Assistance)

สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจกับประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่สามารถเร่งพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปโดยความสามารถของตนเอง เพราะขาดปัจจัยจำเป็นทางด้านกำลังเงินทุน กำลังคน และขาดความรู้ทางด้านเทคนิควิชาการ ประเทศไทยก็จ้อยู่ในลักษณะดังกล่าวด้วย จึงเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกา ความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจแก่ประเทศไทยโดยตรง สหรัฐอเมริกาได้จัดสรรให้ 2 ลักษณะ คือ

¹ กข. (3) สร. 0201.13.1/11. บันทึกเรื่องสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการเมืองและการทหารและเศรษฐกิจ. (12 ก.ค. 2497 - 11 ก.ย. 2506).

² เมื่อทำการรัฐประหารแล้วได้ให้จอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ในภายหลังดำรงตำแหน่งด้วยตนเอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2501 - 2506.

เงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Development Grant)

เป็นความช่วยเหลือที่ให้ในรูปของโครงการช่วยเหลือทางวิชาการ เพื่อให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้มีโอกาสใช้ความรู้และวิชาการที่ทันสมัยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สามารถเพิ่มรายได้ประชาชาติ ตลอดจนยกฐานะมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศให้ดีขึ้น ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจและวิชาการจะรวมถึงความช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ เงินทุน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาทางวิชาการ การศึกษาดูงาน หรือการลงทุน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว ได้แก่ การสร้างถนน เขื่อน และเป็นการลงทุนในโครงการที่ไม่มีรายได้โดยตรง หากแต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจทางอ้อม¹ นอกจากนั้นยังมีความช่วยเหลือในรูปเงินกู้เพื่อการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับโครงการใหญ่ ๆ ที่ต้องการเงินชดเชยประเทศมาสนับสนุน เช่น เงินกู้ในระยะยาวอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งโครงการที่อาศัยเงินกู้จะต้องเป็นโครงการที่สามารถเพิ่มผลผลิต (Productive Purpose) ทหารายได้จากกิจการเพื่อการชำระหนี้คืนพร้อมทั้งดอกเบี้ยตามสัญญาเงินกู้ที่ตกลงกันไว้ได้

เงินช่วยเหลือสนับสนุน (Supporting Assistance)

ความช่วยเหลือประเภทนี้เป็นการช่วยเหลือเพื่อการป้องกัน แต่ไม่ใช่ความช่วยเหลือทางด้านการทหารโดยตรง เป็นเงินสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ไทยไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพัง อาทิเช่น เงินสนับสนุนเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสาขาต่าง ๆ หรือฝึกอบรมให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเกี่ยวกับเทคนิควิธีการที่ทันสมัย ดังจะเห็นได้ว่า ในระยะแรกของการช่วยเหลือ สหรัฐอเมริกาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2493 - 2506 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 420 คน² และยังช่วยเหลือในรูปอุปกรณ์ เครื่องมือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ตลอดจนบริการตามสัญญาต่าง ๆ (Contract Services) เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายของโครงการ อนึ่ง ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการตามข้อตกลงระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาได้จัดสรรให้แก่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2493 - 2519 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 601,365.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

¹บุญชนะ อัครถาวร. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ," รัฐสารนิพนธ์. 7(2) :

เมษายน 2508. หน้า 27.

²กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. ประวัติกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. 2507. หน้า 212.

การให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจนั้น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือโดยตรงผ่านองค์การพัฒนาการระหว่างประเทศ (Agency for International Development : AID) หรือให้โดยผ่านองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ธนาคารโลก (World Bank) ธนาคารอิมพอร์ต-เอกซ์พอร์ต (Export - Import Bank) องค์การไอ.ดี.เอ. ซึ่งเป็นสมาคมเพื่อการพัฒนาการระหว่างประเทศ (International Development Association : IDA) บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation : IFC) และผ่านทางองค์กรเอกชนแต่โดยปกติแล้วการให้ความช่วยเหลือผ่านทางองค์กรเอกชนหรือองค์การระหว่างประเทศมีน้อยมากเพียง 1 - 15 % ของการช่วยเหลือทั้งหมด¹

3.3 ความช่วยเหลือทางการทหาร (Military Assistance)

ความช่วยเหลือประเภทนี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย นับตั้งแต่การลงนามความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารในปี 2493 เป็นความช่วยเหลือเกี่ยวกับอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อให้มีสมรรถนะในคำปฏิบัติการรบ การฝึกอบรม การศึกษาครูงานทางประเทศ การฝึกผสมการป้องกัน การส่งกำลังบำรุง (Special Logistic Action Thailand Agreement : SLAT) สหรัฐอเมริกาต้องการปรับปรุงการส่งกำลังบำรุงกำลังของกองทัพไทย เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงหน่วยทหารอเมริกันและหน่วยทหารชาติภาคี ส.ป.อ. ที่เข้ามาในประเทศไทย² นอกจากนั้นยังให้ความช่วยเหลือทางด้านการป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense) เกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสาร เรดาร์ เพื่อตรวจสอบการเข้ามาของข้าศึก ตัวอย่างเช่น สถานีเรดาร์เขาเขียว³ ความช่วยเหลือในการสร้างสนามบิน ท่าเรือน้ำลึก และการตั้งศูนย์วิจัยพัฒนาการทหาร⁴ รวมไปถึงความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษาทางทหาร เพื่อคอยดูแลยุทธโธปกรณ์ที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย

สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับกองทัพไทยทุกเหล่าทัพคือ ทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ดังจะเห็นได้ภายในช่วงปี 2494 - 2499 สหรัฐอเมริกาได้ส่งมอบอาวุธ

¹ กมล ทองธรรมชาติ. การเมืองระหว่างประเทศ. 2514. หน้า 153.

² พล.ต. จิตยุทธ ไกรสรพงษ์. การสนับสนุนทางทหารกับความมั่นคงแห่งชาติไทย. 2518. หน้า 18 - 19.

³ แหล่งเก็บ.

⁴ กองบัญชาการทหารสูงสุด. ประวัติกองทัพไทยในรอบ 200 ปี พ.ศ. 2325 - 2525. 2525. หน้า 401.

ที่เหลืไ้ใช้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ให้กับประเทศไทยประมาณ 15 % ทำให้ไทยได้เปลี่ยนมาใช้ อาวุธยุทโธปกรณ์ของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นมากจากเดิมที่เคยใช้อาวุธของประเทศต่าง ๆ ส่วนอาวุธใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่ของเหลือจากสงครามไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา ในปี 2503¹ ส่วนในช่วงปี 2497 - 2498 สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการเงินการป้องกัน (Defense Support) แก่ไทยจำนวน 29,500,000 เหรียญสหรัฐ นอกเหนือไปจากเงินช่วยเหลือพิเศษที่ไทยได้รับเป็นจำนวน 2.2 ล้านเหรียญ มาก่อนแล้ว² และต่อมาในปีเดียวกันสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มความช่วยเหลือแก่กองทัพไทยโดยตรง (Direct Forces Support) ซึ่งเมื่อรวมกับเงินช่วยเหลือพิเศษยอด 2.2 ล้านเหรียญจะเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 10,400,000 เหรียญสหรัฐ³

อนึ่งความช่วยเหลือทางทหารทุกประเภทที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519 ทั้ง 3 เหล่าทัพนั้น จะแตกต่างกันไปความรับผิดชอบของเหล่าทัพนั้น ๆ โดย สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแต่ละเหล่าทัพดังต่อไปนี้

กองทัพบก ได้รับความช่วยเหลือคานปืนใหญ่ ขนาด 75 มม. และ 105 มม. ปืนต่อสู้อากาศยาน 40 มม. รถถังเอ็ม 24 และอาวุธอื่น ๆ เป็นจำนวนที่ไม่เปิดเผย

กองทัพอากาศ ได้รับความช่วยเหลือตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ ที่เหลือใช้จากสงคราม และยังให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ของเหลือใช้แก่กองทัพอากาศใน พ.ศ. 2511 - 2519 เป็นอย่างมาก เช่น ให้เงินสมทบในการต่อเรือพิฆาต 2 ลำ คือ เรือรบหลวงทาบิ และเรือรบหลวงศิริรัฐ มูลค่าประมาณ 130 ล้านบาท เรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง 10 ลำ เรือตรวจการณ์

¹ กองบัญชาการทหารสูงสุด. ประวัติกองทัพไทยในรอบ 200 ปี พ.ศ. 2325 - 2525. 2525. หน้า 401.

² ความช่วยเหลือทางการเงินของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2497 - 2498 ได้จัดสรร เงินช่วยเหลือพิเศษเป็นจำนวน 12.2 ล้านเหรียญ แต่ช่วยไทยเพียง 2.2 ล้านเหรียญที่เหลือให้แก่ไทยวัน การที่ไทยได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษน้อยกว่าไทยวันนั้นเป็นเพราะโครงการของไทยไม่มีข้อเท็จจริงที่มื เหตุผลเพียงพอแก่ความช่วยเหลือ ; อ้างอิงมาจาก หนังสือฉบับเฉพาะความที่ สร.2838/2498 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2498 ของพลเอกเผ่า ศรียานนท์ ถึงจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี

³ กจ.กค.0301.9/8 ปีก 3. ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา. (9 พ.ศ. 2497 - 14 ธ.ค. 2498)

ชายฝั่ง 12 ลำ เรือตรวจการณ์ลำน้ำ (P.P.C.) เรือเร็วตรวจการณ์ลำน้ำ เรือยกพลขนาดใหญ่ (L.S.T.) คือเรือหลวงสินธุ 1 ลำ ให้เรือลากจูง (YT) และเรือระบายพลขนาดกลาง (LCM) 9 ลำ ให้เครื่องบินปราบเรือดำน้ำ แบบ S-2F จำนวน 5 เครื่อง เครื่องบินตรวจการณ์แบบ อ-1/บี-17 จำนวน 18 เครื่อง เครื่องบินลำเลียงแบบ C-47 จำนวน 22 เครื่อง รถสะเทินน้ำสะเทินบก แบบ LVT-7 และ LVT-7 รวม 14 คัน ฯลฯ ตลอดจนอุปกรณ์สื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ยังช่วยเหลือด้านการฝึกผสมกับกองทัพต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น การฝึกผสมร่วมกับชาติในภาคสนธิสัญญาซีโต้ (SEATO) ต่อมาใน พ.ศ. 2512 ได้ฝึกผสมร่วมกับประเทศฟิลิปปินส์

กองทัพอากาศ ได้รับความช่วยเหลือตั้งแต่ พ.ศ. 2494 เป็นเครื่องบินประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องบินแบบ ซี-15 (เอฟ-แบร์แคต) รุ่นแรก เครื่องบินแบบ เอฟ.8 (เอฟ.ที.6) เครื่องบินแบบ จ.3 (เฮล-โคเวอร์) เครื่องบินแบบ เอฟ.11 (ที-33)¹ และ ฯลฯ ซึ่งตัวเลขไม่เป็นที่เปิดเผยแต่จำนวนมากพอที่จะส่งเสริมสมรรถนะของกองทัพอากาศไทย

นอกจากสหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธประเภทต่าง ๆ แก่เหล่าทัพทั้ง 3 แล้วยังได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาทางทหาร โดยจัดสรรทุนการศึกษาให้กับทหารไทยไปฝึกอบรม และศึกษาดูงาน ณ ต่างประเทศ หรือสถานันทหารของสหรัฐอเมริกาในแต่ละปี จำนวนประมาณ 50 - 60 ทุน ตลอดจนการช่วยเหลือจัดตั้งโรงเรียนสอนวิชาชีพในแต่ละเหล่าทัพ²

ภายหลัง พ.ศ. 2513 ประเภทของการให้ความช่วยเหลือทางทหารของรัฐบาล / สหรัฐอเมริกาจะเน้นหนักทางด้านการขาย และการให้สินเชื่อ (Supplier's Credit) ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ไทยได้ขออาวุธยุทโธปกรณ์ตามความต้องการของกองทัพ ดังจะเห็นได้ว่า

¹ ุรายละเอียดเครื่องบินแบบต่าง ๆ ใน กองบัญชาการทหารสูงสุด. ประวัติกองทัพบไทยในรอบ 200 ปี พ.ศ. 2325 - 2525. 2525. หน้า 318 - 329.

² แหล่งเดิม. หน้า 318 - 319, 361 - 362 และ หน้า 327 - 329.

ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือในระยะต่อ ๆ มา ในรูปของสินเชื่อมีอัตราสูงถึงร้อยละ 90 ของความช่วยเหลือทางทหารทั้งหมดที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย¹

กล่าวโดยสรุปประเภทของความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกอบรม การศึกษา ที่ปรึกษาทางทหาร การส่งกำลังบำรุง และความช่วยเหลือที่อยู่ในรูปเงินกู้หรือสินเชื่อ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ากองทัพไทยจะมีงบประมาณในการซื้อใหม่มากน้อยเพียงใด

4. รูปแบบของการช่วยเหลือ

รูปแบบของความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant) และความช่วยเหลือแบบให้เงินกู้ (Loan) กล่าวคือ ความช่วยเหลือแบบให้เปล่า มักจะช่วยในรูปของผู้เชี่ยวชาญ (Technicians) ทุนการศึกษา (Training) วัสดุอุปกรณ์ (Commodities) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ประเทศไทยพัฒนาได้มีโอกาสใช้ความรู้และวิชาการต่าง ๆ ที่ทันสมัยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับความช่วยเหลือในรูปเงินกู้ ก็เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนา สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาประเทศได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยอาศัยเงินจากต่างประเทศในระยะยาว อัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีปริมาณการสะสมทุนเพิ่มมากขึ้น

4.1 การช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant) ยังอาจแยกย่อยได้ดังต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัคร (Technicians and Volunteer)

ความช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัครนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของการทำงาน ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือส่งเข้ามาเพื่อเป็นที่ปรึกษาตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ในคำแนะนำในการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีแก่ประเทศกำลังพัฒนา² การปฏิบัติ

¹ สุรชาติ บำรุงสุข. ไทย-สหรัฐอเมริกา : ความสัมพันธ์ยุคปรมาณู - เรแกน. 2529.

หน้า 11.

² ปรีชา โอสดานนท์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการใช้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2530. หน้า 30.

งานของผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาในฐานะ เป็นที่ปรึกษาจะปฏิบัติงานโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด กล่าวคือ หากผู้เชี่ยวชาญคนใดปฏิบัติงานในประเทศด้วยความช่วยเหลือเกิน 1 ปี ถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญระยะยาวทั้งสิ้น นอกจากนั้นหากแบ่งตามรูปแบบของงานจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญตามโครงการและผู้เชี่ยวชาญนอกโครงการ¹ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเทศที่ขอรับความช่วยเหลือคววาท้องการผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบใด ประเทศที่ให้ความช่วยเหลืออาจจัดส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะ คือ

1. ผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาปฏิบัติงานเป็นคณะ (Group Experts) ได้แก่ การจัดส่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาทำการวิจัยพร้อมกันหลาย ๆ คน
2. ผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบบริษัทสัญญา (Contract Experts) ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือทำสัญญากับบริษัทเอกชน ให้เข้ามาดำเนินการแทนบริษัทที่รับจ้าง ก็จะส่งวิศวกรหรือพนักงานของตนเข้ามาดำเนินการ เช่น งานเกี่ยวกับการสำรวจและออกแบบ ฯลฯ
3. ผู้เชี่ยวชาญเดี่ยว (Individual Expert) ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาปฏิบัติงานโดยเอกเทศ หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทที่รับมอบหมายให้มาปฏิบัติงานช่วยเหลือ²

¹ความช่วยเหลือตามโครงการ หมายถึง โครงการที่มีส่วนราชการต้องจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน มีกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด ฯลฯ รัฐบาลไทยจะจัดงบประมาณ หรือเจ้าหน้าที่สมทบ และจะต้องเป็นโครงการที่ปรากฏในรูปแบบการผู้เชี่ยวชาญทุนการศึกษา อบรมงาน วัสดุอุปกรณ์ โครงการที่สมบูรณ์จะต้องระบุความช่วยเหลือครบทุกประเภทดังกล่าว ส่วนความช่วยเหลือที่ไม่เป็นโครงการ จะเป็นเพียงส่วนปลีกย่อย เช่น ขอผู้เชี่ยวชาญ หรือวัสดุอุปกรณ์ ; อ้างอิงมาจาก ชูชาติ ประมุขผล. ประสบการณ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ. 2513. หน้า 7 - 8.

²ชูชาติ ประมุขผล. เล่มเดิม. หน้า 8.

สำหรับอาสาสมัคร¹ คือบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญระดับกลาง สำเร็จการศึกษา
ชั้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งออกปฏิบัติงานสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือเพื่อสนองความต้องการ
ของประเทศกำลังพัฒนา รัฐบาลสมัยประธานาธิบดีเคนเนดี ได้จัดตั้งหน่วยสันติภาพขึ้นตามนโยบายที่
เรียกว่า ประชาชนต่อประชาชน (People to People Assistance Program)² และออกกฎหมาย
ว่าด้วยอาสาสมัครสันติภาพตามรัฐบัญญัติ ที่ แอล 87-293 (P.L. 87-293)³ ทำให้เกิดหน่วยอาสาสมัคร
ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในเวลาต่อมาว่า "หน่วยสันติภาพอเมริกัน (Peace Corps)" และนับเป็นอาสาสมัคร
หน่วยแรกที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยการให้ความช่วยเหลือของอาสาสมัครอเมริกันนั้นจะเน้น
หนักด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง (Middle Level
Manpower) อันเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา⁴

รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้ความสนใจความจำเป็นในการรับอาสาสมัครอเมริกันเข้ามา
เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังคน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2504 ไทยได้รับความ
ช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกันทางด้านการอาสาสมัครอเมริกันเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2505 จำนวน 45 คน

¹ องค์การ F.A.O. ให้คำจำกัดความ "อาสาสมัคร" ว่าเป็น "บุคคลที่เต็มใจแจกจ่ายความรู้
ความสามารถส่วนตัวของเขาโดยไม่หวังผลตอบแทน (To Give Without Receiving) และเต็มใจ
ที่จะเผชิญความยากลำบากด้วยกัน" ; อ้างอิงมาจาก ชลิต แนวพินช. "อาสาสมัครสันติภาพอเมริกัน
นักจิตวิทยาจักรวรรดินิยมแบบใหม่," สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 12(7) ; กรกฎาคม 2517. หน้า 39.

² กจ.ศ. 0701.9.5.2/38. เรื่องนโยบายใหม่ในการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา
พ.ศ. 2504. ; อ้างอิงมาจาก ลับ - ความมาก ที่ ศ. 1663/2504 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2504.

³ ชลิต แนวพินช. เล่มเดิม. หน้า 37.

⁴ กจ.ศ. 0701.9.5.2/38. เรื่องนโยบายใหม่ในการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา
พ.ศ. 2504.

⁵ กจ.ศ. 07.0.9.5.2/77. โครงการอาสาสมัครสำหรับปี 2511 - 2513 (พ.ศ.
2509 - 2510).

และใน พ.ศ. 2509 มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 844 คน¹ นอกจากอาสาสมัครอเมริกันแล้วประเทศต่าง ๆ ก็ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาสาสมัครด้วย อาทิเช่น อังกฤษ แคนาดา นิวซีแลนด์ เยอรมัน และ สหประชาชาติ² จึงกล่าวได้ว่า ไทยได้รับความช่วยเหลือด้านอาสาสมัครจากสหรัฐอเมริกามากที่สุดนับจาก พ.ศ. 2505 - 2517 ถึงเดือนมิถุนายน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,206 คน อาสาสมัครอเมริกัน มีส่วนช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังคนในการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของไทยอย่างมากทีเดียว

ทุนการศึกษาฝึกอบรมและงาน (Training)

ความช่วยเหลือเกี่ยวกับทุนการศึกษา ฝึกอบรมและงานนั้น วัตถุประสงค์ของประเทศที่ให้ความช่วยเหลือก็เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ของประเทศกำลังพัฒนา ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถที่จะนำมาปรับปรุงพัฒนาประเทศให้ดีขึ้น ในระยะแรกผู้ที่ได้รับทุนการศึกษา ฝึกอบรมและงาน ทั้งของรัฐบาลและมูลนิธิเอกชน จะต้องไปศึกษาในประเทศที่เป็นเจ้าของทุน แต่ในภายหลังได้เปิดโอกาสให้ผู้รับทุนการศึกษา ฝึกอบรมหรืองานไปศึกษางานในประเทศอื่น ๆ ได้ รวมทั้งได้ขยายการให้ทุนในลักษณะประจำ (Regular Courses) ไปเป็นการให้ทุนตามความต้องการ ของประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป ซึ่งอาจอยู่ในรูปของบุคคลหรือคณะบุคคลก็ได้ สหรัฐอเมริกามักจะตั้งเป้าหมายไว้แน่นอนในแต่ละปีว่าให้ทุนประเทศกำลังพัฒนาเป็นจำนวนเท่าไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประเทศผู้รับทุนด้วยว่าจะจัดสรรทุนที่ได้รับจากต่างประเทศมาใช้ในการพัฒนาประเทศตามลำดับความสำคัญอย่างไร

วัสดุอุปกรณ์ (Commodities)

วัสดุอุปกรณ์ เป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือจากต่างประเทศ สำหรับโครงการที่จำเป็นต้องมีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ประกอบควบคู่ไปกับการให้ผู้เชี่ยวชาญ มิฉะนั้นแล้วอาจทำให้โครงการไม่สามารถ

¹ กจร.ศบ.07.0.9.5.2/77. โครงการอาสาสมัครสำหรับปี 2511 - 2513 (พ.ศ. 2509 - 2510).

² ตั้งแต่ปี 2504 - 2517 อังกฤษให้ความช่วยเหลือ จำนวน 263 คน แคนาดา 249 คน เยอรมัน 190 คน และนิวซีแลนด์ 72 คน ; อาจอิงมาจาก กรมวิเทศสหการ.

ดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมายได้ หรืออีกนัยหนึ่งโครงการใดที่ได้รับวัสดุอุปกรณ์มา แต่เจ้าหน้าที่ประเทศ
 ที่รับความช่วยเหลือขาดทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์นั้น ผู้เชี่ยวชาญที่มาช่วยเหลือก็จะให้คำอธิบายแนะนำ
 วิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือ (Equipment) ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่แรงงานตาม
 โครงการนั้น ๆ ตัวอย่าง เช่น ในระหว่างปี 2494 - 2497 สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือด้าน
 วัสดุอุปกรณ์แก่ประเทศไทย คิดเป็นมูลค่า 570 ล้านบาท¹ เพื่อใช้ในการพัฒนาทางด้านการเกษตร
 การคมนาคม และการสาธารณสุข

เงินช่วยเหลือ (Capital Assistance)

ความช่วยเหลือในรูปแบบนี้ ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประเทศผู้รับ
 ความช่วยเหลือสามารถแก้ปัญหา หรืออุปสรรคในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ช่วยเหลือใน
 ด้านเงินทุน การลงทุนระยะยาว หรือให้ในลักษณะเงินทุนอุดหนุนเพื่อการวิจัย การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน
 ซึ่งอาจจะให้ทั้งในรูปการให้เปล่าและการให้กู้ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อช่วยเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ
 กำลังพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายโดยเร็ว

4.2 ความช่วยเหลือในด้านการเงินกู้ (Loan)

วัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินกู้ ก็เพื่อช่วยเหลือโครงการ
 พัฒนาขนาดใหญ่ที่ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถดำเนินงานได้เองอย่างรวดเร็ว เพราะมีงบประมาณ
 หรือเงินตราต่างประเทศจำนวนจำกัด² ความช่วยเหลือประเภทนี้มักจะมีทั้งเงินกู้ระยะยาว อัตราดอกเบี้ยต่ำ
 และเงินกู้ระยะสั้นเพื่อการขายสินค้าหรือที่เรียกว่า แบบสินเชื่อ (Supplier's Credit) ซึ่งใน
 ประการหลังนี้ไม่ถือว่าเป็นเงินกู้เพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่กู้เงินจะได้รับประโยชน์คือ
 ทำให้ปริมาณการสะสมทุนในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว และควรจะเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์

¹ ชูชาติ ประมุลล. ประสมการณ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ.

2513. หน้า 18.

² บุญนะ อัครถาวร. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ," รัฐสาริกษ. 7(2) ;

เมษายน 2508. หน้า 28.

เพื่อเพิ่มผลผลิต (Productive Purpose) สามารถหารายได้เลี้ยงกิจการได้อย่างเพียงพอที่จะชำระหนี้คนพร้อมคอกเบี้ย ในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามสัญญา¹

สหรัฐอเมริกา ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่ากับไทยเป็นจำนวนมาก ต่อมาได้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาให้ความช่วยเหลือแบบให้ยืมมากขึ้น ซึ่งความช่วยเหลือด้านเงินกู้ประเทศไทยได้รับจากต่างประเทศใน 2 ลักษณะ คือ

1. เงินกู้ต่างประเทศที่รัฐบาลกู้โดยตรง
2. เงินกู้ต่างประเทศที่รัฐบาลเป็นผู้ค้ำประกัน²

ความช่วยเหลือในด้านเงินกู้ทั้ง 2 ลักษณะนั้น ประเทศไทยได้รับจากแหล่งต่าง ๆ นับตั้งแต่ปี 2504 - 2511 ดังตาราง 4 และตาราง 5 เงินกู้ต่างประเทศแยกตามการก่อหนี้รายปี ระหว่าง พ.ศ. 2499 - 2519

¹บุญชนะ อัทธการ. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ," รัฐาภิวัตร. 7(2) ; เมษายน 2508. หน้า 28.

²กรมวิเทศสหการ. วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. 2510. หน้า 69.

ตาราง 4 ความช่วยเหลือในรูปแบบเงินกู้ตั้งแต่ปี 2504 - 2511

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	สหรัฐอเมริกา		ธนาคารโลก		เยอรมัน		อื่น ๆ ¹	
	รัฐบาลกู้	รัฐบาล ค่าประกัน	รัฐบาลกู้	รัฐบาล ค่าประกัน	รัฐบาลกู้	รัฐบาล ค่าประกัน	รัฐบาลกู้	รัฐบาล ค่าประกัน
2504	1.9	-	-	14.6	-	-	-	32.3
2505	11.1	10.0	9.0	-	21.2	-	-	24.3
2506	2.0	-	25.0	6.6	-	12.0	-	-
2507	-	-	22.0	2.5	-	-	-	-
2508	0.3	-	-	6.0	7.0	5.7	-	-
2509	-	-	42.0	-	-	-	-	3.4
2510	7.5	-	26.0	5.0	-	-	-	1.4
2511	-	-	29.0	-	-	4.8	1.0	5.0
รวม	22.8	10.0	153.0	34.7	28.2	22.5	1.0	66.4

ที่มา : กรมวิเทศสหการ

¹แหล่งเงินกู้อื่น ๆ อาทิเช่น เงินกู้จากฝรั่งเศส แคนาดา ออสเตรเลีย อิตาลี ธนาคาร
พัฒนาแห่งเอเชีย ฯลฯ

ตาราง 5 เงินกู้ต่างประเทศแยกตามการก่อหนี้รายปี ระหว่าง 2499 - 2519

หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ

ปี	รัฐบาลกู้โดยตรง		รัฐบาลค้ำประกัน		รวม	
	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน
2499	1	10.0	-	-	1	10.0
2500	2	11.0	-	-	2	11.0
2501	1	7.0	-	-	1	7.0
2502	-	-	1	20.0	1	20.0
2503	1	0.7	2	4.1	3	4.8
2504	1	8.9	2	88.0	3	89.9
2505	6	62.9	-	-	6	62.9
2506	1	35.0	3	25.2	4	60.2
2507	1	22.0	-	-	1	22.0
2508	-	-	1	6.0	1	6.0
2509	2	42.0	-	-	2	42.0
2510	3	30.5	2	6.4	5	36.9
2511	1	29.0	4	22.2	5	51.2
2512	5	52.6	2	8.9	7	61.5
2513	3	15.9	5	86.5	8	102.4
2514	7	18.2	2	45.0	9	63.2
2515	4	76.7	3	63.5	7	140.2

ตาราง 5 (ต่อ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	รัฐบาลไทย		รัฐบาลต่างประเทศ		รวม	
	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน
2516	4	31.4	5	53.5	9	84.9
2517	6	46.1	15	379.8	21	425.9
2518	4	111.7	7	118.5	11	230.2
2519	12	311.3	5	91.8	17	403.1
	65	915.9	59	1019.4	124	1935.3

ที่มา : กรมวิเทศสหการ

จากตาราง 4 ประเทศที่เป็นแหล่งความช่วยเหลือด้านเงินกู้ที่สำคัญของไทยคือ สหรัฐอเมริกาและธนาคารโลกคิดเป็นมูลค่า 175.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และจะสังเกตได้ว่า สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้น้อยกว่าแหล่งอื่น ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้ช่วยไทยแบบให้เปล่าเป็นจำนวนมากมาก่อน และจากตาราง 5 จำนวนโครงการที่รัฐบาลไทยจะมีจำนวนมากกว่าจำนวนโครงการที่รัฐบาลต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบของการให้ความช่วยเหลือทั้งในลักษณะการให้เปล่าในรูปแบบผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัครทุนการศึกษา ฝึกอบรมงาน วัสดุ-อุปกรณ์เงินช่วยเหลือนั้นมักจะกระทำควบคู่กันทั้งในด้านความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจวิชาการและในด้านเงินกู้ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาย่อมขาดแคลนทั้งด้านทุนทรัพย์และความรู้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ความช่วยเหลือทางการเงินก็จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหา ความขาดแคลนดังกล่าวได้ อนึ่งไม่ว่าการให้ความช่วยเหลือจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตามประเทศที่ให้ความช่วยเหลือย่อมมีวิธีการให้ความช่วยเหลือไม่แตกต่างกันไปจาก 2 ลักษณะนี้ กล่าวคือ การให้ความช่วยเหลือแบบทวิภาค (Bilateral Aid) คือความช่วยเหลือที่ประเทศใดประเทศหนึ่งให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับอีกประเทศหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เช่น ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาให้กับไทยและการให้ความช่วยเหลือแบบพหุภาค (Multilateral Aid) คือการช่วยเหลือที่กระทำผ่านองค์กรหรือสถาบันความช่วยเหลือระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ หรือมูลนิธิเอกชน เป็นต้น

ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2493 - 2519

ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา มีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทย บรรลุเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนทางด้านการบุคคล ความรู้ทางเทคโนโลยีและเงินตราต่างประเทศ อันจำเป็นสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไทยจึงมองเห็นว่าการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาคือเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศดีขึ้น อนึ่งจุดมุ่งหมายที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ นั้นก็เพื่อช่วยพันธมิตรของตนพ้นจากความเสียหายที่ได้รับจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่เมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองของโลกเปลี่ยนไป มีการแข่งขันระหว่างกลุ่มมหาอำนาจฝ่ายโลกเสรีและโลกคอมมิวนิสต์ เจตนาในการให้ความช่วยเหลือจึงเปลี่ยนไป และมักจะมีผลประโยชน์แอบแฝงเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการดำเนินงานตามโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกา หรือ ก.ศ.ว. ความช่วยเหลือมีหลายรูปแบบ จนกระทั่งเป็นการยากที่จะจำกัดความให้ครอบคลุมไปถึงการกระทำทุกอย่างได้หมด เพราะการช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยนั้น ช่วยเหลือผ่านหลายของการ อาทิเช่น จากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาโดยตรง ผ่านองค์การสหประชาชาติ ผ่านทางแผนการโคลัมโบ รวมไปถึงความช่วยเหลือในด้านอาสาสมัคร ความช่วยเหลือจากมูลนิธิเอกชนของสหรัฐอเมริกา และความช่วยเหลือผ่านบริษัท ชาติหลาย ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา จึงเป็นจุดเริ่มต้นจุดหนึ่งของการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งจะแยกกล่าวเป็นแหล่งที่มาของความช่วยเหลือ ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ความช่วยเหลือด้านการทหาร ความช่วยเหลือด้านมูลนิธิเอกชน และความช่วยเหลือผ่านบริษัท ชาติหลาย

¹ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. รายงานเศรษฐกิจของ ก.ศ.ว. ปี 2504. 2504.

1. แหล่งที่มาของความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ไทยได้รับจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วยความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ ความช่วยเหลือจากแผนการโคลัมโบ และความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งจะกล่าวตามลำดับดังนี้

1.1 ความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่สถาปนาขึ้นตามกฎหมายสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2488 โดยมีวัตถุประสงค์จะสร้างไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ตลอดจนร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม¹ ดังนั้น องค์การสหประชาชาติจึงเป็นองค์การที่ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง โดยเน้นความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาทั้งในทางเศรษฐกิจและวิชาการ เพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนามีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีและช่วยเหลือตนเองได้

ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติภายใต้หน่วยงานหลัก

2 หน่วยงาน คือ

1.1.1 กองทุนพิเศษสหประชาชาติ (United Nation Special Fund)

กองทุนพิเศษสหประชาชาติ จะเน้นความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนา จัดสรรให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับโครงการที่เป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอื่นจะนำไปสู่การลงทุนต่อไป

1.1.2 โครงการขยายความช่วยเหลือทางวิชาการ (United Nation Expanded Program of Technical Assistance)²

ความช่วยเหลือตามโครงการนี้จะมีองค์กรย่อย ๆ จัดสรรให้ความช่วยเหลือประมาณ 10 องค์กร ซึ่งไทยเป็นสมาชิกทั้ง 10 องค์กรด้วย ได้แก่ องค์การอาหารและเกษตร (Food and Agricultural Organization, FAO) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

¹กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. ประวัติกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. 2507. หน้า 231.

²บุญชนะ อัครถาวร. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ," รัฐประศาสน์. 7(2) ; เมษายน 2508. หน้า 23.

(International Labor Organization : I.L.O.) องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ
 (International Civil Aviation Organization : I.C.A.O.) หน่วยงานพลังงานปรมาณู
 ระหว่างประเทศเพื่อสันติ (International Atomic Energy Agency : I.A.E.A.) สหภาพ
 โทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union : I.T.U.)
 องค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (United Nations Educational Scientific and
 Cultural Organization : UNESCO) กองทุนยามฉุกเฉินสำหรับเด็กระหว่างประเทศ (United
 Nations International Children's Emergency Fund : UNICEF) สหภาพไปรษณีย์สากล
 (The Universal Postal Union : UPU) องค์การอนามัยโลก (World Health
 Organization : WHO) และองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological
 Organization : WMO)

นอกจากนี้แล้วความช่วยเหลือขององค์การสหประชาชาติยังอยู่ในรูปของความ
 ช่วยเหลือตามโครงการประจำ (Regular Program) แก่ประเทศสมาชิกเป็นประจำทุกปีและความ
 ช่วยเหลือจากงบฉุกเฉิน (Contingency Fund) ซึ่งช่วยตามความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่สามารถ
 รองประมาณตามโครงการประจำได้ การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิก องค์การสหประชาชาติ
 จะช่วยเหลือตามจำนวนคำร้องที่ประเทศสมาชิกจ่ายให้เป็นปี ๆ

ต่อมาใน พ.ศ. 2508 สมัชชาแห่งสหประชาชาติ ได้มีมติให้รวมความช่วยเหลือ
 ทางวิชาการและกองทุนพิเศษแห่งสหประชาชาติให้อยู่ภายใต้โครงการเดียวกันเรียกว่า "โครงการ
 พัฒนาแห่งสหประชาชาติ" (United Nations Development Programme : UNDP)¹ โดยถือเป็น
 แนวปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2509 เป็นต้นไป

ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากองค์การสหประชาชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2519

ปรากฏตามตาราง 6

¹ กล้วย พลพิพน. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมไทยในประเทศไทย. 2513. หน้า 14 - 15.

ตาราง 6 มูลค่าความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากองค์การสหประชาชาติตั้งแต่ปี 2494 - 2519

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	องค์การสหประชาชาติ
2494 - 2503	5,801
2504	1,871
2505	3,102
2506	1,925
2507	3,163
2508	3,114
2509	3,190
2510	4,384.2
2511	4,214.9
2512	4,564.3
2513	5,369.0
2514	5,534.4
2515	6,539.8
2516	6,723.3
2517	7,266.1
2518	8,869.3

ตาราง 6 (ต่อ)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	องค์การสหประชาชาติ
2519	7,333.4
รวม	82,964.7

ที่มา : พ.ศ. 2494 - 2509 กรมวิเทศสหการ อ้างอิงมาจาก อภิลาส โอสธานนท์. บทบาท
ความช่วยเหลือทางประเทกับการพัฒนาประเทศไทย พ.ศ. 2519. หน้า 26

พ.ศ. 2510 - 2519 กรมวิเทศสหการ

จากตาราง 6 ความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี และเริ่มลดลง
 ในปี 2519 เนื่องจากไทยสามารถพัฒนาประเทศดีกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ โดยมียอดรวมทั้งหมด
 82,964.7 ล้านเหรียญสหรัฐ หากแยกความช่วยเหลือจากสหประชาชาติในด้านความช่วยเหลือ ด้าน
 ผู้เชี่ยวชาญทุนการศึกษาทุนงาน วัสดุอุปกรณ์ และอื่น ๆ นับตั้งแต่ปี 2510 + 2519 แล้วจะพบว่า
 ความช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญ มีมูลค่ารวม 28,651.7 พันเหรียญสหรัฐ ทุนการศึกษาทุนงาน
 8,453.5 พันเหรียญสหรัฐ ความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ มูลค่า 19,688.4 พันเหรียญสหรัฐ และ
 ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ มูลค่า 4,005.1 พันเหรียญสหรัฐ¹

¹กรมวิเทศสหการ.

1.2 ความช่วยเหลือจากแผนการโคลัมโบ (Colombo Plan)

แผนการโคลัมโบ¹ เกิดขึ้นจากการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มประเทศในเครือจักรภพ ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา เมื่อเดือนเมษายน 2493 ในระยะเริ่มแรก แผนการโคลัมโบมีนโยบายช่วยเหลือเฉพาะประเทศในเครือจักรภพเท่านั้น ต่อมาได้เชิญประเทศอื่น ๆ ในเอเชียใต้และเอเชียอาคเนย์ ตลอดจนสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกแผนการโคลัมโบด้วย สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2497 วัตถุประสงค์ของแผนการโคลัมโบคือการที่จะพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ทั้งนี้โดยวิธีการร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ²

ไทยได้รับความช่วยเหลือตามแผนการนี้ทั้งทางการเงินและวิชาการ โดยที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือมากที่สุดผ่านองค์การ AID (Agency for International Development) ในขณะที่ไทยก็ให้ความร่วมมือกับแผนการโคลัมโบด้วยการจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งไว้สำหรับผู้ประสงค์จะเข้ามาศึกษาวิชาการในประเทศไทยเพื่อเป็นการสนับสนุนการร่วมมือพัฒนาการทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศภาคีแผนการโคลัมโบด้วยกัน ไทยเริ่มได้รับความช่วยเหลือใน พ.ศ. 2507 ตามแผนการโคลัมโบ ไทยได้รับความช่วยเหลือทางด้านการวิชาการ (Technical Assistance) และความช่วยเหลือทางการเงิน (Capital Assistance) ความช่วยเหลือทางด้านการวิชาการ ได้รับความร่วมมือใน

ปัจจุบันแผนการโคลัมโบประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ รวม 22 ชาติคือ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศแคนาดา ประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศลาว ประเทศมาเลเซีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศปากีสถาน ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศชวา ประเทศอาฟกานิสถาน ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนาม และประเทศมลายู ; อ้างอิงมาจาก กช. ก/ป7/2508/ พ.ช.8.3. สมาคมแผนโคลัมโบ

²กช.ศธ.0701.9.5.2/49. คำบรรยายเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ภายใต้แผนการโคลัมโบ พ.ศ. 2505.

เรื่อง ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ทุนศึกษางาน (Fellowships) วัสดุ-อุปกรณ์ (Equipment) และอื่น ๆ (Others) ส่วนความช่วยเหลือทางการเงิน แผนการ โคัมโบ้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grants) และเงินกู้ระยะยาว (Long - Term Loans) ความช่วยเหลือตามแผนการ โคัมโบ้ที่มอบให้ประเทศไทย ปราบปรามลาคาความช่วยเหลือดังนี้

ตาราง 7 ความช่วยเหลือภายใต้แผนการโคัมโบ้ พ.ศ. 2497 - 2519

หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ

ปี	ผู้เชี่ยวชาญและทุนการศึกษางาน	วัสดุอุปกรณ์	รวม
2497-2502	1,715	1,038	2,753
2503	998	346	1,344
2504	1,204	1,061	2,265
2505	1,024	2,479	3,503
2506	1,356	2,378	3,734
2507	1,676	1,575	3,251
2508	1,845	1,123	2,968
2509	2,607	1,816	4,423
2510	3,299	2,242	5,541
2511	3,179	1,294	4,473
2512	3,433	499	3,932
2513	3,324	3,396	6,720
2514	3,801	4,523	8,324
2515	2,896	2,363	5,259

ตาราง 7 (ต่อ)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	ผู้เชี่ยวชาญและทุนการศึกษา	วัสดุอุปกรณ์	รวม
2516	3,067	2,223	5,290
2517	4,573	1,765	6,338
2518	4,368	3,057	7,425
2519	4,246	3,448	7,694
รวม	48,611	36,626	85,237

ที่มา : กรมวิเทศสหการ

1.3 ความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ๆ (ยกเว้นสหรัฐอเมริกา)

นอกจากความช่วยเหลือที่ได้รับจากองค์การสหประชาชาติและแผนการโคลัมโบแล้ว ประเทศไทยยังได้รับความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งจะเน้นในด้านเศรษฐกิจและวิชาการอีก อาทิ เช่น ประเทศฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน สวิสเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก นอร์เวย์ อิตาลี เบลเยียม และสวีเดน ซึ่งให้ความช่วยเหลือนี้จาก พ.ศ. 2502 - 2519 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 39,809.3 พันเหรียญสหรัฐ ทั้งรายละเอียดในตาราง 8.

ตาราง 8 ความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ๆ ปี 2502 - 2519

หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ

ประเทศ	2502	2503	2504	2505	2506	2507	2508	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	รวม
สหราชอาณาจักร	486.3	140.5	267.8	295.1	314.2	314.3	814.2	904.7	1,301.1	1,012.0	1,094.3	1,669.9	2,465.3	1,994.4	2,118.3	3,336.8	2,260.4	2,562.6	23,352.6
ฝรั่งเศส	13.0	37.3	50.8	74.9	95.6	87.1	118.1	176.0	467.9	563.3	358.3	568.3	250.0	582.0	603.7	875.9	919.6	1,533.8	7,175.5
เยอรมนี	-	3.7	97.8	106.1	102.6	113.9	167.1	133.9	196.2	85.8	194.8	326.0	464.1	375.0	220.0	412.1	332.9	456.0	3,788.2
เนเธอร์แลนด์	3.3	9.8	9.7	18.6	25.6	20.6	31.9	79.5	135.2	164.8	251.3	240.0	209.4	278.1	192.2	344.8	525.4	385.8	2,926.6
สวีเดน	-	0.2	2.5	5.6	35.0	44.4	105.3	14.7	33.1	7.9	26.5	5.2	9.9	6.8	10.9	34.7	9.0	9.7	361.1
ออสเตรีย	-	-	2.6	13.1	57.5	57.9	102.6	8.8	16.6	32.2	-	3.8	5.1	3.4	3.4	9.2	8.0	7.8	332.1
เบลเยียม	-	8.1	17.9	8.1	5.4	1.8	18.1	5.8	2.4	5.6	4.0	2.9	5.3	2.9	4.2	5.7	4.7	-	102.1
แคนาดา	-	-	-	36.0	1.0	-	15.4	65.5	24.8	42.7	55.5	83.8	138.3	125.0	113.7	153.4	95.6	44.3	995.5
อิตาลี	-	-	-	-	-	7.4	3.2	14.6	37.2	26.3	21.3	51.9	38.5	56.4	54.6	49.8	118.9	143.2	623.1
เยอรมนี	7.2	7.2	-	16.4	4.9	-	-	-	2.6	16.4	2.5	10.2	20.9	15.0	9.0	1.3	8.5	8.7	130.1
อิตาลี	-	-	-	-	-	-	-	22.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22.0
สาธารณรัฐประชาชนจีน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	509.8	206.8	449.1	573.9	641.8	647.4	1,375.9	1,423.5	2,217.1	1,757.0	2,008.7	2,961.9	3,606.8	3,439.0	3,330.0	5,223.7	4,283.1	5,151.9	59,809.9

ที่มา : กรมวิเทศนการ

1.4 ความช่วยเหลือจากอาสาสมัครต่างประเทศ

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศในบางครั้งจะยังมีปรากฏรวมอยู่ในรูปของอาสาสมัครซึ่งริเริ่มมาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว และตระหนักถึงการขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง (Middle Level Manpower) ของประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงได้จัดตั้งองค์การอาสาสมัครขึ้น เพื่อส่งอาสาสมัครให้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วไปปฏิบัติงานในประเทศที่กำลังพัฒนา และช่วยฝึกอบรมกำลังคนของประเทศนั้น ๆ ไปด้วย ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศพัฒนาอื่น ๆ ที่ยังขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง รัฐบาลจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการรับบริการอาสาสมัคร เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนดังกล่าวด้วย

สหรัฐอเมริกาจัดส่งอาสาสมัครเข้ามาในประเทศไทยเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2505 จำนวน 45 คน นอกจากอาสาสมัครอเมริกันแล้วยังมีอาสาสมัครของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศเยอรมัน อาสาสมัครจากประเทศเหล่านี้จะเข้ามาทำหน้าที่ในด้านการบริการต่าง ๆ ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียน ด้านการพัฒนาอนามัย ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการพัฒนาชุมชน และด้านการช่างเทคนิคต่าง ๆ จะกล่าวถึงรายละเอียดอาสาสมัครจากแหล่งต่าง ๆ พอเป็นสังเขป คือ

อาสาสมัครอเมริกัน (US Peace Corps) คุ่มสมมติส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เข้ามาปฏิบัติงานด้านการสอนภาษาอังกฤษ ด้านอนามัย และด้านพัฒนาชุมชน อาสาสมัครอเมริกันเข้ามาปฏิบัติงานคนละประมาณ 21 เดือน แต่ในบางกรณีอาจจะขยายระยะเวลาปฏิบัติงานได้อีก 1 ปี

อาสาสมัครอังกฤษ (Volunteer Service Overseas : UK) หน่วยงานที่ดำเนินงานอาสาสมัครในอังกฤษมี 2 แห่ง คือ

(1) องค์การอาสาสมัครอังกฤษซึ่งขึ้นอยู่กับกระทรวงพัฒนาการโพ้นทะเล (Volunteer Service Overseas (VSO))

¹ กข.ศบ.0701.95.2/77. โครงการอาสาสมัครสำหรับปี 2511 - 2513

(2504 - 2510).

(2) หน่วยงานเอกชนในประเทศอังกฤษที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับบริการอาสาสมัคร (International Volunteer Service (I.V.S.))

คุณสมบัติของอาสาสมัคร VSO แบ่งเป็น 2 ประเภท คือประเภทเยาวชนและประเภทบัณฑิต ส่วนอาสาสมัคร IVS ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความชำนาญงานในด้านต่าง ๆ เช่น พยาบาล แพทย์ วิศวกร สถาปนิกกรรม สังคมสงเคราะห์ และสอนภาษาอังกฤษ โดยปฏิบัติงานตามระยะเวลา คนละ 1 ปี

อาสาสมัครนิวซีแลนด์ (New Zealand Volunteer Service Abroad : VSA)

คุณสมบัติของอาสาสมัครนิวซีแลนด์จะมี 2 ประเภท คือประเภทเยาวชนและประเภทบัณฑิต เช่นเดียวกับอาสาสมัครอังกฤษ อาสาสมัครนิวซีแลนด์ มีความชำนาญในด้านการอนามัย เกษตรกรรม วิศวกรรม การก่อสร้าง และอื่น ๆ อาสาสมัครนิวซีแลนด์ปฏิบัติงานอยู่ที่ตนเองสร้างขึ้นเองเป็นส่วนใหญ่ โดยช่วยด้านการชลประทาน การเกษตร การใช้และการบำรุงรักษาเครื่องมือกล เป็นต้น ระยะเวลาปฏิบัติงาน คนละ 2 ปี

อาสาสมัครเยอรมัน (The German Development Service : GDS)

คุณสมบัติของอาสาสมัคร เยอรมัน เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี เพราะได้ผ่านการคัดเลือกบุคคลทั้งที่อยู่ในวัยเยาว์ ให้มีการฝึกหัดและอบรมสำหรับไปปฏิบัติงานเท่านั้น ดังนั้นอาสาสมัครส่วนใหญ่จึงจบจากวิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ ส่วนที่จบจากมหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อย อาสาสมัครเยอรมัน ทั้งหมดจะมีความรู้ความชำนาญในด้านช่างฝีมือ ช่างไฟฟ้า เครื่องยนต์ เกษตรกรรม วิศวกรรม การแพทย์และอนามัย การสหกรณ์ การศึกษา ตลอดจนการอบรมวิชาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะในสาขาที่ประเทศผู้รับมีความต้องการอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาชุมชน อาสาสมัครเยอรมัน ส่วนใหญ่ช่วยปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ระยะเวลาปฏิบัติงาน คนละ 2 ปี

อาสาสมัครแคนาดา (Canadian University Service Overseas : CUSO)

อาสาสมัครแคนาดาส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ในสาขาวิชาต่าง ๆ ปฏิบัติงานอาสาสมัครในตำแหน่งอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทย ปฏิบัติงานคนละ 2 ปี¹

¹ กจร.ศบ.0701.9.5.2/77. โครงการอาสาสมัครสำหรับปี 2511 - 2513 (พ.ศ. 2504 - 2510).

ประเทศไทยต้องการอาสาสมัคร เน้นหนักไปในทางช่างฝีมือ และผู้ชำนาญในสาขาวิชาชีพ โดยเฉพาะประเทศต่าง ๆ เช่น อเมริกา เยอรมัน และอาสาสมัครที่กลามาทั้งหมด ประเทศผู้ส่งอาสาสมัครจะเสียค่าใช้จ่ายบางส่วน ทั้งเช่น เงินเดือน (เฉพาะอาสาสมัครอเมริกัน นิวซีแลนด์และเยอรมัน) เงินสะสม (เฉพาะอาสาสมัครอเมริกัน แคนาดา และเยอรมัน) ค่าเดินทางไปกลับ (ต่างประเทศ) ค่าประกันชีวิต และอื่น ๆ สำหรับความสะดวกที่ฝ่ายไทยของอำนาจให้แก่ออาสาสมัคร ได้แก่ ที่พัก (ส่วนราชการหรือบริการอาสาสมัคร เป็นผู้จัดหา) ค่าใช้จ่ายประจำ เช่น เบี้ยเลี้ยงรายเดือน (Pocket Money) ให้เฉพาะอาสาสมัครอังกฤษ นิวซีแลนด์ และแคนาดา ค่าพาหนะเดินทางไปกลับ จากกรุงเทพฯ เพื่อไปประจำสถานที่ทำงานในประเทศไทย ค่าใช้จ่ายในการ เดินทางไปราชการในประเทศไทย ยกเว้นภาษีเครื่องใช้ประจำตัวและอุปกรณ์ที่จะนำมาปฏิบัติงานในโครงการ (ถ่าน) ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเช่าเมือง¹

จะเห็นได้ว่า ฝ่ายประเทศผู้ส่งได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ต่ออาสาสมัครของตนในทางส่วนตัวมากกว่า ซึ่งเงินสะสมหรือค่าเดินทางไปกลับทางประเทศจะจ่ายก็ต่อเมื่อหมดระยะเวลาการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจะอยู่ในประเทศไทย ประเทศไทยต้องจ่ายทุกรูปแบบ เพื่อจะอำนวยความสะดวกแก่ออาสาสมัครที่ไทยขอรับบริการ

ในการร่างต่อไปนี้เป็นการร่างแสดงความช่วยเหลือในรูปอาสาสมัครที่ประเทศไทยได้รับจากประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2519

¹ กจช.คช.0701.9.5.2/77. โครงการอาสาสมัครสำหรับปี 2511 - 2513

(พ.ศ. 2504 - 2510).

ตาราง 9. ความช่วยเหลือในรูปอาสาสมัครตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2519

หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ

ปี	สหรัฐอเมริกา	เยอรมัน	แคนาดา	อังกฤษ	นิวซีแลนด์	รวม
2504	-	-	-	40.8	-	40.8
2505	8,424.9	-	-	61.2	-	8,486.1
2506	15,998.8	-	-	326.5	17.6	16,342.9
2507	10,126.9	-	-	408.1	105.8	10,640.8
2508	17,615.7	-	-	428.5	-	18,044.2
2509	19,317.7	1,029	312	204.0	88.2	20,950.9
2510	1,143.8	115.2	30.2	20.8	18.4	1,328.4
2511	1,249	126	15	27	21	1,438
2512	1,513.8	246.3	67.1	27.5	21.7	1,876.4
2513	1,734.2	345.7	146.3	38.3	19.4	2,283.9
2514	1,261	267.9	91.0	20.3	21.6	1,661.8
2515	1,178.0	265.7	151.2	23.8	18.4	1,673.0
2516	1,241.2	298.2	164.9	35.8	18.4	1,758.5
2517	1,550.7	227.8	173.5	30.2	21.2	2,003.4
2518	1,451.2	343.4	233.6	17.6	6.7	2,042.5
2519	796.9	370.8	89.4	17.3	2.7	1,277.1
รวม	84,603.8	3,636	1,474.2	1,727.7	381.1	91,858.7

ที่มา : พ.ศ. 2504 - 2509 กรมวิเทศสหการ ; อ้างอิงมาจาก กล้วย พลพิทักษ์

พ.ศ. 2510 - 2519 กรมวิเทศสหการ

จากตาราง 9. สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือทางธนาคารอาสามัครมากกว่าประเทศอื่น ๆ รองลงมาคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน แม้ว่าจะช่วยเหลือภายหลังประเทศอื่น ๆ แต่มูลค่ารวมก็ยิ่งมากกว่าความช่วยเหลือจากอังกฤษ

การที่ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ ในระหว่าง พ.ศ. 2494 - 2519 ตามที่กล่าวมานั้น เมื่อรวมกันแล้วยังมีมูลค่าน้อยกว่าความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา ดังตาราง 10

ตาราง 10 มูลค่าความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากแหล่งต่าง ๆ พ.ศ. 2494 - 2519

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	สหรัฐอเมริกา	องค์การ สหประชาชาติ	แผนการโคลัมโบ	กลุ่มประเทศ อื่น	อาสามัคร	รวม
2494-2503	115,488	5,801	4,142 ¹	718 ²	-	126,149
2504	6,890	1,871	2,265	460	2	11,488
2505	12,577	3,102	3,503	607	408	20,197
2506	17,333	1,925	3,734	684	786	24,462
2507	12,686	3,163	3,251	713	512	20,325
2508	18,600	3,114	2,968	1,425	868	26,975

¹ พ.ศ. 2497 - 2503

² พ.ศ. 2502 - 2503

ตาราง 10 (ต่อ)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	สหรัฐอเมริกา	องค์การ สหประชาชาติ	แผนการ โคลัมโบ	กลุ่มประเทศ อื่น	อาสาสมัคร	รวม
2509	44,457	3,190	4,423	2,234	1,007	55,311
2510	56,639	3,489	5,542	3,885	1,329	70,884
2511	50,328	4,215	4,474	3,351	1,438	63,806
2512	37,872	4,564	3,933	3,279	1,876	51,524
2513	30,725	5,369	6,721	4,660	2,284	49,759
2514	22,383	5,534	8,324	5,796	1,662	43,699
2515	16,441	6,540	5,751	5,000	1,637	35,369
2516	12,487	6,723	5,291	4,930	1,759	31,190
2517	13,118	7,266	6,339	7,767	2,003	36,493
2518	6,391	8,763	7,426	7,733	2,053	32,366
2519	12,924	4,994	7,695	9,158	1,277	36,048
รวม	* 487,339	79,623	85,782	62,400	20,901	736,045

ที่มา : กรมวิเทศสหการ ; อ้างอิงมาจาก อภิลาส โอสตานนท์. บทบาทความช่วยเหลือทางประเทศ
กับการพัฒนาประเทศไทย. หน้า 24 - 25.

* เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวเลขเมื่อเปรียบเทียบกับตาราง 14 แล้ว จะมีความคลาดเคลื่อนอยู่มาก
ทั้ง ๆ ที่แหล่งที่มาจากกรมวิเทศสหการ เช่นกัน

2. ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ไทยโดยผ่านสำนักงานเพื่อพัฒนาระหว่างประเทศ (Agency for International Development : AID) ซึ่งมีสำนักงานตัวแทนประจำประเทศคือ สำนักงานบริหารวิเทศกิจแห่งสหรัฐอเมริกา หรือบูธอม (United States Operation Mission : USOM) ¹ และทางฝ่ายไทยได้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานการรับความช่วยเหลือ คือคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกา หรือ ก.ศ.ว.

สหรัฐอเมริกาเริ่มให้ความช่วยเหลือในระบอบรัฐบาลต่อรัฐบาลกับประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ภายใต้ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค และความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหาร ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงเป็นแหล่งความช่วยเหลือที่มีจำนวนมาก โดยช่วยเหลือแบบให้เปล่าและการร่วมมือทางวิชาการ (Development Grant and Cooperation) และการให้ความช่วยเหลือแบบให้กู้ (Development Loans) ความช่วยเหลือในระยะแรกเป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่า ซึ่งเป็นการให้เปล่าเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ (Development Grant) และความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุน (Support Assistance) ความช่วยเหลือแบบให้เปล่านี้ทั้งความช่วยเหลือจากการส่งผู้เชี่ยวชาญ (Technicians) วัสดุอุปกรณ์ (Commodities) ทุนการศึกษาทุนงาน (Training) และสัญญาบริการ (Contract Services) รวมทั้งความช่วยเหลือที่ผ่านมูลนิธิเอกชนของสหรัฐอเมริกาด้วย

ในการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ไทยต้องจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเข้ามาสมทบซึ่งเรียกว่า เงินทุนสมทบ (Counterpart Fund) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงของพันธะตามสัญญาใน พ.ศ. 2493 แต่เนื่องจากในระยะแรกไทยยังมิได้หาเรื่องเงินสมทบ สหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือด้วยการนำเงินเพื่อซื้อของสหรัฐอเมริกามาแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาท ประมาณ 2,355 ล้านบาท²

¹กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. ประวัติกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. 2507.

²ถวัลย์ พลพันธ์. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

เข้าเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณสมทบ ภายหลัง พ.ศ. 2505 การจัดหาเงินทุนสมทบเป็นเรื่องของไทย โดยเฉพาะ ซึ่งไทยจัดหาเงินสมทบจากเงินงบประมาณของประเทศเป็นส่วนใหญ่ รายละเอียดเรื่อง เงินทุนสมทบในเรื่องความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาจะได้อธิบายต่อไป

การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ประเทศไทย ทั้งในรูปแบบของกู้ยืม ขาดทุน อาสาสมัคร อุปกรณ์ และอื่น ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2519 สรุปเป็นความช่วยเหลือรวมทั้งหมด ได้ดังนี้

ตาราง 11 ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2494 - 2519
 ในด้านผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ทุนการศึกษาทำงาน (Study Training) วัสดุอุปกรณ์
 (Commodities) และอื่น ๆ (Other)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	มูลค่าความช่วยเหลือ	%	เพิ่มขึ้น (+) ลดลง (-) จากปีก่อน ร้อยละ
2494	7,167.0	1.193	
2495	6,011.9	0.999	- 16.22
2496	5,903.7	0.982	- 1.80
2497	10,638.4	1.769	+ 80.20
2498	40,259.3	6.695	+278.43
2499	26,690.6	4.438	- 33.70
2500	26,437.5	4.396	- 0.95
2501	24,904.2	4.141	- 5.80
2502	24,378.1	4.053	- 2.11
2503	25,097.1	4.173	+ 2.95
2504	25,263.5	4.201	+ 0.66
2505	25,898.3	4.307	+ 2.51
2506	17,333.0	2.882	- 33.07
2507	12,685.6	2.109	- 26.81
2508	18,924.0	3.147	+ 49.18
2509	44,456.7	7.393	+134.92
2510	56,638.9	9.418	+27.40

ตาราง 11 (ต่อ)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	มูลค่าความช่วยเหลือ	%	เพิ่มขึ้น (+) ลดลง (-) จากปีก่อน ร้อยละ
2511	50,328.0	8.369	-11.14
2512	37,871.5	6.298	-24.75
2513	30,725.4	5.109	-18.87
2514	22,383.2	3.722	-27.15
2515	16,440.7	2.734	-26.55
2516	12,487.3	2.076	-24.05
2517	13,117.8	2.181	+ 5.05
2518	6,390.6	1.063	-51.28
2519	12,924.2	2.194	+102.24
	601,365.5	99.997	-

ที่มา : พ.ศ. 2494 - 2509 กองโครงการปฏิบัติ กรมวิเทศสหการ

พ.ศ. 2510 - 2519 กองวิชาการ กรมวิเทศสหการ

จากตาราง 11 ใน พ.ศ. 2494 - 2505 การช่วยเหลือเป็นแบบให้เปล่า หลังจาก พ.ศ. 2505 ไทยได้ออกเงินทุนสมทบเป็นเงินบาทด้วยจำนวนความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกามากที่สุด ใน พ.ศ. 2505 คิดเป็นร้อยละ 9.4 แต่เมื่อดูปริมาณการเพิ่มขึ้นลดลงจากปีก่อนแล้วจะพบว่า ใน พ.ศ. 2497 สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือเป็นมูลค่า 10,638.4 ล้านเหรียญใน พ.ศ. 2498

ช่วยเหลือเป็นมูลค่า 40,259.3 ล้านดอลลาร์ หรือเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ร้อยละ 278.43 ความช่วยเหลือ
ใน พ.ศ. 2498 นับเป็นความช่วยเหลือที่มีจำนวนสูงมากของสหรัฐอเมริกา ต่อมาใน พ.ศ. 2510
แม้ว่าความช่วยเหลือจะสูงที่สุดแต่ไทยต้องออกเงินสมทบด้วย

ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย ภายหลังจากการลงนามว่าด้วยความร่วมมือ
ทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างประเทศทั้งสอง ในวันที่ 19 กันยายน 2493 ได้มีการจัดตั้งสำนักงาน
เพื่อให้ความช่วยเหลือขึ้นไคแก สำนักงานการบริหารความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic
Cooperation Administration (ECA) ต่อมาใน พ.ศ. 2494 เปลี่ยนเป็นสำนักงาน Mutual
Security Agency (MSA) ซึ่งมีคณะผู้แทนพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกาหรือ
ที่เรียกว่า ส.เท็ม (Special Technical and Economic Mission : STEM) ประจำอยู่ใน
ประเทศไทย ดังนั้น ส.เท็ม จึงทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสหรัฐอเมริกาพิจารณาเกี่ยวกับการขอความ
ช่วยเหลือของไทยต่อสหรัฐอเมริกา ฝ่ายรัฐบาลไทยจัดตั้ง "คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการข้อ 4
ของประธานาธิบดีทรูแมน (Truman Point Four Program) แต่ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการ
พิจารณาและดำเนินการ เกี่ยวกับการช่วยเหลือร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ หรือ
ก.ศ.ว.¹ ในส่วนของสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนแปลงจากคณะผู้แทนฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ (STEM) เป็น
องค์การบริหารวิเทศกิจแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Operation Mission : USOM)
การช่วยเหลือในแต่ละปีที่สหรัฐอเมริกาให้แกไทยจะพิจารณาโดยขึ้นอยู่กับความสำคัญของโครงการ
แล้วเสนอไปยัง AID (Agency for International Development) ซึ่งเป็นสำนักงานเพื่อการ
พัฒนาการระหว่างประเทศในสหรัฐอเมริกา เพื่อเสนอต่อสภาของเกรส (Congress) ขออนุมัติความ
ช่วยเหลือต่อไป²

ความช่วยเหลือทางด้านการทหาร ภายหลังจากการลงนามว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหาร
ในวันที่ 17 ตุลาคม 2493 สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสำนักงาน แมก (Military Assistance

¹ปัจจุบันคือ กรมวิเทศสหการ

²Agency for International Development. Principle of Foreign Economic Assistance. (US. Government Printing Office Warhington D.C. 1965). p.1.
อ้างอิงมาจาก ถวัลย์ พลพชน. เล่มเก็บ. หน้า 64.

Advisory Group : MAAG) แต่เมื่อสถานการณ์ในอินโดจีนเกิดความยุ่งยาก สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแก่ไทยกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงขยายหน่วยงานจากแมก (MAAG) ไปเป็น จัสแมก (Joint U.S. Military Advisory Group : JUSMAG) มีหน้าที่รับผิดชอบความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ไทยและบังคับบัญชาหน่วยสื่อสารทหารบกของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย¹ การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย จึงมีทั้งด้านเศรษฐกิจ วิชาการ การทหาร และมูลนิธิเอกชน จะแยกกล่าวดังต่อไปนี้

2.1 ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจ

ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ไทย ก็เพื่อส่งเสริมในด้านการผลิตและการพัฒนาทรัพยากร ของประเทศไทยให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่น การสร้างถนน การปรับปรุงการขนส่ง ฯลฯ สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ภายหลังจากการลงนามว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคในวันที่ 19 กันยายน 2493 จนถึง พ.ศ. 2500 เป็นมูลค่า 50,735,930 เหรียญสหรัฐ²

มูลค่าความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2501 - 2519 ซึ่งไม่รวมถึงการป้องกันประเทศและการทหาร ดังตาราง 12

¹ เกียงศักดิ์ ชมะนันท์. เล่มเกม. หน้า 76.

² กจร.(3) สร.0201.13.1/32. การช่วยเหลือต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (22 ส.ค. 2500 - 24 พ.ค. 2501).

ตาราง 12 ความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาในระหว่าง พ.ศ. 2501 - 2519 แยกตามสาขาเศรษฐกิจ

หน่วย : ล้านบาท

	2501	2502	2503	2504	2505	2506	2507	2508	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	รวม
การเกษตรกรรม	532.9	524.9	592.2	1,166.9	608.4	1,346.7	773.9	777.3	3,346.8	2,593.0	4,897.0	3,940.2	2,349.3	2,899.6	2,053.0	1,777.3	1,492.5	1,728.1	1,776.3	34,143.3
อุตสาหกรรมเหมืองแร่	2,786.5	284.9	491.5	846.3	2,907.0	849.2	100.4	-	444.9	233.0	949.0	426.6	569.1	867.1	474.2	132.9	110.4	-	2.4	11,747.4
อุตสาหกรรมอื่น	3,222.6	3,699.3	3,494.0	796.9	1,361.7	3,612.1	482.2	326.1	1,493.6	246.3	372.0	438.3	1,026.0	304.0	-	-	-	-	-	22,697.3
การขนส่ง	813.8	677.4	4,533.3	1,134.6	2,022.8	2,343.6	2,474.1	2,707.3	3,306.9	4,044.6	3,480.0	3,813.5	3,936.2	2,584.7	2,375.7	2,234.5	2,497.3	894.2	4,883.2	34,090.1
การศึกษา	1,071.9	990.4	1,693.1	1,101.3	1,053.2	1,111.2	1,238.6	531.4	2,323.0	2,936.9	3,399.0	3,896.3	4,668.3	2,207.8	1,906.6	1,134.4	1,938.6	1,297.0	963.7	34,153.2
สุขภาพและสังคม	4.9	48.2	32.9	124.4	272.8	309.4	469.4	4,899.0	11,221.7	13,013.2	13,322.0	10,240.3	8,007.2	6,188.6	3,464.5	2,774.3	1,793.4	202.7	48.8	82,326.7
บริการธุรกิจ	1,393.3	1,349.3	1,031.6	822.3	3,507.0	4,206.9	2,783.4	793.3	967.7	1,544.3	961.0	1,293.3	280.3	256.8	537.0	704.6	3,733.9	832.5	2,246.2	31,150.3
ความมั่นคง	-	-	-	-	-	-	-	6,800.7	4,073.0	20,527.9	4,228.0	9,630.7	6,647.8	3,436.0	4,803.7	3,760.4	4,399.0	-	-	86,281.3
รวม	1,077.3	1,230.2	1,707.9	1,282.3	993.6	1,330.7	1,330.6	1,253.4	2,918.9	10,108.2	6,583.0	9,487.1	4,776.8	3,028.7	2,090.0	494.9	43.4	2,907.3	4,200.3	32,821.0
รวม	10,003.2	9,672.0	10,597.5	7,333.0	12,172.5	17,399.8	9,079.6	18,253.4	34,978.6	31,972.0	38,440.3	32,713.3	27,618.7	13,722.8	14,668.3	74,441.8	13,721.1	4,097,732.6	-	-

หมายเหตุ เปลี่ยนชื่อเป็นบริการทั่วไป
ก่อน พ.ศ. 2508 อยู่กับการบริหารธุรกิจ

จากตาราง 12. ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา แยกตามสาขาต่าง ๆ ตั้งแต่

พ.ศ. 2501 - 2519 ความช่วยเหลือ 5 ปีแรกคือ พ.ศ. 2501 - 2505 ความช่วยเหลือจะเน้นหนัก
ในด้านการคมนาคมและขนส่ง ประมาณปีละ 3,000 ล้านดอลลาร์ รองลงมาคือ สาขามิหารรัฐกิจ
การศึกษาดูสหกรณ์ การเกษตร สาธารณสุข และสาขาคณะชนและสังคม

ความช่วยเหลือใน 7 ปีต่อมา คือ พ.ศ. 2506 - 2512 ความช่วยเหลือมากที่สุดให้แก่ ด้าน
ความมั่นคงปลอดภัย โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2510 มีมูลค่าถึง 20,527.9 ล้านดอลลาร์ รองลงมา
คือสาขา การพัฒนาชนและสังคม สาธารณสุข การศึกษา บริหารรัฐกิจ การเกษตร การคมนาคมขนส่ง
และอุตสาหกรรม

ความช่วยเหลือในระยะ 7 ปีหลัง คือ พ.ศ. 2513 - 2519 ความช่วยเหลือมากที่สุดยังคงเป็น
ด้านความมั่นคงปลอดภัยเช่นเดิม รองลงมาคือ สาขาคณะชน ใน พ.ศ. 2514 ได้รับความช่วยเหลือ
เป็นมูลค่า 6,188.6 ล้านดอลลาร์ สาขาสาธารณสุข การศึกษา การเกษตร บริหารรัฐกิจ
อุตสาหกรรม และการคมนาคมขนส่ง

กล่าวโดยสรุป ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแยกตามสาขาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 - 2519
ตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ สาขาความมั่นคงปลอดภัย มีมูลค่าจำนวน 86,281.3 ล้านดอลลาร์
สาขาคณะชน มูลค่า 82,326.7 ล้านดอลลาร์ สาขาสาธารณสุขมูลค่า 54,090.1 ล้านดอลลาร์
สาขาอื่น ๆ มีมูลค่า 52,821 ล้านดอลลาร์ การเกษตรและสหกรณ์มูลค่า 34,483.3 ล้านดอลลาร์
สาขาการศึกษามูลค่า 34,155.2 ล้านดอลลาร์ สาขามิหารรัฐกิจ มูลค่า 31,150.3
ดอลลาร์ สาขากการคมนาคมขนส่ง มูลค่า 22,697.3 ล้านดอลลาร์ และสาขาดูสหกรณ์
และเหมืองแร่มูลค่า 11,747.4 ล้านดอลลาร์ นอกจากนั้นในการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา
ในรอบ 19 ปี สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือมากที่สุดใน พ.ศ. 2510 เป็นมูลค่าถึง 57,782.6
ดอลลาร์ สถิตินี้แสดงให้เห็นว่าความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาเน้นหนักในด้านความมั่นคง
ปลอดภัยและการพัฒนาชนเพื่อต่อต้านภัยจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์จากภายนอก พัฒนชนบทในด้าน
ความจำเป็นพื้นฐานโดยเฉพาะเน้นการพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตาราง 13

ตาราง 13. ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาแก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

พ.ศ. 2493 - 2500

หน่วย : เทียสหรัฐ

สาขา	จำนวนเงิน
การ เกษตร	11,304,200
การอุตสาหกรรมและการชวศึกษา	124,330
การขนส่ง	30,554,800
การสาธารณสุข	5,806,200
การศึกษา	2,395,900
การพัฒนาชนบท	313,000
การพัฒนาในภูมิภาค	237,500
ยอดรวมทั้งสิ้น	50,735,930

ที่มา : กจร.(3) สร.0201.13.1/32. การช่วยเหลือทาง ๗ ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกา
ให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (22 ส.ค. 2500 - 24 พ.ค. 2501).

นอกจากการแจกแจงรายละเอียดตามรายการและจำนวนยอดช่วยเหลือทั้งสิ้น 50,735,930 แล้ว การช่วยเหลือที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับจากสหรัฐอเมริกา ยังมีโครงการปฎิพยอยที่รวบรวมเงินทุนสมทบและเงินช่วยเหลือด้วย ดังรายละเอียดตาราง 14

ตาราง 14 โครงการช่วยเหลือทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่
19 กันยายน พ.ศ. 2493 - มิถุนายน 2500

หน่วย : บาท

ชื่อโครงการ	เงินสมทบ	เงินช่วยเหลือ	รวมเงิน
<u>โครงการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรง</u>			
1. ถนนมิตรภาพสระบุรี-นครราชสีมา	-	283,340,000	283,340,000
2. ทางรถไฟอุดร-หนองคาย	-	26,840,000	26,840,000
3. สร้างอ่างเก็บน้ำ	4,560,000	8,444,000	13,004,000
4. เจาะน้ำบาดาล	-	25,240,000	25,240,000
<u>โครงการต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากได้แก่</u>			
<u>โครงการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>			
1. การเพาะพันธุ์และกำจัดโรคสัตว์	14,540,000	-	14,540,000
2. การชลประทานและบำรุงที่ดิน	63,180,000	-	63,180,000
3. การกำจัดไข้มาเลเรียและโรคอื่น ๆ	43,060,000	16,360,000	59,420,000
4. การประปาในหัวเมือง	14,300,000	-	14,300,000
5. การทำนุบำรุงโรงพยาบาล	37,740,000	5,040,000	42,780,000
6. สักรวจแม่น้ำโขง	145,694	-	145,694
รวม	172,965,694	21,400,000	194,365,694

โครงการช่วยเหลือทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรงเป็นเงินทั้งสิ้น 348,424,000 บาท และที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนได้รับอยู่เป็นจำนวนมากเป็นจำนวนเงิน 194,365,694 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 542,789,694 บาท¹ นอกจากนั้นยังมีโครงการที่ได้มีอยู่ในส่วนอื่นและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนได้รับประโยชน์อยู่ด้วยกัน เช่น การสร้างสนามบินพลเรือน ใช้เงิน 62,860,000 บาท การปรับปรุงบริษัทเดินอากาศไทยใช้เงิน 32,200,000 บาท และการก่อสร้างทางทหารโดยเฉพาะเมื่อคำนวณดูตามสัดส่วนแล้ว ก็พบว่าในระยะเกือบ 7 ปี ที่ได้มีการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับความช่วยเหลือเป็นมูลค่า 1,000 ล้านบาท

อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือในระยะแรกทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ เน้นหนักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่สหรัฐอเมริกาถือว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังรุดกันการ ประชาชนยังมีความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานไม่ดี ย่อมเป็นหนทางให้ลัทธิคอมมิวนิสต์แทรกซึมได้ง่าย สหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือและพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ โดย

1. สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลือให้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้จากจำนวน 145 ล้านเหรียญ ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ประมาณ 50 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือมากกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนทั้งหมด นำมาปรับปรุงเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน

2. เป็นโครงการระยะยาวที่มุ่งพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมูลฐาน ซึ่งจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต³

ในปี 2501 ไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาอีกประมาณ 305 ล้านดอลลาร์ เพื่อนำไปพัฒนาตามโครงการคือ โครงการพัฒนาผู้นำสูง โครงการเจ้าพระยา โครงการสร้างเขื่อนยันฮี จังหวัดตากภายหลังเรียกว่าเขื่อนภูมิพล โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำภาคอีสาน โครงการสร้างเขื่อนน้ำประปาภาคอีสาน โครงการสร้างทางหลวงกรุงเทพ-เชียงใหม่ กรุงเทพฯ-อุดรประเทศ กรุงเทพฯ-

¹ กช. (3) สร. 0201.13.1/32. การช่วยเหลือทาง ฯ ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

² แหล่งเดิม.

³ กท. 70/49. แผนการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2499 - 2500).

สู่ใจโลก สุราษฎร์ธานี - นครศรีธรรมราช - สงขลา กรุงเทพฯ - ภูเก็ต กรุงเทพฯ - ตรัง
โครงการสร้างทางหลวงจากสระบุรี - ถนนมิตรภาพ ฯลฯ¹

โครงการทาง ๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา นั้น ๆ ได้คิดต่อกันมา
ไม่ขาดระยะ จนกระทั่ง ใน พ.ศ. 2504 ไทยได้รับงบประมาณจากสหรัฐอเมริกาอีกเป็นจำนวน
23,892,000 เหรียญสหรัฐ ซึ่งแยกเป็นความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ จำนวน
22,367,000 เหรียญสหรัฐ และเมื่อรวมกับพิเศษสำหรับช่วยเหลือด้านสาธารณสุข 665,000 เหรียญ
สหรัฐและด้านการศึกษา 490,000 เหรียญสหรัฐ วงเงินช่วยเหลือทั้งในด้านเศรษฐกิจและวิชาการที่
ประเทศไทยได้รับสำหรับปี 2504 เป็นเงิน 5,875,000 กับ 360,340,000 ล้านบาท (เงินบาทจำนวนนี้
ได้มาจากสหรัฐส่งสินค้ามาขายในประเทศไทยและนำรายได้เข้าบัญชีพิเศษ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายตาม
โครงการทาง ๆ ของความช่วยเหลือ) และทางรัฐบาลไทยได้จัดตั้งงบประมาณ 63,000,000 บาท²

การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ รัฐบาลต้องออกเงินสมทบด้วย จำนวน
63 ล้านบาท ส่วนการจะเบิกจ่ายเงินจำนวนที่ได้จัดสรรก็ยึดถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือเวียน
ที่ นว.7/2504 ลงวันที่ 25 มกราคม 2504

ใน พ.ศ. 2505 ไทยได้ขอความช่วยเหลือเพิ่มขึ้น แต่สหรัฐอเมริกาไม่สามารถ
ช่วยได้ทั้งหมด และยังได้เปลี่ยนแปลงความช่วยเหลือบางอย่างด้วย ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

- 1) ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศ (Development Grant) อนุมัติให้ความช่วยเหลือ 6.6 ล้านเหรียญ และ 2.65 ล้านเหรียญสหรัฐ
 - 2) ความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุน (Support Assistance) อนุมัติให้ความ
ช่วยเหลือ 2.2 ล้านเหรียญสหรัฐ และ 10.87 ล้านเหรียญสหรัฐ³
- ตามวงเงินที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือประเทศไทย ด้านเงินช่วยเหลือ
สนับสนุน (Support Assistance) สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทั้งหมด ซึ่งรัฐบาลไทย

¹ กจ. (อ) 8/3. บันทึกเรื่องอเมริกันช่วยเหลือไทย.

² กจ. (3) สร.0201.13.1/22. การจ้างและจัดซื้อที่ใช้เงินได้รับช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
(19 พ.ย. 2499 - 2508).

³ กจ. (3) สร.0201.13.1/1. บันทึกเรื่องสหรัฐอเมริกาช่วยเหลือแก่ประเทศไทย.

ไม่ต้องนำเงินไปสมทบแต่ในทางความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Development Grant) ซึ่งมียอดเงิน 2.65 ล้านเหรียญสหรัฐ สหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนเป็นเงินบาทเท่ากับ 53 ล้านบาท เพื่อสมทบเข้าในเงินสมทบ สำหรับยอดวงเงินสมทบที่จะต้องดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ในด้านความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา ทั้งสิ้นเป็นเงิน 166 ล้านบาท ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงต้องสมทบเข้าอีก 113 ล้านบาท แต่ใน พ.ศ. 2505 สำนักงบประมาณได้ตั้งวงเงินเพื่อนำมาสมทบ ซึ่งมียอดเงินสมทบแล้ว 75 ล้านบาท¹ และอีก 9 ล้านบาท ที่รัฐบาลไทยตั้งให้เพื่อนำมาสมทบในโครงการกำจัดกากกลางโซมาเลเรีย รวมเป็นเงิน 84 ล้านบาท ยอดเงินทุนสมทบจึงยังขาดอีก 29 ล้านบาท (113,000,000 - 84,000,000 = 29,000,000 บาท)²

การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในระยะหลัง พ.ศ. 2505 ไทยต้องจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเข้าสมทบอยู่เสมอ ทำให้เกิดปัญหาของกฏเกณฑ์เงินจากสหรัฐอเมริกามาสมทบด้วย เพราะสหรัฐอเมริกาจะเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ กู้ยืมเงินของสหรัฐอเมริกาในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาพัฒนาประเทศ ด้วยวิธีนี้สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์ ทั้งจากการให้กู้ยืมเงินและยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออีกด้วย

ในเรื่องเงินทุนสมทบแต่เดิมนั้นแม้จะใคร่จะนำไปในการทำสัญญาความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค ลงวันที่ 19 กันยายน ระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐ ตามสัญญาในภาคผนวกข้อที่ 1 ว่าไทยจะต้องเปิดบัญชีพิเศษ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อนำเงินเข้าสมทบเป็นเงินบาทไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายตามโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา และตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางทหารในวันที่ 17 ตุลาคม 2493 ข้อ 8 ว่า รัฐบาลไทยจะต้องจัดหาเงินบาทไว้สำหรับสหรัฐอเมริกาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับความช่วยเหลือภายในประเทศไทย เช่น ค่าใช้จ่ายเป็นค่าเช่าบ้าน จัดหายานพาหนะ การดูแลรักษาอุปกรณ์ ฯลฯ ก็ตาม แต่ในระยะแรกไทยยังมีปัญหาเรื่องการจัดหาเงินบาทสมทบ สหรัฐอเมริกาจึงได้เป็นผู้ที่ออกเงินสมทบทั้งหมด แต่ภายหลัง พ.ศ. 2505 รัฐบาลไทยเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องเงินสมทบด้วย งบประมาณเงินทุนสมทบสำหรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

¹ ได้ตั้งงบประมาณ 45 ล้านบาท จากเดือนมกราคม ถึงกันยายน 2505 และได้จากงบประมาณอีก 30 ล้านบาท จากเดือนตุลาคม ถึงธันวาคม รวมเป็นเงิน 75 ล้านบาท

² กข.(3) สร.0201.13.1/1. เบิกเสร็จเรื่องสหรัฐอเมริกาช่วยเหลือแก่ประเทศไทย.

1) งบประมาณดำเนินงานตามโครงการ (Project Account) รัฐบาลไทย จะมาจากงบประมาณแผ่นดินส่วนหนึ่ง งบประมาณเท่ากับจำนวนมูลค่าความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา สำหรับโครงการนั้น ๆ เพื่อการบริหารงานของโครงการ

2) เงินสมทบที่ต้องใช้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในประเทศของผู้เชี่ยวชาญสหรัฐอเมริกา (Trust Fund) รัฐบาลไทยต้องจ่ายเป็นเงินบาทประมาณ ร้อยละ 40 ของเงินเดือนผู้เชี่ยวชาญ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง¹

รัฐบาลไทยได้รับงบประมาณเงินสมทบของสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2498 - 2508 คิดเป็นมูลค่า จำนวน 2,355,140,339 บาท² และไทยเริ่มสมทบเงินทุนสมทบของรัฐบาลไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2505 เป็นต้นไป

2.2 ความช่วยเหลือด้านวิชาการ

ความช่วยเหลือด้านวิชาการ หมายถึง การส่งเสริมระดับความรู้ความชำนาญในประเทศให้ประสิทธิภาพสูงเพียงพอแก่งานพัฒนาการ เศรษฐกิจของชาติ อันได้แก่ การจัดส่งผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ มาปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศไทย หรือมาฝึกอบรมฝึกสอนเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย โดยการฝึกอบรมภายในประเทศและการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาหรือทำงานในต่างประเทศ เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติงานของตนให้โดยลุล่วงขึ้น ทั้งนี้รวมถึงตลอดถึงการจัดส่งเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และตำราเรียนต่าง ๆ มาให้แก่หน่วยราชการของประเทศไทย เพื่อการฝึกอบรมหรือเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วย³

สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางด้านการควบคุมความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ซึ่งให้ความช่วยเหลือมาตั้งแต่ พ.ศ. 2493 โดยผ่านทางหน่วยงานที่เรียกว่า ยูซอม (USOM)

¹ ฐาติ ประมุขม. ประสบการณ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ. 2513. หน้า 44.

² ถวัลย์ พลพจน์. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย. 2513. หน้า 70.

³ นันทนา กนิลกาญจน์. แนวความคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ผลต่อการพัฒนาประเทศ. 2529. หน้า 91.

ต่อมาไทยได้ทำความตกลงกับสหรัฐอเมริกาว่าด้วยการช่วยเหลือทางการเงิน
สำหรับโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2499 ถึง พ.ศ. 2501 ว่า เงินที่
นำมาใช้จ่ายเพื่อโครงการนี้ จะได้จากผลแห่งการจำหน่ายทรัพย์สินเหลือใช้ ตามมาตรา 32 (ข)
แห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยทรัพย์สินเหลือใช้ 2487 ของสหรัฐอเมริกา ทั้งไทยและสหรัฐอเมริกาได้ตกลงจัดตั้ง
มูลนิธิซึ่งเรียกว่า "มูลนิธิแห่งการศึกษาของสหรัฐในประเทศไทย" เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การศึกษา
แลกเปลี่ยนของพลเมืองทั้งสองประเทศในสถานศึกษาระดับสูง รวมไปถึงค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษานาน ๆ
ด้วย¹

ความช่วยเหลือทางวิชาการที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย ยังช่วยเหลือในการส่งคน
ไปศึกษาทำงานในต่างประเทศ เฉพาะในช่วง พ.ศ. 2495 - 2505 ส่งคนไปทำงานเป็นจำนวนถึง
846 คน² และในช่วงปี 2510 - 2519 ส่งคนไปศึกษาทำงาน 4,639 คน คิดเป็นมูลค่า
23,355 ล้านดอลลาร์สหรัฐ³ (ในช่วง พ.ศ. 2506 - 2509 ยังคงมีการส่งคนไทยไปศึกษาทำงาน
แต่ผู้วิจัยไม่อาจหาสถิติมาอ้างอิงได้) มีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญและตั้งศูนย์การศึกษาของสหรัฐอเมริกา
ร่วมกับสถาบันการศึกษาของไทย เช่น ศูนย์กลางการศึกษา มหาวิทยาลัยอินเดียนากับวิทยาลัยวิชาการ
ศึกษาประสานมิตร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบัน) มหาวิทยาลัยเท็กซัสกับ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้ยูเอสเอ็ม (USOM) กลายเป็นปัจจัยหลักในการที่จะกำหนด
โครงการเกี่ยวกับการศึกษาไทยไปด้วย

การศึกษาในส่วนที่ได้รับความร่วมมือในฐานะเป็นภาคีขององค์การ ส.ป.อ. มีอยู่

2 โครงการ คือ

¹ กจร.(3) สร.0201.13.1/18. เรื่องการแก้ไขความตกลงเพื่อช่วยเหลือทางการเงิน
สำหรับโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาระหว่าง (ความตกลงฟูลไบรท์) 3 ส.ค. 2494 -
2 พ.ค. 2501).

ฉส. ศิวรักษ์. "พัฒนาการศึกษาของไทยในอดีต ปัจจุบันและอนาคตโดยเน้นช่วงสามทศวรรษ,"
พุทธศาสนาสานักกับการศึกษาไทย. หน้า 65.

³ กรมวิเทศการ.

1. โครงการฝึกช่างฝีมือพลเรือน โดยอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนช่างฝีมือในจังหวัดต่าง ๆ รวม 20 แห่ง และได้ก่อตั้งศูนย์ฝึกอบรมครูอาชีพศึกษาขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อฝึกอบรมครูช่างอุตสาหกรรม

2. โครงการช่างฝีมือทหาร ตั้งขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อฝึกอบรมช่างฝีมือและครูช่างในโรงงานหรือโรงเรียนของทางราชการทั้งสามเหล่าทัพ¹

การให้ความช่วยเหลือทางการเงินทางการศึกษาเป็นไปในลักษณะการร่วมมือและแลกเปลี่ยน ผู้เชี่ยวชาญ การฝึกอบรมและให้ทุนแก่นักเรียนหรือข้าราชการไทยไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมีเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับการช่วยเหลือประเภทอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้นความช่วยเหลือทางวิชาการยังปรากฏในรูปของหน่วยอาสาสมัคร สันติภาพและทุน เอ. เอฟ. เอส.

ความช่วยเหลือด้านวิชาการ หน่วยอาสาสมัคร สันติภาพ (Peace Corps)²

ประเทศไทยมีความต้องการที่จะพัฒนาประเทศและพัฒนากำลังคนในระดับกลาง ทำให้รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐบาลอาสาสมัครอเมริกัน (Peace Corps) เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2505 โดยอาสาสมัครอเมริกันรุ่นแรกมีจำนวน 45 คน³ และเพิ่มจำนวนขึ้น

¹ ภัณฑนา กนิสกาญจน. แนวความคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ผลต่อการพัฒนาประเทศ. 2529. หน้า 102.

² Peace Corps องค์การหน่วยสันติภาพเป็นองค์การเอกเทศขึ้นอยู่กับกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา มีหน้าที่ติดต่อกับประเทศอยุ่พัฒนาต่าง ๆ เพื่อสืบเสาะถึงจำนวนความต้องการของผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ของประเทศนั้น ๆ และจัดส่งความต้องการนั้น ๆ โดยคัดเลือกจากชาวอเมริกันอาสาสมัครจำนวนหนึ่งตามความเหมาะสมและความต้องการสหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือมากที่สุดตามความประสงค์ของรัฐบาลผู้ขอความช่วยเหลืออาสาสมัครอเมริกันในหน่วยสันติภาพจะไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางการเงินหรือสิทธิพิเศษใด ๆ ทั้งสิ้น ; อ้างอิงมาจาก ศบ.0701.9.5.2/38.

³ มาทำหน้าที่ครู 15 คน อาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 คน ปรมาโชมาเลเรีย 8 คน ครูโรงเรียนพาณิชย์การ 4 คน และอาจารย์วิทยาลัยเทคนิค 8 คน รวม 45 คน ; อ้างอิงมาจาก กจช.ก/ป7/2505/กต.1.6. หน่วยอาสาสมัคร สันติภาพสหรัฐอเมริกาปฏิบัติงานในประเทศไทย

เป็น 844 คน ใน พ.ศ. 2509 ถึงแม้ได้กล่าวมาแล้วนั้น อาสาสมัครเหล่านี้ได้ช่วยกันปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การศึกษา พัฒนารูขุมชน สาธารณสุข ฯลฯ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ถึงแม้จะเห็นได้จากส่วนราชการต่าง ๆ ที่มิได้เป็นเจ้าของกิจการของอาสาสมัครได้รายงานผลพร้อมกับขออาสาสมัครเพิ่มเติม แต่รัฐบาลโดยความรับผิดชอบของกรมวิเทศสหการไม่สามารถสนองตอบความต้องการได้อย่างเพียงพอ เพราะการขออาสาสมัครนั้นไทยจัดทำ 3 ปีต่อครั้ง (โครงการ 3 ปี) ระบุคุณวุฒิ ประสิทธิภาพ ทั้งนี้ภายหลังกี่ 2509 แล้ว สหรัฐอเมริกาได้ส่งอาสาสมัครอเมริกันเข้ามาอีกเป็นจำนวนมาก ถึงตาราง 15

จากตาราง 15 จำนวนอาสาสมัครอเมริกันตั้งแต่ พ.ศ. 2510 - 2519 มีทั้งสิ้น 3,164 คน เป็นอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยเหลือทางด้านการศึกษามากที่สุด คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 8,642,599 เหรียญสหรัฐ รองลงมาคือ ด้านสาธารณสุข พัฒนาสังคมและชุมชน การเกษตร การบริหาร และอื่น ๆ ตามลำดับ จำนวนอาสาสมัครเขามามากที่สุดใน พ.ศ. 2512 รวม 422 คน คิดเป็นเงินต่อเคื่องมูลค่า 2,250,752 เหรียญสหรัฐ การปฏิบัติงานของอาสาสมัครในประเทศไทยขณะนั้นส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาด้านการสอนภาษาอังกฤษ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสาธารณสุขเกี่ยวกับการกำจัดไขมาเลเรีย และอื่น ๆ

กล่าวสรุปได้ว่า ความช่วยเหลือของอาสาสมัครอเมริกัน สามารถช่วยแก้ปัญหาทางด้านการขาดแคลนกำลังคนระดับกลางให้กับประเทศไทยได้พอสมควร แต่ทั้งนี้ กระแสความรับผิดชอบที่ฝ่ายไทยต้องจ่ายเป็นประจำ เช่น เบี้ยเลี้ยงรายเดือน ค่าพาหนะ ค่าใช้จ่ายเดินทาง และการยกเว้นภาษีอุปกรณที่นำมาปฏิบัติงานในขอบ รัฐบาลจึงพยายามผลักดันกำลังคนระดับกลางเพื่อทดแทนการรับบริการอาสาสมัคร โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ความช่วยเหลือด้านวิชาการ พุน เอ.เอฟ.เอส.

(American

Field Service)

ความช่วยเหลือทางด้านการวิชาการในลักษณะนี้เป็นการให้ความช่วยเหลือสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 16 - 18 ปี แม้จะไม่ได้เป็นความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาความต้องการพัฒนาบุคคลในระดับกลางก็ตาม แต่ก็ป็นโครงการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทางวิชาการ

ความเป็นมาของโครงการ เอ.เอฟ.เอส.เริ่มมีการแลกเปลี่ยนนักเรียนกันระหว่างประเทศ ใน พ.ศ. 2490 - 2491 ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2¹ ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ได้เกิด

¹โครงการ เอ.เอฟ.เอส.เริ่มก่อตั้ง ใน พ.ศ. 2457 ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 พวก เอ.เอฟ.เอส.ได้ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ทหารบาดเจ็บและยังไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้มีการแลกเปลี่ยนนักเรียนกันระหว่างประเทศจนกระทั่ง พ.ศ. 2490 จึงเกิดการแลกเปลี่ยนอย่างจริงจัง ; อาจอิงมาจาก ประพนธ์ หาดขุนจิต. "โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน พุน เอ.เอฟ.เอส." วิทยาสาร. 25(7) 15 ก.พ. 2517. หน้า 11.

ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์กับสหภาพโซเวียตและจีน ที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ แตกต่างไปจากสหรัฐอเมริกา ความเกรงกลัวการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นที่หวาดกลัวของคนอเมริกันเป็นอย่างมาก ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องหาทางสกัดกั้นในหลาย ๆ วิธีการ ดังที่กล่าวมาแล้ว โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกันระหว่างประเทศหรือโครงการ เอ.เอฟ.เอส. จึงเกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นส่วนใหญ่เพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศกำลังพัฒนาหันไปเลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์

การที่สหรัฐอเมริกา เริ่มโครงการ เอ.เอฟ.เอส. และโครงการแลกเปลี่ยนกับเด็กในประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ที่มีอายุ 16 - 18 ปี เพราะเด็กในวัยนี้ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงและโน้มน้าวใจสิ่งใหม่ ๆ ใฝ่ง่าย อย่างน้อยก็ทำให้เกิดการเผยแพร่วัฒนธรรมของอเมริกันได้ในระดับหนึ่ง เพราะนักเรียน เอ.เอฟ.เอส. ที่แลกเปลี่ยนกับประเทศไทยจะได้รับการเลี้ยงดูอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตลอดระยะเวลา 1 ปี เท่าที่สหรัฐอเมริกาจะจัดสรรหาให้ได้ นักเรียนที่ไปใช้เวลาอยู่ที่สหรัฐอเมริกาจะครอบครัวยุโรปอเมริกันในระยะเวลาที่จำกัด จึงไม่สามารถพบเห็นสิ่งที่ผิด หรือหากจะมีก็พบเห็นน้อยเห็นที่ การทำเช่นนี้สหรัฐอเมริกาจึงเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์ อย่างน้อยที่สุดนักเรียนไทยตามโครงการแลกเปลี่ยน เอ.เอฟ.เอส. ก็ซึมซับความเจริญในด้านต่าง ๆ ของชาวอเมริกัน มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศสหรัฐอเมริกา ในส่วนของนักเรียนชาวอเมริกันที่เข้ามาอยู่ด้วยครอบครัวคนไทยก็ย่อมได้รับประโยชน์ ได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมต่าง ๆ ของไทย หรือว่าทัศนคติของคนไทยที่มีต่อสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร

โครงการ เอ.เอฟ.เอส. จะแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างประเทศในระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และมีอายุระหว่าง 16 - 18 ปี โดยกระทำการแลกเปลี่ยนใน 3 ประเภท คือ

1) ประเภทที่ส่งนักเรียนจากประเทศต่าง ๆ ไปเรียนและใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวอเมริกัน ในสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี นักเรียนในประเทศนี้เริ่มในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2505 มีการแลกเปลี่ยนกันโดยวิธีการคัดเลือกนักเรียนที่เรียนเก่งจนถึง พ.ศ. 2516 นับจำนวนประมาณ 2,000 คน

2) ประเภทที่สหรัฐอเมริกาส่งนักเรียนชาวอเมริกันมาใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวของประเทศไทย เพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย นักเรียนประเภทนี้เริ่มตั้งแต่

1 ธเนศวร เจริญเมือง. "อาณานิคมทางปัญญา เอ.เอฟ.เอส. จะยุบหรือไม่ยุบ," สังคมศาสตร์ฉบับครบรอบ 30 ปี. กรุงเทพ: ทรงประเสริฐ บรรณาธิการ, 2529. หน้า 207.

พ.ศ.2506 มีจำนวนประมาณ 112 คน นักเรียนอเมริกันเหล่านี้จะศึกษาอยู่ตามโรงเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ปกัหัตถกรรม โรงเรียนเทคนิค ฯลฯ

3) การจัดแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างประเทศหนึ่งต่อประเทศหนึ่งโดยตรง (Multi - Nation Program) เช่น การแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศไทยโดยตรง¹ สรุปได้ว่า ความช่วยเหลือของสหรัฐทางด้านการศึกษาคือจะเป็นความช่วยเหลือในรูปผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ อาสาสมัครทุนการศึกษาทุนการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญและการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของไทย ซึ่งส่งผลดีทางอ้อมแก่สหรัฐอเมริกาที่จะขยายอิทธิพลทางความคิดให้กับคนไทยที่ได้รับความช่วยเหลือไม่มากนักน้อย

2.3 ความช่วยเหลือด้านการทหาร

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในจีนแผ่นดินใหญ่ที่คอมมิวนิสต์ทำการปกครองได้สำเร็จ ใน พ.ศ.2492 ทำให้ไทยมีความวิตกกังวลต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ ประกอบกับไทยต้องการจะพัฒนากองทัพของประเทศไทยให้เข้มแข็ง รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้ส่งคณะทูตพิเศษไปเจรจาขอความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกาไปหลาย พ.ศ. 2492 โดยมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าคณะ² ซึ่งตรงกับความต้องการของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นที่ต้องการจะทำการปิดล้อมจีน จึงทำให้การสนับสนุนด้านอาวุธแก่กองทัพทั้ง 3 ฝ่ายของไทย³ เมื่อเกิดสงครามเกาหลีใน พ.ศ. 2493 สหรัฐอเมริกาดูว่าโลกเสรีถูกคุกคามจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ จึงได้ชักชวนประเทศต่าง ๆ ทำการต่อต้าน ไทยก็ได้ให้ความ

¹ ประพนธ์ หาดูญจित. "โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนทุน เอ.เอฟ.เอส." วิทยาสาร. 25(7) ; 15 ก.พ. 2517. หน้า 13.

² นันทนา กิลลาญจน์. แนวความคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ผลต่อการพัฒนาประเทศ. 2529. หน้า 97.

³ กษ.(3) สร.0201.13/1/2. เรื่องขออาวุธจากอเมริกาหรือเรื่องอเมริกาให้อาวุธแก่ประเทศไทย (21 พ.ศ.2492 - 20 เม.ย. 2497).

กองทัพบกได้อุปกรณ์สำหรับทหารรวม 9 กองพัน กองทัพอากาศได้รับเครื่องบินแบบ จำนวน 30 เครื่อง แบบ -51 จำนวน 35 เครื่อง กองทัพเรือให้อาวุธและอุปกรณ์ เครื่องบินแบบ จำนวน 2 เครื่อง อุปกรณ์การสื่อสาร อาวุธและอุปกรณ์สำหรับหน่วยนาวิกโยธิน

ช่วยเหลือในฐานะเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติ ส่งทหาร เข้าไปร่วมรบในเกาหลี เมื่อสงคราม
ยุติลงก็ได้เขาเป็นสมาชิกองค์การซีโต้ (SEATO) หรือ ส.ป.อ. ซึ่งเกิดจากการจัดตั้งของสหรัฐอเมริกา
ความช่วยเหลือทางทหาร ของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทย จะมีลักษณะไม่เหมือนกับกรร่วมมือ
อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ซึ่งประเทศต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกัน
ได้โดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องผูกฝัฝ่ายใดหรือผูกฝัประเทศให้การช่วยเหลือก็ได้ แต่การร่วมมือหรือการให้
ความช่วยเหลือทางทหารนั้นเป็นการแสดงออกถึงการเป็นพันธมิตร เพื่อต่อต้านฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยภาพรวม
ดังนั้นโอกาสที่จะก่อให้เกิดศัตรูขึ้นมาย่อมเป็นไปได้ง่าย¹ ดังเช่นความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างไทย
กับสหรัฐอเมริกา ทำให้ไทยมีปัญหากับเพื่อนบ้าน ดังจะกล่าวต่อไป

ไทยกับสหรัฐอเมริกาได้มีการทำสัญญาความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารใน
พ.ศ. 2493 ถือเป็นการช่วยเหลือทางการทหารอย่างเปิดเผย การลงนามของทั้ง 2 ประเทศ กระทำ
ในวันที่ 17 ตุลาคม 2493 สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือในด้านทรัพย์สิน วัสดุ บริการต่าง ๆ หรือ
ความช่วยเหลือทางการทหารอย่างอื่น ๆ แก่ประเทศไทย ตามขอตกลง ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับกฎบัตร
ขององค์การสหประชาชาติด้วย² (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

ภายหลังการลงนามความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารแล้ว ได้มีการจัดตั้ง
หน่วยบังคับการความช่วยเหลือแนะนำทางทหารที่เรียกว่า แมก (MAAG) (Military Assistance
Advisory Group) ขึ้นในกรุงเทพฯ³ เป็นครั้งแรก โดยมีทหารประจำ 20 นาย ต่อมาเมื่อกองทัพ
เวียดนามได้บุกเข้ามายังประเทศลาว ใน พ.ศ. 2496 มีมติให้สถานการณ์ในอินโดจีนยุ่งยากยิ่งขึ้น

¹ พลตรี สรรพ ชีโรท. การร่วมมือทางทหารกับชาติที่เป็นมิตร. 2509. หน้า 1.

² "ประกาศเรื่องไขความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการทหารระหว่างรัฐบาลแห่ง
ประเทศไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 67 ตอนที่ 57 ฉบับพิเศษ.
20 ตุลาคม 2493. หน้า 818 - 825.

³ กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม. ประวัติกองทัพบกไทยในรอบ 200 ปี
พ.ศ. 2325 - 2525. 2525. หน้า 401.

สหรัฐอเมริกาเกรงว่าจะมีผลกระทบมาถึงประเทศไทยจึงได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยด้วยการขยายกิจการหน่วยความช่วยเหลือจาก แมก (MAAG) ไปเป็นจัสแมก (JUSMAG) (Joint United States Military Advisory Group) จำนวนคนในจัสแมกเพิ่มขึ้นเป็น 165 นาย และหน่วยงานจัสแมก ได้ทำหน้าที่บังคับบัญชาหน่วยสื่อสารทหารบกของสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยด้วย¹

ใน พ.ศ. 2498 สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อการทหารเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการฝึกแก่ประเทศไทย ภายใต้ข้อตกลงที่เรียกกันว่า "สกริต" (SARIT Grant) และ "แพอ" (PAO Grant) เป็นจำนวนเงิน 53,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ จัดเป็นอาวุธยุทโธปกรณ์สำหรับทหาร คิดเป็นมูลค่าประมาณ 10,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้แล้วยังได้รับน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับอากาศยาน อาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะส่งมาอย่างสม่ำเสมออีกประมาณ 200,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ² และในเดือนตุลาคม 2498 ไทยได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษและช่วยเหลือกองทัพโดยตรง (Direct Force Support) อีกเป็นเงิน 10,400,000 ดอลลาร์สหรัฐ³

ต่อมาใน พ.ศ. 2500 - 2501 สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการก่อสร้างทาง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการช่วยเหลือทางตรง (Direct Force Support) และตามแผนการช่วยเหลือทางทหาร (Military Assistance Program) ท่อปลาซาชาน อูคราชาน สุนทร ชอนแกน นครราชสีมา นครนายก และปราจีนบุรี ภายใต้การควบคุมของกองทัพบกและกองทัพอากาศเป็นมูลค่า 7,647,760 ดอลลาร์สหรัฐ⁴

ความผูกพันทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ในประเทศลาว เมื่อ พ.ศ. 2503 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกรงว่าจะกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของไทยเพราะไทยอยู่ใกล้จุดอันตรายของการรุกรานและแทรกซึมมากที่สุด และเมื่อเหตุการณ์กลับรุนแรงหนักขึ้นเพราะมีการละเมิดการหยุดยิงในประเทศลาว พ.ศ. 2505 สหรัฐอเมริกาจึงได้จัดส่ง

¹ เกือบศักดิ์ ชมะนันท์. เอเชีย. หน้า 61 - 79.

² กจ.กค.0301.9/8 ปีก 2. ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา.

³ กจ.กค.0301.9/8 ปีก 3. ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

(9 พ.ย. 2497 - 14 ธ.ค. 2498).

⁴ กจ. (3) สร.0201.13.1/32. การช่วยเหลือทาง ๆ ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกา
ให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (22 ส.ค. 2500 - 24 ม.ค. 2501).

กำลังส่วนหนึ่งเข้ามาป้องกันดินแดนไทย จำนวน 10,000 คน ใน พ.ศ. 2505 - 2506 และจัดตั้ง กองบัญชาการความช่วยเหลือทางทหารประจำประเทศไทยขึ้นเรียกว่า แมกไทย (MAGTHAI)

(U.S Military Assistance Command Thailand) รวมทั้งได้มีการตกลงในการปรับปรุงการส่ง กำลังบำรุงควย (Special Logistics Action Thailand Agreement : SLAT)¹ นอกจากนั้น ยังได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาที่เรียกกันว่า ธันค-รัสก (Rusk - Thanat Memorandum) เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2505 ผลของการทำสัญญานี้ ทำให้สหรัฐอเมริกาส่งทหารเข้ามา ประจำตามฐานทัพสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยเป็นจำนวน 7 แห่ง คือ อุบลราชธานี อุรุธานี นครพนม ขอนแก่น นครราชสีมา อุทุมเพา และตากสิ ดังจะเห็นได้จากตาราง 16, 17

ตาราง 16 จำนวนทหารและเครื่องบินประจำการตามฐานทัพอเมริกันในไทย

สถานที่	กำลังทหาร โดยประมาณ	ประเภทเครื่องบิน
1. ฐานทัพอุดรฯ	6,500 คน	- เครื่องบิน R-4 (แพนทอม) - เครื่องบินตรวจการทำแผนที่และถ่ายภาพ (RF-4)
2. ฐานทัพนครพนม	4,000 คน	- เครื่องบิน OV-10 ใช้ตรวจการและควบคุม การปฏิบัติงานของเครื่องบินรบ - เฮลิคอปเตอร์ HH 53 ใช้สำหรับช่วยเหลือ
3. ฐานทัพอุบลฯ	5,500 คน	- เครื่องบินรบ F-4 เครื่องบินเรือบิน 4 เครื่องยนต์ (AG-130)
4. ฐานทัพโคราช	4,500 คน	- เครื่องบินรบ F-4 เครื่องบินขับไล่ A-7
5. ฐานทัพตากสิ	1,500 คน	- เครื่องบินรบ F-311
6. ฐานทัพลำน้ำพอง	2,200 คน	- เครื่องบินรบ F-5 เครื่องบินทิ้งระเบิด A-6
7. ฐานทัพอุทุมเพา	6,000 คน	- เครื่องบินทิ้งระเบิด B-52 เครื่องบินโจมตีน้ำมัน KG-135

¹ พลตรีถาวร รัตนาวะที. บทบาทของสหรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกกลางตั้งแต่ผลต่อ
ความมั่นคงของไทยในทศวรรษ 2531 - 2525. 2531. หน้า 105.

ตาราง #6 (ต่อ)

สถานที่	กำลังทหาร โดยประมาณ	ประเภทเครื่องบิน
8. ฐานส่งกำลังบำรุง	2,300 คน	- ทำหน้าที่ภาคพื้นดินอุดหนุนฐานกำลังอาวุธ ในแถบพื้นที่ต่าง ๆ

ที่มา : สงครามศาสตร์ปริทัศน์ 5(11) พ.ศ. 2516. หน้า 96.

หมายเหตุ ในกรณีนี้ประมาณกำลังทหาร สหรัฐโดยไม่รวมกับเจ้าหน้าที่ทางทหาร ของสหรัฐที่ประจำอยู่ในหน่วยต่าง ๆ เช่น แม็คโท จัสแมก ศูนย์ฝึกการรบสงครามพิเศษ และเจ้าหน้าที่สหรัฐควบคุมสถานีนเรคาที่จังหวัดลำปาง ฯลฯ

ตาราง 17 ฐานทัพอากาศอเมริกันในเมืองไทย (ทหารสหรัฐประจำการทั้งหมดประมาณ 40,000 - 50,000 คน)

แหล่ง	ที่ตั้ง	ลักษณะและภารกิจ
1. ท่าอากาศยานดอนเมือง กรุงเทพฯ		ก) ศูนย์บัญชาการกลางไทย-สหรัฐฯ ข) ฐานช่วยสนับสนุน ค) ฐานส่งบุคลากรขึ้นภาระทางอากาศ
2. ฐานทัพอากาศ นครราชสีมา		ก) ฐานส่งหน่วยบินขับไล่ (Tactical Fighter) ข) ฐานช่วยสนับสนุน

ตาราง 17. (ต่อ)

แหล่ง	ที่ตั้ง	ลักษณะและภารกิจ
3. ฐานทัพอากาศ	อากิล	ก) หน่วยบินขับไล่ของกองทัพอากาศสหรัฐ (USAF) 421, 390 และกองบินที่ 4 จากฐานทัพนั่งในเวียตนามใต้ โค้ย้ายมาประจำที่ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2515
4. ฐานทัพนครพนม	นครพนม	ก) ฐานปฏิบัติการพิเศษของ USAF ข) ฐานปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์ ค) ฐานปฏิบัติการ เฮลิคอปเตอร์ และการดำเลียง ง) ภารกิจเคยให้ความสนับสนุนการรบในลาว
5. ฐานทัพอุตรา	อุตราธานี	ก) ฐานส่งหน่วยบินขับไล่ ข) ฐานปฏิบัติการ เครื่องบินขับไล่ RF-4C ซึ่งเคยมีภารกิจในลาว เวียตนาม และส่งบุพบปัจจุบันสนับสนุนการรบในลาว ค) กองบินส่งกำลังบำรุงที่ 13 เพื่อสนับสนุนหน่วยต่าง ๆ เพื่อย้ายมาประจำที่
6. ฐานทัพอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ก) ฐานส่งหน่วยบินขับไล่
7. ฐานทัพอุทตะกฤ	อุทตะกฤ	ก) ฐานวางแผนทางยุทธศาสตร์ ข) ฐานเครื่องบินทิ้งระเบิดบี 52 ซึ่งเคยปฏิบัติ การรบในเวียตนาม
8. ฐานทัพน้ำพอง	น้ำพอง ขอนแก่น	ก) หน่วยบินทิ้งระเบิดขับไล่ของนาวิกโยธินสหรัฐ (USMC) ย้ายจากฐานทัพนั่งในเวียตนามใต้ มาประจำที่ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2515

ตาราง 17 (ต่อ)

แหล่ง	ที่ตั้ง	ลักษณะและภารกิจ
9. ฐานส่งกำลังบำรุง อิตาลี	อิตาลี ซอเรีย	ก) ฐานส่งกำลังบำรุงเพื่อสนับสนุนหน่วยรบพิเศษ ของสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยและลาว
10. ฐานทัพหน่วยรบพิเศษ อิตาลี	อิตาลี	ก) ศูนย์กลางบัญชาการหน่วยรบพิเศษที่ 46 ข) ฐานฝึกการรบพิเศษในกองทัพบกไทยเพื่อ ต่อต้านกองโจร
11. ฐานหน่วยรบพิเศษ เชอมน้ำทอง	เชอมน้ำทอง ซอนแกน	ก) ฐานฝึกการรบพิเศษในกองทัพบกไทยเพื่อ ต่อต้านกองโจร
12. ฐานหน่วยรบพิเศษ กาญจนบุรี	กาญจนบุรี	ก) ฐานฝึกการรบพิเศษในกองทัพบกไทยเพื่อ ต่อต้านกองโจร

ที่มา : The North American Congress on Latin America (NACLA) Handbook, The U.S. Military Apparaltus Berkeley California & New York, August 1972. p.92. :
อ้างอิงมาจาก สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 5(11) พ.ศ. 2516. หน้า 195.

จากตาราง 16, 17 การมีกองกำลังทางชาติของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยแสดงให้เห็น
อย่างที่ว่าไทยกับสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นในการปฏิบัติการในสงครามอินโดจีน
เพื่อต่อต้านการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ และจำนวนทหารอเมริกันก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นถึง
40,000 - 50,000 คน โดยเฉพาะเมื่อเกิดสงครามเวียดนาม การที่ประเทศไทยเป็นฐานปฏิบัติการ
ในสงครามเวียดนามจึงเป็นไปอย่างเปิดเผย

เมื่อสงครามเวียดนาม¹ ได้ทวีความรุนแรงขึ้นใน พ.ศ. 2507 สหรัฐอเมริกาได้ส่งกำลังทหาร² เข้ามาในไทยมากขึ้น พร้อมทั้งความช่วยเหลือทางทหารที่ทวีความไปควบ

การช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ การช่วยเหลือแบบให้เปล่า การช่วยเหลือแบบการขยายอาวุธยุทโธปกรณ์ ให้แบบตกลงการค้าขายแบบให้เช่าให้ยืม และการช่วยเหลือจาก ส.ป.อ. กล่าวคือ

1) การช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant Aid) เป็นการช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยโดยไม่คิดค่าตอบแทน เป็นความช่วยเหลือประเภทซ่อมบำรุง (Operation and Maintenance Cost) ที่เกี่ยวข้องกับกิจการของทหารในการฝึก เช่น วัสดุระเบิด กระสุน อุปกรณ์ การซ่อมสร้าง และการช่วยเหลือทางเทคนิค³ เป็นต้น นอกจากซ่อมบำรุงแล้ว ก็ช่วยเหลือในด้านงบประมาณ (Investment Cost) ซึ่งเป็นงบประมาณค่าอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดหาอาวุธหรือยุทโธปกรณ์ที่ชำรุดก่อนที่จะนำไปแจกจ่ายขึ้นต้น เป็นการลงทุนเพื่อจัดหาอุปกรณ์ในกิจการทหาร

¹ ภายจะเย็บเกี่ยวกับบทบาทของสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนามได้จาก George C. Herring. America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975. America : John Wiley & Sons, Inc 1979. and Ronald H. Spector. Advice and Support : The Early Year of the United States Army in Vietnam 1941 - 1960. America : The Free Press. A Division of Macmillan, Inc. 1985.

² จำนวนทหารอเมริกันในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มส่งกำลังเข้ามาจนถึง พ.ศ. 2512 จำนวน 4,700 คน และนับถึงจำนวนปัจจุบัน (พ.ศ. 2518) 24,413 คน แต่ในภายจะเย็บของ "The Sun Never Sets on America's Empire," Commonwealth (May 22, 1970) และ NACLA Handbook. The U.S. Military Apparatus U.S.A. 1972. P.72 กล่าวว่าทหารสหรัฐอเมริกาอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด 50,000 คน , อ้างอิงมาจาก สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 5(11) พ.ศ. 2516.

³ พลตรี จิตร บุตร ไกรสรทนต์. การสนับสนุนทางทหารของสหรัฐอเมริกากับความมั่นคงแห่งชาติไทย. 2518. หน้า 12 - 14.

2) การช่วยเหลือแบบการขายอาวุธยุทโธปกรณ์ (Foreign Military Sales :

FMS) เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาล โดยสหรัฐอเมริกาจะขายอาวุธยุทโธปกรณ์บางประเภท บางรายการ ที่เคยให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่ามาก่อน อาจกระทำโดยการขายทั้งเงินสดและการให้ผ่อนส่งแบบสินเชื่อ ประเทศไทยดำเนินการด้วยวิธี FMS มาบ้างแล้ว ดังตาราง 18

ตาราง 18 ความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย พ.ศ. 2493 - 2509

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปีงบประมาณ	ให้เปล่า	จำหน่าย
2493	56	2
2494	980	19
2495	1,481	32
2496	4,195	161
2497	3,296	121
2498	2,396	118
2499	2,920	119
2500	2,076	72
2501	2,325	353
2502	2,050	222
2503	1,694	256
2504	1,343	268
2505	1,427	324
2506	1,765	861

ตาราง 18 (ต่อ)

ปีงบประมาณ	ให้เปล่า	จำหน่าย
2507	1,415	331
2508	1,239	700
2509	737	597

ที่มา : พล.ร.ท. จิตต์ สังขคุลย์. วิทยุวิทยุ. เล่ม 12 ฉบับที่ 3 ก.ค. 2513

จากการาง 18 สหรัฐอเมริกายังคงช่วยเหลือแบบให้เปล่ามากกว่าการช่วยเหลือ
ด้วยวิธี FMS ใน พ.ศ. 2506 สหรัฐให้ความช่วยเหลือด้วยวิธี FMS มากที่สุด จำนวน 861 ล้านเหรียญ
สหรัฐ

3) การช่วยเหลือแบบตกลงออกค่าใช้จ่ายร่วมกัน (Cost Sharing)

การช่วยเหลือแบบขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา เช่น การช่วยเหลือในการสร้างสนามบินหรือท่าเรือน้ำลึก ไทยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดหาสถานที่หรือที่ดิน นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกาเป็นผู้อุปถัมภ์สิ้น หรือการออกค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมหรือต่อเรือไว้ในราชการทหาร การออกค่าใช้จ่ายร่วมกันนี้เงินที่นำมา อาจมาจากงบประมาณของประเทศทั้งสองหรือมาจากบริษัทเอกชนก็ได้หาว่าการดำเนินการนั้นมีผลกำไร

4) การช่วยเหลือแบบให้เช่ายืม (Lease - Loan)

การช่วยเหลือในรูปแบบนี้สหรัฐอเมริกา มักจะให้พันธมิตรของตนยืมอาวุธยุทโธปกรณ์ไปใช้ และเป็นอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น เรือรบ ในกรณีนี้สหรัฐอเมริกาได้ให้ไทยยืมเรือรบเพื่อใช้ปฏิบัติการรบในเวียดนาม เช่น เรือรบหลวงปืนเกลา และเรือรบหลวงพั้ง¹ เป็นต้น

นอกจากความช่วยเหลือทั้ง 4 ประเภทแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้ให้ความช่วยเหลือในราชการทหารด้วยวิธีจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ จากโครงการยุทโธปกรณ์เกินต้องการ (Excess Defense Articles) หมายถึง การส่งมอบอาวุธที่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเห็นว่าเกินความต้องการของทหารอเมริกัน สหรัฐอเมริกาก็แจกจ่ายไปให้ไทย อาจเป็นการขายหรือให้เปล่าก็ได้ นอกจากนั้นยังมีความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่สหรัฐอเมริกาได้ให้แก่ไทยอีก เช่น การช่วยเหลือในการจัดกำลังกองทัพบก สนับสนุนการฝึกอบรม จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ การให้การศึกษาแก่ทหาร ตลอดจนการช่วยเหลือในโครงการพิเศษ ได้แก่ การช่วยเหลือในด้านกำลังบำรุง การช่วยเหลือด้าน การป้องกันภัยทางอากาศ การช่วยเหลือศูนย์พัฒนาการทหาร การช่วยเหลือในการทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ การสร้างสนามบินและท่าเรือน้ำลึก ฯลฯ

¹ พลตรีจิตรบุรุษ ไกรสรพงษ์. การสนับสนุนทางทหารของสหรัฐอเมริกากับความมั่นคงแห่งชาติไทย. 2518. หน้า 15.

² กองบัญชาการทหารสูงสุด. เล่มเดิม. หน้า 401 - 404.

ความช่วยเหลือทางการทหารที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ไทยอีกประการหนึ่งคือ ที่ปรึกษาทางทหาร ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบให้คำแนะนำทั้งในด้านการบริหารและด้านวิชาการ ตลอดจนเป็นผู้บรรยายในโรงเรียนต่าง ๆ ของทหาร เป็นครั้งคราว และยังช่วยเหลือในการจัดตั้ง โรงเรียนทหารโคยทั่วไป หรือจัดตั้งโรงเรียนเฉพาะของเหล่าทัพ เช่น โรงเรียนสรรพาวุธ ฯลฯ ความช่วยเหลือทางการทหารทุกประเภทที่กล่าวมาแล้ว สหรัฐอเมริกาได้ให้การช่วยเหลือเป็นมูลค่า หลายพันล้านเหรียญสหรัฐ ดังปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 ความช่วยเหลือทางการทหารของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย พ.ศ. 2494 - 2514

หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	จำนวน
2494	4.5
2495	12.0
2496	56.0
2497	39.0
2498	40.0
2499	43.0
2500	26.0
2501	20.0
2502	18.0
2503	24.0
2504	49.0
2505	88.0

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	จำนวน
2506	71.8
2507	35.2
2508	30.8
2509	42.3
2510	59.0
2511	76.5
2512	73.5
2513	65.7
2514	61.6
รวม	935.9

ที่มา : Senate, Security Commitments Abroad : Thailand, p.633 - 634. ;
citing J. Alexander Caldwell. American Economic Aid to Thailand.
1973. p. 171 - 172.

จากตาราง 19 ความช่วยเหลือทางทหารทั้งหมดที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่
พ.ศ. 2494 - 2514 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 935.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ตัวเลขสถิติถึง พ.ศ. 2514
ไม่อาจนำมาอ้างอิงได้ เนื่องจากเป็นความลับทางราชการทหาร)

กล่าวโดยสรุปการช่วยเหลือทางทหารทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือทั้งแบบโครงการปกติ และการช่วยเหลือตามโครงการพิเศษ การช่วยเหลือทางการเงิน ที่ปรึกษาทางทหารและอื่น ๆ ส่วนหนึ่งก็เพื่อประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาเองด้วย กล่าวคือ การช่วยเหลือทางทหาร ของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับประเทศไทยนั้นก็เพราะประเทศไทย มีความสำคัญ ในการ เป็นหน้าด่านป้องกันกองกำลังของสหรัฐที่อยู่นอกประเทศได้ และในขณะเดียวกันก็เป็นด่านหน้า ในการ สกัดกั้นการ ขยายตัวของคอมมิวนิสต์ที่จะแผ่ขยายมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามความคาดคะเน ของสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศไทยก็ได้รับประโยชน์ในด้านการกองทัพบกความเข้มแข็งสามารถที่จะ ป้องกันภัยจากการรุกรานภายนอก หรือเป็นหน่วยส่งกำลังบำรุง ให้กับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศ ภาคิ ส.ป.อ. ในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ได้ การช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกาให้กับประเทศไทย เริ่มลดลง เมื่อยุคสงครามเวียดนามใน พ.ศ. 2517 โดยใน พ.ศ. 2517 ไทยยังคงได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา 29,773,000 ดอลลาร์สหรัฐ และลดน้อยลงเมื่อมีการถอนกองทัพอเมริกาจากประเทศไทยตามนโยบายสันติภาพ¹ สหรัฐอเมริกาได้เริ่มถอนทหารออกจากประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 การถอนทหารสหรัฐฯจกัลาวเมื่อเวียดนามเหนือบุกเวียดนามใต้ ใน พ.ศ. 2515 แต่ภายหลังการลงนามสันติภาพในเวียดนาม พ.ศ. 2516 แล้ว สหรัฐอเมริกาก็เริ่มทยอยถอนทหาร ออกจากประเทศไทยและสิ้นสุดการมีกองกำลังทหารสหรัฐในประเทศไทย พ.ศ. 2518 สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

¹สันติภาพ (Nixon Doctrine) เป็นนโยบายที่สหรัฐอเมริกาไม่ต้องการนำตนเองเข้าไป ท้าพกับการสู้รบโดยตรงในภูมิภาคเอเชียอีกต่อไป ยกเว้นในกรณีที่มีการคุกคามเกิดขึ้นโดยประเทศ มหาอำนาจนิวเคลียร์ เท่านั้น แต่จะยังคงให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เศรษฐกิจและวิชาการแก่ประเทศ พันมิตรในชาติต่าง ๆ พยายามช่วยตนเองให้มากที่สุด สหรัฐอเมริกาจะไม่เอาความขัดแย้งของ ชาติใดมาเป็นภาระ หรือนำเพิกเฉยเป็นตำราจโลกอีกต่อไป

5) ความช่วยเหลือด้านการทหารจาก ส.ป.อ.

ความช่วยเหลือขององค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหลายรูปแบบทั้งความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ วิชาการ แต่มักจะเน้นหนักความช่วยเหลือทางด้านการทหารมากที่สุดกว่ารูปแบบอื่น ๆ

องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นจากภัยคุกคามเกี่ยวกับการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้นในเกาหลี พ.ศ. 2493 และเหตุการณ์ที่ฝรั่งเศสต้องเผชิญในอินโดจีน เมื่อญี่ปุ่นถอนกำลังภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝรั่งเศสต้องใช้จ่ายทหารประมาณ 150,000 คน และใช้งบประมาณมากกว่าหนึ่งในสามของงบประมาณป้องกันของตน เพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์ จึงขอให้สหรัฐอเมริกาช่วยในด้านหลักประกันที่จะเผชิญต่อภัยของการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ อันเป็นภัยคุกคามอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกาได้ตอบสนองพร้อมด้วยแนวความคิดที่จะตั้งองค์การความมั่นคงร่วมกันขึ้น เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ร่วมมือกันใน พ.ศ. 2493 จึงได้มีการประชุมที่เมืองบาเกียว ประเทศฟิลิปปินส์ มีประเทศเข้าร่วมประชุม อาทิ เช่น ออสเตรเลีย ศรีลังกา อินโดนีเซีย ปากีสถาน และประเทศไทย โดยให้ฟิลิปปินส์ เป็นฝ่ายพิจารณาหาทางสร้างความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งในครั้งหลังของ พ.ศ. 2497 จึงมีการประชุมระดับเอกอัครราชทูตที่กรุงวอชิงตันและได้ตกลงลงนามในสนธิสัญญา ส.ป.อ. ที่กรุงมินลา เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2497 พร้อมกันนี้ประเทศอีก 8 ประเทศ ก็ได้ลงนามในกฎบัตรแปซิฟิกในวันเดียวกัน¹

ประเทศไทยจึงเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศที่รวมก่อตั้งองค์การสนธิสัญญา ส.ป.อ. และมีนโยบายที่จะสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ด้วย เพราะไทยเชื่อว่า การเข้าร่วมมือเป็นภาคีใน ส.ป.อ. ได้ประโยชน์ทั้งในทางป้องกันราชอาณาจักรและขณะเดียวกันก็เป็นการประหยัดงบประมาณทางการทหารของประเทศได้อีกด้วย

¹พลเอกจิร วิฑิตสงคราม. งานเกี่ยวกับองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชีย
อาคเนย์ - ส.ป.อ. 2522. หน้า 165.

องค์การ ส.ป.อ. ให้ความช่วยเหลือทางด้านการทหารมากที่สุดแก่ไทย คือ การฝึกซ้อมรบทางทหาร ทั้งนี้เนื่องจากว่าองค์การ ส.ป.อ. ไม่มีกองทัพของตนเองประจำอยู่ การฝึกซ้อมทางทหารจึงกำหนดขึ้นทุกปีเพื่อให้ประเทศภาคี ส.ป.อ. ได้ปฏิบัติการร่วมกัน การฝึกกำหนดอยู่ใน 5 ลักษณะคือ ฝึกทางน้ำ ฝึกกำลังทางเรือและอากาศ ฝึกประสานระหว่างภาคพื้นดินและอากาศ ซึ่งหน่วยกำลังทางอากาศสนับสนุนกองทหารที่ทำการอยู่บนพื้นดิน การฝึกการรบแบบกบฏ ในทะเลคือฝึกการใช้กำลังเรือสนับสนุนการรบแบบกบฏ ฝึกป้องกันภัยทางอากาศ และในประการสุดท้าย ฝึกหาความชำนาญของหน่วยบัญชาการรบที่เรียกว่า การฝึกที่บัญชาการซึ่งเป็นประเภทสังหารรบโดยไม่มีการใช้กำลังจริงในสนาม¹

การฝึกซ้อมครั้งแรกร่วมกัน เริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2499 นับตั้งแต่จัดตั้งองค์การ มาได้มีการฝึกซ้อมทางทหารรวมทั้งหมด 32 ครั้ง ดังต่อไปนี้

การฝึกซ้อม "โซมัลลิ่งค์" ที่กรุงเทพฯ กุมภาพันธ์ 2499

การฝึกซ้อมทางบกและอากาศ "ฤทธิ" ที่ขอนแก่น มกราคม 2500

การฝึกซ้อมทางบกและอากาศ "แอริงค์" ที่บริเวณลพบุรี - สระบุรี

พฤษภาคม - มิถุนายน 2500

การฝึกซ้อมทางบกและอากาศ "วาญูท" 22 - 26 เมษายน 2501

การฝึกซ้อม "กิตติเสนา" ในภาคเหนือของประเทศไทย 3 - 6 กุมภาพันธ์

2502

การฝึกซ้อม "แอโรเกรสส์" 2 - 8 มีนาคม 2502

การฝึกซ้อม "ทิมเวอร์ค 2" ที่บริเวณระยอง 28 มีนาคม - 7 กุมภาพันธ์

2503

การฝึกซ้อมป้องกันทางอากาศ "กระซิงฟ้า" 1 - 5 มีนาคม 2504

การฝึกซ้อมตั้งกองบัญชาการ "รัชค" 8 - 18 มีนาคม 2504

การฝึกซ้อมยุทธวิธีทางอากาศ "งูเห่าฟ้า" เมษายน 2505

¹ วิจารณ์ ๗ ป้อมเพชร. บทบาทและหน้าที่ของสหราชอาณาจักรที่มีต่อสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. 2510. หน้า 35.

การฝึกซ้อมทางบกและทางอากาศ รวมทั้งการฝึกตั้งกองบัญชาการ "ชนะรัฐ" ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 10 - 19 มิถุนายน 2506

การฝึกซ้อม "แอรมูฐ" 20 - 30 เมษายน 2507

การฝึกซ้อมทางบกกำลังบำรุง 7 - 30 มีนาคม 2508

การฝึกซ้อมรบทางทะเล "นาทะเล" 10 - 22 พฤษภาคม 2508¹

และการฝึกซ้อมครั้งสุดท้ายเป็นการฝึกบังคับการร่วมประลองยุทธ์และการป้องกันทางอากาศให้ชื่อว่า "สียะสัค" ตั้งแต่วันที่ 8 - 21 มีนาคม 2510

ส่วนความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ของ ส.ป.อ. ก็คือความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การสร้างทางสายสรบุรี - บ้านไผ่ เป็นกรณีพิเศษ โดยไม่ต้องออกเงินงบประมาณสมทบ นอกจากนี้ยังช่วยเหลือสร้างอ่างเก็บน้ำและชลประทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การช่วยเหลือมิให้ตกരാพิษเกษตรกรรมของประเทศภาคีสมาชิก ส.ป.อ. อาทิเช่น ข้าว ยางพารา ฯลฯ เป็นต้น และได้พยายามให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าทางกันหรือพยายามไม่ให้ราคาทางกันจนเกินไป² ในทางด้านการวิชาการ มีการจัดตั้งสถาบันกสิกรรมศาสตร์ของ ส.ป.อ. เปิดทำการสอนครั้งแรกใน พ.ศ. 2505 หรือที่เรียกว่า สถาบัน AIT และมีโครงการฝึกอบรมช่างฝีมือพลเรือนและช่างฝีมือทหารขึ้นในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

สรุปได้ว่า ภารกิจของ ส.ป.อ. ในด้านการทหารคือ ช่วยประเทศภาคีสมาชิกในการฝึกซ้อมรบร่วมกันทั้งทางภาคพื้นดิน ทางอากาศ และทางน้ำ เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติการร่วมกันในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ให้มีประสิทธิภาพเพื่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตลอดไป

¹สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานความก้าวหน้าของกิจการในฉบับที่ 4 แห่งการปฏิวัติ เล่ม 1. 2505. หน้า 110 - 114.

²กจร.(3) สร.0201.13.1/10. กรมการ ก.ศ.ว. สำนักบันทึกเรื่องการทำเนิงานเศรษฐกิจตามสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ (26 พ.ค. 2497 - 8 ก.ค. 2503).

1.3. ความช่วยเหลือจากมูลนิธิเอกชนของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา มีมูลนิธิและหน่วยงานเอกชนมากมาย เช่น มูลนิธิฮิวเมอริส เอช อัมพชัย มูลนิธิจอห์น เอฟ. เคนเนดี มูลนิธิเพียวริทอยท์ มูลนิธิฟูลไบรท์ มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ มูลนิธิฟอร์ด ฯลฯ รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนา ความช่วยเหลือเหล่านี้ได้เริ่มมีมาก่อนหน้าที่จะมีความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลสหรัฐอเมริกา กับมูลนิธิเอกชนของสหรัฐอเมริกา มักจะติดต่อโดยตรงกับหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือโดยไม่ผ่านกรมวิเทศสหการ จึงเป็นการยากที่จะได้ข้อมูลในแต่ละมูลนิธิอย่างเด่นชัด อาจเป็นไปได้ว่ามูลนิธิใน ๗ มีนโยบายจะช่วยเหลืออย่างอิสระโดยไม่ขึ้นอยู่กับรัฐบาล ในวิทยานิพนธ์นี้จึงขอกล่าวเพียงมูลนิธิของสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย เพียง 3 มูลนิธิคือ มูลนิธิฟูลไบรท์ มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ และมูลนิธิฟอร์ด กล่าวคือ

มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ และมูลนิธิฟอร์ด วัตถุประสงค์ทั้ง 2 แห่งที่จัดตั้งมูลนิธิทั้งสองขึ้นก็เพื่อบริจาคเงินช่วยเหลือแก่กิจการสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเหลือทางการศึกษา การให้ความช่วยเหลือของมูลนิธิทั้ง 2 แห่งเป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่า โดยที่ประเทศรับไม่ต้องจัดสรรงบประมาณไว้เป็นค่าใช้จ่าย ยกเว้นการอำนวยความสะดวกตามสิทธิพิเศษต่าง ๆ ทุนช่วยเหลือจะส่งไปรวมไปถึงการยกเว้นภาษีบางอย่างด้วย¹ อย่างไรก็ตามถึงแม้มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์และมูลนิธิฟอร์ดจะมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน แต่ก็เน้นหนักเกี่ยวกับความช่วยเหลือไปคนละด้าน อาทิเช่น มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ เน้นความช่วยเหลือทางด้านวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ มูลนิธิฟอร์ด เน้นความช่วยเหลือทางด้านสังคมสงเคราะห์ การศึกษา

สำหรับมูลนิธิฟูลไบรท์ มีลักษณะแปลกแตกต่างไปจากมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ และมูลนิธิฟอร์ด หากกล่าวมาข้างต้นคือ การก่อตั้งมูลนิธิเกิดขึ้นจากแนวความคิดของวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์ ที่เสนอต่อรัฐสภาอเมริกัน² ให้จำหน่ายอาวุธยุทโธปกรณ์ ยา อาหาร เสื้อผ้า ที่เหลือใช้จากสงครามโลกครั้งที่ 2 ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา ถึงแม้ว่าประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นไม่อาจจะซื้อเป็นเงินเหรียญสหรัฐได้ ก็ให้

¹ ฐาติ ประมุขผล. ประสบการณ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ.

2513. หน้า 36.

² แนวความคิดนี้ได้ประกาศเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2489

เป็นเงินตามสกุลเงินของประเทศนั้น ๆ แลวนำเงินที่ไ้มาไว้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาระหว่างประเทศเหล่านั้นกับสหรัฐอเมริกา¹

ความช่วยเหลือจากมูลนิธิต่าง ๆ จะแยกอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ความช่วยเหลือจากมูลนิธิฟูลไบรท์ (Fulbright Foundation)

มูลนิธิฟูลไบรท์กำเนิดในประเศไทย พ.ศ. 2493 ไซ้ชื่อว่า "มูลนิธิการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย"² โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประชาชนของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย โดยขยายขอบเขตการแลกเปลี่ยนความรู้ และทักษะวิชาชีพด้วยการสร้างความสัมพันธ์ทางการศึกษา³ และเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการศึกษา การวิจัย การอบรมสั่งสอน และกิจการเกี่ยวกับการศึกษาอื่น ๆ หรือเพื่อพลเมืองของสหรัฐอเมริกาที่จะศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษาชั้นสูงในประเทศไทยและในทำนองเดียวกันก็เพื่อคนไทยที่จะไปศึกษาในสถานศึกษาชั้นสูงในสหรัฐอเมริกาหรือตั้งอยู่นอกสหรัฐอเมริกา เช่น ฮาวาย ทั้งนี้รวมไปถึงค่าใช้จ่ายสำหรับค่าขนส่ง ค่าสอน ค่าบำรุงรักษา และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางการศึกษา

มูลนิธิฟูลไบรท์ ก่อตั้งขึ้นโดยความคิดริเริ่มของวุฒิสมาชิก เจ วิลเลียมฟูลไบรท์ (Senator J. William Fulbright) ได้เสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับการขายวัสดุเหลือใช้จากสงคราม แลวนำเงินมาจัดตั้งกองทุนการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ กฎหมายนี้ต่อมาเป็นที่รู้จักกันในนาม "โครงการฟูลไบรท์"

การช่วยเหลือของ มูลนิธิฟูลไบรท์ในประเทศไทย เน้นทางการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ตั้งแต่จัดตั้งมาจนถึง พ.ศ. 2519 ได้จัดส่งคนไทยไปศึกษาอบรม ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

¹มูลนิธิฟูลไบรท์. จากการแลกเปลี่ยนความรู้ไปสู่ความเข้าใจที่ดีต่อกัน 36 ปี ของโครงการฟูลไบรท์ในประเทศไทย. หน้า 8.

²กฐ.(3) สร.0201.13.1/18. เรื่องการแก้ไขความตกลงเพื่อช่วยเหลือทางการเงินสำหรับโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาระหว่างประเทศ (ความตกลงฟูลไบรท์) 3 ส.ค. 2499 - 2 พ.ค. 2501.

³มูลนิธิฟูลไบรท์. เล่มเก็บ. หน้า 9.

⁴กฐ.(3) สร.0201.13.1/18. เล่มเก็บ.

มีจำนวนทั้งสิ้น 704 คน การช่วยเหลือของมูลนิธิฟูไลบรท์ในช่วง 4 ปีแรก คิดเป็นเงินจำนวน 4 ล้านบาท ความสำเร็จของมูลนิธิฟูไลบรท์ระดับมัธยมศึกษาที่เรียนต่อไปศึกษาต่อยังสหรัฐอเมริกา ต่อมาใน พ.ศ. 2506 สหรัฐอเมริกาได้จัดสรรเงินงบประมาณประจำปีของรัฐบาลมาให้แทนการได้รับเงินทุนจากการชำระค่าสัมภาระเหลือใช้ในสงคราม เพราะรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นประโยชน์ที่ได้จากโครงการนี้ จึงนำไปสู่ความตกลงระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาใหม่ ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2506 มีการขยายขอบเขตการแลกเปลี่ยนนักศึกษามากขึ้น ต่อมาใน พ.ศ. 2513 ได้มีการแก้ไขข้อตกลงโครงการฟูไลบรท์ใหม่ มีผลทำให้ชื่อมูลนิธิเปลี่ยนเป็น "มูลนิธิการศึกษาไทย-สหรัฐอเมริกา" แต่ก็ยังเป็นไปในทางนิพนธ์เท่านั้นเพราะคนทั่วไปยังนิยมเรียกว่า "มูลนิธิฟูไลบรท์"

การให้ทุนการศึกษาของฟูไลบรท์แบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

- 1) ทุนค่าเดินทาง ทุนค่าเดินทางได้จ่ายให้กับผู้รับทุนตั้งแต่ พ.ศ. 2494 โดยมีผู้ได้รับทุนแรก จำนวน 18 คน นับตั้งแต่ให้ทุนจนถึง พ.ศ. 2519 มีจำนวนทั้งสิ้น 245 คน
- 2) ทุนค่าเดินทางรวมกับทุนค่าเล่าเรียน ทุนประเภทนี้ได้จัดส่งนักศึกษารุ่นแรกไปศึกษายังสหรัฐอเมริกา จำนวน 15 คน (หลังจากนี้ไม่ได้ให้ทุนรวมประเภทนี้อีก)
- 3) ทุนนักเรียนพยาบาล เป็นการให้ทุนภายในประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 85 คน แต่ภายหลังได้ยกเลิกทุนนี้ใน พ.ศ. 2503
- 4) ทุนฝึกอบรมและงานสำหรับครูตามโครงการพัฒนาครูในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย โครงการนี้เป็นโครงการที่ไม่ต่อเนื่อง กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2494 ให้ทุนฝึกอบรมและงานสำหรับครูรุ่นแรก จำนวน 5 คน ต่อมาได้หยุดการให้ทุนเป็นเวลา 5 ปี เริ่มให้ทุนอีกครั้งใน พ.ศ. 2499 และหยุดชะงักเริ่มให้ทุนใหม่ใน พ.ศ. 2507 จนถึง พ.ศ. 2517 จึงยุติการให้ทุนโดยสิ้นเชิงเพราะถูกตัดงบประมาณ รวมจำนวนผู้ได้รับทุนประเภทนี้ทั้งสิ้น 73 คน

มูลนิธิฟูไลบรท์. จากการแลกเปลี่ยนความไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องกัน 36 ปี ของโครงการฟูไลบรท์ในประเทศไทย. หน้า 11 - 12.

ความช่วยเหลือของมูลนิธิฟูลไบรท์ ยังแยกเป็นระดับการศึกษาได้

2 ลักษณะ คือ

ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยระดับมัธยมศึกษา มูลนิธิมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้รับทุนมีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยช่วยเหลือผู้รับทุนประเภทนี้จำนวน 44 คน สำหรับระดับอุดมศึกษา มีการให้ทุนในระดับปริญญาตรี โท และปริญญาเอก มีจำนวนทั้งสิ้น 704 คน¹ แต่สำหรับผู้รับทุนปริญญาเอก มูลนิธิฟูลไบรท์ เริ่มให้ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 เป็นต้นไป

อย่างไรก็ตามนอกจากมูลนิธิฟูลไบรท์จะจัดส่งนักเรียนไทยไปศึกษาต่อยังสหรัฐอเมริกาแล้วยังได้มีการรับนักเรียนฟูลไบรท์ชาวอเมริกันเข้ามาในไทยด้วยโดยมาทำหน้าที่สอนภาษาอังกฤษให้กับคนไทย นักเรียนฟูลไบรท์อเมริกันรุ่นแรกมีจำนวน 9 คน สอนประจำอยู่ในกรุงเทพฯ ภายหลัง พ.ศ. 2506 จึงได้ขยายความช่วยเหลือไปยังต่างจังหวัด เช่น สงขลา เป็นต้น

ความช่วยเหลือที่ฟูลไบรท์ให้กับประเทศไทยในภายหลังก็ยังคงควบคู่กันมา เพราะขอบเขตของโครงการฟูลไบรท์ขยายไปทั่วทุกแห่งในโลก เงินงบประมาณที่ใช้ก็ได้มาจากการชำระค่าสัมภาระเหลือใช้หลังสงครามอีกต่อไป แต่เปลี่ยนมาเป็นงบประมาณประจำที่รัฐบาลสหรัฐจัดสรรให้ ดังนั้นเมื่อแหล่งเงินทุนเปลี่ยนไปก็นำไปสู่การลงนามในสัญญาฉบับใหม่ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2506 โครงการฟูลไบรท์จึงขยายขอบเขตขึ้นมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนทั้งนักศึกษาผู้รับการฝึก ครู อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ประเทศไทยจึงมีนักเรียนฟูลไบรท์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 382 คน (นับถึง พ.ศ. 2519)

¹ รายละเอียดการให้ทุนในแต่ละปีได้จาก Fulbright Foundation. 40 Anniverary Edition The Thai Fulbright Family : A Directory 1950 - 1990. Bangkok : Amarin Printing Group Co., Ltd. 1990. p. 1 - 127.

² มูลนิธิฟูลไบรท์. จากการแลกเปลี่ยนความรู้ไปสู่ความเข้าใจที่คึกคักกัน 36 ปี ของโครงการฟูลไบรท์ในประเทศไทย. หน้า 11.

ความช่วยเหลือจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation)

มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ก่อตั้งขึ้นโดย นายจอห์น ดี. ร็อกกี้เฟลเลอร์ (John D. Rockefeller) เมื่อ พ.ศ. 2456 มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติทั่วโลก มุ่งเน้นให้การสนับสนุนโครงการในการศึกษาเพื่อส่งเสริมการใช้ความรู้ สมองความทองการ และประโยชน์สุขของมนุษย์¹

ความช่วยเหลือของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์มีมากมายหลายประเภท กล่าวคือ ในระยะแรกของความช่วยเหลือเน้นทางด้านการอนามัยและการแพทย์ ต่อมาขยายความช่วยเหลือไปทางด้านวิทยาศาสตร์ ชีวภาพ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ พ.ศ. 2486 เริ่มให้ความช่วยเหลือทางด้านการเกษตร และ พ.ศ. 2508 เริ่มขยายโครงการพัฒนาทางด้านศิลปะ นอกจากนั้น ความช่วยเหลือของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ยังมุ่งให้ความช่วยเหลือตามโครงการอื่น ๆ อีก เช่น การต่อต้านความอดอยากและโรคร้าย ปัญหาจำนวนประชากร การวางรากฐานการศึกษาของประเทศกำลังพัฒนา การพัฒนาทางวัฒนธรรมและการศึกษาสาธารณะ²

ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์โดยผ่านทางองค์การอนามัยสากล (International Health Board) เข้ามาทำการปราบปรามพยาธิปากขอที่เชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2459 โดเนล คาร์เนตส์ (Dr. Barnes) เป็นหัวหน้าโครงการ³ แต่มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ยังไม่ได้ให้การช่วยเหลือกับการแพทย์ของไทยโดยตรง กล่าวคือ เมื่อ ดร.ไฮเซอ (Dr. Victor G. Heiser) ผู้อำนวยการฝ่ายสาธารณสุขระหว่างประเทศเดินทางเข้ามาตรวจการปราบปรามพยาธิปากขอ ไข้ไอคาสร์สภาพการศึกษาของแพทย์ไทยในเวลานั้น⁴ จึงให้ความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวแก่ไทย

¹ พลตรีชาญ อังสุโชติ. "มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์และโครงการในประเทศไทย," รัฐสภาสาร, 18(10) กันยายน 2513. หน้า 17.

² แหล่งเก็บ. หน้า 18.

³ คณะแพทยศิริราชพยาบาล. 60 ปีแห่งความร่วมมือระหว่างคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์. 2526. หน้า 8.

⁴ กข.ร.7. ศ7.3/1. เรื่องจะเชิญร็อกกี้เฟลเลอร์มาช่วยเหลือทางสาธารณสุขและการแพทย์ (5 เม.ย. 2464 - 8 ธ.ค. 2468).

หลายท่าน อาทิเช่น ใน พ.ศ. 2459 ถวายความสะดวกแก่กรมหมื่นไชนาพนเรนทร¹ ไปทอดพระเนตร
โรงเรียนแพทย์ในสิงคโปร์ อังกฤษ และฟิลิปปินส์ จักหาอาจารย์ทางการแพทย์มาให้แก่โรงพยาบาล
ศิริราช จักหาอาจารย์มาให้แก่โรงเรียนราชแพทยาลัย² ช่วยปรับปรุงคณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย และ ฯลฯ ซึ่ง ดร.ไฮเซอร์ ผู้นี้ได้ช่วยเหลือประสานงานกับมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ให้เข้ามา
ช่วยเหลือทางการแพทย์ไทยได้เป็นผลสำเร็จ

ใน พ.ศ. 2464 ร็อกกีเฟลเลอร์ได้เสนอช่วยปรับปรุงการศึกษาแพทย์ของไทย
โดยมีข้อเสนอว่า รัฐบาลไทยจะต้องปรับปรุงการขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อจะได้มีโอกาส
คัดเลือกคนที่ดีที่สุดเข้าเรียนแพทย์ เพิ่มเงินเดือนให้แก่แพทย์ที่สำเร็จใหม่จาก 80 บาท เป็น 160 บาท
แต่ไม่เกิน 240 บาท³ ให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 8 เข้าเรียนเตรียมแพทย์เป็นเวลา 2 ปี ขยาย
วิชาทางการแพทย์ทั้งหมดมาสอนในคณะแพทยศาสตร์ ให้เลือกแพทย์ไทยส่งไปศึกษาต่อเพื่อกลับมาเป็น
หัวหน้าแผนกวิชากายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา พยาธิวิทยา อุตสาหกรรมและโรคเด็ก สัตวศาสตร์
และสัณฐานวิทยา แพทย์ชาวต่างประเทศในโอกาสต่อไป กองสร้างอาคารและที่ดินร่วมกับมูลนิธิ
ร็อกกีเฟลเลอร์ในวงเงินสมทบเท่า ๆ กันเพื่อรองรับผู้ป่วย⁴ ในระหว่างความร่วมมือไทยคงให้
ศาสตราจารย์ชาวต่างประเทศเป็นผู้ควบคุมและพัฒนาหลักสูตร (Director of Study) การจัดหาเครื่องมือ

¹พระเจ้าองค์ยาเชอ กรมหมื่นไชนาพนเรนทร (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระชินาพ
นเรนทร) ผู้บัญชาการโรงเรียนราชแพทยาลัย

²กจร.กท.35.10/12. จ้างหมอชาวอเมริกันมาบริหารการในโรงเรียนแพทยาลัย 1 นาย
(พ.ศ. 2458).

³กจร.ร.7.ศ7.3/1. เรื่องจะเชิญร็อกกีเฟลเลอร์มาช่วยเหลือทางสาธารณสุขและการแพทย์
(5 เม.ย. 2464 - 8 ส.ค. 2468).

⁴รัฐบาลไทยสร้างตึกพยาธิวิทยาในวงเงิน 80,000 บาท ตึกอำนวยการในวงเงิน
200,000 บาท และตึกผู้ป่วย 40 เตียง ในวงเงิน 80,000 บาท มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์สร้างตึก
สรีรวิทยาในวงเงิน 80,000 บาท ตึกกายวิภาคศาสตร์ในวงเงิน 50,000 ถึง 80,000 บาท และ
ตึกผู้ป่วย 40 เตียง ในวงเงิน 80,000 บาท ; อ้างอิงมาจาก คณะแพทย์ศิริราชพยาบาล

ทดลองในระดับริกษณ์แพทย และสร้างทีคณณะแพทยศาสตร เป็นหน้ำที่ของรัฐบาลไทย มุนินทร์อกั
 เฟลเลอร์จะไม่ขยายความช่วยเหลือไปยังระดับเทรียมแพทย¹ หรือการณคณณการทางสาารณสุข
 ระดับนอื่น ๆ ซึ่งใช้เวลาเรียนน้อยกว่าและคุณภาพต่ำกว่า ก็เป็นเร่องของรัฐบาลไทย มุนินทร์อกัเฟลเลอร์
 จะไม่เกยวของทว เพราะมุนินทร์อกัเฟลเลอร์ มีวัถุประสงค์จะผลิตแพทยที่มีความสามารถสูงเพื่อเป็น
 ญ่นำในการพัฒนาและสาารณสุขทอไป² ปรากฏว่าไทยพิจารณาขอเสนอของมุนินทร์อกัเฟลเลอร์แล้ว
 ักทอบทกลงที่จะให้มุนินทร์อกัเฟลเลอร์ช่วยเหลือการแพทยของไทย

ใน พ.ศ. 2466 การเจรจาระหว่างมุนินทร์อกัเฟลเลอร์และรัฐบาลไทย ได้
 การทกลงในเรื่องการปรับปรุงการศึกษาแพทยของไทย เมื่อรับความช่วยเหลือแล้ว มุนินทร์อกัเฟลเลอร์
 ักทวปรับปรุงอาคาร สถานที่ อาจารย์ เช่น ส่งอาจารย์มาช่วยสอนทางชีววิทยา เคมี ส่งอาจารย์
 ของศิริราชไปศึกษาทงานเพิ่มเติมในักกัังและสหรัฐอเมริกา เพื่อรับหน้ำที่แทนชาวต่างประเทศ
 สงศาสตราจารย์ เอ จี เอลลิส (A.G. Ellis) เขามาเป็นญ่นำควบคุมและพัฒนาหลักสูตร
 มุนินทร์อกัเฟลเลอร์ ักนำวิชาที่ยังไม่เคยมีการสอนมาก่อนเขามาสอนทว เช่น พยาธิวิทยา รังสีวิทยา
 ส่วนวิชาอื่น ๆ ก็มีการปรับปรุงมากขึ้นจนได้มาตรฐาน⁴ ต่อมาได้มีการส่งคนไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อมาเป็น
 อาจารย์ให้ทุนไปศึกษาทงาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2467 - 2473 จำนวน 7 คน และให้ทุนไปศึกษาตั้งแต่
 พ.ศ. 2466 - 2476 จำนวน 15 คน⁵ การช่วยเหลือตามสัญญาความร่วมมือระหว่างไทยกับมุนิ
 ร์อกัเฟลเลอร์สิ้นสุดใน พ.ศ. 2474 แต่ยังคงได้รับความช่วยเหลือที่ดำเนินการค้างอยู่ คือทอสัญญา

¹ กข.ร.7.ศ.7.3/1. เร่องจะเล็ดออกัเฟลเลอร์มาช่วยเหลือทางสาารณสุขและการแพทย
 (5 เม.ย. 2464 - 8 ส.ค. 2468).

² แดงเคิม.

³ คณะแพทยศาสตรศิริราชพยาบาล. แอมเคิม. หน้า 32 - 33.

⁴ แดงเคิม. หน้า 40 - 41.

⁵ กข.ร.7.ศ.7.3/2. เร่องมุนินทร์อกัเฟลเลอร์รับช่วยการแพทยไทย (19 ม.ค. 2463 -
3 ม.ค. 2474).

สำหรับครูพยาบาล 3 คน และทอสัญญา สำหรับศาสตราจารย์ เอ.จี. เอลิสส์¹ เพราะอาจารย์ของไทยที่ส่งไปศึกษาต่อยังเรียนไม่สำเร็จ ภายหลังเมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาแล้วได้รับหน้าที่แทนอาจารย์ชาวต่างประเทศ สัญญาการร่วมมือระหว่างมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์กับประเทศไทยสิ้นสุดโดยสิ้นเชิงใน พ.ศ. 2478 การปรับปรุงการแพทย์ของไทยจึงมีผลให้การศึกษาของแพทย์ไทยเจริญทัดเทียมนานาประเทศ

อย่างไรก็ตามเมื่อสิ้นสุดสัญญาความตกลงปรับปรุงการศึกษามะแพทย์ของไทยกับมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ก็ยังให้ความช่วยเหลือสืบต่อมาเท่าที่ไทยจะขอไป ตัวอย่างเช่น ใน พ.ศ. 2489 กระทรวงสาธารณสุขได้ชักชวนให้นิโม่ร็อกกี้เฟลเลอร์ช่วยในทางผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศาสตร์ คัลศาสตร์ โรคเมื่องรอน ไชมาเลเรียบ และการผลิตแพทย์ให้กับประเทศไทย² มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ แสดงความเสียใจที่ไม่อาจช่วยได้เนื่องจากมีเงินขอไปทางมูลนิธิมาก แต่ไม่ปฏิเสธการช่วยเหลือทั้งหมด การให้ความช่วยเหลือทางการเงินการแพทย์มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ช่วยไทยในระยะแรกจึงเป็นการให้ความช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ การศึกษา อุปกรณ์ ตำราเรียน อาคารสถานที่ที่ศิริราชและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใน พ.ศ. 2506 มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ให้การช่วยเหลือโครงการพัฒนาวิทยาศาสตร์การแพทย์ขั้นพื้นฐานแก่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในขณะเดียวกันก็จัดหาอาจารย์แพทย์เข้ามาช่วยในการก่อตั้งภาควิชาวม 5 ภาควิชา คือ กายวิภาคศาสตร์ ชีวเคมี จุลชีววิทยา เกษศาสตร์ และชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี³ ร่วมมือกับแพทย์ไทยปรับปรุงระบบการดำเนินงาน หลักสูตร โครงการฝึกงานและแพทย์ประจำโรงพยาบาล

¹ กจร.ร.7.ศ.7.3/2. เรื่องมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์รับช่วยการแพทย์ไทย (19 ม.ค. 2463 -

3 ม.ค. 2474).

² กท.81.35/7. เรื่องขอให้ร็อกกี้เฟลเลอร์ช่วยเหลือในทางการแพทย์และสาธารณสุข 2489.

³ พลตรีชาญ อังสุโชติ. "มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์และโครงการในประเทศไทย,"

การสอนพยาบาล การสอนและวิจัยด้านสาธารณสุข ตลอดจนจากมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ ยังให้ความช่วยเหลือการพัฒนาทุนยศึกษา จำนวนประชากรแกมหาวิทยาลัยมหิดล ด้วยการให้ทุนอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางสถิติประชากรจากมหาวิทยาลัย นอร์ท คาร์โรไลนา (North Carolina) มาประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเวลา 3 ปี¹ ช่วยเหลือสร้างศูนย์วิจัยโครงการอาหารและโรคโลหิตจางที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับคณะแพทยมหาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ โดยให้ทุนซื้อเครื่องมืออุปกรณ์วิทยาศาสตร์

ใน พ.ศ. 2507 มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ได้ช่วยเหลือโครงการศึกษาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังช่วยโครงการอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เช่น โครงการพิมพ์ตำรา ทุนการศึกษา ฯลฯ

ใน พ.ศ. 2508 มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ได้ช่วยเหลือโครงการวิจัยเกี่ยวกับข้าวโพดแกวมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ งานเรื่องสมุดแกจากาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลค่ากว่า 10 ล้านบาท² รวมมือประสานงานกับกรมต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตร และช่วยปรับปรุงการพัฒนาทางการเกษตรแกมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อค้นคว้าวิจัยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ

สรุปได้ว่า การช่วยเหลือของมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ ระยะแรกเน้นการช่วยเหลือทางการศึกษาของแพทย์ไทย และขยายความช่วยเหลือทางการศึกษาสาขานอื่น ๆ แก่มหาวิทยาลัยในประเทศไทย อาทิเช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งในรูปของการให้ทุนการศึกษาและทุนวิจัย ทุนเงินทางแก่เจ้าหน้าที่ไปศึกษา กูงาน จัดส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทำการช่วยเหลือทั้งด้านการสอนและการวิจัย เท่าที่มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์มีมูลค่าโดยประมาณ 170 ล้านบาท

¹ พลศรีชาญ อังสุโชติ. เล่มเดิม. หน้า 19.

² "มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์," หลักเมือง. 23 มกราคม 2508.

ความช่วยเหลือจากมูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation)

มูลนิธิฟอร์ด ก่อตั้งขึ้นโดยนายเฮนรี ฟอร์ด (Henry Ford) และลูกชายคือนายอีเซล ฟอร์ด (Esel Ford) เมื่อ พ.ศ. 2497 มีวัตถุประสงค์เพื่ออุทิศประโยชน์ในการกีดกันผู้ที่มีของมนุษยชาติ มูลนิธินี้ให้การสนับสนุนการวิจัย การฝึกอบรม การทดลองและการพัฒนาทางด้านการผลิต ทักษะทาง

มูลนิธิฟอร์ดได้ขยายความช่วยเหลือไปยังดินแดนต่าง ๆ ในปี 2493 ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออฟซีก และลาตินอเมริกา โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และมีสาขาต่าง ๆ ทั่วโลก 15 แห่ง ซึ่งบริหารงานโดยคณะกรรมการ (Board of Trustees) มีเงินทุน (การขายหุ้น พันธบัตร) จำนวน 35 % ของงบประมาณของมูลนิธิการช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาโดยให้การช่วยเหลือตามความจำเป็นของท้องถิ่นและความสำคัญตามลำดับก่อนหลัง¹

สำนักงานของมูลนิธิฟอร์ด ตั้งขึ้นในประเทศไทยใน พ.ศ. 2510 แต่ก่อนหน้านั้นมูลนิธิฟอร์ดได้ให้ความช่วยเหลือประเทศไทยมาแล้ว กล่าวคือ มูลนิธิฟอร์ด ได้ให้ความช่วยเหลือในด้าน การวางแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อการพัฒนาประเทศไทย เช่น ให้ความช่วยเหลือระยะยาวแก่สถาบัน (National - Institute Development Administration) หรือสถาบันนักพัฒนาบริหารศาสตร์ โดยให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งสถาบันในงวด 2 ปีแรก เป็นจำนวนเงิน 618,000 เหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 12,360,000 บาท² (ความช่วยเหลือแยกเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คนต่อปี มูลค่า 280,000 เหรียญสหรัฐ ทุนการศึกษา 34 ทุนต่อปี มูลค่า 238,000 เหรียญสหรัฐ วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์ห้องสมุด 75,000 เหรียญสหรัฐ และเงินทุนในการแปลและจัดพิมพ์หนังสือ 25,000 เหรียญสหรัฐ)³ นอกจากนั้นยังช่วยเหลือสภาการศึกษาแห่งชาติ ช่วยเหลือในด้านโครงการเพิ่มผลผลิตในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่

¹ Ford Foundation. เอกสาร The Ford Foundation 1990. p.1.

² กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. 2509.

³ จากงานเขียนของ บุณชนะ อัครถาวร. ในชีวิตการทำงานของ บุณชนะ อัครถาวร. 2513. หน้า 182. กล่าวว่า มูลนิธิฟอร์ด ตกลงช่วยยืม NIDA 2 ปีแรก จำนวน 928,000 เหรียญสหรัฐ

ในต้น พ.ศ. 2513 ได้ให้ความช่วยเหลือการวิจัยการพัฒนารวมทั้ง การรักษาวินัยธรรมของไทย โบราณคดี ส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือ และส่งผู้ได้รับทุนไปศึกษายังต่างประเทศให้การช่วยเหลือในเรื่องระบบการเพาะปลูกมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปลายปี พ.ศ. 2513 ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเกษตร ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยขอนแก่น และใน พ.ศ. 2524 ให้การสนับสนุนทางด้านการเศรษฐศาสตร์การเกษตร แก่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์แก่มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในปัจจุบัน พ.ศ. 2523 - 2533 โครงการการช่วยเหลือของมูลนิธิฟอร์คทางด้านการวิชาการได้ให้ทุนเกี่ยวกับโครงการและงานวิจัยดังต่อไปนี้คือ การอนุรักษ์ป่าไม้ ปัญหาเรื่องโรคเอดส์ การพัฒนาสภาวะแวดล้อม และปัญหายุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ฯลฯ

สรุปให้ความช่วยเหลือมูลนิธิฟอร์คให้แก่ประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่เน้นทางด้านอุดมศึกษาตามโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น นิคา ธรรมศาสตร์ เชียงใหม่ และขอนแก่น โดยเน้นผู้แทนมูลนิธิฟอร์ค ประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ การให้ความช่วยเหลือของมูลนิธิจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อนึ่งความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาผ่านหน่วยงานเอกชน ยังมีปรากฏในรูปของบริษัทเอกชนด้วยคือ ความช่วยเหลือผ่านบริษัทซีพีฟลาย

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาผ่านบริษัท ซี ซีพีฟลาย (SEA SUPPLY :

Oversea South East Asia Supply Company)

โดยปกติความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาให้แก่ต่างประเทศนั้นมักจะเป็นความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ วิชาการ และการทหาร แต่การช่วยเหลือโดยผ่านบริษัท ซี ซีพีฟลาย นั้นกระทำโดยองค์การสืบราชการลับ ซี ไอ เอ (C.I.A. ของสหรัฐอเมริกา)

องค์การ ซี ไอ เอ (C.I.A. : Central Intelligence Agency)

เป็นองค์การสืบราชการลับของสหรัฐอเมริกา มีความหวาดวิตกกังวลปัญหาทางชายแดนของไทยในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ จึงให้ความช่วยเหลือแก่กรมตำรวจผ่านตำรวจตระเวนชายแดน อนึ่งตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาไม่ให้อำนาจในการช่วยเหลือนอกประเทศไปจากความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ วิชาการ และการทหาร การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาให้กับกรมตำรวจจึงต้องผ่านบริษัท (SEA SUPPLY)

และเพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างเปิดเผย จึงได้มีการโอนบริษัทที่เข้ามาขึ้นกับยูซอม (USOM) ตั้งแต่ พ.ศ. 2499 และให้ดำเนินการผ่าน ก.ศ.ว. เพื่อช่วยในด้านการฝึก คำนวณวิชาการ อาวุธ และกระสุน¹ เพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์

ภายใต้การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา กรมตำรวจได้มีกำลังเข้มแข็งขึ้น ทั้งหน่วยทหารและหน่วยตำรวจตระเวนชายแดน โดยหน่วยทหารจะทำหน้าที่ปฏิบัติลาดตระเวนตามชายแดนรวบรวมชาวกรองสำคัญ ๆ มีศูนย์ทหารอยู่ที่ลพบุรี ต่อมาได้ย้ายไปตั้งที่ค่ายเกรเซอร์ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตำรวจหน่วยนี้ได้รับการฝึกจากสหรัฐอเมริกาโดยตรง ส่วนหน่วยตำรวจตระเวนชายแดนใช้วิธีการฝึกแบบทหาร นอกจากนั้นบริษัท ชาติพลาย ยังดำเนินการช่วยเหลือในด้าน การเพิ่มสมรรถภาพแก่กรมตำรวจ เพื่อป้องกันตนเองจากการปฏิวัติงานใต้ดิน มีการส่งยานอาวุธ ไปยังตำรวจ อาวุธยุทโธปกรณ์ บริษัท ชาติพลาย ใช้โรงเก็บพลานุภาพของกรมตำรวจ ทำให้ กรมตำรวจภายใต้อธิบดีเผ่า ศรียานนท์ มีกำลังตำรวจเพิ่มขึ้น 48,000 คน สมรรถภาพเทียบเท่าได้กับ ฝ่ายกองทัพบกภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์²

เพื่อให้การช่วยเหลือด้านตำรวจของไทยเป็นไปทั่วถึง ไทยโดยสภาป้องกัน ราชอาณาจักร ได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานการปฏิบัติการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาทางการตำรวจ ตามหนังสือลับเฉพาะที่ 891/2498 ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2498 เพื่อช่วยให้ความช่วยเหลือดำเนินไป เร่นเกี่ยวกับที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือประเทศไทยด้านเศรษฐกิจทางวิชาการ และทางด้านการทหาร³

¹ กจร.(3) สร.0201.17/2. การสนทนาทางการทูตเสด็จในกรมกับเอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกา 20 มี.ย. 2491.

² Flood E. Thadecus. The United States and The Military Group in Thailand : A Background Study. p.1 ; อ้างอิงมาจาก มนูญ มาละสิระ. การรักษ
อำนาจทางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงครามระหว่าง พ.ศ. 2491 - 2500. 2529. หน้า 87.

³ กจร.(3) สร.0201.13.7/17. เรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการประสานการปฏิบัติการ
ช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในทางการตำรวจของสภาป้องกันราชอาณาจักร. (22 ธ.ค. 2498 -
5 มี.ค. 2499).

การที่สหรัฐอเมริกา ให้ความช่วยเหลือแก่กรมตำรวจโดยผ่านบริษัท ซี ซีพอลาย เนื่องจากความตองการที่จะสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ตามชายแดนของไทยแล้ว สหรัฐอเมริกายังมีทัศนคติต่อการเมืองของไทยในขณะนั้นว่า พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อาจได้วางตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีแทนจอมพล ป. พิบูลสงคราม¹ ทั้งนี้เพราะพลเอกเผ่า ศรียานนท์ มีนโยบายสอดคล้องกับสหรัฐอเมริกาในเรื่องการต่อต้านคอมมิวนิสต์นั่นเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แกกรมตำรวจโดยผ่านบริษัท ซี ซีพอลาย นั้นเป็นความช่วยเหลือเพื่อเพิ่มสมรรถภาพแกหน่วยตำรวจไทยในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ด้วยการสนับสนุนทางคานอาวุธ รถมัง กระสุน การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดความแตกแยกทางกลุ่มการเมืองในไทย ระหว่างพลเอกเผ่า ศรียานนท์ กับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาให้กับไทยในทางต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจและการทหาร มูลนิธิเอเชียน และความช่วยเหลือที่ผ่านบริษัท ซี ซีพอลาย จึงทำให้สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาบทบาทสำคัญในประเทศไทย ทั้งโดยเปิดเผยและทางอ้อม กล่าวคือ ใ้มี การทำสัญญาให้ความช่วยเหลือระหว่าง 2 ประเทศ ในด้านเศรษฐกิจและการทหารดังกล่าวมาแล้ว ในขณะที่เวลานั้นไทยก็ต้องยอมให้สหรัฐอเมริกานำกำลังทหาร เข้ามาในประเทศไทย เพื่อปฏิบัติการในสงครามอินโดจีนและเพื่อการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ภายหลังการทำความตกลงที่เรียกว่า "ถนัด-รัสก์" การช่วยเหลือและการเข้ามาของทหารสหรัฐอเมริกา จึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

¹ จันทรา บุรุษถุณ และปิยนาด มุณนาท. การศึกษาผลกระทบทางการเมืองจากความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐอเมริกา. หน้า 140.

ผลกระทบที่ไทยได้รับจากความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา

เมื่อไทยตกลงรับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ วิชาการ และการทหารจากสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2493 นั้น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำลังประสบปัญหาความยุ่งยากอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในประเทศจีน ประเทศต่าง ๆ ในอินโดจีนแนวโน้มน่าจะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับจีน เหตุการณ์นี้สร้างความวิตกกังวลให้กับสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทยเองก็เกรงว่า ปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบมาถึงเสถียรภาพของประเทศ รัฐบาลไทยจึงขอรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เริ่มตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ฯลฯ สหรัฐอเมริกามีนโยบายจะสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองกับไทยให้มากขึ้น พร้อม ๆ กับการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้สหรัฐอเมริกาสามารถเข้ามาแทรกแซงการดำเนินนโยบายของไทยในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร การแทรกแซงจึงก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ

1. ผลกระทบทางการเมือง

1.1 การดำเนินนโยบายต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกาหาข้อก่อกองการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงได้พยายามทุกวิถีทางที่จะหาพันธมิตรที่มีนโยบายสอดคล้องกับสหรัฐอเมริกา มีทั้งที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญคือไทย เพราะประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่จะสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ได้เป็นอย่างดี การเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2493 - 2519 จึงผูกพันกับสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก สิ่งที่แสดงถึงความผูกพันก็คือ ไทยสนับสนุนแนวความคิดของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ควบคู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ. 2495 และเด่นชัดมากยิ่งขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีการออกเป็นประกาศทางราชการ ทั้งในรูปสุนทรพจน์ และอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4 กล่าวถึงอันตรายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่พยายามแทรกแซงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของไทย ทั้งในที่ดินและที่เปิดเผย พยายามล้มล้าง

รัฐบาลภายใต้การปกครองระบอบกษัตริย์¹ ประกาศฉบับนี้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์มาก และยังมีประกาศเพิ่มเติมในฉบับที่ 11 โดยรัฐบาลอ้างสถานการณ์ไม่แน่ใจ พร้อมทั้งปรับปรุงเศรษฐกิจ เพื่อมิให้ฝ่ายตรงข้ามใช้เป็นข้ออ้างในการโจมตีรัฐบาล² ประกาศเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยมีนโยบาย ท่อสู่กับคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ไทยยังได้ให้การสนับสนุนนโยบายของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง กรณีสองสัปดาห์ใน พ.ศ. 2499 โดยสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมกับอิสราเอลต่อต้านอียิปต์ ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ แสดงท่าทีว่าเมื่ออังกฤษและฝรั่งเศสถอนทหารออกจากอียิปต์ สหรัฐอเมริกาจะเข้าไปดูแลผลประโยชน์ใน ตะวันออกกลาง ทางฝ่ายไทยก็สนับสนุนสหรัฐอเมริกา และแจ้งให้สหรัฐอเมริกาทราบว่า "ไทยมีนโยบาย การต่างประเทศเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา และจะเดินตามเคียงข้างตลอดไปและจะปฏิบัติทุกอย่างที่เป็น มิติขององค์การสหประชาชาติ"³

การดำเนินนโยบายผูกพันกับสหรัฐอเมริกามักจะกำหนดทำให้ไทยขาดอิสระในการกำหนด นโยบายของตนเองเมื่อไทยแสดงแนวโน้มที่จะปลุกตัวเป็นอิสระ ทำให้สหรัฐเกิดความไม่พอใจในตัวผู้นำของไทย ในปลายรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไทยพยายามที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบอิสระ โดยการ สร้างมิตรภาพกับประเทศที่ปกครองแบบคอมมิวนิสต์ กล่าวคือใน พ.ศ. 2498 ผู้แทนรัฐบาลไทยได้เดินทาง ไปประชุมที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย และได้มีโอกาสพบปะเจรจากับโจว เอนไต รองนายกรัฐมนตรี สาธารณรัฐประชาชนจีน (ตำแหน่งขณะนั้น) ภายหลังการเจรจาแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนอยู่ใน สภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม ไทยเริ่มมีนโยบายผ่อนคลายกับชาวจีนในประเทศ และมีนโยบายที่จะเปลี่ยนจากการ ฝักใฝ่ตะวันตกมาเป็นกลาง สหรัฐอเมริกาจึงพยายามหาทางให้ไทยยึดนโยบายฝักใฝ่ตะวันตกตามเดิม ด้วยการส่งผู้นำระดับสูงมาเยือนไทยระหว่างวันที่ 13 - 14 มีนาคม 2499 ซึ่งประกอบด้วยรองประธานาธิบดี

¹ราชกิจจานุเบกษา. (ฉบับพิเศษ) เล่ม 75 ตอนที่ 81. 20 ตุลาคม 2501.

²แหล่งเดิม.

³กฐ. (3) สร. 0201.17/24. บันทึกการสนทนากับเอกอัครราชทูตอเมริกาประจำประเทศไทย และบุคคลสำคัญของอเมริกัน. (12 พ.ศ. 2499 - 25 ส.ค. 2501).

ริชาร์ด นิกสัน และนายจอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา
 สหรัฐอเมริกาได้เสนอว่าจะช่วยเหลือไทยในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ขณะเดียวกันก็ยกย่องผู้นำไทย
 ว่าเป็นผู้ต่อต้านคอมมิวนิสต์แข็งขัน¹ จนท้ายที่สุดรัฐบาลไทยได้เปลี่ยนนโยบายเป็นกลาง มาผูกพันกับ
 สหรัฐอเมริกาตามเดิมและเพื่อเป็นการตอบแทนสหรัฐอเมริกาจึงเชิญให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไป
 เยือนสหรัฐอเมริกา²

สหรัฐอเมริกาพยายามแทรกแซงเกี่ยวข้องกับทั้งยังให้ความสนใจทางการเมืองของไทย
 ทุกเรื่อง หากเรื่องนั้นจะกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ดังเช่นการที่ผู้นำของไทย
 พยายามจะสนทนากับผู้นำทางการเมืองของกัมพูชาเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2501 โดยเจ้าฟ้านโรคม สีหนุ
 มาเยือนไทยเพื่อเจรจากับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา ในปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย
 นายยู อเลกซิส จอห์นสัน เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาได้ติดตามสอบถามไทยว่า สีหนุเข้ามาเจรจากับไทย
 ด้วยปัญหาใด ทำให้ไทยต้องระวังแม้จะตกลงกับประเทศอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่ไทยมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะทำได้³
 กล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้กำกับการดำเนินนโยบายทางประเทศของไทยเป็นอย่างมาก

1.2 การกำหนดผู้นำทางการเมืองของไทย

การรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทกำกับการ
 ในการกำหนดผู้นำทางการเมืองของไทยด้วย จะเห็นได้ว่า เมื่อผู้นำไทยมีใจออกห่าง หรือไม่สนองนโยบาย
 ของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาก็จะเข้าแทรกแซงทันที ดังกรณีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แสดงแนวโน้ม
 ว่าต้องการจะขายสินค้าที่ไม่ใช่ยุทธปัจจัยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน⁴

¹ กจ.กต. 73.1/154. การมาเยือนประเทศไทยเป็นทางการของนายจอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2499.

² จันทรา บุรุษปุตน์ และปิยนันท์ บุณนาค. การศึกษายลกระทบททางการเมืองจากความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2463 - 2506). 2521. หน้า 166 - 169.

³ กจ.กต. 87/91. การสนทนาระหว่างเสกจิโนกรมกับอุปทูตอเมริกัน.

⁴ เคลีเมล. 14 มิถุนายน 2499.

นายจอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของ
สหรัฐอเมริกาที่รับแจ้งให้ฝ่ายไทยทราบว่าสหรัฐอเมริกายังคงมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ไม่เปลี่ยนแปลง
และยังได้คัดค้านการกระทำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยการให้เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำ
ประเทศไทยเข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย แสดงความเสียใจที่รัฐบาลไทย
ค้าขายกับสาธารณรัฐประชาชนจีน¹ แก่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ได้นิโทษภัยของสหรัฐอเมริกา
กลับปล่อยให้หนังสือพิมพ์ไทยวิจารณ์การแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาจนกระทั่งนายเบอร์นาร์ด คาลป์
ผู้แทนหนังสือพิมพ์นิวยอร์ก ไทม์ กล่าวว่า "แทบจะไม่มีวันไหนเลยที่อเมริกาจะไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือโจมตี
จากหน้าของหนังสือพิมพ์ไทยในกรุงเทพฯ"² นอกจากนี้แล้วจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ออกหนังสือพิมพ์
"เสียดิฐภาพ"³ โจมตีสหรัฐอเมริกาด้วยการกระทำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้สหรัฐอเมริกา
ไม่พอใจและหาทางสนับสนุนผู้ต่อต้านมาแทน สหรัฐอเมริกาอาศัยความแตกแยกของผู้นำไทยในขณะนั้นเป็น
หนทางผลักดันให้รัฐบาลที่ไม่สนองนโยบายของสหรัฐอเมริกาออกไป

สหรัฐอเมริกาได้ให้การแทรกแซงทางการเมืองจากความแตกแยกในกลุ่มผู้นำไทย
เพื่อให้เป็นประโยชน์กับตนเอง ดังเช่นกรณีการแข่งขันอำนาจระหว่าง พลเอกเผ่า ศรียานนท์ กับ
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในชั้นแรกสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือกรมตำรวจของ พลเอกเผ่า ศรียานนท์
อย่างมากยาวนานบริษัท ซี ซีพหลาย เพราะสหรัฐอเมริกาเห็นว่า พลเอกเผ่า ศรียานนท์ ต่อต้าน
คอมมิวนิสต์อย่างจริงจังด้วยการ เสนอให้รัฐบาลออกกฎหมายปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์
ใน พ.ศ. 2475 ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495⁴ แต่ต่อมา พลเอกเผ่า

¹ กข.กต.87/46. บันทึกการสนทนาระหว่างเสด็จในกรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ
กับนายแอนดรูส์ ที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย 13 มี.ย. 2499.

² "นิวยอร์กไทม์วิจารณ์ไทยหนัก," สยามนิกร. 16 มี.ย. 2500.

³ สยามนิกร. 25 ก.ค. 2501.

⁴ "พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2495," ราชกิจจานุเบกษา.
(แผนกกฎหมาย) เล่ม 69 ตอนที่ 68. (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2495.

ศรียานนท์ เริ่มเปลี่ยนไปสนับสนุนนโยบายของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่จะติดต่อกับประเทศที่ปกครอง
ในระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เช่น ประเทศจีน ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงหันไปให้การสนับสนุนจอมพลสฤษดิ์
ชนะรัชต์ แทนเพราะจอมพลสฤษดิ์ ชนะรัชต์ มีแนวความคิดที่จะปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง
สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือให้จอมพลสฤษดิ์ ชนะรัชต์ เข้ามามีอำนาจแทนที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม
ด้วยการทำรัฐประหาร ใน พ.ศ. 2500

1.3 การใช้ไทยเป็นฐานทัพเพื่อปฏิบัติการในอินโดจีน

ไทยเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในอินโดจีนเมื่อประเทศลาวเพื่อนบ้านของไทย
ประสบปัญหาความยุ่งยากใน พ.ศ. 2503 กองกำลังเจ้าสุวรรณหงษา กับเจ้าสุภาววงศ์ ซึ่งมีความขัดแย้ง
ทางการเมืองไต่รบกัน สหรัฐอเมริกายกย่องจะช่วยเหลือเจ้าสุวรรณหงษา ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงสนับสนุน
ให้ไทยตั้งหน่วยงานขึ้นมาช่วยเหลือเจ้าสุวรรณหงษา เป็นผลให้เกิดหน่วย 333 ขึ้นที่ฐานทัพอุดรธานี โดยให้
การช่วยเหลือฝึกทหารลาวเพื่อกลับไปปฏิบัติการในลาว และสหรัฐอเมริกาเริ่มส่งหน่วยนาวิกโยธิน 1 กองร้อย
เข้ามาประจำที่สนามบินนอญ¹ ไทยกับสหรัฐอเมริกาได้ประเมินสถานการณ์ว่า ถ้าไม่ช่วยเจ้าสุวรรณหงษาแล้ว
ลาวจะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่ผู้นำของลาวได้เจรจายุติการรบชั่วคราว
ก่อนมีการละเมิดการหยุดยิงในลาวเมื่อ พ.ศ. 2505 รวมทั้งการเกิดสงครามเวียดนามใน พ.ศ. 2507
สหรัฐอเมริกาเกรงว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอินโดจีนดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลไทยจึง
เน้นหนักความช่วยเหลือทางทหารเพิ่มขึ้นแก่ไทย และได้ออกแถลงการณ์ร่วมกับฝ่ายไทยที่เรียกว่า "ถณค-รัสก"
จากแถลงการณ์ดังกล่าวไทยได้ตกลงอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย การที่ไทย
ยินยอมให้ทหารอเมริกันเข้ามาตั้งฐานทัพราว 40,000 คน ที่สนามบินนอญ อุบลราชธานี ขอนแก่น
นครพนม นครราชสีมา ตากคี่ และสัททิม เพื่อปฏิบัติการในสงครามอินโดจีน ทำให้ไทยขาดความ
เพื่อนบ้าน เช่น ลาว เขมร และเวียดนาม เพราะไทยอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้ประเทศไทยเป็น
ฐานทัพ นำอาวุธไปประชิดประหารประชาชนของเขา นอกจากนี้แล้วการที่ไทยส่งทหารไปร่วมรบกับ

¹ พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพย์วรรณ หอมกระหอบ เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่บ้านเลขที่ 107/1 ถนนบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม
พ.ศ. 2533

สหรัฐอเมริกาในเวียดนามโดยอ้างเหตุวาทกรรมวินาศฆาตอยู่ใกล้บ้านก็ทำให้เวียดนามเห็นมองเห็นว่าไทยเป็นศัตรู และอาจจะมาถึงระเบิดเป็นการตอบแทน¹

อนึ่ง เมื่อสหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในไทยและได้นำอาวุธยุทโธปกรณ์เข้ามาเพื่อใช้ปฏิบัติการในอินโดจีนได้โดยสะดวก ก็อาจทำให้เกิดอันตรายต่อไทยได้หากสหรัฐอเมริกาต้องการบีบบังคับให้ไทยทำตามความประสงค์ ดังทัศนะของโรเบิร์ต แคนเนดี้ ชาวอเมริกัน กล่าวว่

...การตั้งกำลังทหารไว้ในประเทศไทยนั้น ย่ำแย่แน่นอนอเมริกันเลย แม้แต่ชาวไทยหลายคนก็ไม่ค่อยสบายใจ เพราะการเอาทหารไว้มากจนสามารถจะยึดครองประเทศไทยได้แล้วนั่นนำหวาดเสียวเหมือนกัน จริอยู่ไม่มีแว้วแม้แต่ว่าจะชวนให้คิดเลยว่าอเมริกาคงยึดครองประเทศไทย แต่ถาเกิดมีรัฐบาลซึ่งรักความประสงค์ของสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรงและซัดยผลประโยชน์แล้วใครจะรู้ได้ว่ "อาจจำเป็น" ต้องอาศัยกำลังทหารในประเทศไทยกดดันปัญหาการเมือง²

การมีกองกำลังสหรัฐอเมริกาตามฐานทัพต่าง ๆ ในประเทศไทยจึงทำให้บางครั้งสหรัฐอเมริกาแสดงบทบาทหลวงล่าอาณานิคมของไทยอย่างไม่เกรงใจ เช่นกรณีเรือมายาเกซ (The Mayaguez Incident) สืบเนื่องมาจากรัฐบาลกัมพูชา (พอลพต) ได้ใช้กำลังเข้ายึดเรือมายาเกซของสหรัฐอเมริกาขณะที่เรือลำดังกล่าวกำลังแล่นจากฮ่องกงมาไทย ในวันที่ 12 พฤษภาคม 2518 จากกรณีดังกล่าวไทยก็หันเกรงว่าสหรัฐอเมริกาจะใช้กำลังเข้าที่มียู่ในประเทศไทยทำการยึดเรือคืน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะทำให้ไทยต้องมาคานหากับเพื่อนบ้านมากขึ้น ไทยจึงได้เชิญเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยเข้าพบและแจ้งให้ทราบว่าไทยจะไม่อนุญาตให้ใช้ฐานทัพในไทยเพื่อปฏิบัติการน้อยอย่างเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นเรื่องระหว่างกัมพูชากับสหรัฐอเมริกา แต่ปรากฏว่าสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารจากเกาะโอกินาวามาตั้งที่สนามบินอุตะเกาโคโยที่ไม่ได้แจ้งให้ไทยทราบและได้นำกำลังพลและเครื่องบินจากอุตะเกาโคโยไปปฏิบัติการชิงเรือคืนมาได้ ทั้งยังได้ทิ้งระเบิดฆ่าเรื่อสัณนิวัตรเพื่อป้องกันกัมพูชาภัยคุกคาม

¹บุญชนะ อัจฉาการ. บันทึกทูตไทย. 2514. หน้า 81.

² "ทรรศนะทางการ เมืองของอเมริกันที่มียู่ไทย," ประชาชาติไทย. 12 ก.ค. 2509.

เรื่องนี้แม้ไทยจะประท้วง แต่สหรัฐอเมริกาไม่ใส่ใจปฏิบัติตามหรือแสดงความเคารพต่ออธิปไตยของไทย ทำให้รัฐบาลและนักศึกษาไทยประท้วงอย่างแข็งกร้าวจนได้รับการขอโทษอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรจากสหรัฐอเมริกาในที่สุด

การที่สหรัฐอเมริกาใช้ไทยเป็นฐานทัพก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยของประชาชนของไทยด้วย อาวุธยุทโธปกรณ์ที่สหรัฐอเมริกานำเข้ามาก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนในบางครั้ง เช่น เกิดอุบัติเหตุ จรวดจากเครื่องบินกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาทิ้งจอกอยู่สนามบินกองทัพอากาศไทยจังหวัดอุดรธานี พุ่งไประเบิดใกล้บ้านเรือนราษฎร ทำให้ราษฎรเสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บ 5 คน ทหารอากาศสหรัฐอเมริกามี 3 คน อีก 2 คน อาคารสาธิต สาเหตุที่จรวดระเบิดเพราะกลไกบังคับจรวดที่เครื่องบิน เกิดผิดพลาดระหว่างจอกอยู่ฐานทัพ เป็นผลให้ประชาชนซึ่งมีบ้านเรือนตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในไทยพลอยได้รับเคราะห์กรรมแบบเหตุการณ์จะไม่ร้ายแรงนัก แต่ทำให้วันแตรงวอาจเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นได้เสมอ

อนึ่ง การเข้ามาตั้งฐานทัพ ยังทำให้สหรัฐอเมริกาได้รับสิทธิพิเศษอย่างมากมาย มีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันเทียบเท่ากับบุคคลในคณะทูต¹ มีการนำสินค้าเข้ามาโดยไม่ต้องเสียภาษี ดังนั้น การที่ไทยให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในไทยก็เป็นการประกาศว่า ไทยได้ถูกผูกมัดตัวเองเข้ากับสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ แม้ไทยจะถือว่าฐานทัพและการควบคุมฐานทัพอยู่ในอำนาจของไทยก็ตามแต่ สหรัฐอเมริกามีสิทธิที่จะใช้ฐานทัพอย่างเต็มที่ในฐานะที่เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่ดิน² การมีฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในไทยระยะเวลานานถึง 14 ปี คือ พ.ศ. 2504 - 2518 ทำให้ไทยขาดอิสระในการดำเนินนโยบายทางประเทศและกลายเป็นศัตรูกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

1.4 การจารกรรมในประเทศไทย

นอกจากการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา จะก่อให้เกิดความผูกพันหลายอย่างแก่ไทยแล้ว ยังมีการจารกรรมข่าวสาร ข้อมูลของประเทศไทยด้วย การจารกรรมข้อมูลและข่าวสารกระทำ

¹ กจร. ก/ป7/2509/กท.15 พนารทางดาวไทย.

² "พนารทางชาติ," สยามรัฐ. 15 มิถุนายน 2509.

³ บุญนะ อัครถาวร. มันทักทไทย. 2514. หน้า 819.

ในรูปของยูเรียวซาญู และนักวิชาการอเมริกัน สิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายต่อความมั่นคงทางการเมืองของประเทศ ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาจึงมักแฝงไปด้วยความต้องการที่จะสืบราชการลับด้วยหน่วยปฏิบัติการลับ ซี ไอ เอ อันลือชื่อในการจารกรรมทั่วโลก ได้ให้การสนับสนุนทางด้านการข่าวแก่กรมตำรวจ โดยผ่านทางบริษัท ซี ซีพีพลาย สำหรับหน่วยงานที่มึนงงเกี่ยวกับภัยของการสืบหาข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2493 - 2519 อีกหน่วยงานหนึ่งก็คือหน่วยอาร์ปา (ARPA)¹ ซึ่งเข้ามาปฏิบัติการโดยอาศัยความร่วมมือของทหารไทย ร่วมประสานและปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร (ว.พ.ท.)

Military Research Development Centre (MRDC) และเป็นหน่วยงานที่ประสานงานใกล้ชิดกับกองบัญชาการการปราบปรามคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.) (Communist Suppression Operation Centre (SSOC) ของพลโทสายหยุด เกิดผล (ยศขณะนั้น) การจารกรรมค่านข้อมูลในประเทศไทยจะแบ่งออกมาในรูปนักวิชาการในนามของสถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยแสตนฟอร์ด (Stanford Research Institute : SRI) หรือมหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell Aeronautical Lab : CAL)² รัฐบาลไทยไม่ได้แสดงความสงสัยว่าวัตถุประสงค์ในการทำงานที่เคลื่อนไหวของนักวิชาการจากหน่วยอาร์ปาอาจเป็นเพราะไทยมองไม่เห็นเจตนาของสหรัฐอเมริกาหรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลดังกล่าว หน่วยอาร์ปามีข้อมูลเกี่ยวกับไทยบริเวณที่พรมแดนติดกับลาว ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย นครพนม จนถึงอุบลราชธานี โดยฝ่ายไทยทำหน้าที่หาข้อมูลที่จะนำมาวิจัยถึงสภาพสังคมและความเป็นอยู่ รวมทั้งลักษณะทางพุทธศาสนาของหมู่บ้านไทย-ลาวทุกจังหวัด เพื่อวางแผนควบคุมป้องกันการรุกรานของคอมมิวนิสต์จีนที่สหรัฐอเมริกาต้องการควบคุมไม่ให้ขยายตัวมากกว่าที่เป็นอยู่

การสำรวจและการสืบราชการลับ ช่วยให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาได้ทราบความเป็นไปในการดำเนินชีวิตของชาวไทยโดยละเอียด ข้อมูลเหล่านี้มีจำนวนมากและให้รายละเอียดมากเพียงพอที่จะทำให้สหรัฐอเมริกานำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาได้ อย่างไรก็ดีตามข้อมูล

¹ ยูสือชาวพิเศษ. "เบื้องหลังการจารกรรมของสหรัฐต่อประเทศไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์.

12(2) ; กุมภาพันธ์ 2517. หน้า 38.

² แหล่งเดิม.

ที่เก็บวิจัยไว้อย่างละเอียดละออนั้น เป็นข้อมูลที่มีความรู้ทางค่านิยม เศรษฐกิจและความปลอดภัยของพื้นที่อาณานิคมที่อยู่ในเขตวิจัย¹ แต่รัฐบาลไทยไม่ได้เอาใจใส่ที่จะนำข้อมูลของนักวิชาการกลุ่มอาณานิคมสำรวจมาเป็นประโยชน์ในการพัฒนามานเมืองแต่อย่างใด อาจกล่าวได้ว่าการรับความช่วยเหลือทำให้การสืบราชการลับของสหรัฐอเมริกาในไทยเป็นไปอย่างเปิดเผย โดยนักวิจัยอเมริกันได้รับความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกจากรัฐบาลไทยอย่างดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความเกรงใจสหรัฐอเมริกาก็เป็นได้ จากการที่สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์ด้านข้อมูล จากประเทศไทยนั้น ทำให้อาจสรุปได้ว่าการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแม้จะมิใช่ประโยชน์แก่ไทยในการพัฒนาประเทศ แต่สหรัฐอเมริกาก็ได้รับประโยชน์ด้วย

1.5 เสียเกียรติในสายตาของชาวโลกและชาวอเมริกัน

การรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทำให้ไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ เสียเกียรติจากประเทศผู้ให้ว่า "ช่างขอ" จนกลายเป็นเป้าโจมตีและสนประมาทจากนักการเมืองของสหรัฐอเมริกา ตลอดเวลาว่า สหรัฐอเมริกาได้หันไปสนใจกับการช่วยเหลือประเทศไทยแต่เพียงฝ่ายเดียวเป็นผลกระทบต่อกิตติภูมิของไทยเป็นอย่างมาก แต่ในความเป็นจริงนั้น ไทยขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาคือความภาคอันแพงอย่างยิ่ง² นักการเมืองสหรัฐอเมริกามองประเทศไทยเสมือนอาณานิคมที่ทองคอยรับความช่วยเหลือจากเมืองแม่ว่า "การที่ไทยรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกานั้น สหรัฐอเมริกาเป็นเพียงฝ่ายให้ หากได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ยิ่งกว่านั้นฝ่ายผู้รับก็ได้แต่แถมขอ³

การสนประมาทไทย แม้จะเป็นวิธีที่สหรัฐอเมริกาไม่ควรพึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ถือเป็นความบกพร่องของรัฐบาลไทยในขณะนั้นด้วยว่า ไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะตามมา เวลาทำสัญญาความช่วยเหลือก็กระทำในลักษณะค่อนข้างปิด ไม่เปิดเผยให้ประชาชนทราบ ซึ่งเรื่องนี้ได้มี

¹ผู้สื่อข่าวพิเศษ. "เบื้องหลังการจารกรรมของสหรัฐในประเทศไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์.

12(2) : กุมภาพันธ์ 2517. หน้า 38.

²"สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (แอมแปง) ของสหรัฐในไทยควรจะหยุดกันเสียที," สยามรัฐ.

22 ธันวาคม 2517.

³กจร.ก/ป7/2509/กท.15. ทหารทางประเทศไทย.

หนังสือเวียนที่ นว.95/2493 เรื่องมีให้เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับเรื่องสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือ
ทางการทหารแก่ประเทศไทย ลงวันที่ 21 เมษายน 2493 ด้วยฝ่ายไทยเกรงว่าจะเป็นผลเสียหยา
จนอาจเป็นสาเหตุที่จะไม่ได้รับความช่วยเหลือ¹ การปกปิดเช่นนี้ประชาชนไม่มีโอกาสได้ทราบ เป็น
เรื่องของรัฐบาลไทยกับสหรัฐอเมริกา แต่เวลาถูกผู้หมิ่นหรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหาย ขอมมีผล
กระทบถึงคนไทยทั้งประเทศ

ผลกระทบทางการเมือง ซึ่งเกิดจากการได้รับความช่วยเหลือมีมากมาย ไม่อาจ
นำมากล่าวได้ทั้งหมด จากการศึกษาพบว่าสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ไทยก็เพื่อผลประโยชน์
ของตน และแสดงถึงเจตนาของสหรัฐอเมริกาว่า ต้องการผลตอบแทน เพราะสหรัฐอเมริกา มักจะขอร้อง
และย้าอูเสมอให้รัฐบาลไทยช่วยประกาศประชาสัมพันธ์ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทย เพื่อ
ให้ประชาชนไทยได้ทราบ ตั้งแต่ออกเป็นหนังสือเวียน แลงการณ สุนทรพจน์ หรือเอกสารใด ๆ ที่จะ
เป็นการประชาสัมพันธ์สหรัฐอเมริกาในทางที่ดี ทั้งยังให้เน้นถึงการ เป็นภาคีร่วมกันระหว่างไทยกับสหรัฐ
อเมริกาในองค์การ ส.ป.อ. อีกด้วย² สหรัฐอเมริกาตระหนักดีว่า เจตนาของคนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ไทย
เป็นอย่างไร เมื่อมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์คำทมิไปในทำนองว่าสหรัฐอเมริกามีคังใจให้เกิดประโยชน์แก่
คนไทย หากเป็นการหวังผลทางการเมือง ทำให้สหรัฐอเมริกามีหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ
ของไทย ขอให้ช่วยโฆษณาผลการช่วยเหลือต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ไทย³

อนึ่ง ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาในระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2519
มีจำนวนลดลงเพราะเหตุว่าสหรัฐอเมริกาคัดค้านนโยบายลัทธิกัสนัน ประกอบกับสหรัฐอเมริกาคัดแสดง
บทบาทเขาไปการกาชการ เมืองไทยในหลาย ๆ เรื่องดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ
สหรัฐอเมริกาเสื่อมลง เริ่มมีการเรียกร้องจากฝ่ายประชาชน นิสิต นักศึกษา ให้สหรัฐอเมริกาดอนฐานทั

¹ กจข.มท.0201.2.1.22/1. มีให้เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลอเมริกาให้ความช่วยเหลือ
ทางการทหารแก่ประเทศไทย (พ.ศ. 2493).

² กจข.(3) สร.0201.13.1/28. การโฆษณาความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่สหรัฐให้แก่ประเทศไทย
(1 ส.ค. - 28 ก.ย. 2500).

³ กจข.ก/ป7/2500/สร.6 ปีที่ 2. การประชุมคณะรัฐมนตรี.

ออกจากประเทศไทย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสหรัฐอเมริกาอย่างมากมาย ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีนักศึกษาเข้าร่วมและขึ้นประท้วงการกระทำของสหรัฐอเมริกาอย่างเปิดเผย รวมทั้งคัดค้าน การมีฐานทัพจนกระทั่งฝ่ายที่สหรัฐฯก็ถอนตัวออกจากประเทศไทย พ.ศ. 2519 การถอนตัว ออกจากประเทศไทยไม่ได้เกิดจากการขับไล่อของไทยแต่ฝ่ายเดียว สหรัฐอเมริกาเองก็มีแนวโน้มจะ ถอนทหารออกจากประเทศไทยอยู่แล้วเพราะเสรีภาพการกิจในอินโดจีน (สหรัฐอเมริกาถอนทหารออกไปจาก อินโดจีนหมดสิ้นใน พ.ศ. 2518) การขับไล่อของไทยจึงช่วยในการตัดสินใจถอนตัวของสหรัฐอเมริกา เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ผลกระทบทางการเมืองการทหาร

ความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐอเมริกาให้ไทย ได้แก่ การช่วยเหลือแบบให้เปล่า ความช่วยเหลือแบบออกค่าใช้จ่ายร่วมกัน การช่วยเหลือแบบให้ยืม และการช่วยเหลือแบบขายตามต้นทุน แล้วในครั้งที่ 3 ความช่วยเหลือเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ คือ

2.1 อาวุธยุทโธปกรณ์และการศึกษาอาวุธ

อาวุธยุทโธปกรณ์ของทหารไทยที่มีอยู่ในขณะนั้นค่อนข้างล้าสมัยไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการป้องกันเอกราชของชาติและการที่จะจัดซื้อตามขอมเป็นภาระหนักของรัฐบาลที่จะจัดหางบประมาณ หากปล่อยปละละเลยก็ไม่ได้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก เนื่องจากว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพไทย อ่อนแออย่างมาก ไทยจึงยอมรับความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกา หากคิดเป็นยอดรวมเงิน ช่วยเหลือตามโครงการตั้งแต่ พ.ศ. 2493 - 2519 มีจำนวนมากกว่า 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แม้ว่า รายละเอียดจะเป็นสิ่งที่ไม่เปิดเผยสำหรับราชการทหาร แต่ก็เป็นที่ประจักษ์กันก็อยู่ที่ทางตรงและทางอ้อม ว่ากองทัพไทยได้รับอาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเพิ่มสมรรถภาพ

¹ พลเอกสาบยุทธ์ เกิดผล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิตยสารรบ หอมกระหนาบ และสมศักดิ์ มหาทรัพย์สกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, นิตยสารรบหิมทิพย์ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2533.

ทางการปฏิบัติการรบ และการส่งกำลังบำรุงเป็นอย่างมาก ทำให้ไทยสามารถประสานการรบใน
ด้านการส่งกำลังบำรุงกับประเทศภาคี ส.ป.อ.

นอกจากนั้นไทยยังได้รับความช่วยเหลือในการจัดส่งนายทหารไปศึกษาในงานใน
โรงเรียนหรือสถาบันทางทหารของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือจัดตั้งโรงเรียนสอนวิชา
ให้แต่ละเหล่าทัพ ทำให้กองทัพไทยมีการพัฒนาไปมาก หากไม่ได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาแล้ว
เงินที่ใช้ในกองทัพจะถึงงบประมาณจากเศรษฐกิจไปมาก¹ กล่าวคือ การที่ไทยได้รับความช่วยเหลือจาก
สหรัฐอเมริกาทำให้ไทยใช้เงินงบประมาณประเทศไปพัฒนากองทัพน้อยลงเป็นการช่วยในด้านการเศรษฐกิจ
ทางอ้อม² หรือมิฉะนั้นการพัฒนาค่าอื่น จะต้องหยุดชะงักไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะอาวุธ
ยุทโธปกรณ์สำหรับกองทัพมีราคาสูงนั่นเอง

ความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกา ภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 26 ปี
ทำให้กองทัพพัฒนาไปมาก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทางทหาร มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถทำ
การรบได้ก็ ดังที่ไปปฏิบัติการรบในสงครามเกาหลีและสงครามเวียดนาม จนเป็นที่ยอมรับของพันธมิตร
นานาชาติ ยังผลให้เป็นพื้นฐานแรงของฝ่ายศัตรูที่รุกรานประเทศไทย³

การช่วยเหลือทางทหารที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มจำนวนมากขึ้นภายหลัง
จากการทำสัญญาถ้อยแถลง ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถให้ความช่วยเหลือไทยได้อย่างเต็มที่ โดย
ไม่จำเป็นต้องรอความตกลงของภาคี ส.ป.อ.อื่น ๆ ตัวอย่างที่สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลืออย่างฉับพลัน
เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในลาวกรณีการสู้รบในลาวระหว่างเจ้าสุภานุวงศ์กับเจ้าสุวรรณภูมิ เมื่อ พ.ศ. 2505
เป็นผลให้ประเทศภาคี ส.ป.อ. ให้ความส่งกำลังเข้ามาช่วยเหลือไทยด้วย อาทิเช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย
และนิวซีแลนด์

¹พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่
บ้านเลขที่ 107/1 ถนนบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2533

²พลเอกสายหยุด เกิดผล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ และสมศักดิ์ มหาทรัพย์สกุล
เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงแรมมิสทีเรียล เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2533

³บุญฤทธิ์ ทรพรหมานนท์. ความร่วมมือทางการทหารกับต่างประเทศและนโยบายช่วยเหลือตนเอง
ของประเทศไทย. 2515. หน้า 39.

2.2 อาวุธไม่เหมาะสม

อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา นั้น อาวุธบางชนิดเป็นอาวุธที่ล้าสมัย ราคาค่อนข้างแพง อะไหล่ที่จะใช้ประกอบอาวุธ ในบางครั้งยังไม่สามารถจัดหาซื้อได้เนื่องจากความล้าสมัย¹ ทำให้กองทัพไทยมีอาวุธที่เป็นของเหลือใช้เป็นจำนวนมากและการให้ความช่วยเหลือในบางครั้งให้อาวุธที่ไม่ตรงกับความต้องการที่จะนำไปใช้ในกรณีที่เกิดความจำเป็นขึ้น บ้างครั้งอาวุธที่ให้กับไทยอย่างไม่ต่อเนื่อง ทำให้การจัดหาเพิ่มเติมทำได้ไม่ทันการ

2.3 ค่าใช้จ่ายและงบประมาณ

การรับความช่วยเหลือทางการเงินทางทหารจากสหรัฐอเมริกาทำให้ไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หลายอย่างเพราะความช่วยเหลือบางอย่าง สหรัฐอเมริกาไม่ได้แบบให้เปล่า รัฐบาลไทยต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมาก สันเปลี่ยนงบประมาณที่ต้องจัดหาเงินมาสมทบเมื่อได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มาก ๆ รัฐบาลจึงได้ออกแถลงการณ์ชี้แจงเรื่องค่าใช้จ่ายตามความตกลงว่าด้วย การช่วยเหลือทางทหารระหว่าง รัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา²

การช่วยเหลือทางทหารที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกา ส่วนหนึ่งไทยต้องหางบประมาณมาสมทบด้วย เช่น ในรูปของค่าเบี่ยเลี้ยง ค่าที่พัก ฯลฯ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นการสร้างภาระให้กับรัฐบาลไทย จนกระทั่งรัฐมนตรีกลาโหม (จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. 2497) ได้รายงานสรุปไปยังคณะรัฐมนตรีว่าการที่หน่วยจัสแมกเข้ามาอยู่ในไทย ทำให้ไทยต้องมีการระดมเงินในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเฉพาะใน พ.ศ. 2496 จ่ายเพิ่ม 5,650,000 บาท และใน พ.ศ. 2497 เป็นเงิน 8,397,025 บาท สำหรับนายสิบอเมริกัน จำนวน 12 คน ถึงงบประมาณไว้ 22 ล้านบาท ก็ยังไม่พอให้จ่าย ต้องมีการทวงถามการคลังจ่ายเพิ่มอีก 3,319,000 บาท แม้สหรัฐอเมริกาจะแสดงความเห็นใจไทยอย่างไรก็ตาม แต่การที่ไทยต้องแบกรับภาระ

¹บุญฤทธิ์ ทรนทรานนท์. ความร่วมมือทางการทหารกับต่างประเทศและนโยบายช่วยเหลือตนเองของประเทศไทย. 2515. หน้า 39.

²กจร.(3) สร.0201.13.1/27. แถลงการณ์สำนักคณะรัฐมนตรี เรื่องค่าใช้จ่ายตามความตกลงว่าด้วยการช่วยเหลือทางทหารระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา 17 - 26 มิถุนายน 2500.

เกี่ยวกับหน่วยจัสแมกก็เป็นปัญหาแก่ไทยมิใช่น้อย ค่าใช้จ่ายรวมไปตั้งแต่เครื่องใช้ส่วนบุคคล ค่าคิดแปลงที่พัก น้ำมันเชื้อเพลิงการรับรอง ฯลฯ รวมแล้ว 5,279,600 บาท นอกจากนั้นยังต้องสร้างที่พักโดยตั้งงบ 14 ล้านบาท และของบเพิ่มเติมเป็น 21,026,625 บาท¹

การกระจายข้างต้นนั้น ไทยได้หารือไปยังสถานทูตอเมริกัน โดยไทยเสนอให้สหรัฐอเมริกาออกค่าใช้จ่าย ค่าเช่าบ้าน ค่าเบียดเบียน ค่าขนพาหนะ สำหรับทหารอเมริกันที่เข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทยเองโดยไม่ทองเอาเงินจากไทยแต่ฝ่ายอเมริกันปฏิเสธ โดยอ้างว่าไม่สามารถแก้ไขสัญญาตามข้อตกลงในข้อ 8 ได้ (ดูสัญญาข้อ 8 ในภาคผนวก) เพียงแต่จะชดเชยทหารรายจ่ายเล็กน้อยลง (ค่าที่พัก เบียดเบียน คิดเป็นเงิน 7 ล้านบาทต่อปี) แล้วเสนอให้รัฐบาลไทยจัดหาที่พักให้หน่วยจัสแมกด้วย พร้อมทั้งตั้งเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา จะได้ไม่ต้องเอาเบียดเบียนที่พัก²

ไทยต้องใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับทหารอเมริกันหน่วยจัสแมกที่อยู่ในประเทศไทย ก็เพราะไทยมีข้อผูกพันตามความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารตามข้อ 8 ที่ได้กระทำเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493 การจัดสรรเงินตามความตกลงนี้ ทำให้ไทยต้องเพิ่มยอดเงินขึ้นทุก ๆ ปี จากจำนวน 4,100,000 บาท (พ.ศ. 2493) เป็น 6,000,000 บาท (พ.ศ. 2495) จากจำนวน 5,650,000 บาท (พ.ศ. 2496) เป็น 15,000,000 บาท (พ.ศ. 2497) และ 20,000,000 บาท (พ.ศ. 2498)³ นอกจากนั้นยังเป็นค่าที่พัก ค่าพาหนะ รวมแล้วไม่ต่ำกว่าปีละ 15 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการลำเลียงทั้งภายในและภายนอกประมาณ 7 ล้านบาท ซึ่งทางกระทรวงกลาโหมถือว่าเป็นรายจ่ายที่สูงมาก เป็นการสร้างภาระค่างบประมาณของกระทรวงเป็นอย่างมาก ทำให้ไทยพยายามจะเลิกภาระผูกพัน

¹ กจร. (3) สร. 0201.13.1/9. การรับความช่วยเหลือทางการเงินจากสหรัฐ (ค่าใช้จ่ายของหน่วย JUSMAG ที่ฝ่ายรัฐบาลไทยจะต้องเป็นผู้ก่อให้เกิด) หนังสือนัด สืบ - ความมากที่ สร. 910/2497 ลงวันที่ 12 มกราคม 2497.

² แหล่งเดิม. อ้างจาก สร. 02179/2499 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2499.

³ แหล่งเดิม. อ้างจาก สร. 6152/2499 ลงวันที่ 24 เมษายน 2499.

ตามข้อ 8 เนื่องจากไทยมีการที่จะขยายกำลังกองทัพไทยเพิ่มขึ้น ถ้าเอาเงินส่วนนี้ไปบำรุงกองทัพ ก็จะสามารถทำให้กองทัพเข้มแข็งมากขึ้น

เมื่อไทยหาทางดำเนินการ เพื่อเลิกสัญญาตามพันธะผูกพันตามข้อ 8 คำตอบของ สหรัฐอเมริกากลับแสดงเจตนาในลักษณะทางบวก โดยเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย กล่าวว่า "...รัฐบาลสหรัฐฯ ใ้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่รัฐบาลไทยนับเป็นพัน ๆ ล้าน เมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายรัฐบาลไทยที่คงออกค่าใช้จ่ายแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะเปรียบเทียบกันได้..."¹

สหรัฐอเมริกาได้ปฏิเสธข้อเสนอลงของ ไทย และยังคงยืนยันตามข้อผูกพันทางทหาร ใน พ.ศ. 2493 (ทูลายละเอียดในภาคผนวก) ซึ่งเป็นภาระทั้งในส่วนของสหรัฐอเมริกาและในส่วนของไทยที่พอจัดการปรับปรุงกองทัพทั้งในด้านการส่งกำลังบำรุง อาวุธยุทโธปกรณ์ การรักษาความสงบภายใน ประเทศจึงเป็นสิ่งที่ต้องใช้จ่ายเงินทั้งสิ้น ทำให้สิ้นเปลือง

2.4 ไทยขาดการพัฒนาตนเอง

การได้รับความช่วยเหลือทางทหารทำให้กองทัพไทยเกิดความเคยชินในการได้รับความช่วยเหลือ เพราะอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ได้รับนั้น เป็นระบบอาวุธมาตรฐานแบบสหรัฐอเมริกาแทบทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อขาดแคลนอาวุธจึงจำเป็นต้องสั่งซื้อจากสหรัฐอเมริกาโดยตรง ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ ทั้งยังทำให้ไม่สามารถพัฒนาการทำอาวุธขึ้นมาใช้เองได้ นอกจากนั้นในการได้รับความช่วยเหลือในการฝึกอบรมหน่วยทหารตามยุทธวิธีแบบอเมริกัน ก็ทำให้ไทยขาดการพัฒนากองทัพด้วยตนเอง คอยแต่รับฟัง ซึ่งไม่เป็นผลดีในการพัฒนา กองทัพ รวมไปถึงการซ่อมแซมยานพาหนะซ่อมไม้สะดวก เนื่องจากต้องพึ่งอะไหล่จากสหรัฐอเมริกาอีกเช่นกัน จนอาจกล่าวได้ว่า ไทยต้องเสียงบประมาณในการจัดหาจัดซื้อ และบำรุงรักษาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือมาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นไทยจึงควรหาทางพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ขึ้นมาใช้เอง ภายในกองทัพ แทนการพึ่งพาความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาก็จะเป็นการดียิ่งขึ้น

¹ กจช.(3)สร.0201.13.1/9. การได้รับความช่วยเหลือทางการเงินทางทหารจากสหรัฐ(ค่าใช้จ่ายของหน่วยจัสแมกที่ฝ่ายรัฐบาลไทยจะต้องเป็นผู้ออกให้ อ้างหนังสือ สืบ-ควมาภักดิ์ สร.16703/2500 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2500

3. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

การที่ไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทั้งทางด้านการเศรษฐกิจและการทหาร ทำให้มีจำนวนทหารอเมริกัน และผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งเข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทย เกิดการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในประเทศไทย มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรม การก่อสร้าง สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบสะท้อนต่อราคาสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภคอย่างมากมาย แม้ว่าทหารอเมริกันที่เข้านำนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อไทยในด้านการป้องกันร่วมกันก็ตาม แต่ก็มีผลกระทบทางเศรษฐกิจของจังหวัดที่มีฐานทัพอเมริกันตั้งอยู่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจึงมีทั้งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ กล่าวคือ

3.1 การลงทุนด้านสาธารณูปโภคในส่วนภูมิภาค

การลงทุนด้านสาธารณูปโภคของไทย เน้นหนักในส่วนภูมิภาคที่มีการตั้งฐานทัพของทหารอเมริกัน อันได้แก่ การสร้างถนนหนทาง การก่อสร้าง สถานบริการ การก่อสร้างสนามบิน และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ทหารอเมริกันในประเทศไทย ถนนสายสำคัญ ๆ ที่ได้ก่อสร้างขึ้น ได้แก่ ถนนสายมิตรภาพ ระหว่างกรุงเทพฯ ถึงนครราชสีมา สายกบินทร์บุรี ถึงฉะเชิงเทรา ทางสายขอนแก่น ฯลฯ

แม้ว่าถนนเหล่านี้ในจุดมุ่งหมายเดิมจะสร้างเพื่อประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ แต่ประชาชนก็ได้ใช้ประโยชน์เป็นเส้นทางคมนาคมสัญจรไปมา ใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้า และยังช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น การก่อสร้างอื่น ๆ เช่น สร้างที่พัก สร้างสนามบิน ช่วยให้อสังหาริมทรัพย์บริเวณนี้ ทราบ ยี่สิบ ไร่ราคาดี ส่วนสาธารณูปโภคอื่น ๆ ก็ได้มีการพัฒนาขึ้นมา เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ โทรเลข โทรศัพท์อื่น ๆ ในส่วนของประชาชนตามฐานทัพ ก็มีการก่อสร้างบ้านพักให้เขาเป็นจำนวนมาก

3.2 เงินตราหมุนเวียน

ประเทศไทยมีเงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก จากการใช้จ่ายของทหารอเมริกันที่อยู่ตามฐานทัพต่าง ๆ หรือของทหารอเมริกันที่เข้ามาพักผ่อนระหว่างการทำสงครามอินโดจีน และจากผู้เชี่ยวชาญอเมริกันที่เข้ามาพำนักในไทยการใช้จ่ายของกลุ่มคนดังกล่าวจะมุ่งเพื่อใช้ภายในบ้านถึงโรงแรม หอพัก อาหารการกิน ทำให้เงินดอลลาร์สะพัดมาก จนอาจกล่าวได้ว่า การใช้จ่ายของทหารอเมริกันระหว่าง พ.ศ. 2512 - 2514 นั้น โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 38 เป็นการใช้จ่ายในประเทศไทย

ของทหารที่ประจำการอยู่ในประเทศไทย ร้อยละ 11 เป็นของทหารจากเวียดนามมาพักผ่อนในไทย ร้อยละ 10.9 เป็นค่าจ้างแรงงานไทยตามท้องถิ่นต่าง ๆ ร้อยละ 17.3 เป็นการบำรุงรักษารฐานทัพ ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและรายจ่ายอื่น ๆ ที่ไม่แยกรายละเอียด¹ รวมไปถึง เงินคอลลารีในรูปของความช่วยเหลือและค่าใช้จ่ายในกิจการทหารของกองทัพสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ทำให้เงินตราต่างประเทศหมุนเวียนในตลาดการเงินของประเทศเพิ่มขึ้น คนไทยส่วนหนึ่งมีงานทำ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจตามแหล่งฐานทัพเฟื่องฟูอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้น การใช้จ่ายของทหารอเมริกันในประเทศไทยระหว่างที่ทำการสงครามอินโดจีนในลาว เขมร และเวียดนามทำให้เกิดอาชีพต่าง ๆ อาทิ การขายบริการ เมียเช่า บานเช่า การใช้จ่ายของทหารอเมริกันในประเทศไทยระหว่างการทำสงครามอินโดจีน ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากจำนวน 361 ล้านบาท ใน พ.ศ.2506 เป็นจำนวน 4,918 ล้านบาท ใน พ.ศ.2511 ซึ่งเป็นปีที่ได้รับสูงสุด และใน พ.ศ.2517 มีจำนวนสูงถึง 3,390 ล้านบาท เมื่อรวมรายจ่ายค่าน้ำของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยในช่วง 12 ปี (2506 - 2517) ที่สงครามรุนแรงในอินโดจีน ปรากฏมียอดรวมทั้งสิ้น 38,778 ล้านบาท อย่างน้อยยอดเงินจำนวนนี้มีส่วนช่วยเป็นอย่างมากในการคำนวณดุลการชำระเงินของประเทศไม่ให้เกิดขาดดุล²

ผลกระทบสำคัญของการใช้จ่ายของทหารอเมริกันในประเทศไทยคือ การเฟื่องฟูด้านอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว กรุงเทพฯ กลายเป็นแหล่งบันเทิงสำคัญของทหารอเมริกันที่ลาพักจากสงครามเวียดนาม ค่าใช้จ่ายทางทหารของสหรัฐอเมริกาช่วยให้เศรษฐกิจคล่องตัว เกิดการสะพัดเงินตราเกือบ 2,000 ล้านบาท ประชาชนทั่วไปมีโอกาสได้รับเงินตราต่างประเทศจากการติดต่อกับทหารอเมริกันเกิดการหมุนเวียนทางการเงินในแหล่งต่าง ๆ ที่ทหารอเมริกันเข้าไปให้บริการ

¹L. Thompson. United States Military Spending in Thailand. U.S. Embassy Bangkok May 5, 1972. (Xeroxed) ; อ้างอิงมาจาก บุญคง หันจางสิทธิ์ "ฐานทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจและสังคมไทย," ธรรมศาสตร์. 5(1) ; มิถุนายน - กันยายน 2518. หน้า 11.

²"บรรยากาศการลงทุนหลังสงครามอินโดจีน," เศรษฐกิจและสังคม. 12(4) ; พฤษภาคม - มิถุนายน 2518. หน้า 42 - 43.

3.3 เกิดการสร้างงาน

การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในไทย คนไทยส่วนหนึ่งมีงานทำ ทั้งทางตรงและทางอ้อม บริเวณใกล้ที่พักของฐานทัพต่าง ๆ มีร้านค้าเกิดขึ้น อาทิเช่น การค้าขายบริเวณฐานทัพในจังหวัดอุดรธานี ทาคสิ นครราชสีมา ทำให้เกิดการสร้างงานแก่คนเป็นจำนวนมาก¹

จากการสำรวจของกองภาวะเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อเดือนเมษายน 2518 พบว่า กำลังทหารสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย 26,000 คน ตามฐานบิน ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการจ้างงานทางตรงและทางอ้อมแก่คนไทยรวมกันจำนวน 98,196 คน ซึ่งหากทหารสหรัฐอเมริกาถอนทหารออกไปแล้ว จะกระทบกระเทือนต่อจำนวนคนดังกล่าวทันที² ดังนั้น การที่ทหารอเมริกันในไทยจึงทำให้เกิดการสร้างงาน กล่าวคือ คนไทยจำนวน 98,196 คน ที่ทำงานกับทหารอเมริกัน ในจำนวนนี้แยกออกเป็นการจ้างงานทางตรง³ 48,299 คน และการจ้างงานทางอ้อม⁴ 49,870 คน หากมีการถอนทหารออกไปแล้ว การจ้างงานที่จังหวัดอุดรธานีและค่ายรามสูร จะกระทบกระเทือนมากที่สุด โดยกระทบกระเทือนทั้งทางตรงและทางอ้อมถึง 25,098 คน รองลงไปได้แก่สระแก้ว

¹ "ไมตรีไทย-แย่งกอบอุ้มยิ่ง ราษฎรพากันต้อนรับทหารสหรัฐอเมริกา," ไทย 30 พฤษภาคม 2505.

² สังคม-วิเคราะห์. "ผลจากการถอนทัพของสหรัฐ," เศรษฐกิจและสังคม. 12(5) ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2518. หน้า 46.

³ การจ้างงานทางตรง หมายถึง การจ้างงานโดยยานทหารสหรัฐทุกหน่วย การจ้างโดย BX (Army Base Exchange) และ PX (Army Post Exchange) การจ้างยามรักษาการณ์ การจ้างงาน Contractors และการจ้างส่วนตัวโดยทหารในฐานทัพ ; อ้างอิงมาจาก สังคม-วิเคราะห์. เล่มเดิม.

⁴ การจ้างงานทางอ้อม หมายถึง การจ้างโดยเอกชนทั่วไป ซึ่งกิจกรรมสืบเนื่องมาจากการที่ทหารสหรัฐในประเทศไทย เช่น การจ้างงานในมิวนิเชียนหรือแคมป์ การจ้างงานบริเวณฐานบินหรือแคมป์ และการจ้างงานในเมือง เฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ; อ้างอิงมาจาก สังคม-วิเคราะห์. เล่มเดิม.

และแสมสาร ซึ่งกระทบกระเทือน 23,311 คน และนครราชสีมา ประมาณ 22,550 คน ที่
กระทบกระเทือนน้อยที่สุด ภูเก็ต อุบลราชธานี ประมาณ 3,650 คน เท่านั้น¹

ในการสำรวจการจ้างงานทางอุตสาหกรรมทั้งหมด มีประมาณ 49,315 คนนั้น สามารถ
แยกประเภทของการจ้างงานออกเป็นรายละเอียดได้อีกว่า กิจกรรมที่กระทบกระเทือนมากที่สุด ภูเก็ต
बार ซึ่งมีจำนวนถึง 625 แห่ง² มีคนงานและลูกจ้างของ 15,450 คน ผู้รับจ้างประมาณ
13,815 คน เมียเช่า 10,000 คน โสภณ 2,050 คน กังรายละเอียดตาราง 20

¹สังคม-วิเคราะห์: "ผลจากการถอนทัพของสหรัฐ," เศรษฐกิจและสังคม. 12(5) ;
กรกฎาคม - สิงหาคม 2518. หน้า 47.

²บุญคง หันจางสิทธิ์. "ฐานทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจและสังคมไทย," ธรรมศาสตร์.
5(1) ; มิถุนายน - กันยายน 2518. หน้า 112.

ตาราง 20 ตัวเลขประมาณการจ้างงานทางอ้อมรายฐานเงิน เมษายน 2518 (ไม่รวมรายการจ้างงานภายในฐานเงินและแคมป์)

รายการ	นครพนม	อุดรธานี	อุบลราชธานี ¹	นครราชสีมา	อุทัยธานี	ยอดรวม
บาร	2,500	3,500	750	3,700	5,000	15,450
ไนท์คลับ	320	320	320	320	320	1,600
อาบอบนวด	150	150	150	150	150	750
โรงแรม	60	60	60	60	60	300
มังกาโล	375	375	375	375	375	1,874
สามล้อ	2,350	7,050	500	3,915	-	13,815
แท็กซี่	150	150	75	150	200	725
รถสองแถว	125	125	-	125	200	575
รถบัส	60	60	60	60	60	300
รถรับเช่า	1,500	3,000	150	2,500	2,850	10,000
หญิงโสเภณี	500	500	50	500	500	2,050
ร้านเสริมสวยและ						
ร้านตัดเสื้อสตรี	110	250	50	250	250	910
ร้านตัดเสื้อชาย	80	200	50	200	150	680
ร้านขายของที่ระลึก	45	60	60	60	60	285
รวม	8,325	15,800	2,650	12,365	10,175	49,315

ที่มา : กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจฝ่ายเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ และกองวางแผนประชากรและกำลังคน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (มิถุนายน 2518)

¹ประมาณการจากหอพักทหารสหรัฐอเมริกาท้ายที่เหลืออยู่ จำนวน 300 คน เป็นเกณฑ์

จากตาราง 20 การจ้างงานที่ฐานที่ลุดจะมีมากที่สุด รองลงไปคือ นครราชสีมา อุตะเภานครพนม และอุบลราชธานี ตามลำดับ นอกจากนั้นยังทำให้อาชีพขายบริการของไทยขยายตัว ซึ่งได้แก่ การเปิดบาร์ สามล้อ และกรรยาเช่า มีจำนวนค่อนข้างมาก ก่อให้เกิดการจ้างงานในทุกประเภททั้งทางตรงและทางอ้อมตามฐานที่พิกทาง ๆ ดังตาราง 21

ตาราง 21 สรุปการจ้างงานทุกประเภททั้งทางตรงและทางอ้อมในฐานที่สหรัฐอเมริก

หน่วย : คน

ฐานที่	ทางตรง	ทางอ้อม	รวม
อุตะเภและแสมสาร	13,000	10,311	23,311
นครราชสีมา	10,000	12,500	22,500
อุดรธานีและคำมรามสุย	9,100	15,998	25,098
นครพนม	5,000	8,411	13,411
กรุงเทพฯ	6,000	-	6,000
อุบลราชธานี	1,000	2,650	3,650
อื่น ๆ รวมกัน	4,199	-	4,199
รวม	48,299	49,870	98,169

ที่มา : กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจ ฝ่ายเตรียมพร้อมคานเศรษฐกิจ กองวางแผนประชากรและกำลังคน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (มิถุนายน 2518)

จากตาราง 21 การจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมในอุตสาหกรรมอเมริกา มีมากที่สุดที่
 คายรามสูรย์และอุตสาหกรรมรองเท้าไปไคแก อูตะเกาและแอสบาส นครราชสีมา นครพนม และอื่น ๆ
 ตามลำดับ แม้แต่ในกรุงเทพฯ ก็มีการจ้างงานทางตรงถึง 6,000 คน

อาจกล่าวได้ว่า เมื่อมีการถอนทหารอเมริกันออกจากประเทศไทย ตามประมุขิต
 ของประชาชนส่วนใหญ่แล้ว จะทำให้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยมากขึ้น เพราะการมีทหารอเมริกันในไทย
 อันเนื่องมาจากการได้รับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาทำให้คนไทยมีงานทำ ดังนั้นหากถอนทหาร
 อмерикันออกไป จะเกิดความกระทบกระเทือนต่อการตกงานของคนไทย เพราะการจ้างงานทางอ้อมมี
 มากกว่าการจ้างงานทางตรง คนที่มียาได้น้อยที่เกิดจากการจ้างงานทางอ้อมย่อมเดือดร้อนเนื่องจาก
 รายได้น้อย การศึกษาน้อยหางานใหม่ทำได้ยาก ยิ่งไปกว่านั้นการจ้างงานเหล่านั้นมีอย่างกระจุกกระจิก
 ไม่มีการรวมกลุ่มที่ชักจูงให้เกิดกรณีของนายคาสเซสแล้วกฎหมายแรงงานมักจะเข้าไปเกี่ยวของได้ยาก
 ประชาชนทั่วไปก็ต้องกลับไปประกอบอาชีพตามเดิม¹

3.4 การลงทุนด้านอุตสาหกรรม

การได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารจากสหรัฐอเมริกาในระยะ
 สงครามอินโดจีนนั้น ผลประโยชน์อย่างหนึ่งที่ไทยได้รับ ได้แก่การขยายตัวของการลงทุนในด้านการอุตสาหกรรม
 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ไทยเริ่มพัฒนาประเทศ ประกอบกับได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกา
 มาสนับสนุนการพัฒนาประเทศในทางต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านสาธารณสุข ปลูก รวมทั้งการที่รัฐบาลมีเสถียรภาพ
 ทางการเมืองและเปิดโอกาสให้นักลงทุนเข้ามาดำเนินการเป็นอย่างมาก และมีการออกกฎหมายส่งเสริม
 การลงทุนเพื่อจูงใจการลงทุน ใน พ.ศ. 2503 จึงทำให้เกิดการตื่นตัวทางด้านการลงทุนเป็นอย่างมาก

ในการลงทุนของต่างประเทศในช่วงสงครามอินโดจีนพบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นชาติที่
 ลงทุนเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนของชาวต่างประเทศอื่น ๆ ที่มาลงทุนในไทย กล่าวคือ
 สหรัฐอเมริกาลงทุนเฉพาะใน พ.ศ. 2505 จำนวน 115 ล้านบาท ในขณะที่การลงทุนของชาติอื่น ๆ

¹ สังคม-วิเคราะห์. "ผลจากการถอนทัพของสหรัฐ," เศรษฐกิจและสังคม. 12(5) ;

รวมกันเพียง 156 ล้านบาท การลงทุนของสหรัฐอเมริกา คิดเป็นร้อยละ 73.71 เมื่อนับการลงทุนทั้งหมดแล้ว ประเทศอื่น ๆ ลงทุนรวมกันเป็นเงินสุทธิ 14,373.9 ล้านบาท สหรัฐอเมริกามีการลงทุนสุทธิ 5,853.9 ล้านบาท¹ การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนมากเป็นเพราะการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม² ของรัฐบาลใหม่ การลงทุนของสหรัฐอเมริกามีปริมาณสูงขึ้นเป็นลำดับ การลงทุนของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะการลงทุนของเอกชน จึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกเหนือไปจากเงินที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย

3.5 การสูญเสียรายได้และภาษีอากร

เมื่อมีทหารอเมริกันเข้ามาในประเทศไทย สหรัฐอเมริกามีภักดีที่จะส่งสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เข้ามาในประเทศไทยเพื่อบริภักดีในด้านการค้า ซึ่งของทหาร เหล่านี้โดยไม่ต้องเสียภาษี ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้ และกระทบกระเทือนถึงเศรษฐกิจของไทยในด้านการภาษีอากร เพราะทหารอเมริกันที่เข้ามาได้รับสิทธิพิเศษไม่ต้องเสียภาษีสำหรับสินค้าที่ทหารอเมริกันต้องใช้ สินค้าเหล่านี้เรียกว่า สินค้า พิเอกซ์ (PX) ซึ่งในภายหลังไม่ควมไว้วางใจให้เฉพาะกับทหารอเมริกัน แต่ได้ทะลักเข้าสู่ตลาดมืด มีการซื้อขายอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนทั่วไปแถบฐานทัพทำให้รัฐบาลรายได้ที่จะพึงได้จากภาษีอากรของสินค้าเหล่านี้

3.6 ค่าครองชีพสูง

การใช้จ่ายเงินของทหารอเมริกันตามฐานทัพ ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้น เนื่องจากค่าของเงินดอลลาร์สูงกว่าค่าเงินบาท ทำให้ทหารอเมริกันมีอำนาจในการซื้อสูงกว่าประชาชนในท้องถิ่นที่มีรายได้ต่ำความมาก จึงเกิดช่องว่างของการกระจายรายได้ในประเทศไทย³ เพราะค่าครองชีพสูง

¹ อุทกษ บัณฑิต. สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย (1960 - 1970). 2526.
หน้า 118.

² "พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2505," ราชกิจจานุเบกษา.
เล่มที่ 79 ตอนที่ 13. (ฉบับพิเศษ) 10 กุมภาพันธ์ 2505

³ แกมสุข ภูมณฑ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลม และจำเนียร สุวรรณณีน
เป็นผู้สัมภาษณ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2533

ราคาสินค้าในตลาดจะแพงกว่าเดิมหลายเท่าตัว ตัวอย่างเช่น จังหวัดชลบุรี ราคาสินค้าอุปโภค บริโภค ในชีวิตประจำวัน มีราคาแพงขึ้น เป็นผลให้สินค้าและบริการอย่างอื่นแพงตามไปด้วย ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ค่าบริการ ฯลฯ ในขณะที่รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนยังคงอยู่ในระดับเดิม จึงเกิดความเดือดร้อนจากภาวะค่าครองชีพเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาเจ้าของไร่นาหลายในจังหวัดชลบุรี ต่างพากันประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เพราะแรงงานในไร่นาพากันไปทำงานกับทนายอเมริกัน เนื่องจากได้ค่าแรงงานสูงกว่าเดิมและที่สำคัญเกิดพหุนิยมจนขาดคนมาแทนที่ซึ่งฐานทัพอเมริกัน มีการทุจริตแลกเปลี่ยนซื้อขาย ปลอมแปลงขนบัตร ทำให้เกิดอันตรายต่อสภาพการ เงินของประเทศ¹

3.7 การเกิดกลุ่มนักธุรกิจที่ร่ำรวยจากการเข้ามาตั้งฐานทัพ

เมื่อนัทหารอเมริกันและยู.เอส.เอส.อเมริกันเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เพื่อช่วยเหลือทางด้านการทหารและเศรษฐกิจแก่รัฐบาลไทย สหรัฐอเมริกาได้อำนวยความสะดวกในการค้าขายของทหารอเมริกันและยู.เอส.เอส.เหล่านั้นเกี่ยวกับเครื่องอุปโภคและบริโภคที่สั่งตรงมาจากสหรัฐอเมริกาและส่วนหนึ่งจัดหาให้ในประเทศไทย จึงมีคนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งจัดเป็นนักธุรกิจใหม่ที่ทำหน้าที่ติดต่อซื้อขายและเป็นตัวแทนในการจัดหาสินค้าและบริการอื่น ๆ ไว้สำหรับชาวอเมริกันในไทย ได้แก่ การเป็นตัวแทนขนส่งสินค้า PX หรือบริการเกี่ยวกับบ้านเช่าให้กับทหารอเมริกัน โดยเฉพาะตามจังหวัดที่มีฐานทัพอเมริกันตั้งอยู่ ตลอดจนมีการลงทุนของนักธุรกิจในพื้นที่นั้นเพื่อสนองความต้องการของทหารอเมริกัน ได้แก่ บาร ในที่พักผ่อนอาบอบนวด การติดต่อกับทหารอเมริกัน ทำให้นักธุรกิจใหม่มีรายได้ดีเป็นผลทางอ้อมต่อเศรษฐกิจของไทยทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัยต่างให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การมีทหารอเมริกันในประเทศไทย มีผลต่อเศรษฐกิจของไทยมากกว่าผลเสีย กล่าวคือ ทำให้คนมีงานทำ เกิดการจ้างงานมากขึ้น เศรษฐกิจและการกินอยู่ค่อนข้างดี เกิดอาชีพเพิ่มขึ้น เช่น สามล้อ รถแท็กซี่ สภาพชนบทของไทยแตกต่างไปจากเดิม ชุมชนต่าง ๆ ก่อนมีทหารอเมริกันจะเข้ามา คอนกรีตเงินเบงกอล ชงกันข้ามเมือทหารอเมริกันเข้ามา การเงินสะพัด กิจกรรมค้าบริการดีมาก ห้างค้าปลีก จนอาจ

¹ "พบคอลลารปลอม ระบาดในทางจังหวัด," สยามรัฐ, 24 ธันวาคม 2509.

กล่าวได้ว่า บางแห่งเจริญขึ้นได้เพราะการเข้ามาตั้งฐานทัพของอเมริกัน ดังเช่น อำเภอตากคลี จังหวัดนครสวรรค์¹

นอกจากการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา จะก่อให้เกิดผลกระทบทางตรงต่อเศรษฐกิจของไทยแล้ว การช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ประเทศอื่นก็ยังส่งผลกระทบมาถึงไทยด้วย กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือประเทศที่เป็นมิตรกับอเมริกาด้วยวิธีการระบายพืชผลทางกลสิกรรมที่รัฐบาลอเมริกันขอไว้ตามแผนการสนับสนุนราคาแก่กลสิกรรมของสหรัฐอเมริกาแล้วส่งไปช่วยเหลือให้กับรัฐบาลญี่ปุ่นในลักษณะสามเ้า โดยสหรัฐอเมริกาขายสินค้ากลสิกรรมให้ญี่ปุ่น แล้วเอาเงินเยนของญี่ปุ่นไปซื้อเครื่องจักร ส่งเครื่องจักรไปให้ประเทศที่สหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือ จึงทำให้ไทยสูญเสียตลาดการค้าสินค้ากลสิกรรมในญี่ปุ่นได้ ไทยต้องขาดรายได้เป็นจำนวนมาก จึงจะเห็นได้จากการที่ไทยส่งข้าวออกนอกประเทศในปริมาณที่ลดลงจาก 1,569,800 ตัน (พ.ศ.2494) เป็นจำนวน 1,419,500 ตัน (2495) จำนวน 1,353,100 ตัน (พ.ศ.2496) จำนวน 1,022,500 ตัน (พ.ศ.2497) และลดลงจำนวน 1,200,000 ตัน (พ.ศ.2498) ตามลำดับ²

¹สมใจ แซ่ฮ้ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ 547 ถนนเศรษฐคม ซอย 5 ถนนไผ่ล้อม นครราชสีมา เมื่อวันที่ 5 ม.ค. 2534

เพ็ญศรี ฉายวัชณะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงเรียนอนุบาลเมืองชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท เมื่อวันที่ 22 ธ.ค. 2533

สมาน วงศ์สันติธรรมบุญกุล และประวิทย์ วาณิชวัชณะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตลาดตากคลี อ.ตากคลี จ.นครสวรรค์ เมื่อวันที่ 22 ธ.ค. 2533

บุญทิ้ง พรหมแสน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ ต.บ้านฉาง อ.บ้านฉาง จ.ระยอง เมื่อวันที่ 10 ม.ค. 2534

ชีวเกียรติ เทียนงามดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพยวรรณ หอมกระหลบ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตลาดสี่พัน อ.สี่พัน จ.ชลบุรี เมื่อวันที่ 10 ม.ค. 2534

²กช.กต.7/49. เล่มเจ็ด.

สรุปได้ว่า เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ จากการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เพราะทำให้มีเงินตราต่างประเทศเหลือเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก มีการลงทุนเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะการลงทุนรายใหญ่ คือสหรัฐอเมริกาทำให้ระบบการเงินของประเทศหมุนเวียนแคล้วคลาดในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยก็คือ ฝ่ายไทยต้องจัดหาเงินสมทบ เกิดภาวะสินค้ามีราคาแพง และเกิดปัญหาสหรัฐอเมริกาส่งสินค้าออกจำหน่ายในประเทศที่เคยเป็นคู่ค้าสำคัญของไทย

4. ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

๑/ ตามที่ประเทศไทยร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการป้องกันการค้าฝิ่น และอนาพาสัยของคอมมิวนิสต์ ทำให้มีชาวต่างประเทศเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นอันมาก ชาวต่างประเทศเหล่านั้นมีทั้งพลเรือน ผู้เชี่ยวชาญ ทหารอเมริกัน หน่วยสันติภาพ และอื่น ๆ ที่เข้ามาพักนอน และร่วมปฏิบัติงานในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารอเมริกันที่เข้ามาอยู่ตามฐานทัพต่าง ๆ อาทิเช่น ทาคัส อูครานี นครราชสีมา ฯลฯ ทำให้เกิดการแพร่หลายของวัฒนธรรมตะวันตกในสังคมไทย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในค่านิยมและค่านิยม คือ

4.1 การช่วยเหลือด้านการศึกษา

ทหารอเมริกันที่อยู่ตามฐานทัพต่าง ๆ ในไทย ได้มีส่วนช่วยสังคมไทยในยามที่ว่างจากภารกิจ เช่น ทหารอเมริกันได้ช่วยสอนภาษาอังกฤษให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน¹ หรือช่วยปรับปรุงสถานศึกษาให้ดีขึ้น นอกจากนี้ไทยยังได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา คือ วงการศึกษาไทยได้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ ที่มีอยู่ในโลกของการศึกษา ผู้ที่ได้รับทุนไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และนำความคิดทางการศึกษาที่เจริญกว่ามาพัฒนาการศึกษาของไทยมากขึ้น แม้จะเป็นไปในทางวัตถุกติตาม แต่หน่วยงานการศึกษาบางแห่งก็สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้ เช่น สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเื่องเด็ก (International Institute for Child Study) โรงเรียนช่างฝีมือ

¹ "ร่วมมือทำประโยชน์แก่สังคม บางคนใช้เวลาว่างสอนหนังสือ," ชาวไทย, 7 มิถุนายน

ก็ช่วยให้คนที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเพื่อตนเองและครอบครัวได้
เช่นเดียวกัน

ในด้านการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ และอาสาสมัครต่าง ๆ ก็ทำให้ไทย
สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนนักวิชาการและช่างฝีมือ เพราะอาสาสมัครได้ช่วยเหลือปฏิบัติงานในต่าง
ต่าง ๆ เช่นช่วยงานสอนภาษาอังกฤษ งานด้านพัฒนาชุมชน ช่วยให้คนไทยมีโอกาสพัฒนาตนเองและได้
ประโยชน์จากความรู้และวิชาการที่ชาวอเมริกันเหล่านั้นมาเผยแพร่¹ ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เร่งด่วน
ในการพัฒนาประเทศ

4.2 เกิดการแข่งขันทางการศึกษาและการรับอิทธิพลทางการศึกษาระบบอเมริกัน

การที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่ไทยในรูปแบบต่าง ๆ
ตั้งแต่ให้ทุนไปศึกษาต่อ ณ สหรัฐอเมริกา ตั้งโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ตลอดจนส่งผู้เชี่ยวชาญมาแลกเปลี่ยน
ทางการศึกษา ทำให้สภาพการศึกษาของไทยเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมค่อนข้างมาก ก่อนหน้านั้นเราให้ความสำคัญ
สำคัญกับวัด แนวการศึกษาเน้นการทำความดี การอบรมในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัธยาศัย การจัก
การศึกษาที่สหรัฐอเมริกาเขามามีบทบาทรวมด้วย เช่น การศึกษาแลกเปลี่ยนระหว่างมหาวิทยาลัยของ
สหรัฐอเมริกากับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ทำให้ไทยรับระบบการศึกษาระบบอเมริกันที่มุ่งเน้นการศึกษา
ทางความรู้มากกว่าทางงานจริยธรรม การรับอิทธิพลทางการศึกษาของอเมริกัน ทำให้ประเทศไทยพัฒนา
การศึกษาตามแบบอย่างอเมริกันมากขึ้น นับตั้งแต่ระบบการศึกษา การเรียน การสอน ซึ่งเคยจัดตามแบบ
อังกฤษปีละ 3 เทอม ก็เปลี่ยนเป็นระบบปีละ 2 เทอม ของอเมริกา เพราะไทยได้รับแนวความคิดจากผู้ที่
ไปศึกษาต่อ ณ สหรัฐอเมริกาและกลับมาบริหารงานทางด้านการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ นักการศึกษามุ่ง
ได้วิจารณ์ไว้ว่า "การศึกษาคณะแบบอเมริกันเน้นทางด้านพัฒนาวัตถุ"²

¹ ชาญบุญชนะ อัครถาวร. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ทิพย์วรรณ หอมกระหลบ และจำเนียร สุวรรณผล
เป็นผู้สัมภาษณ์ ทีมบริษัทเศรษฐกิจไทยประกันชีวิต อาคารสาทรธานี ชั้น 16 วันที่ 25 กันยายน

² ส. ศิวรักษ์. "พัฒนาการศึกษาของไทยในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยเน้นที่ช่วงสามทศวรรษนี้,"
พุทธศาสนากับการศึกษาของไทย. 2531. หน้า 73.

การศึกษาของไทย ภายหลังจากที่ได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกา จึงออกมาในรูปแบบของการแข่งขันมากขึ้น คนบางกลุ่มที่มีฐานะดีเท่านั้นจึงจะมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี ทำให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาของคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ

4.3 การช่วยรักษาพยาบาล

ทหารอเมริกันที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ได้มีหน่วยแพทย์และพยาบาลประจำอยู่ตามฐานทัพด้วย จุดประสงค์เพื่อรักษาพยาบาลทหารอเมริกันที่บาดเจ็บจากการทำสงครามเวียดนามรวมทั้งรักษาครอบครัวของทหารอเมริกันที่เจ็บป่วย ทหารอเมริกันที่มีความรู้ทางการแพทย์ เมื่อว่างจากภารกิจก็ได้มีส่วนช่วยรักษาคนไทย หรือไปให้ความช่วยเหลือตามโรงพยาบาล ได้ช่วยตรวจรักษาคนไทยที่มีถิ่นฐานอยู่ใกล้กับค่ายทหาร และในบางครั้งก็ได้จัดส่งหน่วยพยาบาลของตน ไปรักษาและตรวจโรคให้ถึงบ้าน¹ คนไทยในส่วนภูมิภาคจึงได้รับความช่วยเหลือจากทหารอเมริกันเหล่านั้นด้วย

4.4 การช่วยเหลือเมื่อประสบภัยธรรมชาติ

นอกจากช่วยเหลือในด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลแล้ว ในยามที่ประเทศไทยประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น วาทภัย อุทกภัย และอัคคีภัย ทหารอเมริกันให้ความช่วยเหลือส่งเคราะห์ให้เครื่องใช้ควยเช่น เรือ ข้าวสาร ช่วยซ่อมแซมสิ่งเสียหาย เช่น ช่วยเหลือทำนบั้งกันน้ำเค็มที่อำเภอลำปลายงัน จังหวัดนครราชสีมา² เมื่อครั้งเกิดชาภัยที่แหลมตะลุมพุก พ.ศ. 2505

4.5 เกิดแหล่งมั่วสุมและสถานบริการ

การเข้ามาของทหารอเมริกัน ทำให้เกิดธุรกิจบริการประเภทต่าง ๆ ขึ้นมากมาย ในสังคมไทย อาชีพขายบริการ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน สถานที่บางแห่งกลายเป็นแหล่งมั่วสุม นับจากกรุงเทพฯ ย่านพิษณุพงศ์ สุขุมวิท ถนนเพชรบุรีตัดใหม่³ ขยายออกไปตามทางจังหวัดที่นครราชสีมา อุตรดิตถ์ นครพนม อุบลราชธานี ฯลฯ และตามแหล่งต่าง ๆ ที่ทหารอเมริกันเข้าไป

¹ "มีหน่วยแพทย์และพยาบาลรักษาทหารและประชาชนด้วย," ข่าวไทย, 26 กุมภาพันธ์ 2509.

² "สหรัฐส่งทหารไปสำรวจเมืองนคร," ไทย, 6 พฤศจิกายน 2505.

³ เฉพาะถนนเพชรบุรีตัดใหม่ได้ชื่อว่า ย่านอเมริกัน-นิโกร มีบาร์ถึง 18 แห่ง โรงแรม 9 แห่ง สถานอาบอบนวด 6 แห่ง ; อ้างอิงมาจาก ก/ป7/2509/มท.1.12. โรงแรม บาร์ ในทศลับ.

ทองเที่ยวประเทศไทยจึงเต็มไปด้วยบาร์ ไนต์คลับ ซึ่งเป็นแหล่งหาความสำราญของทหารอเมริกันที่อยู่ในประเทศไทยและทหารอเมริกันที่พ้นจากการทำสงครามในเวียดนาม เขามารวมกันสัปดาห์ละ 500 - 1,000 คน¹ นอกจากสถานที่ดังกล่าวจะเป็นแหล่งสำราญของทหารอเมริกันแล้ว คนไทยที่รับอิทธิพลของอเมริกันก็ไปใช้บริการด้วย โดยเฉพาะชาวราชการ เด็กวัยรุ่น แต่เดิมสถานที่เหล่านี้มีจำนวนน้อยและจำกัดวัยของผู้ท่องเที่ยว ครั้นเมื่อทหารอเมริกันนำมาเผยแพร่ สถานที่ดังกล่าวจึงกลายเป็นแหล่งมั่วสุมสำหรับเด็กวัยรุ่นไทยไปด้วย

4.6 เกิดปัญหาโสเภณีและเกย์อเมริกันในไทย

ธุรกิจอีกประเภทหนึ่งที่เข้ามาพร้อมกับทหารอเมริกัน ก็คือ อาชีพเมียเช่าจะพบมากในช่วงระยะเวลาที่เกิดสงครามอินโดจีน นอกจากนั้นยังมีอาชีพขายบริการอื่น ๆ เช่น โสเภณี พาร์ตเนอร์ ผู้ประกอบอาชีพ ดังกล่าวนี้นับว่ามีจำนวนมากขึ้น และมีอายุอยู่ระหว่าง 17 - 30 ปี ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาน้อย จึงมักจะแสดงความสัมพันธ์กับทหารอเมริกันในทางที่ไม่เหมาะสมตามที่สาธารณะ การแสดงออกของหญิงไทยจึงนำความเสื่อมเสียมาสู่วัฒนธรรมของไทยโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะเมื่อทหารอเมริกันกลับออกไปย่อมนำสิ่งเหล่านี้ไปบอกเล่าต่อ ๆ กัน อันเป็นการเสียหายต่อเกียรติภูมิของชาติได้ทางหนึ่ง รวมไปถึงการมีเสรีภาพในทางเพศ ซึ่งไม่เคยปรากฏในสังคมไทยมาก่อน ปัญหาที่ก่อกวนมาในเรื่องนี้ก็คือ ปัญหาเด็กลูกครึ่งอเมริกัน เด็กพวกนี้กลายเป็นภาระแก่สังคมไทย เมื่อทหารอเมริกันถอนออกไปจากประเทศไทย เด็กก็ไม่ได้รับการยอมรับในสังคมและมักก่อปัญหาต่างเล็กเล็ขโมยขโมย ปัญหายาเสพติด ทำให้รัฐต้องพยายามแก้ปัญหา ตลอดจนกระทั่งหญิงบริการ เปลี่ยนไปเป็นโสเภณีมากยิ่งขึ้น

4.7 การอพยพเข้าสู่ตัวเมือง

การอพยพเข้าสู่ตัวเมือง ในจังหวัดที่มีฐานทัพอเมริกันมีเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือที่อำเภอตากสิน ก่อนหน้าที่จะมีฐานทัพอเมริกัน ชีวิตความเป็นอยู่สงบเรียบง่ายของ รามคำ มีเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อมีฐานทัพอเมริกันเข้ามาตั้ง ผู้คนพากันหลั่งไหลเข้ามาสู่ตากสินเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความแออัด สิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะ บาร์ ไนต์คลับ ผู้คนอพยพเข้ามาทำงานทำตามฐานทัพ

¹กสิกรไทย. "ทหารสหรัฐอเมริกามาในประเทศไทย," ธนาคารกสิกรไทย. 3(3) ก.ค. -

เกิดเป็นแหล่งที่มีผู้คนคึกคัก บุคคลเหล่านี้ไม่มีที่อยู่อาศัยถาวร เมื่อสังคมขยายตัวมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหา
การโจรกรรมและอาชญากรรมเพิ่มขึ้น

4.8 เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ

ทหารอเมริกันได้นำวัฒนธรรมและค่านิยมเข้ามาเผยแพร่ในสังคมไทย เช่น ในเรื่อง
การแต่งกาย มีแฟชั่นแปลก ๆ ใหม่ ๆ เข้ามา พฤติกรรมที่ระบอบมากในสังคมวัยรุ่น เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ
ในทางที่ไม่เหมาะสม ตามมาด้วยปัญหายาเสพติด ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม รวมไปถึงสิ่ง
บันเทิงต่าง ๆ ภาพยนตร์ฝรั่งเข้ามาฉายในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก เพื่อสนองความต้องการของทหาร
อเมริกัน แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ได้รับอิทธิพลไปด้วย เป็นการเพิ่มค่านิยมในทางที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย
เช่น นิยมความฟุ้งเฟ้อ เงินตรา นิยมวัตถุ การแสดงความเคารพเปลี่ยนไป เป็นการทำลายวัฒนธรรม
ทางอ้อม

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบจากความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยในทางค่านิยม
การเมือง คือการที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองทั้งภายในและการต่างประเทศของไทย
เป็นอย่างมากทำให้ไทยขาดความเป็นอิสระ และมีนโยบายผูกพันอย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ในทาง
เศรษฐกิจมีการลงทุนของสหรัฐอเมริกา ทั้งในสถานสาธารณูปโภคและสถานอุตสาหกรรมในประเทศไทย
ทำให้มีเงินตราต่างประเทศหมุนเวียนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่าย
เงินตราของทหารอเมริกันในประเทศไทย ทำให้คนไทยส่วนหนึ่งมีงานทำ เกิดการสร้างงานแก่คนไทย
ในบริเวณที่มีการตั้งฐานทัพอเมริกัน แต่ผลในทางเศรษฐกิจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศก็คือ การที่
ไทยต้องสูญเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากสินค้าที่เขาที่สหรัฐอเมริกานำเข้า และเกิดภาวะค่าครองชีพสูง
ทำให้เกิดช่องว่างทางค่านายได้ภายในประเทศ ผลในทางสังคม ทำให้เกิดค่านิยมในวัตถุปัญหาเด็กมั่ว
เมียวเซ้า และปัญหาทางด้านการศึกษาที่พัฒนาตามอย่างอเมริกันส่งผลให้สังคมไทยมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม
จนบางครั้งขัดกับขนบธรรมเนียมและประเพณีที่งดงามของไทย ผลกระทบเหล่านี้มีส่วนหนึ่งในทางสร้างสรรค์และ
ทำลายสังคมไทยในเวลาต่อมา

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาให้กับประเทศไทยก่อน พ.ศ. 2493 เป็นการช่วยเหลือที่เกิดจากพหุภาคี มิชชันนารี และเอกชน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้ที่พบฐานที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา จนอาจกล่าวได้ว่า ก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะให้การช่วยเหลืออย่างเป็นทางการแก่ไทยใน พ.ศ. 2493 นั้น ไทยกับสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดทางการค้า ศาสนา และความสัมพันธ์ทางการทูตแล้ว ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา เริ่มมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่การค้าก็ไม่ได้พัฒนามากนัก ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าบางอย่างของไทยมีราคาสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ทำให้พ่อค้าอเมริกันไม่นิยมค้าขายกับไทย จนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการ เปิดตลาดการค้าของเอกชนอเมริกันขึ้นในประเทศไทย แต่การค้าก็หยุดชะงักเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2

ในการดำเนินนโยบายทางการค้ากับต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาพยายามที่จะใช้เศรษฐกิจแบบเสรีนิยม สหรัฐอเมริกาได้ส่งคณะทูตพาณิชย์มาเปิดการค้าเสรีจากกับประเทศต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2490 แต่ได้รับการปฏิเสธจากประเทศเหล่านั้น เนื่องจากขัดกับนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยมของประเทศดังกล่าว สำหรับประเทศไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ยอมรับระบบการค้าเสรีของสหรัฐอเมริกา ก็จะเห็นว่า มีการออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของเอกชนและการลงทุนของชาวต่างประเทศใน พ.ศ. 2497 ในขณะเดียวกันไทยก็ยังยึดติดกับระบบเศรษฐกิจแบบชาตินิยมควบคู่ไปด้วย การค้าในระยะดังกล่าวจึงเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น แต่สหรัฐอเมริกาก็ไม่ละความพยายามที่จะให้คนอเมริกันมาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้นอีก นอกจากนั้นยังได้ทำความตกลงกับประเทศไทยในเรื่องการค้าเสรีและการลงทุนของคนอเมริกัน ใน พ.ศ. 2497 การค้าไทย-อเมริกันจึงมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อถึงสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีการออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุนใน พ.ศ. 2503 ให้สิทธิพิเศษหลายอย่างแก่ผู้ลงทุน อาทิเช่น อนุญาตให้นำเงินออกนอกประเทศเป็นเงินตราต่างประเทศได้ในรูปของกำไร การลดภาษี เป็นต้น มีผลให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนในไทยระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2521 เป็นอย่างมากถึง 572.0 ล้านบาท รองลงไปจากญี่ปุ่น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 680 ของการลงทุน จัดได้ว่าเป็นประเทศที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการลงทุนในไทยเป็นอย่างมากประเทศหนึ่ง

ในส่วนความสัมพันธ์กับมิชชันนารี แม้จะเริ่มต้นจากความต้องการที่จะเผยแพร่คริสต์ศาสนาของมิชชันนารี แต่ไทยก็ได้รับประโยชน์ด้านต่าง ๆ ความคุ้นเคยนับตั้งแต่การศึกษา การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การพิมพ์ ฯลฯ การช่วยเหลือสังคมไทยของมิชชันนารีอเมริกัน จึงทำให้ไทยเกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจในมิชชันนารีอเมริกันช่วยเหลือจากทางการทูตกับอังกฤษ ใน พ.ศ. 2398 และกับสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2399 มิชชันนารีประสบความสำเร็จในการเจรจาเป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อไทยต้องการที่ปรึกษาาราชการแผ่นดินในด้านการต่าง ๆ จึงได้จ้างชาวอเมริกันมากเป็นพิเศษกว่าที่ปรึกษาชาติอื่น ๆ ที่ปรึกษาชาวอเมริกัน เช่น มร. สโตรเบล (Edward H. Strobel) ก็ได้ช่วยศึกษาผลประโยชน์ของไทยในการเจรจาทางการเมืองกับอังกฤษเรื่องหัวเมืองมลายูและคนในบังคับทางชาติ

ไม่เพียงแต่พบฐานความสัมพันธ์ที่ทางการค้าและมิชชันนารี ไทยและสหรัฐอเมริกายังได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2399 โดยมีนายลิตีเฟน แมคตูน เป็นกงสุลอเมริกันคนแรกประจำประเทศไทย นอกจากนั้นผู้นำสหรัฐอเมริกายังได้มาเยือนไทย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังเช่น อธิปไตยประธานาธิบดี ยูลิสซิส เอส แกรนท (Ulysses S. Grant) มาเยือนไทยใน พ.ศ. 2422 ต่อมาใน พ.ศ. 2460 ประเทศทั้งสองได้มีการแลกเปลี่ยนพระกนิษฐาธิราชทูตต่อกัน สหรัฐอเมริกาได้ช่วยไทยแก้ปัญหาที่ไม่เป็นธรรมหลายอย่าง นับตั้งแต่เรื่องการจัดเก็บภาษี ตลอดจนเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต โดยสหรัฐอเมริกายอมตกลงยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเป็นชาติแรกใน พ.ศ. 2463 ทำให้ไทยใช้สนธิสัญญาที่ทำกับสหรัฐอเมริกามาเป็นแบบอย่างในการขอแก้ไขสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับชาติอื่นได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

สหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับไทยมากขึ้น เมื่อไทยเรียกร้องคืนแดนคืนจากฝรั่งเศสในช่วงสงครามอินโดจีนใน พ.ศ. 2483 สหรัฐอเมริกาได้ทำการประหว่งให้ไทยรักษาด่านเดิม แต่ไทยยังคงยืนยันที่จะเรียกร้องฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงคืนจากฝรั่งเศส โดยได้รับการสนับสนุนจากญี่ปุ่น ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่พอใจไทย ดังนั้นเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาจึงกักกันสินค้าหลายอย่างที่จะส่งมาไทย จนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา แต่ปัญหานี้ก็คลี่คลายลงเมื่อไทยได้เข้าช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยสนับสนุนหน่วย O.S.S. ของสหรัฐอเมริกา เป็นผลให้เมื่อสงครามยุติลง สหรัฐอเมริกาได้ช่วยไทยให้พ้นจากการเป็นพutsch ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สำเร็จ ทั้งยังช่วยให้ไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติอีกด้วย การช่วยเหลือครั้งนี้สหรัฐอเมริกาหวังผลประโยชน์ทางนาวา ถ้าหาก ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้จัดตั้งรัฐบาลไทยกับสหรัฐอเมริกา

ก็จะมีความสัมพันธ์อันเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ต่อมาไทยประสบปัญหาการเมืองภายในหลายประการ เช่น การฉวกรรคของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ความกลัวภัยคอมมิวนิสต์ ฯลฯ จึงทำให้ไทยต้องฉกฉวยเปิดนโยบายต่างประเทศครั้ง จมทำให้สุกเกิกรฎุประหาโดยกลุ่มทหารในปี 2490 ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้า เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากยิ่งขึ้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงมีนโยบายฝักใฝ่ตะวันตกอย่างเต็มที่ประกอบกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็น ก็ทำให้ไทยกับสหรัฐอเมริกามีนโยบายการ เมืองที่สอดคล้องกันและหันมาร่วมมือต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในเวลาต่อมา ความสัมพันธ์ที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้สหรัฐอเมริกามีแนวโน้มให้ความช่วยเหลือไทยตามลำดับจาก พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา

นโยบายการช่วยเหลือต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ได้กลายเป็นเครื่องมือในการที่แสวงหาพันธมิตรที่มีอุดมการณ์เดียวกันในค่านิยมประชาธิปไตย สหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เมือง เศรษฐกิจ และกาหทหารแก่ประเทศที่สหรัฐอเมริกาเห็นว่า จะมีแนวโน้มที่จะต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกา เริ่มต้นให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ ที่มีความเสียหายจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งในยุโรปและ เอเชีย โดยใช้นโยบายมาร์แชล และโครงการ 4 ข้อ ในส่วนของประเทศไทยก็ได้รับความช่วยเหลือ เช่นเดียวกัน โดยสหรัฐอเมริกาช่วยกู้ยืมเงินจากประเทศไทย

ใน พ.ศ. 2490 สหรัฐอเมริกาเริ่มประกาศให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ ที่ถูกคุกคาม จากภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศในเอเชียที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือกันอยู่ ซึ่งสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางด้านการเมือง ต่อมาเมื่อจึงประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงภาษาปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ. 2492 สหรัฐอเมริกาได้ขยายความช่วยเหลือไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชียเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เมื่อเกิดสงครามเกาหลีใน พ.ศ. 2493 สหรัฐอเมริกาพร้อมด้วยประเทศภาคีสหประชาชาติจึงร่วมกันไทยให้นำกำลังเข้าต่อสู้กับประเทศคอมมิวนิสต์

เมื่อสงครามเกาหลีสิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกาได้เร่งให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ และการเมือง แก่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น ได้มีการจัดตั้งองค์การต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2497 เรียกว่า องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ส.ป.อ. รวมทั้งให้การช่วยเหลือแก่ ฝรั่งเศสเพื่อจะรักษาดินแดนในอินโดจีนไว้ แต่ฝรั่งเศสไม่สามารถรักษาดินแดนของตนของฝรั่งเศสไว้ได้ สหรัฐอเมริกาจึงเข้ามามีบทบาทแทนที่ฝรั่งเศสโดยตรง ให้ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย จึงมีผลเหตุมาจากด้านการเมืองเป็นสำคัญ กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาได้แสดงเจตนา

ตามวาทะทรูแมน ที่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจ เพราะเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานสำคัญทาง การ เมือง ถ้าหากประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจแล้ว ย่อมหันไปพึ่งพิงลัทธิคอมมิวนิสต์ได้โดยง่าย การให้ความช่วยเหลือประเทศไทยก็เพราะสหรัฐอเมริกาต้องการให้ไทยเกิดความมั่นคงเนื่องจาก ภูมิรัฐศาสตร์ของไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จะรับหรือต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้นสหรัฐอเมริกา จึงให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านการเศรษฐกิจ วิชาการ และการทหารแก่ประเทศไทย

การที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจแก่ประเทศไทย ก็เพื่อส่งเสริมการ ขยายตัวของเศรษฐกิจไทย โดยให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ พ.ศ. 2493 - 2519 คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 460,487,930.6 เหรียญสหรัฐ การช่วยเหลือเน้นหนักทางด้านการเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านการคมนาคมขนส่ง ความมั่นคงปลอดภัยและมุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2500 เป็นมูลค่า 50,735,930 เหรียญสหรัฐ และยังช่วยเหลือเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำตามโครงการลุ่มน้ำต่าง ๆ อาทิเช่น โครงการลุ่มน้ำโขง โครงการเจ้าพระยา และการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจในระยะหลัง ไทย ของออกทุนสมทบรวมด้วย นอกจากนั้นความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในทางเศรษฐกิจ ยังปรากฏในรูป ของผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัครที่เข้ามาให้การ สนับสนุนพัฒนาการทางด้านการเศรษฐกิจอีกด้วย

ความช่วยเหลือทางวิชาการ สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือในการส่งคนไทยไปศึกษาในต่างประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2510 - 2519 คิดเป็นมูลค่า 23,355 ล้านเหรียญสหรัฐ

การให้ความช่วยเหลือในด้านการเศรษฐกิจและวิชาการ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสหรัฐอเมริกา เพราะเมื่อประเทศไทย เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาคับ เพราะช่วยให้สหรัฐอเมริกาได้ประโยชน์ทางอ้อมจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนให้แก่ประเทศไทย

ส่วนความช่วยเหลือทางทหารนั้น ไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในหลายลักษณะ ทั้งการให้เปล่า การอาวุธยุทโธปกรณ์และการขายอาวุธ ความช่วยเหลือทางทหาร เริ่มตั้งแต่ไทยเข้ามายัง ประเทศไทยภายหลังสงครามเกาหลีเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ไทยมีความสามารถในการป้องกันภัยจากลัทธิ คอมมิวนิสต์ ความช่วยเหลือทางทหารนับจาก พ.ศ. 2494 - 2514 คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 935.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ

สำหรับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในด้านการเกษตร เพื่อช่วยให้ประเทศไทยได้ขจัดอุปสรรค ที่เป็นปัญหาในการพัฒนาประเทศ อันเนื่องมาจากการขาดความรู้และเทคโนโลยี และเพื่อไม่ให้ไทยหันไป

สนับสนุนสิทธิคอมมิวนิสต์ ถึงแม้ว่าในบางครั้งความช่วยเหลือประเภทนี้จะไม่ให้ผลตอบแทนต่อสหรัฐอเมริกา
มากนักก็ตาม แต่ก็ทำให้ประเทศไทยมีความรู้สึกหาคือสหรัฐอเมริกา

นอกจากสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การทหาร ความช่วยเหลือทาง
ด้านเศรษฐกิจและวิชาการโดยทวงแล้ว สหรัฐอเมริกายังให้ความช่วยเหลือผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น
องค์การสนธิสัญญา ส.ป.อ. สมาคมแผนการโคลัมโบ อาสาสมัครของชาติต่าง ๆ โดยสหรัฐอเมริกา
สนับสนุนทางการเงินเป็นส่วนใหญ่แก่องค์กรดังกล่าว สำหรับความช่วยเหลือผ่านทางมูลนิธิเอกชน
ของสหรัฐอเมริกานั้น เน้นหนักไปทางการศึกษาและการสังคมสงเคราะห์ มูลความช่วยเหลือจะ
แตกต่างกันไปในแต่ละปี ตัวอย่างเช่น มูลความช่วยเหลือแบบให้เปล่าของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทย
ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2519 คิดเป็นมูลค่า 601,365.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ความช่วยเหลือที่ได้จาก
องค์การสหประชาชาติ 82964.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากแผนการโคลัมโบ 85,237 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
จากอาสาสมัครใน พ.ศ. 2504 - 2519 จำนวน 91,858.7 พันเหรียญสหรัฐ

การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทยในระยะแรกเป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่าและ
เน้นหนักทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สหรัฐอเมริกาเชื่อว่า สภาพเศรษฐกิจพื้นฐานที่ดีจะทำให้ประชาชน
ไม่หันไปเลือกอิสลัทธิคอมมิวนิสต์ เมื่อเหตุการณ์ในอินโดจีนทวีความรุนแรงขึ้นจากประเทศลาวเข้าสู่
เวียดนาม ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทยก็มากเป็นทวีคูณ ประกอบกับไทยเองก็เกรงว่าจะ
กระทบกระเทือนถึงเอกราชของตน ทั้งสองฝ่ายจึงได้ตกลงที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยการทำสัญญา
ถนัด-รัก ผลของสัญญาดังกล่าว สหรัฐอเมริกาสามารถช่วยไทยได้ทันทีหากเกิดการคุกคามของฝ่าย
คอมมิวนิสต์ โดยไม่ต้องผ่านภาคีสมาชิก ส.ป.อ. ที่ไทยเป็นสมาชิกอยู่ การที่สหรัฐอเมริกาให้ความ
ช่วยเหลือแก่ไทยมากก็เพราะสหรัฐอเมริกาคาดคะเนว่าไทยจะเป็นโดมิโน (Domino) ตัวต่อไป จึง
ทุ่มเทความช่วยเหลือมาให้ไทยมาก โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2510 ซึ่งถือว่าไทยได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด
นับจาก พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา การรับความช่วยเหลือจึงทำให้ไทยมีความผูกพันกับสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่
โดยเฉพาะในช่วงสงครามเวียดนามที่ไทยได้ส่งกองกำลังอาสาสมัครไปร่วมรบในเวียดนามตามคำร้องของ
สหรัฐอเมริกาตั้งแต่ พ.ศ. 2508 โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายจำนวน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี

นอกจากนี้แล้ว ปัญหาภายในของไทยเองก็มีส่วนช่วยเร่งให้สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือแก่ไทยด้วย
กล่าวคือไทยมีภัยจากผู้อพยพที่ได้รับการสนับสนุนจากจีนและเวียดนาม โดยเฉพาะตามชายแดน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย สหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือทางทหาร เพื่อส่งเสริมให้กองทัพไทย

เข้มแข็ง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหลักการสำคัญของความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยนั้นตัดสินใจ
เสถียรภาพทางการเมืองของไทย มากกว่าที่จะให้เพื่อการพัฒนาประเทศทางด้านการเศรษฐกิจ

นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือแก่ไทยโดยตรงแล้ว ยังมีองค์กร เอกชนให้
ความช่วยเหลือซึ่งได้แก่ บริษัท ซี ซีพีหลาย การช่วยเหลือของบริษัทนี้เน้นหนักทางด้านการสนับสนุนการ
ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยการให้อาวุธ ปืนพก ตำรวจตระเวนชายแดนให้สามารถปฏิบัติการกิจได้
เช่นเดียวกับทหาร อนึ่งเพื่อให้บริษัท ซี ซีพีหลาย สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง สหรัฐอเมริกาได้
มอบให้บริษัทนี้ขึ้นตรงต่อองค์การยูซอม (USOM) เพราะไม่มีกฎหมายอเมริกันฉบับใดอนุญาตให้รัฐบาล
สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือตำรวจทางประเทศ โดยตรง

การช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยก่อให้เกิดผลกระทบในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
วัฒนธรรมของไทย กล่าวคือ ในด้านการเมือง ทำให้รัฐบาลไทยขาดอิสระในการดำเนินนโยบายทางประเทศ
การกลัวภัยคอมมิวนิสต์ทำให้สหรัฐอเมริกาพยายามหาทางให้ไทยสนองนโยบายการเมืองของสหรัฐอเมริกา
เกี่ยวกับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นคนว่า รัฐบาลไทยไม่สามารถติดต่อกับประเทศที่มีการปกครอง
ระบอบคอมมิวนิสต์ได้ นอกจากนี้ยังต้องมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ในบางครั้งสหรัฐอเมริกา
ได้เข้ามามีบทบาทกำหนดแนวทางการขึ้นสู่อำนาจของผู้นำไทยด้วย หากผู้นำของไทยแสดงแนวโน้มไม่เห็นด้วย
กับนโยบายของสหรัฐอเมริกา ดังเช่น กรณีไทยหันไปมีความสัมพันธ์กับจีน สหรัฐอเมริกาก็จะสนับสนุนผู้นำ
คนอื่น ๆ ขึ้นมาขึ้นอำนาจแทน สหรัฐอเมริกามักจะแทรกแซงทางการเมืองโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตน
เป็นสำคัญ นับตั้งแต่การ สอดส่องการพบปะผู้นำต่างประเทศไทย การนำกองกำลังทหารอเมริกันเข้ามา
ตั้งมั่นอยู่ในประเทศไทย ตลอดจนการใช้ฐานทัพในไทยปฏิบัติการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในลาว เขมร และ
เวียดนาม การกระทำดังกล่าวทำให้ไทยต้องมาคบหาทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้สหรัฐอเมริกา
ยังได้ดำเนินการที่เป็นการรุกรานอธิปไตยของไทยโดยการนำกำลังทหารอเมริกันในไทย ปฏิบัติการแย่งชิง
เรือมาลาเกซ ซึ่งเป็นกรณีพิพาทส่วนตวิระหว่างสหรัฐอเมริกากับ เขมรและยังได้ถือโอกาสกระทำการจารกรรม
ข่าวสาร ข้อมูลในไทยโดยเปิดเผย ยิ่งไปกว่านั้น สหรัฐอเมริกายังได้สมทบมาทไทยเกี่ยวกับเรื่องที่ไทย
ขอความช่วยเหลือตลอดเวลาวว่า สหรัฐอเมริกาได้สนใจไปกับการช่วยเหลือไทยมาก จึงกล่าวได้ว่า
ผลกระทบทางการเมืองทำให้ไทยขาดความเป็นอิสระและเสียเกียรติภูมิของชาติเป็นอย่างมาก

สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์แก่ไทยด้วย การสนับสนุนการส่งกำลังบำรุง
ของสหรัฐอเมริกาก็เพื่อให้ไทยสามารถสนับสนุนประเทศภาคี ส.ป.อ. ในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่เป็น

ที่น่าสังเกตว่าอาวุธที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ไทยมักจะเป็นอาวุธที่ล้าสมัยไม่สามารถปฏิบัติการได้ทั้งกับ
 ความต้องการ และบางครั้งต้องจัดหางบประมาณเพื่อการซื้ออะไหล่จากสหรัฐอเมริกา ทั้งยังต้องสนับสนุน
 ทหารและผู้เชี่ยวชาญอเมริกันในเรื่องเบียดเบียน ที่พัก เงินทุนสมทบ ไทยพยายามให้สหรัฐอเมริกาลด
 ค่าใช้จ่ายดังกล่าว แต่สหรัฐอเมริกาให้การปฏิเสธ โดยอ้างว่าไทยกับสหรัฐอเมริกา มีข้อตกลงทางทหาร
 ทอกันในปี พ.ศ. 2493 ทำให้ไทยต้องเพิ่มการใช้จ่ายทางการทหาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
 และแสดงถึงความไม่พัฒนาตนเองของไทยด้วย

ทางด้านการเศรษฐกิจนั้น แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะช่วยเหลือไทยเพื่อการพัฒนาและการขยายตัวทาง
 เศรษฐกิจด้วยการสร้างถนนหนทาง สาธารณูปโภคต่าง ๆ นำเงินมาใช้จ่ายในประเทศไทยในรูปแบบของ
 เงินตราต่างประเทศ และช่วยให้คนไทยมีงานทำตามแหล่งฐานทัพอเมริกันในบางจังหวัดเป็นจำนวนถึง
 98,196 คน (การสำรวจเดือนเมษายน 2518) ตลอดจนมาลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเป็นจำนวนถึงร้อยละ
 73.71 ของการลงทุนของชาวต่างประเทศในไทยก็ตาม แต่สหรัฐอเมริกาก็ทำให้ไทยต้องสูญเสีย
 รายได้จากการเก็บภาษีอากรในสินค้าที่สหรัฐอเมริกาส่งเข้ามาเพื่อการอุปโภค บริโภคของทหารอเมริกัน
 ในไทย เช่น สินค้า PX และทำให้คนไทยตามแหล่งฐานทัพของประสมปัญหาการครองชีพสูง นอกจากนั้น
 ยังทำให้ไทยต้องสูญเสียตลาดการค้า เพราะสหรัฐอเมริกาได้ใช้วิธีระบายพืชผลเกษตรกรรม คัดค้านค่า
 จำพวกสินค้าการเกษตรของไทยโดยเฉพาะตลาดการค้าของไทยในญี่ปุ่น ทำให้ไทยต้องลดปริมาณการส่งข้าว
 เป็นสินค้าออก

ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น การมีทหารอเมริกันและผู้เชี่ยวชาญชาวอเมริกันเข้ามาในไทย
 อันเนื่องมาจากการให้ความช่วยเหลือ ทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากโดยเฉพาะ
 ตามแหล่งฐานทัพ เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสังคมจากอาชีพขายบริการ เช่น มีเมียเช่าจำนวนมากกว่า
 10,000 คน มีโรงแรมและบังกาโลเกิดขึ้นมากมาย สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมในเรื่องเด็กนรกแดงหรือ
 เด็กนอกสมรสอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน มีสถานบันเทิงเรีงรมย์ ประเภทบาร์ ไนต์คลับ ออชอนวอค
 ที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของทหารอเมริกันที่เข้ามาพักผ่อนจากการทำสงครามเวียดนาม
 ทำให้ไทยกลายเป็นแหล่งโลภีย ทหารอเมริกันเป็นจำนวนมากแสดงออกต่อหญิงไทยอย่างไม่เหมาะสม
 ในที่สาธารณะ ทำให้ภาพพจน์ของหญิงไทยถูกมองไปในทางที่เสียหาย มีการนำสิ่งเสียดสีและแฟชั่นแปลก ๆ
 ใหม่ ๆ เข้ามาแพร่หลายในไทย ทำให้เด็กไทยเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและมีแนวโน้มในเรื่องนิยมนความ
 พุ่มเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตตามแบบอเมริกันอย่างเห็นได้ชัด

การช่วยเหลือทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือไทย เพราะปัจจัยทางการเมือง เพื่อผลักดันการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ไม่ให้แผ่ขยายไปยังดินแดนต่าง ๆ อันจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา และในขณะเดียวกันเพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกายังได้ดำเนินนโยบายทางด้านการเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับความช่วยเหลือมีนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม อันจะเป็นการ เปิดโอกาสให้กับการลงทุนของสหรัฐอเมริกา ในระยะต่อมาด้วย

นโยบายความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ประเทศไทย เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อสหรัฐอเมริกา ประกาศนโยบายนิคสัน ความช่วยเหลือเพื่อการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์เริ่มลดลงอย่างเห็นได้ชัด และ เปลี่ยนเป็นความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจและมนุษยธรรมที่ประเทศพัฒนาแล้วพึงมีให้กับประเทศที่กำลัง พัฒนา นอกจากการประกาศนโยบายนิคสัน จะทำให้รูปแบบการช่วยเหลือเปลี่ยนไปแล้ว ยังทำให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าลดจำนวนลง เปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือแบบให้ในระยะยาวอัตราดอกเบี้ยต่ำ การพัฒนา ประเทศไทยในระยะหลังจึงได้อาศัยเงินกู้มากกว่าเงินช่วยเหลือประเภทอื่น ๆ และไทยได้อาศัยปัจจัย จากเงินช่วยเหลือทางประเทศกลางเป็นลำดับ พร้อม ๆ กับการพยายามที่จะพัฒนาตัวเอง

สรุปได้ว่า นโยบายของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือได้เริ่มจากเหตุผลทางการเมือง และเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุผลทางการเมืองเช่นกัน การช่วยเหลือทางทหาร เปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือเศรษฐกิจ มากกว่าการพัฒนาคนอื่น ๆ ดังจะเห็นได้ว่า ภายหลัง พ.ศ. 2519 แล้ว ไม่ปรากฏความช่วยเหลือด้าน ความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาให้กับไทยอีกเลย รวมทั้งการลดความช่วยเหลือทางด้านการเงิน วิชาการ ทุนการศึกษา และวัสดุอุปกรณ์

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2493 - 2519 นั้น เป็นการช่วยเหลือที่ไทยไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าจะพัฒนาประเทศของตนในทางใด แต่การช่วยเหลือในขณะนั้น สหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจว่าจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการทหาร หรือด้านเศรษฐกิจแก่ประเทศไทย เป็นจำนวนเท่าใด โดย สหรัฐอเมริกาจะพิจารณาจากผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง หรือด้านเศรษฐกิจก็ตาม

อย่างไรก็ดี การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2493 - 2519 นั้น ได้พัฒนามาถึงจุดหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้ไทยพัฒนาตัวเองในทางต่าง ๆ มากขึ้น

และจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะประเด็นที่ควรพิจารณาแก่ผู้สนใจที่จะศึกษาคนกว๊านต่อไปว่า
นับจาก พ.ศ. 2519 แล้ว ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับประเทศไทยส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ
ไปในทางใด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

- จดหมายเหตุนานาชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/1. เปิดเสรีเรื่อง
อเมริกาช่วยเหลือแก่ประเทศไทย (4 มกราคม 2492 - 15 สิงหาคม 2504).
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/2. ขอความช่วยเหลือจากอเมริกาหรือเรื่องอเมริกาให้อาญ
แก่ประเทศไทย 21 พฤษภาคม 2492 - 20 เมษายน 2497.
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/10. เรื่องกรรมการ ก.ศ.ว. สำเนาบันทึกเรื่อง
การดำเนินงานเศรษฐกิจตามสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ (26 พฤษภาคม -
8 กรกฎาคม 2503).
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/9. การรับความช่วยเหลือทางการทหารจากสหรัฐ
อเมริกา (ค่าใช้จ่ายของหน่วย JUSMAG ที่ฝ่ายรัฐบาลไทยจะต้องเป็นผู้ออกให้
12 มกราคม 2497 - 14 สิงหาคม 2500.
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/11. เปิดเสรีเรื่องอเมริกาให้ความช่วยเหลือทาง
ทหารและเศรษฐกิจ 12 กรกฎาคม 2497 - 11 กันยายน 2506.
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/14. การช่วยเหลือของ USOM และ JUSMAG
10 เมษายน - 18 พฤษภาคม 2499.
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/17. การตั้งคณะกรรมการประสานการปฏิบัติการช่วยเหลือ
ของสหรัฐอเมริกาในทางตำรวจของสหประชาชาติพม่า (22 ธันวาคม 2498 -
5 มกราคม 2499).
- _____. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/18. การแก้ไขความตกลงเพื่อช่วยเหลือทางการเงิน
สำหรับโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาบางประการ (ความตกลงฟูลไบรท์) 3 สิงหาคม
2499 - 2 ตุลาคม 2501.

จดหมายเหตุนานาชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสาร (3)สร.0201.13.1/22.

การจ้างและจัดซื้อที่ใช้เงินได้กับช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา (19 พฤศจิกายน 2499 - 19 กุมภาพันธ์ 2508).

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.13.1/25. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โจมตีความช่วยเหลือทางสหรัฐ (29 มกราคม - 11 พฤษภาคม 2500).

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.31.1/26. เอกสารรายงานการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกา 15 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2500.

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.13.1/27. แถลงการณ์สำนักคณะรัฐมนตรีเรื่อง คำใช้จ่ายตามความตกลงว่าด้วยการช่วยเหลือทางทหารระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา 17 - 26 มิถุนายน 2500.

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.13.1/28. การโฆษณาความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ประเทศไทย 1 สิงหาคม - 28 กันยายน 2500.

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.13.1/32. การช่วยเหลือต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (22 สิงหาคม 2500 - 24 พฤษภาคม 2501).

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.17/2. การสนทนาทางการทูต เส็จในกรมกับเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา 20 มิถุนายน 2491.

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.17/8. การสนทนาเสด็จในกรมกับนายจอร์จ บี. ล็อกซ์ ผู้ช่วยเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ.

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.17/16. การพบปะสนทนาทางราชการในสหรัฐของนายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ 19 - 30 สิงหาคม 2498.

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.13.7/17. เรื่องการตั้งคณะกรรมการประสานการปฏิบัติการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในทางการตำรวจของสภาป้องกันราชอาณาจักร (22 ธันวาคม 2498 - 5 มกราคม 2499).

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.17/24. บันทึกการสนทนากับเอกอัครราชทูตอเมริกาประจำประเทศไทยและบุคคลสำคัญของอเมริกัน (12 พฤษภาคม 2499 - 25 สิงหาคม 2501).

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสาร (3)สร.0201.45/55. เรื่องให้
ทำความเข้าใจกับรัฐบาลอเมริกันเกี่ยวกับการค้าของประเทศไทย (30 พฤศจิกายน
2499 - 29 เมษายน 2500).

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.45/60. รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทย
บางแขนง (15 พฤษภาคม 2500)

_____ . เอกสาร (3)สร.0201.69/13. การยอมรับแบบผสม (ไทย-สหรัฐ)
27 มกราคม - 1 กุมภาพันธ์ 2499.

_____ . เอกสาร สร.0201.37.4/10 ปีที่ 2. การเลือกตั้งและรับตำแหน่ง
ประธานาธิบดีสหรัฐและเรื่องพรรคการเมือง (ท.ศ. 2479 - 2496).

de _____ . เอกสาร กค.0301.9/8. เอกสารส่วนที่นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เรื่องขอ
ความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา (9 พฤศจิกายน 2497 -
14 ธันวาคม 2498).

_____ . เอกสาร กค.18.35/7. เรื่องขอให้โรคกีเฟลเลอร์ช่วยเหลือในทางการแพทย์
2489.

_____ . เอกสาร กค.35.10/12. จ้างหมอชาวอเมริกันมารับราชการในโรงเรียน
แพทยาลัย 1 นาย (ท.ศ. 2458).

_____ . เอกสาร กค.70/49. แผนการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา
(ท.ศ. 2499 - 2500).

_____ . เอกสาร กค.87/11. บันทึกสนทนากับอุปทูตอเมริกัน ท.ศ. 2497.

_____ . เอกสาร กค.73.1/154. การมาเยือนประเทศไทยเป็นทางการของ
นายจอห์น ฟอสเตอร์คัลเลส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ
สหรัฐอเมริกา ท.ศ. 2499.

_____ . เอกสาร กค.87/46. บันทึกการสนทนาระหว่างเสกชิงในกรม รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับนายแอนดรูส์ ที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย 13 มิถุนายน 2499.

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสาร กต.87/91. การสนทนาระหว่าง
เสด็จในกรมฯ กับอุปทูตอเมริกัน.

..... เอกสาร มท.0201.2.1.22/1. มิให้เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาล
อเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศไทย พ.ศ. 2493.

..... เอกสาร มท.0701.9.5.2/26. โครงการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา.

..... เอกสาร มท.0201.2.1.22/34. การรับและการให้ความช่วยเหลือทาง
เศรษฐกิจตามสนธิสัญญา ตามความตกลงกับ SEATO และ FOA กับแผนการ
โคลัมโบ พ.ศ. 2498.

..... เอกสาร มท.0201.2.1.22/38. คณะผู้แทนพิเศษของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา
เข้ามาสำรวจการช่วยเหลือ.

..... เอกสาร มท.0201.2.1.22/48. การจัดตั้งสำนักงานบริหารงานเขต
ของชุมชน (พ.ศ. 2506).

..... เอกสาร ศบ.0701.9.5.2/4. รัฐบาลอเมริกันเสนอให้ความช่วยเหลือทาง
วิชาการตามโครงการ ข้อ 4 พ.ศ. 2492 - 2493.

..... เอกสาร ศบ.0701.9.5.2/8. งบประมาณสำหรับโครงการช่วยเหลือทาง
วิชาการขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2493.

..... เอกสาร ศบ.0701.9.5.2/38. นโยบายใหม่ในการให้ความช่วยเหลือ
ของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2504.

..... เอกสาร ศบ.0701.9.5.2/49. คำบรรยายเรื่องการร่วมมือทางเศรษฐกิจ
และวิชาการภายใต้แผนการโคลัมโบ 2505.

..... เอกสาร ศบ.0701.95.2/77. โครงการอาสาสมัครสำหรับปี 2511 -
2513 (พ.ศ. 2509 - 2510).

..... เอกสาร ศบ.0701.9.5.2/118. ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ
จากสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2516).

..... เอกสาร (อ)8/3. บันทึกเรื่องอเมริกันช่วยเหลือไทย (ม.ท.).

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสาร ร5 ทป/26. พระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้า พระราชทานกรมหลวงราชานุภาพ 23 กุมภาพันธ์ 2448.

_____ . เอกสาร ร7.ศ7.3/1. เรื่องจะเชิญร็อกกีเฟลเลอร์มาช่วยทางสาธารณสุข
และการแพทย์ (5 เมษายน 2464 - 8 สิงหาคม 2468).

_____ . เอกสาร ร7.ศ7.3/2. เรื่องมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์รับช่วยการแพทย์ไทย
(19 มกราคม 2463 - 3 มีนาคม 2474).

เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2500/
บ1.12 ปีก 1 - 3. ทหารสหรัฐอเมริกายกพลขึ้นบกในไทยเนื่องจากสถานการณ์
ในลาว.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2500/บ.7.1. ทางประเทศวิจารณ์ไทย.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2500/สร.6 ปีก 1 - 3. การประชุม
คณะรัฐมนตรี.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2500/กท.1.3. หน่วยจักษุแพทย์ในไทย.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2505/บ.16.2. มูลนิธิร็อก.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2500/กค.1.6. หน่วยอาสาสมัครสันติภาพ
สหรัฐมาปฏิบัติงานในประเทศไทย.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2500/กค.ข.6. หน่วยอาสาสมัครสันติภาพ
สหรัฐอเมริกามาปฏิบัติงานในประเทศไทย.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2506/บ.1.9. สหรัฐอเมริก.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2507/ท.8.1. กรมวิเทศสหการ.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2508/บ.15.3. มูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์.

_____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2508/ท.ข8.2. การช่วยเหลือของ
ชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย.

จดหมายเหตุนแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร. เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2508/พ.ช.

8.3. สมาคมแชนโคลัมโบ.

- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2509/มท. 1. 12. โรงแรม ขาร
ไนท์คลับ โสภณีสถานบริการ.
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2509/กท. 1. 5. ทหารต่างประเทศ
ในไทย.
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2509/ทก. 9. 2. ความช่วยเหลือจาก
ต่างประเทศ.
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป7/2509/สร. 5. 2. ปีก 1 - 3. การพิจารณา
เศรษฐกิจ.
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป5/2510/51. ความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทย - สหรัฐอเมริกา : ปัญหาเงินทุนสมทบค่าใช้จ่ายของผู้เชี่ยวชาญ
สหรัฐในประเทศไทย "ทรัสต์ฟันด์" กับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามโครงการ
โปรเจกต์แอคเคาน์ฟันด์.
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป5/2510/53. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-
สหรัฐอเมริกา : การหลีกเลี่ยงภาษีของหน่วยทหารอเมริกันในประเทศไทย
(23 มีนาคม 2510 - 28 ธันวาคม 2510).
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป5/2511/4. ไทยกับความช่วยเหลือจาก
ต่างประเทศ (2 มกราคม 2511 - 24 กรกฎาคม 2511).
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป5/2511/21 ปีก 1. ความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทย - สหรัฐอเมริกา (1 มกราคม 2511 - 29 ธันวาคม 2511).
- _____ . เอกสารงานบันทึกเหตุการณ์ ก/ป5/2511/22. ปัญหาเมียเช่าและลูกครึ่งไทย-
อเมริกัน.

"ประกาศเรื่องใช้ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างรัฐบาลแห่ง
ประเทศไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 67
ตอนที่ 57 ฉบับพิเศษ หน้า 818 - 825. 20 ตุลาคม 2493.

"ประกาศเรื่องใช้ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค ระหว่างรัฐบาล
แห่งประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 67

ตอนที่ 61 ฉบับพิเศษ หน้า 838 - 846. 8 พฤษภาคม 2493.

ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ). เล่มที่ 75 ตอนที่ 81 (20 ตุลาคม 2501).

"พระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 71 ตอนที่ 64
วันที่ 12 ตุลาคม 2497. หน้า 1503 - 1514.

"พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2495," ราชกิจจานุเบกษา.
(แผนกกฎหมาย) เล่มที่ 69 ตอนที่ 68. (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2495.

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ, เลขาธิการรัฐสภา (ทำหน้าที่แทนบัญญัติ) ครั้งที่ 118

วันที่ 15 มีนาคม 2505. นายกรัฐมนตรีแถลงเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบันและ
แถลงการร่วมกับสหรัฐอเมริกา. หน้า 209. 2505.

ครั้งที่ 12/2500 (วิสามัญ) วันที่ 21 พฤศจิกายน 2505. กระทรวงการต่างประเทศ
แถลงการณ์ของ พลตรีวิชัย พงศ์อนันต์. หน้า 287 - 299. 2500.

เอกสารรับรอง

กฤษฎา เปี่ยมพงศ์สานต์. "ข้อค้นบางประการ ของความช่วยเหลือแบบใหม่ไปเล่าจากต่างประเทศ
ต่อระบบการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต," การศึกษาแห่งชาติ. 20(2) : 19 - 37 ;
ธันวาคม 2528 - มกราคม 2529.

กระมล ทองธรรมชาติ. "สหรัฐอเมริกากับเอเชียอาคเนย์," สังคมศาสตร์. 10(4) : 1 - 20 ;
ตุลาคม 2516.

กลสิกรไทย, ธนาคาร. "ทหารสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย," ธนาคารกลสิกรไทย. 3(3) :
156 - 167 ; กรกฎาคม - กันยายน 2515.

กลุ่มศึกษาอิสระ. ฉันทนาจากสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โคมทอง, 2524.

กิ่งแก้ว นิคมชา. การเจรจาและข้อตกลงระหว่างไทยกับอังกฤษเกี่ยวกับหัวเมืองมลายู
ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวระหว่าง พ.ศ. 2443 ถึง
พ.ศ. 2452. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์. "สหรัฐอเมริกาในประเทศไทย," รัฐาภิวัตน์. 7(3) :

61 - 79 ; กรกฎาคม - กันยายน 2518.

จจร สุทธานิช. ข้อมูลประวัติศาสตร์สมัยบางกอก. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมนศาสตร์,
 2518.

เขียน ชีระวิทย์. "ข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์.
 13(1) : 18 - 30 ; มกราคม - มีนาคม 2518.

เขียน ชีระวิทย์, พันศักดิ์ วิญญรัตน์ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี. โครเอเชียคือไทย.
 กรุงเทพฯ : พิมพ์, 2518.

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. 60 ปีแห่งความร่วมมือระหว่าง
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลและมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์ศิริราช, 2526.

ศักดิ์พร โปธาโมช, ม.ร.ว. "ฐานอันล้ำลึกของสหรัฐอเมริกา," อเมริกาในเอเชีย
อาคเนย์. พระนคร : อักษรบริวาร, 2511.

_____. "ธรรมชาติของอเมริกาเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์," อเมริกาในเอเชียอาคเนย์.
 พระนคร : อักษรบริวาร, 2511.

โชติค บันเปี่ยมรัษฎ์. "เศรษฐกิจไทย 2515 : ปีแห่งความรุ่งเรือง," ธนาคารกสิกรไทย.
 2(4) : 406 - 418 ; มกราคม - มีนาคม 2515.

จัญญรัตน์ สุวรรณกุล. การศึกษาบทเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับขบวนการนักศึกษาในช่วง
2516 - 2519. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2531. อัดสำเนา.

จันทร์หา บุญฤทธิ์ และปิยนาด บุญนาค. รายงานผลการวิจัย การศึกษาผลกระทบ
ทางการเมือง จากความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2463 - 2506).

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

จิร วิจิตสงคราม. งานเกี่ยวกับองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่ง เอเชียอาคเนย์-สแป.

ในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกจิร วิจิตสงคราม. กรุงเทพฯ :

คำรณการพิมพ์, 2522.

จิราภรณ์ สถาปนาวรรณชนะ. วิกฤตทาสยาม ร.ศ. 112. ปริณิพานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อักษรสำเนา.

จิตต์ สังขกุลย์. "ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกา," รัฐาภิวัตร. 12(3) :

121 - 139 ; กรกฎาคม 2513.

จิตรบุษ ไกรสรทงษ์. การสนับสนุนทางทหารของสหรัฐอเมริกากับความมั่นคงแห่งชาติไทย.

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2518.

เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน. "ย้อนอดีต 36 ปี ทชค., " ตำรวจตระเวนชายแดนปริทัศน์.

5(19-20) : 10 - 11 ; มกราคม - มิถุนายน 2532.

เจมส์ วี. มาร์ทีน จูเนียร์. "สัมพันธ์ภาพไทย-อเมริกันระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2,"

แปลไทย สุจิตรา วุฒิสถียร. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา.

กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2519.

ฉลอง สุนทรวาณิชย์. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรัสเซียและประเทศไทย ตั้งแต่

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อักษรสำเนา.

ฉลากชาย ภูมิทานนท์. "การวิจัยเพื่อปราชญ์ประชาชน," จุลสารโครงการตำราสังคม
ศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 3(3) : 100 - 113 ; เมษายน - มิถุนายน 2519.

_____ . "จักรวรรดินิยมทางมนุษยวิทยา : นวัตกรรมที่เข้าไปโอบอุ้มชาวเขาในประเทศไทย,"

จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 3(1) : 69 - 81 ;

ตุลาคม - ธันวาคม 2518.

ชมภูท วราศิริ. บทบาทของ ดร.เอลคอน อาร์ เจมส์ และ ดร.ฟรานซิส บีแซ ในฐานะ
ที่ปรึกษาาราชการกระทรวงการต่างประเทศ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ชลิต แนวพินช. "อาสาสมัครสันติภาพอเมริกัน ผักชีโรยหน้าจักรวรรดินิยมแบบใหม่,"

สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(7) : 37 - 44 ; กรกฎาคม 2517.

ชาญ อังสุโชติ. "มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์และโครงการในประเทศไทย," รัฐสภาสาร.

18(10) : 17 - 21 ; กันยายน 2513.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. "เมื่อรัสเซียวิเคราะห้ไทย," จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์. 2(3) : 4 - 13 ; เมษายน 2518.

ชาติชาย พณานานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ในสมัยต้นโกลเดนทรคอนเทน (รัชกาลที่ 1 - 3 พ.ศ. 2325 - 2394).

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.

อัดสำเนา.

_____. "ผลกระทบของมิชชันนารีนิกายอเมริกันโปรเตสแตนต์ที่มีต่อประเทศไทยในช่วง

ค.ศ. 1830 - 1910," ประวัติศาสตร์. 9(1) : 1 - 52 ; มกราคม - เมษายน

2527.

ชูชาติ ประมุลณ. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ : หักคณคิมางประการที่ควรแก้ไข,"

รัฐราษฎร์. 18(2) : 83 - 98 ; เมษายน - มิถุนายน 2519.

_____. ประสบการณ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ. เอกสารวิจัย

ส่วนบุคคล กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2513.

ไชโย กระสิน. "ประเทศไทยภายใต้เงาแห่งสงครามเวียดนาม," พุทธโทษ. 70(6) :

9 - 14 ; พฤศจิกายน 2511.

เช็น แก้วศ. "การพัฒนาการศึกษาภายใต้โครงการเงินกู้ธนาคารโลก," การศึกษา
แห่งชาติ. 20(2) : 38 - 44 ; ธันวาคม 2528 - มกราคม 2529.

ฉรงค์ เพชรประเสริฐ. การขยายตัวของระบบทุนนิยมในประเทศไทย (พ.ศ. 2488 -
ปัจจุบัน). กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 2524.

ฉรงค์ สันติสวัสดิ์. "ทหารอเมริกันที่ศาลา," รัฐศาสตร์นิเทศ. 5(2) : 52 - 54 ;
เมษายน - มิถุนายน 2512.

คณีย์ ทองใหญ่. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์
ณรงค์ (พ.ศ. 2501 - 2506). วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.

ศิริก ชัยนาม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย, 2509.

คำธนาชานุกาพ, กรมพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2.
กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณุสฎา, 2505.

คำวิรัตน์ รัตนรังสี. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์,
2531.

ณัฏ คอมนตร์. "ไทยตักสินไชยชะตาของตนเองได้หรือไม่," สังคมศาสตร์ปริทัศน์.
11(8) : 70 - 76 ; สิงหาคม 2516.

_____. "ประเทศไทยกับกองกำลังทหารทางดาว," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(8) :
37 - 45 ; สิงหาคม 2517.

ถวัลย์ ทอทัศน์. บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2531. อัดสำเนา.

ถาวร รัตนาวะดี. บทบาทของสหรัฐในเอเชียแปซิฟิกและตะวันออกกลางที่มีผลกระทบต่อ
ความมั่นคงของไทย (ในช่วงปี 2531 - 2535). เอกสารวิจัยส่วนบุคคล
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2531.

แอมสซ บุนนท. การทูตไทยสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2528.

_____ . พื้นอดีต. กรุงเทพฯ : กองเก็บรักษาการพิมพ์, 2522.

ทรงศรี อจอรุณ. "123 ปี แห่งมิตรภาพไทย-อเมริกัน," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ
สหรัฐอเมริกา, กรุงเทพฯ : แพรทิทยา, 2519.

ทวีศิลป์ ชีววัชนะ. "ความคิดของคนอเมริกันที่มีต่อเมืองไทยในอดีต (ค.ศ. 1821 -
1932)," เอเชียปริทัศน์. 8(3) : 57 - 70 ; กันยายน - ธันวาคม 2530.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2. กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณา, 2504.

ธนาสมบูรณ์ สตะเวทิน. "หลักการทูตแบบสี่ศตวรรษ," หนังสือพิมพ์มติชน. 1 ธันวาคม
2532. หน้า 9.

ธเนศวร เจริญเมือง. "อาณานิคมทางปัญญา : เอ.เอฟ.เอส. จะยุบหรือไม่ยุบ,"
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับครบรอบ 30 ปี. สมาคมสังคมศาสตร์ กรุงเทพฯ :
ศูนย์การพิมพ์อักษร, 2529.

ธีรจิณี ณ ป้อมเพ็ชร. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย :
อิทธิพลด้านการค้าในยุค 1980. สารนิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2531. อักษรสำเนา.

นันทนา กปิลาภุจน์. แนวคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ผลต่อการ
พัฒนาประเทศ. รายงานผลการวิจัย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2529.

"บรรพชาศการลงทุนหลังสงครามอินโดจีน," เศรษฐกิจและสังคม. 12(4) : 42 -
47 ; พฤษภาคม - มิถุนายน 2518.

บัญชาการทหารสูงสุด, กอง กระทรวงกลาโหม. ประวัติกองทัพบกไทยในรอบ 200 ปี
พ.ศ. 2325 - 2525. กรุงเทพฯ : กรมแผนที่ทหาร, 2525.

บุญคง หันจางสิทธิ์. "ฐานทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจและสังคมไทย," ธรรมศาสตร์. 5(1) : 110 - 116 , มิถุนายน - กันยายน 2518.

บุญชนะ อิตถากร. "ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ," รัฐราษฎร์. 7(2) : 17 - 54 ; เมษายน 2508.

_____. "ทานจอมพลสฤษดิ์ ชนะวัช," ชีวิตการทำงานของบุญชนะ อิตถากร. กรุงเทพฯ : ประชาสาร, 2513.

_____. บันทึกทุกไทย. กรุงเทพฯ . อักษรสัมพันธ์, 2514.

บุญฤทธิ์ ทรพรหมนท. ความร่วมมือทางทหารกับต่างประเทศ และนโยบายช่วยตัวเองของประเทศไทย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2515.

เบญจมาศ จินาพันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : การศึกษาและวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

ปรัชญา เวสารัชช. "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาประเทศ," หน่วยที่ 13 สังคมศึกษา 5 (ประวัติศาสตร์สำหรับครู). หน้า 925 - 1001. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

ประชุมพงศาวดารภาค 62. เรื่องทูตฝรั่งเศสสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : องค์การฯ ของ ศุภสภา, 2512.

ประชุมพงศาวดาร เล่ม 18 (ภาค 31). เรื่องมิชชันนารีอเมริกันมาประเทศสยาม. กรุงเทพฯ : องค์การฯ ศุภสภา, 2508.

ประนอม หาญสุนจิต. "โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนทุน เอ.เอฟ.เอส," วิทยาสาร. 25(7) : 10 - 13 ; กุมภาพันธ์ 2517.

ประทุมพร วัชรเสถียร. "ไทยกับสงครามเวียดนาม . ประเมินผลจากนโยบายในอดีต," สังคมศาสตร์. 13(1) : 26 - 42 ; มกราคม 2519.

_____. "สหรัฐอเมริกาในเอเชีย," ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : เอเชีย. เอกสารวิชาการของสถาบันเอเชีย กรุงเทพฯ : บริษัทสารมวลชน, 2524.

ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502 - 2504. คณะรัฐมนตรีจัดพิมพ์

พระนคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2507.

ปรีดี บุญซื่อ. "ประเทศไทยคือ เป้าหมายสำคัญต่อไป..." สังคมศาสตร์ปริทัศน์.

8(4) : 48 - 57 ; มีนาคม - พฤษภาคม 2514.

ปรีชา โอสดานนท์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการใช้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาประเทศไทย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2530.

ผู้สื่อข่าวของเรา, นามแฝง. "การเข้าครอบครองไทยของสหรัฐ," สังคมศาสตร์ปริทัศน์.

12(8) : 13 - 18 ; สิงหาคม 2517.

ผู้สื่อข่าวพิเศษ, นามแฝง. "เบื้องหลังการจากรวมของสหรัฐต่อประเทศไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(2) : 37 - 46 ; กุมภาพันธ์ 2517.

_____ . "สัมภาษณ์ เมริกกันใหม่," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 10(11) : 10 - 18 ; พฤศจิกายน 2515.

แบบแผนทางการศึกษา, กอง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, งานพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : บรรหาร, 2503.

พัฒนาการแห่งชาติ, กระทรวง. ประวัติของกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์, 2507.

_____ . วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์, 2507.

_____ . วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์, 2510.

_____ . วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์, 2509.

พันศักดิ์ วิญญรัตน์. "การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 10(1) : 26 - 35 ; มกราคม 2515.

พันศักดิ์ วิญญรัตน์. "CIA ขาวจากสกอตแลนด์ : ของฝากถึงสภาความมั่นคงแห่งชาติ," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(2) : 14 - 25 ; กุมภาพันธ์ 2517.

_____ . "ผีเข้าผีนอก : ฐานทัพอเมริกาอีกครั้ง," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(5) : 14 - 35 ; พฤษภาคม 2517.

_____ . "เล่ห์เหลี่ยมอเมริกัน : บทสัมภาษณ์เจนนีแมน-พันศักดิ์," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(1) : 14 - 21 ; มกราคม 2517.

_____ . "สัมภาษณ์รัฐมนตรีต่างประเทศ ทพ. จอห์น ฟอน โอชรากร ณ อุษยาร." สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(4) : 12 - 21 ; เมษายน 2517.

_____ . "อนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา," ธรรมศาสตร์. 3(3) : 194 - 202 ; พฤษภาคม 2517.

พิทักษ์ ปัญญาบุท. "การถอนฐานทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 11(5) : 18 - 88 ; พฤษภาคม 2516.

ฟูโลไบร์ท, มูนิริ. จากการแลกเปลี่ยนความรู้ไปสู่ความเข้าใจที่ดีต่อกัน 36 ปี ของโครงการฟูโลไบร์ทในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2529.

เฟรค คับฉิว, ริดส์. การปรับตัวเข้าสู่ยุคใหม่ของสยามและพม่า. อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ และเอกวิทย์ ณ ถลาง แปล ภาควิชาประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519.

มนตรี เจนวิทย์การ. "วุฒิสมาชิกฟูโลไบร์ทกับสัมพันธ์ภาพไทย-สหรัฐ," สังคมศาสตร์. 10(2) : 1 - 21 ; เมษายน 2513.

มอริสัน ชูร์เก. พุทธศาสตร์ของการคงอยู่. แปลโดย ขาติชาย พานานนท์ กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2526.

มนู วงษ์บุคศิธรรม. สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย : ศึกษานโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย ค.ศ. 1976 ถึง ปัจจุบัน. สารนิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530. อัคราเนา.

- มนูญ มาคะสิระ. การรักษาอำนาจทางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่าง พ.ศ. 2491 - 2500. ปรินต์งานพิมพ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อักสาเนา.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย : บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจการเมือง พ.ศ. 2475 - 2530. กรุงเทพฯ : สมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2532.
- ลิขิต ชีรเวทิน. "การพัฒนาเมืองไทย," แนวความคิดที่พึงประสงค์ในการสอนประวัติศาสตร์ไทย. หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ : กองทันตศุและ อุปกรณ์การศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2531.
- ว.ป.อ. รุน 16, คณะนักศึกษา. "ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย," รัฐาภิวัตน์. 17(1) : 1 - 216 ; มกราคม - มีนาคม 2518.
- วงเดือน นาราลัจ. การดำเนินนโยบายทางประเทศของไทยต่อมหาอำนาจตะวันตกในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. ปรินต์งานพิมพ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2518. อักสาเนา.
- _____. "บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทย คริสต์ศตวรรษที่ 19 ความแตกต่าง ระหว่างศาสนาประจำสังคมไทยและอเมริกัน," รวมบทความประวัติศาสตร์. 11 : 70 - 80 ; 2532.
- วอเทอร์ เอฟ เวลลา. แผ่นดินพระนั่งเกล้า. แปลโดย นิจ ทองโสภิต. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2530.
- วรารณ บวรศิริ. "บทบาทของสถาบันระดัับภูมิภาคควาช่วยการอุดมศึกษาและการพัฒนาต่อ การอุดมศึกษาของประเทศไทย," การศึกษาแห่งชาติ. 20(2) : 74 - 85 ; มกราคม 2529.
- วาริน สัจชัย. "เงินช่วยเหลือต่างประเทศ," พบโลก. 3(25) : 40 - 46 ; พฤศจิกายน 2532.

วิเทศสหการ, กรม. ข้อมูลความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2510 - 2531. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ กรมวิเทศสหการ, 2531.

วิเทศสหการ, กรม กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศ
ทางเศรษฐกิจและวิชาการ ปี พ.ศ. 2506. กรุงเทพฯ : ท่าพระจันทร์,
2508.

วิมล พงศ์พิพัฒน์ และคนอื่น ๆ. ฟื้นความหลังไทย-อเมริกัน 150 ปี. กรุงเทพฯ :
ยูไนเต็คนิวส์, 2525.

วิระภา สมสวัสดิ์. "โครงการลุ่มแม่น้ำโขงกับผลประโยชน์ของจักรวรรดินิยมในเอเชีย
อาคเนย์," เอกสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 3(4) :
54 - 73 ; กรกฎาคม - กันยายน 2519.

วิลาสวงศ์ ทงตะบุตร. "การเปิดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา,"
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2519.

วิวรรณ ฌ ป้อมเพชร. บทบาทและหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อสนธิสัญญาการป้องกัน
ร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอกสารงานวิจัยส่วนบุคคล กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2510.

วิวัฒน์ มุ่งกรศรี. "ไทยและสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1945 -
1950)," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา,
2519.

วิระประวิทย์ วงศ์พิพัฒน์. "ทาคชิ : ชะงักสงคราม," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 10(8) :
44 - 45 ; สิงหาคม 2515.

ศัพท์รัฐศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : เพื่อนพิมพ์, 2529.

ส.ศิริรักษ์. "พัฒนาการศึกษาของไทยในอดีต ปัจจุบันและอนาคตโดยเน้นช่วงสามทศวรรษนี้,"
พุทธศาสนากับการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2531.

_____ . "สุนทรพจน์ของวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 4(3) : 51 - 56;
ธันวาคม - กุมภาพันธ์ 2509 - 2511.

ส. ศิวรักษ์. อนาคตและอุดมคติสำหรับไทย. กรุงเทพฯ : เซนต์เทอร์พัสลิคเคิร์น.

2522.

สกลไธ ชันติวรพจน์. ประเทศไทยกับมหินทอโคจีนของฝรั่งเศส ค.ศ. 1937 - 1947

(พ.ศ. 2480 - 2490). ปรินซ์นิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2520.

สมศักดิ์ ศุภะรัฐเกษ. "แถลงการณ์ของรัฐบาลเรื่องการถอนทหารสหรัฐออกจากประเทศไทย,"

ข้าราชการ. 12(3) : 75 - 81 ; มีนาคม 2519.

สกรรจ์ จันทรัตน์. ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2440 - 2452). ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อีศธำเนา.

สนิท วรปัญญา. บทบาทขององค์การสหประชาชาติในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กศ. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

แห่งชาติ, 2505.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชการรัฐมนตรี. รายงานความก้าวหน้า

ของกิจการในรอบปีที่ 4 แห่งการปฏิวัติ. กรุงเทพฯ : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี,

2505.

สมร นิตินันท์ประกาศ. สหรัฐอเมริกานับถือญี่ปุ่น (ค.ศ. 1945 - 1980) เล่ม 2.

กรุงเทพฯ : โอเคียนส์ไทร์, 2531.

สังคม-วิเคราะห์, คอสมิก. "ผลจากการถอนทหารสหรัฐ," เศรษฐกิจและสังคม. 12(5) :

46 - 49 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2518.

ชัยชัย สุวัญกร. "เสรีไทยกับ โอ. เอส. เอส.," จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และมนุษยศาสตร์. 3(2) : 50 - 67 ; เมษายน - มิถุนายน 2519.

สายหยุด เกิดผล. "กองทัพไทยกับที่ปรึกษาสหรัฐ," รัฐาภิวัตน์. 8(2) :

167 - 176 ; เมษายน 2509.

- สาวยุค เกิดผล และสมชัย รักรัตน์. ยุทธศาสตร์เพื่อการดำรงอยู่ของชาติ. กรุงเทพฯ :
อำนวยการพิมพ์, 2520.
- สุพรรณ กาญจนวิจิตร. "บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทย," ความสัมพันธ์ระหว่างไทย
กับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ : แพรวพรา, 2519.
- _____. บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์. ปริญญาโท อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2507. อักซ่าเนา.
- สุรชาติ บำรุงสุข. ไทย-สหรัฐความสัมพันธ์ทางทหารยุคเปรม-เวแกน. เอกสารวิชาการ
สถาบันความมั่นคงและนานาชาติ, 2529.
- _____. สหรัฐอเมริกากับระบบทหารในประเทศไทยศึกษากรณีความช่วยเหลือด้านการทหาร
ยุคหลังสงครามเวียดนาม ค.ศ. 1975 - 1980. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์,
2525.
- สุรางค์ ทับเสียงสม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่รัชสมัยพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.
ปริญญาโท อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อักซ่าเนา.
- สุเรนทราธิเบศ, เจ้าพระยาพระเสด็จ. พระราชหัตถเลขาและหนังสือกราบบังคมทูลของเจ้าพระยา
สุเรนทราธิเบศ. กรุงเทพฯ : องค์การการศาสนา, 2506. 2 เล่ม.
- สุวิทย์ ชีระสวาท. ความสัมพันธ์ไทย ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 - 126 การเสียดินแดนฝั่งขวา
แม่น้ำโขง. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อักซ่าเนา.
- เลียบ วิชัยลักษณ์. "แถลงการณ์เรื่องความตกลงความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐอเมริกา
กับไทย," ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม 59. กรุงเทพฯ : นิติเวช, 2489.

- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา," ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ : แพรวศึกษา, 2519.
- แสงโสม เกษมศรี และวินิต พงศ์พิพัฒน์. ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2394). กรุงเทพฯ : คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรี, 2533.
- แสวง เสนาณรงค์. "เมื่อไทยพบสหรัฐ," วิทยาสาร. 14(3) : 1 - 28 ; กรกฎาคม 2515.
- สำราญ ชีโรท. การร่วมมือทางทหารกับชาติที่เป็นมิตร. เอกสารงานวิจัยส่วนบุคคล กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2509.
- อรพันธ์ เจือศิริภักดิ์. "มหาวิทยาลัยไทยกับการถ่ายทอดความรู้ตะวันตก," คุรุศาสตร์ 12(3) : 83 - 102 ; มกราคม - มีนาคม 2527.
- อศุขย์ วิเชียรเจริญ และนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. แนวโน้มของรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา. 20(2) : 45 - 72 ; มกราคม 2529.
- อนันต์ วิริยะพินิจ. "เด็กผมแดง : ลูกกระเบิดที่อเมริกาทั้งในไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 10(8) : 59 - 65 ; สิงหาคม 2515.
- อภิลาศ โอสดานนท์. บทบาทความช่วยเหลือต่างประเทศกับการพัฒนาประเทศไทย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2520.
- อิสระ สุวรรณผล. "ความช่วยเหลือต่างประเทศนั้นล้นเหลือ," สังคมศาสตร์. 7(2) : 24 - 36 ; เมษายน 2513.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย (1960 - 1970). ปริญญาโท ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัคราเนา.
- อุกร ทองน้อย. "อิมปไทยของชาติเหตกการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง," สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 12(8) : 47 - 64 ; สิงหาคม 2517.
- แอลแอน เนวินส์ และเฮนรี สตีล คอมเมเจอร์. ประวัติศาสตร์สังเขปของสหรัฐอเมริกา ตอนที่ 3. วิชาสังคม นพรัตน์ แปล กรุงเทพฯ : แพรวศึกษา, 2518.

อำนวย ปฏิพัทธ์. "การช่วยเหลือของอเมริกันทำลายสังคมไทย," จุลสารโครงการทำมา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2(1) : 9 - 16 ; กันยายน 2517.

เฮนรี เบอร์นี. เอกสารของเฮนรีเบอร์นี เล่ม 2. สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ แปล
กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2516.

หนังสือพิมพ์

เคลิเมล. 14 มิถุนายน 2499.

"นิวยอร์กไทมส์วิจารณ์ไทยหนัก," สยามนิกร. วันที่ 16 มิถุนายน 2500.

"คำตู่ เป้าว่าไทยกลายเป็นฐานที่มั่นระบิกันคัมไทยสำเร็จ," สารเสรี. วันที่ 17 กรกฎาคม
2500.

สยามนิกร. วันที่ 25 ตุลาคม 2501.

"เกี่ยวกับทหารต่างชาติเข้าเมืองไทย," ข่าวไทย. วันที่ 25 พฤษภาคม 2505.

"ไมตรีไทย-แยงกีสอบอุ่นยิ่ง ราษฎรพากันต้อนรับทหารสหรัฐอเมริกา," ไทย. วันที่ 30
พฤษภาคม 2505.

"ร่วมมือทำประโยชน์แก่สังคม บางคนใช้เวลาว่างสอนหนังสือ," ข่าวไทย. วันที่ 7
มิถุนายน 2505.

"จากฮาไว มาเมืองไทย," พิมพ์ไทย. วันที่ 17 มิถุนายน 2505.

"สหรัฐจะถอนทหารนาวิกโยธิน 1,000 คน จากประเทศไทย หน่วยอื่น ๆ ที่เหลือจะถอน
เป็นชั้น ๆ," สยามรัฐ. วันที่ 3 กรกฎาคม 2505.

"สหรัฐอเมริกา ส่งทหารช่างไปสำรวจเมืองนคร," ไท. วันที่ 6 พฤศจิกายน 2505.

"สหรัฐถอนหน่วย "คอหนัง"ออกจากจังหวัดอุดรแล้ววันนี้," พิมพ์ไทย. 20 กรกฎาคม 2506.

"จัดแม่ทัพอะโรไนประเทศไทย," สยามนิกร. วันที่ 10 ตุลาคม 2508.

"สหรัฐอนุมัติเงินช่วยเหลือไทย 5 พันล้าน ช่วยรวมทั้งสิ้น 16 โครงการ," สยามรัฐ.
วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2509.

"มีแพทย์และพยาบาลมาเสริมรักษาทหารและประชาชนฟรี," ข่าวไทย. วันที่ 26
กุมภาพันธ์ 2509.

"ให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีว่าเข้ามาเพื่อช่วยป้องกันภัย," ข่าวไทย. วันที่ 10 มีนาคม 2509.

"ทหารทางชาติ," สยามรัฐ. วันที่ 15 มิถุนายน 2509.

"สองปีของชายคี่เป็นเหตุให้น้ำ คนกรุงเทพฯ ไปลงทุนมากขึ้น," สยามนิกร. วันที่ 27 กรกฎาคม 2509.

"ถนัดว่าทหารสหรัฐไหลเข้าไทย ก่อให้เกิดปัญหาสังคม," พิมพ์ไทย. วันที่ 29 กันยายน 2509.

"ไทยเราร่วมมือทางทหารกับอเมริกาอย่าง เต็มใจที่สุดถึงกับยอมให้ทหารอเมริกันเข้ามาตั้งอยู่ในประเทศได้แก่แล้วกลับถูกพวกนักการเมืองสหรัฐ เห็นเราเป็นเมืองขึ้นของเขาไป จีป," เคลนิวส์. วันที่ 3 ตุลาคม 2509.

"คำแห่งความเป็นมิตร," ไทยรัฐ. วันที่ 7 ตุลาคม 2509.

"ไทยกับสหรัฐในทัศนะของวุฒิสมาชิก เกลแมคกี," สยามรัฐ. วันที่ 10 ตุลาคม 2509.

"ทรรณะทางการเมืองของอเมริกาที่มีต่อไทย," ประชาธิปไตย. วันที่ 12 ตุลาคม 2509.

"รอบสภาไทยประเภทสาม," ข่าวไทย. วันที่ 19 ตุลาคม 2509.

"จรวดจากเครื่องบินสหรัฐระเบิดถล่มราษฎร ทาย 1 บาดเจ็บ.5," สยามรัฐ. วันที่ 17 พฤศจิกายน 2509.

"พบคอลลาปปลอมระเบิดในทางจังหวัด," สยามรัฐ. วันที่ 24 ธันวาคม 2509.

"สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (แอมแดน) ของสหรัฐในไทยควรจะถูกยกเลิกเสียที," สยามรัฐ. วันที่ 22 ธันวาคม 2517.

Bangkok Post. April 14, 1948.

Benham, Frederick. Economic Aid to Underdeveloped Countries. Oxford University Press, 1964.

Caldwell, Alexander J. American Economic Aid to Thailand. London : Lexington Books. 1974.

- Crawford, John. Journal of an Embassy to the Court of Siam and Cochin-China. Henry Colburn, New Burlington Street, London : 1928.
- Darling, Frank C. Thailand and The United States. Washington D.C. : Public Affairs Press, 1965.
- David, L. Thornton. "REFLECTIONS ON AMERICAN FOREIGN POLICY AND COMMUNISM," The Journal of Social Sciences. Vol VIII. No.4. October, 1971.
- "Elephants to the Rescue : A Historical Glance at Thai U.S. Relations," Investor. April, 1972.
- Flood, Thadens E. The United States and the Military Coup in Thailand. Washington D.C. : Indochina Resource Center Publication, 1976.
- Ford Foundation. 1990 The Ford Foundation 1990.
- Fulbright Foundaion. 40 Anniversary Edition The Thai Fulbright Family : A Directory. Bangkok : Amarin Printing Group Co., Ltd., 1990.
- Hayes, Samuel P. The Beginning of American Aid to Southeast Asia Lexington, Mass, 1971.
- Herring, George C. America's Longest War : The United States and Vietnam 1950 - 1975. America : John Wiley & Sons Inc., 1979.
- Ingram, James C. Economic Changes in Thailand Since 1850 - 1970. Stanford : Stanford University Press, 1955.
- Kramol, Tongdhamacharat. American Policy in Southeast Asia. The Woodrow Wilson Department of Foreign Affairs, Virginia : University of Virginia, 1961.
- Martin Jarne V. Thai-American Relations in World War II," The Journal of Asian Studies. Vol. XXII. No. 4. August, 1963.
- Mcfarland, George B. ed. Historical Sketch of Protestant Missions in Siam 1928 - 1928. Bangkok : Bangkok Times Press.
- "The military economic," Investor. Supplement April, 1972.
- "MILITARY TO ASK FOR U.S ARMS, PLANES," The Nation. 28:8 ; 1973.
- Nixon, Richard. The Real War. New York : Warner Book Inc., 1980.
- Paterson, Thomas G. and others. American Foreign Policy : A History Since 1900. 2nd ed. Lexington : D.C. Heath and Company, 1983.
- Perkins, Dexter. The American Approach to Foreign Policy. 4th ed. Massachusetts : Harvard University Press, 1954.

Pratt, Julius W. A History of United States Foreign Policy. 2nd ed.
London : Englewood Cliffs Inc., 1984.

RTG/USOM ECONOMIC AND TECHNICAL PROJECT SUMMARY. Research & Evaluation
Staff Program Office United States Operations Mission to Thailand
Agency for International Development March, 1973.

"Re-Organizing U.S aid to Thailand," Investor. Supplement April, 1972.

Shechan, Neil and others. ed. The Pentagon Papers. 6th ed. New York :
Time Company, 1971.

Spector, Ronal H. Advice and Support : The Early Year of the United
States Army in Vietnam 1941 - 1960. America : The Free Prese A
Division of Macmillan, Inc., 1985.

Stebbing, Richard P. The United States in World Affairs. New York :
American Book, Stratford Press, Inc., 1957.

Sukich Nimmanheninda. "Thai International Relation : U.S.A.," ประมวล
ความรู้เรื่องสันติภาพ. เอกสารประกอบคำบรรยายโครงการปฐกฐาจารย์
กิจกรรมรวมฉลองปีสากลแห่งสันติภาพของ UN 1986 กรุงเทพฯ : พวง
มหาวิทยาลัย, 2530.

Thadeus, Flood E. The United States and Military Coup in Thailand.
A Background Study. Washington D.C., An Indochina Resource
Center Pubication, 1976.

"Thai-U.S. Joint Ventures," Investor. Supplement April, 1972.

"THAILAND : ANOTHER U.S. ALLY LOST?" U.S. News. 78(22) May 26, 1975.

Thak Chaloehtiarana. Thailand : The Politics of Despotism Paternalism
Social Science Association of Thailand and Thai Khadi Thammasat
University, 1978.

Thanat Khoman. "THE CONSEQUENCES FOR SOUTH EAST ASIA OF EVENTS IN INDO-
CHINA," JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES. Vol XIII. No. 1. January,
1976.

"U.S. Should up economic aid to Thailand," The Nation. 9 : 2 ; 1973.

"When Americans go home," Investor. Vol 3. No. 4. April, 1971.

"WHERE U.S. STANDS After Vietnam Debacle," U.S. New. 78 : 27 - 9 ;
April 14, 1975.

Wiwat Mungkandi. "READY RESILIENCY : A HOBSON'S CHOICE IN THAI DIPLOMACY,"
Journal of Social Sciences. Vol XIII. No. 1. January, 1976.

Wiwat Mungkandi and William Warren.ed. THAI-AMERICAN RELATIONS. Bangkok :
Chulalongkorn University Press, 1982.

Wilson, David A. The United States and The Future of Thailand. New York :
Praeger Publishers, Inc., 1970.

Young, John Russell. Around the World with General Grant. Vol II.
New York : The American New Company , 1979.

ภาคผนวก

ประกาศ
เรื่องใช้ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค
ระหว่าง
รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทย และรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ลงนามกัน ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ 19 กันยายน พุทธศักราช 2493 มีบทในข้อ 5 ว่าความตกลงนี้จะมีผลบังคับใช้ในเมื่อรัฐบาลแห่งประเทศไทยแจ้งให้รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ทราบว่า บรรดาการต่าง ๆ อันจำเป็นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความตกลงนี้ได้ปฏิบัติครบถ้วนแล้ว ซึ่งรัฐบาล ไทยได้แจ้งให้รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาทราบแล้วว่า ความตกลงฉบับนี้มีผลบังคับนับแต่วันลงนาม

ฉะนั้น ความตกลงนี้จึงเป็นอันใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พุทธศักราช 2493 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2493 เป็นปีที่ 5 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(67 ร.จ.1 ตอนที่ 61 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 8 พ.ย.2493)

ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค

ระหว่าง

รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

ยอมรับนับถือว่า เสรีภาพของเอกชน สถาบันอันเสรี และความเป็นเอกราช ขึ้นอยู่เป็นส่วนใหญ่
กับสภาพการณ์เศรษฐกิจอันมั่นคงและเสถียรภาพแห่งสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

พิจารณาว่า รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาได้ทราบมติของสภามติให้สหรัฐอเมริกาอำนวยความสะดวก
แก่รัฐบาลแห่งประเทศไทย เพื่อให้รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ที่กล่าวนั้น โดยอาศัย
ความพยายามของตนเอง และความพยายามร่วมกับประเทศอื่น ๆ หรือกับสหประชาชาติ

ปรารถนาที่จะแสดงซึ่งความเข้าใจอันว่าด้วยการอำนวยความสะดวกของรัฐบาลแห่ง
สหรัฐอเมริกา การรับความช่วยเหลือเช่นนั้นโดยรัฐบาลแห่งประเทศไทย และกระบวนการซึ่งรัฐบาล
ทั้งสองจะดำเนิน แต่ละฝ่ายและร่วมกัน เพื่อส่งเสริมวัตถุประสงค์ข้างบนนี้

ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ 1

รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้บังคับแห่งข้อกำหนดและเงื่อนไข ซึ่งระบุไว้ในกฎหมาย และ
ภายใต้บังคับแห่งบรรดาข้อตกลงซึ่งกำหนดไว้ในความตกลงนี้ จะให้อำนวยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ
และทางเทคนิคแก่รัฐบาลแห่งประเทศไทย ตามที่รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะขอรอง และรัฐบาลแห่ง
สหรัฐอเมริกาคงยินยอม รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาคงได้ร่วมมือกันที่จะ
ในการจัดหาภายใต้กำหนดการองค์การบริหารความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation
Administration Program) ได้เป็นไปในราคาอันเหมาะสมและข้อกำหนดอันเหมาะสม โภคภัณฑ์และ
บริการที่จะอำนวยความสะดวกนั้นจะได้แจกจ่ายภายในประเทศไทย ภายในข้อกำหนดและเงื่อนไขซึ่งจะได้ออก
ระหว่างรัฐบาลทั้งสอง

ข้อ 2

เพื่อให้ได้เกิดผลประโยชน์อย่างมากที่สุดแก่ประชาชนของประเทศไทย จากความช่วยเหลือซึ่งรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะให้อำนวยให้ตามนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้นำความพยายามของตนอย่างดีที่สุดที่จะ

ก. ให้มีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกวิธีกับสิ่งซึ่งบรรดาทรัพยากรที่มีอยู่ และให้เอกชนและบริวารซึ่งจะได้นำมาตามความตกลงนี้ได้นำไปใช้ประโยชน์เฉพาะตามความมุ่งหมายที่ถูกต้อง

ข. ส่งเสริมวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย บนพื้นฐานอันมั่นคง และสัมฤทธิ์วัตถุประสงค์อันจะได้ตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสอง

ค. ให้มีเสถียรภาพแห่งเงินตราของตน และอัตราแลกเปลี่ยนอันสมควร และโดยทั่วไปส่งเสริมให้ความเชื่อมั่นในเสถียรภาพแห่งการคลังภายในของตน

ง. จัดกระบวนกร ซึ่งตนเห็นว่าเหมาะสม และร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในอันที่จะลดสิ่งกีดขวางต่อการค้าระหว่างประเทศ และป้องกันมิให้ธุรกิจเอกชนหรือสาธารณะ ใช้วิธีปฏิบัติทางการค้าหรือการจัดการทางการค้า ซึ่งจำกัดการแข่งขันหรือจำกัดการเข้าสู่ตลาด ในเมื่อวิธีปฏิบัติหรือการจัดการเช่นนั้นขัดขวางการค้าภายในหรือระหว่างประเทศ

ข้อ 3

เมื่อได้รับคำขอจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รัฐบาลทั้งสองจะปรึกษากันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการใช้บังคับซึ่งความตกลงหรือการปฏิบัติ ตามความตกลงนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะจัดหาขอความละเอียดก่อนจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามบทแห่งความตกลงนี้ รวมทั้งคำแถลงรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากเอกชนและบริวารซึ่งได้รับมาตามนี้ และขอความอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาอาจจะต้องการ เพื่อกำหนดสภาพและขอบเขตแห่งการปฏิบัติตามความตกลงนี้ และเพื่อประมาณประสิทธิภาพแห่งความช่วยเหลือที่ให้อำนวยหรือคำนี้จะอำนวยให้

ข้อ 4

รัฐบาลแห่งประเทศไทยตกลงยอมรับคณะเจ้าหน้าที่พิเศษทางเทคนิคและเศรษฐกิจ ซึ่งจะได้ปฏิบัติภารกิจรับผิดชอบของรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาตามความตกลงนี้ และเมื่อได้มีการแจ้งที่ถูกต้องจากรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา จะถือว่าคณะเจ้าหน้าที่พิเศษและบุคคลของคณะ เป็นส่วนหนึ่งของคณะเจ้าหน้าที่

ในฝ่ายการทูตของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย เพื่อให้โคออดิเนตเอกสิทธิ์และความคุ้นกันที่ได้ให้แก่
คณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายการทูตและบุคคลของคณะซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่ากัน นอกจากนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทย
จะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างเต็มที่แก่คณะเจ้าหน้าที่พิเศษรวมทั้งให้ความสะดวกที่จำเป็น เพื่อสังเกตและ
ตรวจสอบซึ่งการปฏิบัติตามความตกลงตลอดจนการให้ประโยชน์ความช่วยเหลือที่ได้ให้ภายใต้ความตกลงนี้

ข้อ 5

1) ความตกลงนี้จะมีผลบังคับใช้ในเมื่อรัฐบาลแห่งประเทศไทยแจ้งให้รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา
ทราบวาระการการต่าง ๆ อันจำเป็นทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการทำความตกลงนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทย
ได้ปฏิบัติครบถ้วนแล้ว ความตกลงนี้จะใช้บังคับต่อไปจนถึงกำหนดวันที่ตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสองหรือ
อาจสิ้นสุดลงสามเดือนภายหลังที่มีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร จากรัฐบาลฝ่ายหนึ่งถึงรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่ง

2) ความตกลงนี้จะแก้ไขในเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้โดยความตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสอง

3) ภาคผนวกแห่งความตกลงนี้ประกอบเป็นส่วนรวมของความตกลงนี้

4) ความตกลงนี้จะโคจกระเบียบไว้กับเลขานุการแห่งสหประชาชาติ

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายซึ่งได้รับมอบหมายโดยถูกต้องเพื่อการนี้ ได้ลงนามของตน
แต่ละฝ่ายไว้เป็นสำคัญ

ทำที่กรุงเทพฯ คู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตัวทั้งสองใช้เป็นต้นฉบับได้
เท่ากัน ณ วันที่สิบเก้ากันยายน พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยเก้าสิบสาม ตรงกับคริสต์ศักราช พันเก้าร้อยห้าสิบ

ฝ่ายรัฐบาลแห่งประเทศไทย

(ลงนาม) ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ฝ่ายรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

(ลงนาม) Edwin F. Stanton

เอกอัครราชทูตอเมริกัน

ภาคผนวก

ข้อ 1

1. บรรดาบทแห่งข้อนี้ ให้ใช้บังคับแต่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ได้อำนวยในลักษณะเป็นการให้

2. โดยที่ยอมรับว่าความสำเร็จของโครงการช่วยเหลือขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินตราทองที่นอกเหนือไปจากความช่วยเหลือซึ่งรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะได้นำให้รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้เบิกบัญชีพิเศษ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทยในนามของรัฐบาลแห่งประเทศไทย (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าบัญชีพิเศษ) และจะได้นำเงินตราทองที่เข้าบัญชี ดังต่อไปนี้

ก. นำเงินตราทองที่รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้รับจากการขายโภคภัณฑ์หรือบริการที่ได้ให้ตามความตกลงนี้ หรือเงินตราทองที่รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้รับโดยประการอื่น อันเป็นผลเนื่องมาจากการนำโภคภัณฑ์หรือบริการ เช่นวานี เข้ามาภายในประเทศ เข้าบัญชีภายหลังที่ได้รับเงินตราทองที่เชนวนาน

ข. ถ้าจำนวนเงินที่ได้นำเข้าบัญชีตามวรรค ก. ไม่เท่าเทียมกับจำนวนเงินตราทองที่เหมาะสมสำหรับค่าของเงินดอลลาร์ตามที่ใคร ๆ ระบุไว้ในคำแจ้งการให้โภคภัณฑ์และบริการตามความตกลงนี้ และปรากฏว่าไม่เพียงพอแก่ค่าใช้จ่ายเป็นเงินตราทองที่อันเกี่ยวเนื่องกับโครงการช่วยเหลือตามที่ระบุไว้ในข้อ 2 แห่งข้อตกลงเมื่อได้รับคำขอร้องจากรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้นำจำนวนเงินตราทองที่เพิ่มเติมเข้าบัญชี โดยมีเงื่อนไขว่า จำนวนเงินที่นำเข้าบัญชีทั้งหมดจะไม่เกินกว่า

คำอันเหมาะสมที่กล่าวแล้ว ไม่ว่าในขณะใด รัฐบาลแห่งประเทศไทยอาจนำเงินเข้าบัญชีพิเศษล่วงหน้า ซึ่งจะหักกับคำขอร้องให้นำเงินเข้าบัญชีซึ่งจะมีมาภายหลังตามวรรคนี้

3. รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะไต่ถามให้รัฐบาลแห่งประเทศไทยทราบเป็นครั้งคราว ถึง ความต้องการ เงินตราทองที่เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทาง ความตกลงนี้ และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอื่นเนื่องเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค และรัฐบาล แห่งประเทศไทยจะไต่ถามเงินที่มิเหลืออยู่ในบัญชีพิเศษตามที่รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะไต่ถามมาใน คำแจ้ง

4. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ถามจำนวนเงินบาทที่มิเหลืออยู่ในบัญชีพิเศษเท่าที่จำเป็น สำหรับค่าใช้จ่าย (รวมทั้งค่าธรรมเนียมท่าเรือ ค่าเก็บสิ่งของในคลังสินค้า ค่าจัดขน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน) ในการขนส่งจากจุดที่เข้าประเทศไทย จนถึงจุดที่ส่งมอบให้แก่ผู้รับในประเทศไทย ซึ่งบรรดาโภคภัณฑ์จะกล่าวถึงในข้อ 4 แห่งภาคผนวก นี้

5. รัฐบาลแห่งประเทศไทยอาจจะถอนเงินที่มิเหลืออยู่ในบัญชีพิเศษ เพื่อวัตถุประสงค์เป็นผลดี แก่ประเทศไทยและที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของความตกลงนี้ ตามแต่รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ถามลง เป็นครั้งคราว โดยปรึกษาหารือกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

ข้อ 2

รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ถามขอให้ความช่วยเหลือในการโอนให้สหรัฐอเมริกาตามข้อกำหนด ที่เหมาะสม และที่ไม่ค่อยไปกว่าข้อกำหนดที่ได้ให้แก่คนชาติประเทศอื่น ๆ ซึ่งวัตถุประสงค์อื่นสหรัฐอเมริกากำลัง ชาคแล่นหรืออาจจะชาคแล่นในภายหลัง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความต้องการอันเหมาะสมของประเทศไทย สำหรับการใช้จ่ายในประเทศ และการส่งวัสดุเหล่านี้ออกนอกประเทศตามวิธีทางการค้า

ข้อ 3

รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ถามและขอให้มีการโฆษณาอย่างเต็มที่ ซึ่งบรรดาวัตถุประสงค์ และความจำเป็นของกำหนดการภายใต้ความตกลงนี้ และจะไต่ถามออกโฆษณาอย่างครบถ้วนให้ประชาชนทราบ ทุก ๆ สามเดือนถึงบรรดาการปฏิบัติดังกล่าว รวมทั้งข้อความเกี่ยวกับการใช้เงินทุน โภคภัณฑ์ และบริการ ที่ได้รับมา

ข้อ 4

ในเมื่อได้รับคำขอร้อง จากรัฐบาลฝ่ายหนึ่ง รัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งจะได้เจรจาทำความตกลง (รวมทั้งกำหนดการปฏิบัติยกเว้นภาษีภายในประเทศที่เหมาะสม) เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า การแจกจ่ายในประเทศไทย ซึ่งบรรดาภาคีแต่ละฝ่าย เพื่อส่งเสริมโครงการสงเคราะห์และพัฒนาชุมชนในประเทศไทย ซึ่งสำนักงานอาสาและไม่แสวงหากำไร ในสหรัฐอเมริกาทั้งสองจะได้ให้ความเห็นชอบ เป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่าย

ประกาศ
เรื่องใช้ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการเงินทหาร
ระหว่าง
รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการเงินทหารระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทย กับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ลงนามกัน ณ กรุงเพททา เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พุทธศักราช 2493 มีบทในข้อ 9 ว่า จะได้ใช้บังคับตั้งแต่การลงนาม

ฉะนั้น ความตกลงนี้จึงเป็นอันใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม พุทธศักราช 2493 เป็นต้นไป
ประกาศมา ณ วันที่ 20 ตุลาคม พุทธศักราช 2493 เป็นปีที่ 5 ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(67 ร.จ.2 ตอนที่ 57 ฉะบับพิเศษ ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2493)

ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการเงินทหาร

ระหว่าง

รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

อารัมภบท

รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

ปรารถนาที่จะบำรุงส่งเสริมสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศ ภายในกรอบแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ โดยวิธีการซึ่งจะช่วยนานาชาติที่ทุกข์ทนเพื่อความมุ่งประสงค์และหลักการแห่งกฎบัตรนั้น ให้พัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่ประสิทธิภาพแก่การป้องกันตนเองอันเป็นการสนับสนุนความมุ่งประสงค์และหลักการดังกล่าวเหล่านั้น

พิจารณาเห็นว่า ในการช่วยส่งเสริมหลักการเหล่านี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายมหาชนฉบับ 339 แห่งรัฐสภาชุดที่ 8 ซึ่งอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือได้

พิจารณาเห็นว่า รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้ขอรัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ช่วยเหลือ และความช่วยเหลือเช่นนี้จะทำให้ประเทศไทยมีกำลังความมั่นคงขึ้นตามที่ต้องการ เพื่อคุ้มครองอิสระเสรีและเอกราชของตน และ

ปรารถนาที่จะแสดงความเข้าใจซึ่งกำหนดการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาคำกฎหมายมหาชนฉบับ 329 แห่งรัฐสภาชุดที่ 81 และการที่ประเทศไทยรับความช่วยเหลือเช่นว่านี้ไว้ จึงได้ทำความตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ 1

1. เพื่อเป็นการสอดคล้องกับหลักการเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญแก่สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะได้จัดไว้ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งบริภัณฑ์ วัสดุ บริการต่าง ๆ หรือความช่วยเหลือทางการเงินทหารอย่างอื่น ตามที่รัฐบาลผู้ให้ความช่วยเหลือเช่นว่านี้จะอนุมัติ และเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่รัฐบาลนั้นจะตกลงกันได้ การให้ความช่วยเหลือใด ๆ ตามที่ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะอนุมัติเช่นว่านี้ จะต้องเป็นการสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติด้วย ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาจะได้จัดไว้ให้ตามความตกลงนั้นนั้น จะได้จัดให้ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมายมหาชนฉบับ 329 แห่งรัฐสภาชุดที่ 81 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเช่นว่านี้และภายใต้บังคับแห่งกฎหมายสหรัฐ

ฉบับอื่น ๆ ที่ใช้แก่การนี้ ซึ่งจะมีผลใช้บังคับในการต่อไปนี้ด้วย รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะได้เจรจา
ข้อตกลงรายละเอียดอันจำเป็นเพื่อปฏิบัติการตามบทบัญญัติในวรรคนี้เป็นครั้งคราว

2. รัฐบาลแห่งประเทศไทยรับว่าจะให้ความช่วยเหลือที่ได้รับตามความในวรรค 1 ของข้อนี้
อย่างประสิทธิภาพเพื่อความมุ่งประสงค์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเช่นว่านั้น และหากไม่ได้รับความยินยอม
ล่วงหน้าจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะไม่ให้ความช่วยเหลือที่ใหม่นั้น เพื่อความมุ่งประสงค์นอกเหนือไปจาก
บรรดาความมุ่งประสงค์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือนั้น

3. รัฐบาลแห่งประเทศไทยรับว่าจะคงไว้ซึ่งกรรมสิทธิ์ การครอบครอง และการควบคุม
บริษัท และวัสดุใด ๆ หรือบริการทั้งปวงที่ได้รับตามความในวรรค 1 นั้น นอกจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา
จะได้ให้ความยินยอมเป็นอย่างอื่น

4. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้จัดวิธีการอันเหมาะสมในอันจะป้องกันการขนส่งออกนอกประเทศ
ไทย รวมทั้งทางน่านน้ำอาณาเขตของประเทศไทย ซึ่งบริษัท หรือวัสดุใด ๆ ที่อาจใช้แทนกันได้ หรือที่มี
ประเภทคล้ายคลึงกันกับบรรดาบริษัทหรือวัสดุที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่งให้ตามความตกลงนี้

ข้อ 2

1. รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะได้จัดวิธีการอันเหมาะสมให้สอดคล้องกับความมั่นคง เพื่อให้
สาธารณชนได้ทราบถึงการดำเนินงานตามความตกลงนี้ และในระยะเวลาอันสมควร จะได้หารือกับ
อีกฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการที่จะพึงใช้เพื่อการนี้ด้วย

2. รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะได้จัดวิธีการ เกี่ยวกับความมั่นคงตามที่อีกฝ่ายหนึ่งจะร้องขอ เพื่อ
ป้องกันการเปิดเผยหรือการปล่อยให้เผยออกซึ่งสิ่งของที่อยู่ในจำพวกอันไม่พึงเปิดเผย ตลอดจนบริการ
ต่าง ๆ หรือข้อความใด ๆ ซึ่งรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งได้ส่งให้ตามความตกลงนี้ และเพื่อการนี้ จะได้หารือกับ
อีกฝ่ายหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการอันจะพึงจัดทำด้วย

ข้อ 3

เมื่อมีการร้องขอจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะได้เจรจาทำข้อตกลงอันเหมาะสม
ระหว่างกันขึ้นไว้ในเรื่องความรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิบัตร หรือบรรดาคำเรียกเครื่องหมายการค้า ซึ่ง
อาศัยการใช้กลอุบายกรรมวิธีข้อความทางศิลปวิทยาการอุตสาหกรรม หรือทรัพย์สินในรูปอื่น ซึ่งได้รับ

ความคุ้มครองโดยกฎหมายเกี่ยวกับบริษัท วัสดุ หรือบริการต่าง ๆ ที่ได้สั่งให้ตามความตกลงนี้เป็นมูลฐานในการเจรจาเช่นว่านี้ จะให้พิจารณา รวมถึงคำรับรองซึ่งรัฐบาลแต่ละฝ่ายจะเข้ารับนิคมชอบสำหรับบรรดา คำเรียกร้องของคนชาติของตน และคำเรียกร้องที่เกิดขึ้นในเขตอาณาของตนของในชาติของประเทศใด ๆ ซึ่งมีไรภาคแห่งความตกลงนี้ด้วย

ข้อ 4

นอกจากจะได้ออกกันเป็นอย่างอื่น รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะอนุญาตการประพันธ์โดยพลอคอากร ซึ่งบรรดาผลิตภัณฑ์ วัสดุ หรือบริษัทนำเข้ามา หรือส่งออกจากอาณาเขตของตนเกี่ยวกับความตกลงนี้

ข้อ 5

ตามระยะเวลา และตามปริมาณ และข้อกำหนด และเงื่อนไขในการขอ ที่จะตกลงกัน รัฐบาล แห่งประเทศไทยจะไต่ความสะดวกแก่ การผลิต การขนส่ง การส่งออก และการโอนไปยังรัฐบาล สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัสดุดิบ และวัสดุกึ่งสำเร็จพลสหรัฐอเมริกาทองการ เนื่องจากการขาดแคลน หรือการ ขาดแคลนที่อาจเกิดขึ้นได้ในทรัพยากรของตน และที่จะจัดหาได้ในประเทศไทย ข้อตกลงในการโอน เช่นว่านี้จะไต่คำนึงถึงความต้องการอันสมควร เพื่อการใช้อย่างมีประโยชน์ภายในประเทศ และการส่งออกทาง พาณิชย์ของประเทศไทยด้วย

ข้อ 6

1. เมื่อมีการร้องขอจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะไต่หารือกันในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับการใช้ความตกลงนี้ หรือที่เกี่ยวกับการดำเนินงานหรือข้อตกลงทั้งปวงที่ได้ปฏิบัติตามความตกลงนี้
2. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ให้ความสะดวกโดยเสรีอย่างเต็มที่แก่บรรดาตัวแทนของสหรัฐ ที่ได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้อง เพื่มาสังเกตการณ์ใช้ประโยชน์แห่งความช่วยเหลือที่ได้ไต่ตามความตกลง นี้ด้วย

ข้อ 7

1. รัฐบาลแต่ละฝ่ายตกลงจะรับพนักงานของรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งตามที่จะต้องการไว้ภายใน อาณาเขตของตน เพื่อปฏิบัติการ ความรับผิดชอบของรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่ง ตามความตกลงนี้

2. ในความสัมพันธ์กับรัฐบาลแห่งประเทศไทยที่ตนได้รับมอบไปประจำสำนักงานเช่นว่านี้จะดำเนินงานเป็นส่วนหนึ่งของสถานเอกอัครราชทูต ภายใต้การอำนวยความสะดวกและความควบคุมของหัวหน้าคณะทูตของรัฐบาลซึ่งตนทำงานในนั้น และจะใ้คูปโภคเอกลิทธิและความคุ้มกันเช่นเดียวกับที่ได้ให้แกพนักงานอื่น ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งประจำสถานเอกอัครราชทูตนั้น

ข้อ 8

1. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไ้จัดเงินบาทไว้ให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา เพื่อรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะไ้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารและในการดำเนินงานภายในประเทศไทยเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ได้ให้แกรัฐบาลแห่งประเทศไทยตามความตกลงนี้

2. รัฐบาลผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่ายจะไ้เริ่มอภิปรายกันเพื่อพิจารณากำหนดจำนวนเงินบาทเช่นว่านี้ และเพื่อทำข้อตกลงกันในการให้เงินบาทเช่นว่านี้ โดยคำนึงถึงความสามารถของรัฐบาลแห่งประเทศไทยที่จะจัดหาเงินตราเช่นว่าควย

ข้อ 9

1. ความตกลงนี้จะไ้มีบังคับตั้งแต่วันที่ลงนาม และจะคงไ้มีบังคับอยู่ต่อไป 3 เดือนภายหลังที่ภาคฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไ้ได้รับการบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร ถึงเจตนาของภาคีกฝ่ายหนึ่งที่จะเลิกความตกลงนี้

2. ความตกลงนี้จะไ้จดทะเบียนไว้ที่เลขาธิการแห่งสหประชาชาติ ตามบทบัญญัติ ข้อ 102 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้แทนแต่ละฝ่ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องเพื่อความมุ่งประสงค์นี้ไ้ลงนามและประทับตราความตกลงนี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย เมื่อวันที่สิบเจ็ดเดือนที่สิบ พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยเก้าสิบสาม ตรงกับวันที่สิบเจ็ด ตุลาคม คริสต์ศักราช หนึ่งพันเก้าร้อยห้าสิบ ความฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษไ้มีบังคับใช้เท่ากัน แต่ในกรณีที่มีความแตกต่างกันอย่างไรในการตีความความฉบับภาษาอังกฤษจักไ้มีบังคับ

ฝ่ายรัฐบาลแห่งประเทศไทย

ป. พินุลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ฝ่ายรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

Edwin F. Stanton

เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวทิพย์วรรณ ช่อสกุล หอมกระหลบ

เกิดวันที่ 3 พฤษภาคม 2496

สถานที่เกิด อำเภอแก่งคอย

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 496/2 ถนนมิตรภาพ ต.มิตรภาพ อำเภอววกเหล็ก
จังหวัดสระบุรี 18180

ตำแหน่งงานปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนววกเหล็กวิทยา อำเภอววกเหล็ก จังหวัดสระบุรี 18180
โทร 341777

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2514	ม.ศ.5 จากโรงเรียนการช่างสวณนครราชสีมา (วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา ปัจจุบัน)
พ.ศ. 2516	ป.กศ.สูง จากวิทยาลัยครูนครราชสีมา
พ.ศ. 2524	กศ.บ. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2534	กศ.ม. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ไทยกับความช่วยเหลือของต่างประเทศ : การศึกษาเฉพาะกรณีความช่วยเหลือจาก

สหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2493 - 2519

บทคัดย่อ

ของ

พิพยวรรณ หอมกระหลบ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์

เมษายน 2533

ก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการแก่ประเทศไทยใน พ.ศ. 2493 นั้น ไทยและสหรัฐอเมริกาได้เคยมีความสัมพันธ์ในด้านการค้า ศาสนา และการทูต มาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทยในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2519 ในระยะแรก จะเน้นความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจและการทหาร โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือแก่ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเป็นหลัก ความช่วยเหลือทางด้านการทหารมุ่งเสริมสร้างให้กองทัพไทยมีความเข้มแข็งในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ การมีนโยบายรับความช่วยเหลือทางการเงิน และการปรามปรามลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้ไทยมีความผูกพันทางการเมืองอย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา นอกจากความช่วยเหลือที่ได้รับจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาโดยตรงแล้ว ยังมีความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ผ่านทางมูลนิธิเอกชน อันได้แก่ มูลนิธิฟูไลบรท มูลนิธิฟอร์ค และมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ ตลอดจนความช่วยเหลือผ่านบริษัท ชี ชีพหลาย

ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจมุ่งส่งเสริมในด้านการผลิตและการพัฒนาทรัพยากรของประเทศไทยให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การปรับปรุงทางด้านสาธารณูปโภค ตลอดจนสนับสนุนการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศไทยเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้กับไทยในระยะหลังเปลี่ยนเป็นความช่วยเหลือในรูปของเงินกู้ และลดปริมาณความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามลัทธินิคสัน จนอาจกล่าวได้ว่า ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้กับไทยในช่วง พ.ศ. 2493 - 2519 เป็นไปเพื่อการป้องกันและปรามปรามคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ ความช่วยเหลือทางด้านอื่น ๆ เป็นเหตุลดรองลงไป

อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาก็ให้เกิดผลกระทบที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย คือเกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ มีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม และเกิดการหมุนเวียนของเงินตราต่างประเทศ การใช้จ่ายของทหารและยูนิเซฟชาวอเมริกันในประเทศไทย เกิดการสร้างงานแก่คนไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม เศรษฐกิจเฟื่องฟูตามแหล่งฐานทัพ แต่ในเวลาเดียวกันก็ทำให้ไทยถูกแทรกแซงทางการเมือง การกำหนดนโยบายต่างประเทศ ตลอดจนเกิดปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ อันได้แก่

ปัญหาการครองชีพสูง ปัญหาเรื่องภาษีอากร ปัญหาเด็กนอกสมรส และปัญหาดังค่อน ๆ อีกนานับการ
จนอาจลวไควว การรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทำให้เกิดผลทั้งในทางบวกและทางลบต่อ
การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย

THAI AND FOREIGN ASSISTANCE : A CASE STUDY OF AMERICAN AID
IN 1950 - 1976

AN ABSTRACT

BY

TIPAYAWAN HOMGRALOB

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in History
at Srinakharinwirot University

April 1991

Before the United States provided its official assistance for Thailand in 1950, there had been a relationship between these two countries since the Nineteenth Century. The relations included commercial, religious and diplomatic.

The United States assistance for Thailand during 1950 - 1976 was primary about economic and military ones. These assistance emphasized on the Northeast of Thailand. The military assistance supported Thai military to protest the Communism. This led to the close - knit political relations between the two countries. Besides the direct assistance from the United States government, it was also handled through the work of several private foundations and company, such as Fulbright Foundation, Ford Foundation. Rockefeller Foundation, and Sea Supply Company.

The economic assistance aimed to support the production and development of the natural resources in Thailand so that the economic could expand. The illustration of the economic development were the infrastructure and industrial investments.

Since the United States had changed its policy in Southeast Asia according to the Nixon Doctrine, the later assistance had been changed into the form of loan money, and also the qualities of all kinds of assistance were reduced. This could be said that, most of the United States assistance during 1950 - 1976 were significantly to protest the communism.

However, the United states assistance was utilized in many ways. It could help Thailand improve its economic. There were industrial investment as well as the circulation of foreign currency exchange.

As a reason of the American soldiers and expertises had spent out their dollars, there were local employment, particularly in the areas which had American force bases, in both direct and indirect ways. On the contrary, the United States assistance led American intervention to Thailand's policy making. The settlement of American force bases also caused undesirable problems as high living cost, tax problem, mixed marriage - children, and other social problems. In a conclusion, the United States assistance brought about both positive and negative to the development of Thailand.